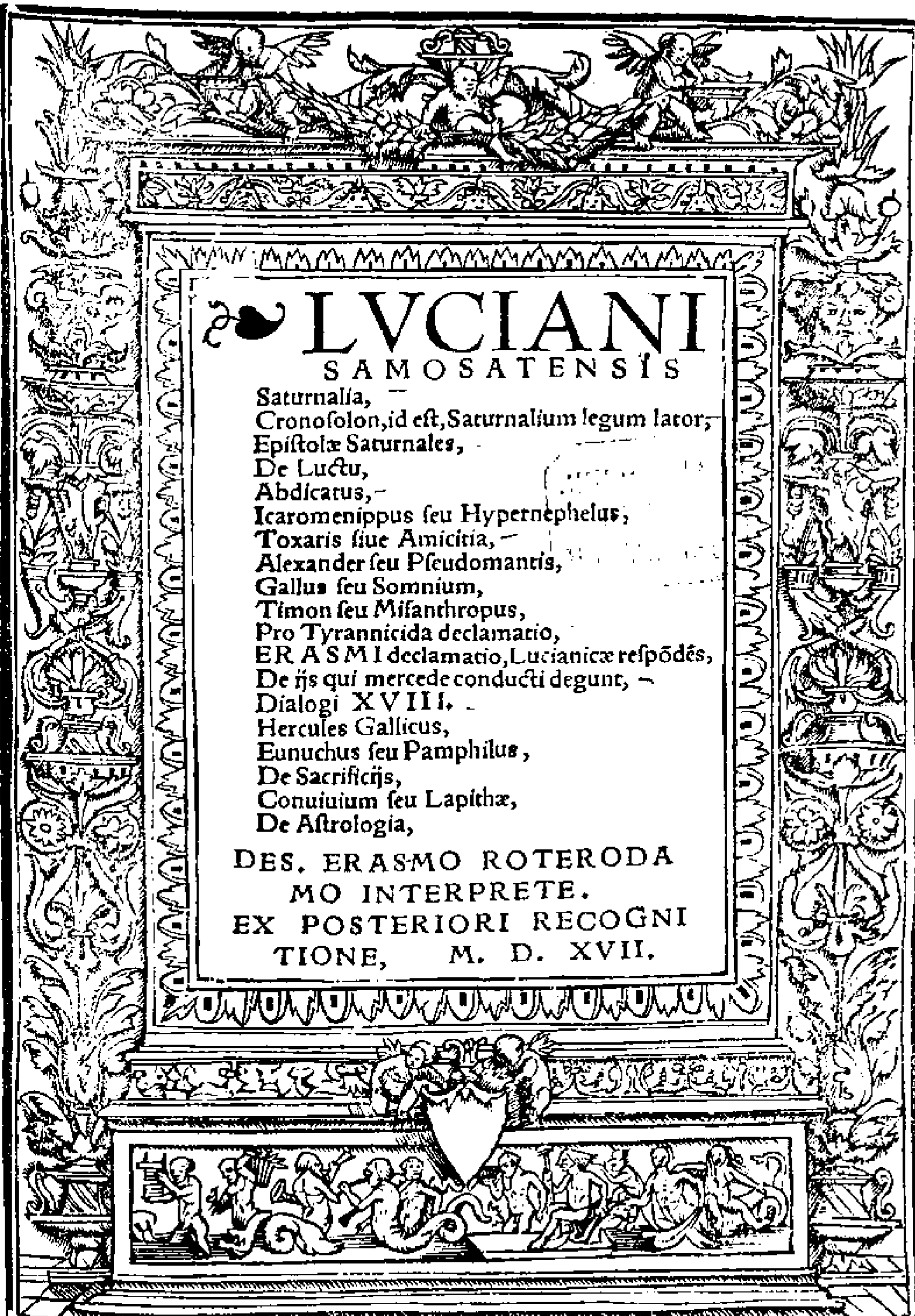

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

LVCIANI

SAMOSATENSIS

Saturnalia, —
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,
Epistolæ Saturnales, —
De Luctu,
Abdicatus, —
Icaromenippus seu Hypernephelus,
Toxaris siue Amicitia, —
Alexander seu Pseudomantis,
Gallus seu Somnium,
Timon seu Misanthropus,
Pro Tyrannicida declamatio,
ERASMI declamatio, Lucianicæ respōdēs,
De ijs qui mercede conducti degunt, —
Dialogi XVIII. —
Hercules Gallicus,
Eunuchus seu Pamphilus,
De Sacrificijs,
Conuiuium seu Lapithæ,
De Astrologia,

DES. ERASMO ROTERODA
MO INTERPRETE.
EX POSTERIORI RECOGNI
TIONE, M. D. XVII.

ERASMVS ROTE

RODAMVS , REVERENDISSIMO IN
CHRISTO PATRI, D. GVLIELMO,
ARCHIEPISCOPO CANTV
RIENSI, TOTIVS AN-
GLIAE PRIMATI,
S. D.

MITTO AD TE Dialogos aliquot
Luciani, partim nuper à me tradu-
ctos, partim recognitos. Nugas, in-
quis, mittis. Nugas sane, sed litera-
tas, nimirum ut rideas, si tamē unquā
ridere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorū
fluctibus obrutus. Sed cui potius mittā, quicquid fue-
rit illud, seu ludicrū, seu seriū, qđ meae Camoenae pdu-
xerint, qđ tibi unico meo Meccenati? qui solus & addis
animū Erasmo, & alis ingeniū, & ocium suppeditas, &
ornas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Ma-
ias. Anno Millesimo Quingentesimo Duodecimo.

SATVRNALIA

LVCIANI, DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

Personæ SACERDOS & SATVRNVS.

SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quando
tu quidem hoc tempore re-
gnare uideris, tibiq; & sacri-
ficatum, & litatum est à no-
bis, quid potissimum abs te
p immolatis hostijs postu-
lare debeam, quod postula-
tum feram? SATVR. Istud
quidem teipsum perpédere
oportuit, quid tibi foret optádum, nisi qui princeps sit,
eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maxime collu-
bitum sit ánimo tuo petere. Cæterum ego, quantum fa-
cultas feret, non abnuā uotis tuis. SACER. Quin istud
iam olim mihi perpensum est, desydero enim uulgaria
ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim,
utq; uiris imperem, utq; multa possideam mācípia, ue-
stes splendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, bre-
uiter, siquid est præterea rerum preciosarū. Hæc igitur
mihi da optime Saturne, ut & ipse nōnihil emolumen

k 2 tēx tuo

ti ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnē uitam earum rerū sim expers. SATVR. Illud uide. Iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearū partū est ista distribuere. Quare ne grauitē feras, si quæ petis, nō assequeris. Quin magis ista a Ioue postulato, quū ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem ab illo suscipio. Est aut uniuersum imperium meū, septem duntaxat dierum, quorū si ius excesserit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia multitudine. Nec tamē in his ipsis septē dieb⁹ seriū quippiā, aut publicū tractare mihi pmissum est. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tessaris, creare reges, famulos in cōuiuium adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nōnunq; & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam, permissum est. Cæterū magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SACER. Imo ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubēs id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitātem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruūq; obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitēq; reddiderit, mirum q; id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis p^{er} bis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus

opes

*Saturnalia
Septem dies*

*Opes sine
delectu*

opes offundat, uerberonib⁹ atq; effoeminatis, cuiusmo-
di sunt isti pleriq;. Quanc̃ equidem cupio cognoscere,
quænā sint ista tuæ potestati pmissa. SATVR. Haud
quaç parua, neq; omnino contēnenda, si quis uniuersū
si imperij uim expendat, nisi forte tibi paruū esse uide-
tur, ut in tesserarum ludo uincas, cumq; cæteris alea in
unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo la-
tere ostēdat. Nam hinc sibi pleriq; uictum parant, uel
ad saturitatem usq;, quibus propitia ac secunda aspira-
rit tessera. Rursum alij nudi enatarūt, naue elisa, fracta
ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, po-
tando q̃ maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri
canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aquā
præcipitatis (nam ea poena est parum dextre ministran-
ti) te & uictorem pronuciari, atq; ei quem uiceris, præ-
mia præripere. Vides nimirū q̃ ingens sit bonū. Quē
admodum & illud, quū talo uictor solus omnibus rex
præficeris, ut non solum ipse nō feras ulla ridicula impe-
rata, uerum etiam ipse possis alijs imperare, huic ut tur-
pe quiddā de seipso uociferetur, illi ut saltet nudus, utq;
sublata in humeros tibicina, ter domū obambulet. An
non hæc quoq; munificentia mea non exigua sunt ar-
gumenta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum
esse, nec stabile, inscite feceris, quū uideas me ipsum, qui
ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his
igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nēpe de taxil-

k 3 lis,

Alea
aspirat.Vide mo-
rem fam-
orumNauē elidere ad
Aleam.

lis, de regnādo, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recēsiui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægi de aut fulmine territem. SACER. Atqui istis nihil mihi est opus Titanū optime. Tu tamē illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebā cognoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnā gratiam pro sacro persolueris, quin & in reliquū tempus quæ debueris, condono. SATVR. Roga modo, equidē respondebo, si forte qd. rogaris sciero. SACER. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodū deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliarijs, quæ tecū in acie steterant. SATVR. Quid dixisti? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, atq; in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidē istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canū ac senem deū. SACER. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin & Hesiodus, & Homerus, nolo em̄ dicere, reliqui propè mortales omnes eadem de te credūt. SATVR. An tu putas uel pastorem illum, uel hūc ampullosum, uere quippiā de me scisse? Rem ad hunc consydera modum. Est ne quisq; homo, nō dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens

Saturnus

filios deuorauit

rat

cupit

Ampullosus

uolēs suos deuorare liberos: nisi siquis esset Thyestes,
 qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed frugi
 esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice
 pueri: Ni forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non
 queant. Imo neq; bello confliximus, neq; Iuppiter per
 uim imperium occupauit, sed ego illi uolens & ultro re
 rum administrationem tradidi, cessiq;. Porro neq; uini
 ctū esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor,
 nisi prorsus oculis captus es, quemadmodū Homerus.
 SACER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperiū de/
 ponerēs? SATVR. Ego tibi dicā. In summa, senex iam
 & podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiā factū
 est, ut pleriq; mihi compedes esse finxerint) impar erā
 uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda.
 nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitādum
 obarmato fulmine, quo sacrilegos, piuros, ac raptores
 exurerem. Eratq; negocium plenū laboris, quodq; iu
 uenem desyderaret. Itaq; mihi cōsulens, Ioui locum de
 di. Quāq; & alioqui recte facturū mihi uidebar, si par
 titus filiis (nam erant) imperiū, ipse plerāq; uitam con
 uiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habēs, neq;
 uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria
 petūt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq;
 grādinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac
 iucundissimā dego uitam, meracius bibens nectar, atq;
 interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabu
 lans.

*Compedes
 Saturni*

lans. At regnat quidem ille mille districtus negotijs, nisi quod hos pauculos quos dixi dies, mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatū, ut mortalib⁹ in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citraq; arationē cuncta illis prouenerent. Haud tum quidē aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinū fluminū instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquā, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis, æque ac liberis, neq; enim me regnāte quisq; erat seruus. SACER. At ego Saturne cōiecturam istam ad seruos, & eos qui boias terūt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquādo seruitutē seruisse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. SATVR. Nū tu desines istiusmodi nugari nugas? SACER. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiā mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; sæculi mortalibus? SATVR. Erat sane. At non depositis talentis, ac decem nummū milibus, quemadmodū uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrutiaretur qui uictus esset, neue semper ploraret sese unum omnium nō habere quod ederet. SACER. Et recte quidē illi. Nam quotandem præmio certassent ipsi talis, quū ipsi toti essent aurei?

Nulla serui

tus sub

Satur

no.

Suspitor
scribendū
περὶ ὅτι βας
ἢ παρὰ ὅτι
βας. Eāq;
lectionem
nos secuti
sumus.

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE. 81
aurei: Itaq; te loquēte, tale quidem mihi uenit in men-
tem, si quis unū aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nō-
stram ætatem adductū uulgo offenderet, quid illi tan-
dem eueniret? Nēpe miserū (sat scio) discerperēt, haud
aliter incursantes, q̃ in Pētheum Mænades, aut in Or-
pheū foeminæ Thraciæ, aut in Acteonē canes, interq;
sefe decertarent, quātam quisq; maximā posset portio-
nem auferre. ut qui ne in festo celebrādo, à lucrī studio
temperent, quin ipso etiam festo, ad lucrī abutuntur in-
cremētum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant,
amicos in cōuiuiō deprædantes. Alij uero tibi cōuitian-
tur, cū nihil ad rem pertineat, tum ipsas cōminuūt tesse-
ras, perinde quasi illis sit imputādum, quod illi suapte
sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cau-
sæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tēpus in-
amœnissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat,
plurimus sæuit Boreas, cumq; nihil nō gelu cōcretum
est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalēt, hor-
rentq; uacua floribus prata, cū incurui, cōtractiq; mor-
tales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focū fer-
mè desedent, interea tu festū diem agis? neq; enim ac-
cōmodum seni tempus, neq; satis idoneū genio indul-
gentibus. SATVR. Sed heus tu permulta quidē à me
sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; nō exiguan
temporis portionē tuis rogationibus mihi de festo per-
didisti, dum ista mecum philosopharis, nō admodum
I ad rem

*Lupercalia
Cum hieme.*

ad rem pertinentia, quare nunc istis tandē omissis, con-
 uuiū agitemus, plaudamus, ac liberā agamus uitam.
 Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesse-
 ris, ac reges suffragiis creemus, ipsiq; ultro pareamus.
 Siquidē ad eum modum effecerimus, ut uerum uidea-
 tur prouerbiū, qd' dicunt, senes repuerascere. SACER.
 Imo cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor
 ut ei nec tam bibere liceat, cū sitit. Itaq; bibamus, quan-
 doquidem ut primo colloquio satis à te responsum est.
 Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc cō-
 fabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu pro-
 pitius responderis, literis prodita, tradam amicis legen-
 da, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIVM LE-
 GVM LATOR, ERASMO INTERPRETE.

HÆC AIT Cronosolon Sacrificus, &
 idem uates Saturni, earumq; legū cō-
 ditor, quæ quidē ad festum pertinet.
 Quid paupes facere oporteat, id alio
 misso libro illis ipsis p'scripsi. Neq; du-
 bito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri pœ-
 nis, quæ grauissimæ decretæ sunt in eos, q minus parue-
 rint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mādāta præter-
 grediamini, neq; negligatis. Nam si quis secus fecerit, is
 sciat se non me neglecturum legis latorem, sed ipsum
 potius

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE. 83

potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neq; com pedibus uinctus, neq; situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atq; hac quidē specie mihi uisus est. Cæterū quæ locutus est, planē diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo mœstū inambulātem, mox intellexit, quippe deus, quānā esset molestiæ causa, uidelicet grauit̃ me ferre paupertatē, ut qui nō pro temporis ratione unicam uestem habere, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime cōmunitus eram. Multo magis aut, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderē apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirerantur, mihi uero ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aurēq; prehensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquū inquam here? Cum impios ac scelestos homines opibus supfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecūq; complures alij docti, cū inopia, summāq; rerū penuria uitam degimus? Ne tu quidē here, curas his rebus finē imponere, & ad æqualitatem

*Saturni
Ibis*

ratem reuocare. Tum ille, Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clothone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro pauperratis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aut hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges cōscribere. Quia ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cū cuncta perdidicissem, Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego pfecto sine causa falcē hāc acutā circūfero. Alioqui ridiculus sim, si cū patrem Cælū execuerim, non item castraro diuites istos, quicumq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cū tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges nō prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatū, nisi quæ ad lulum, ad uoluptatem, animiq; oblectationē pertinebunt. Opsoniorū & bellariorū artifices soli in opere sunt. Aequalitas om̃ibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana.

Leges sa
turnali
cie.

urbana, lepidæque, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorum amicorū nomina in tabella scribūto. Porro pecuniam paratam habēto, ad decimā partem annuorū fructuū. Præterea quicquid illis superest uestiū, & quicquid est cultus pinguioris, q̃ ut ipsis cōueniat. Ad hæc argēteorum uim nō modicam. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatē Scobinam circūagunto, atq; ex ædibus eiciūto sordes, auaritiā & quæstum, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitū domestica. Deinde ubi domū perpurgarint, tum rem diuinam faciunto, Ioui diuitiarū largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorū nomina tenentem relegunto. Distributis aut pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autē in literis, & quid mittat, & quantū, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; præterea quicq; ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquū est geminā accipere portionem. De muneribus q̃ modestissime simul, & q̃ paucissima uerba fiunto, neq; graue quicq; in literis quisq; ascribitor, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne

l ; quid

*Scobina
Circūagen.*

quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte
quēpiam cōuiuiū accipito. Ne quid eorum quæ in hoc
deprompta fuerint, ut mittant, seruant. Neue cui mu-
neris pœnitentia subito. Quod si quis anno superiore
peregre fuit, eaq; causa munerum expers fuit, & illa acci-
pito. Quinetiā tenuibus amicis æs alienum diuites con-
donāto, atq; etiam conductarū ædium precium, si qui
forte & hoc debent, neq; sunt soluēdo. In summa uero,
multo ante illud illis esto curæ, ut cognoscāt, qua re ma-
xime sit opus. Rursum qui accipiūt, ne de missis donis
ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq;
fuerit, id magnū ducūto. Vinī cadus, aut lepus, aut pin-
guis auis, inter munera Saturnalia ne habētor. Neue
Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim
diuiti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem,
aut siquid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & cō-
uiuijs accōmodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues
lætō admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptū protī-
nus plegito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese rīs;
quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si mi-
serit, quicquid alioqui mittendū erat, porro reliqui, co-
ronas aliq, aliq turis frustula mittunto. Quod si pauper,
aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem
diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicū
esto, conflatumq; in Saturni thesaurū infertor. Ipse ue-
ro pauper postridie plagas a diuite, manib⁹ ferulæ sup-
positis

positis accipito, non pauciores quinquaginta supra du-
 centas. Leges cōuiuiales. Lauandū est, ubi linea sex
 erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitādum.
Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Di-
 gnitas, aut genus, aut diuitiæ, parū momenti habento,
 ut prius alicui ministretur. Eodē de uino omnes bibun-
 to. Neq; profit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capi-
 tis dolorē, ut ideo bibat de meliore. Carnium om̄ibus
 æqua portio. Ministri ne cui qd fauore danto, neq; con-
 tantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit,
 quæ tollenda erūt. Neq; huic quidem magna, illi uero
 perexigua apponūto. Neue huic coxa suis, illi maxilla
 apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator,
 acutis oculis unumquēq; obseruato, minus tamē herū.
 Acutius, etiam exaudito. Calices omnis generis sunt.
 Ad potandū inuitare, si quis uoluerit, ius esto. Omnes
 omnibus præbunt, si libeat, ubi præbiberit diues.
 Neq; quisq; bibere cōpellitor, si nō possit. In conuiuū
 ne quis uel saltatorē, uel citharcedū inducito. Eum qui
 nup̄ discere cœperit, inducendi ius esto, si quis uoluerit.
 Dicteriorū is modus esto, ut ne quis usq; lædat. Pro
 nucibus ludunto talis. Siquis deposita pecunia talis lu-
 ferit, in posterū usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;
 & abito cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos
 conuiuio accipiet, tum amici quoq; unā cum ipso mini-
 stranto. Leges hæc singuli diuites, æræ colūnæ inscri-
 ptas

*Parum
momenti.*

Causari

*Uisum
esse.*

*Ad potandū
inuitare.*

*scripsit me
Aurelium*

ptas, in aulae meditullio habeto, ac legito. Atque id quidem sciendum est, quoad ea columna manebit, neque fa-
mes, neque pestilentia, neque incendium, neque quicquam alio-
qui molestum, in illorum domum subibit. Quod si quan-
do (id quod deus prohibeant) tollatur, abominanda sunt,
quae illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno Salutem.

QVIDEM ET antea tibi scripsi, signi-
ficans quonam in statu essem, & quae
admodum ob inopiam mihi pericu-
lū esset, ne solus omnium, expers relin-
querer solennitatis, quam indixisti. Ad-
didi & illud (nam nemini) iniquissimum
esse, si nostrum alij opibus ac delictis superflueret, nihil
ex suis facultatibus impertiētes pauperioribus, alij rur-
sum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Sa-
turnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil
respondisti, operae precium existimaui, te denuo res de-
rebus comonefacere. Tuū erat optime Saturne, subla-
ta hac rerum inaequalitate, bonisque in medio depositis,
postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res
habent, formica camelus, quemadmodum aiunt prouer-
bio. Quin magis tragediae histrionem animo concipe,
qui altero pede praetis cothurnis sublimis insistat, cu-
iusmodi

iustmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediat, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit, nūc humilis, prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornate fortuna, Tragedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulā agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harū rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, cenā unicuiq; paratam, uel ad satietatē usq;. Porro flumina partim uinū, partim lac, erant autē & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximū, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse, Cæterum paupertatē omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra nō satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut siquid etiam plumbo uilius, ut quorum plerisq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud, Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunam, atq; id genus alia per multa, apud nos nempe pauperes abundant, quantū his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites cōspiceremus tanta fruētes felicitate. Qui quidem quū tantū auri, tantū argenti cōditum habeant, tantum uestium

m possideāt.

possideant, tot m̄cipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniū magnā uim teneant, tamē adeo nobis nihil unq; de his impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquam, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planēq; rem intolendam arbitramur, hunc in purpura accumbentē, tantis opum delitijs affluere, ructatē interim, & applaudentibus amicis, perpetuo festū diem agere, me uero, meiq; similes, somniorū cōiecturas interpretari. Sicunde forte quatuor oboli cōtingant, quo uidelicet pane, polentaue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut lupinū, alliūue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igit' Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes, corrigasq; necesse est, aut qd' est postremū, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum ē modis auri tam multis uel heminā in omneis nos dispergant. Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suum incōmodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate, situq; peritura, nobis dare qui induamur, q̄ sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnēt singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiū adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo his temporibus cōuiuiā peraguntur, uerū popularius, ut æqua sit omniū portio, neq; ut hic obsonijs ingurgiet sese, famulo interim adstāte, atq; operiēte, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quum

*Asperni
dignari*

quū uix etiā apparauerimus admouere manū, p̄tinus
ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel siquid
de placenta reliquū est. Neq; illatum aprum ita partia-
tur, ut domino totū dimidiū apponat, unā cum capite,
reliquis autem ossa tecta apponat. Vtq; præmoneant
pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum se-
pties poscat bibere, sed semel iussus protinus infundāt,
& ingentē calicem impletum tradant æque atq; ipsi do-
mino, utq; unum & idem uinum cōuiujs sit omnibus.
Alioqui ubinam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
ut hic uino odorato, generosoq; temulētus sit, mihi cō-
tra musto disrumpatur alius? Hæc si correxeris, noua
risq; Saturne, tum demū effeceris, ut uita uere uita sit,
festum uere festum. Sin minus, illi quidem epulentur,
nos autē interim sedentes precabimur, ut simul atq; lo-
ti uenerint, puer subuersam amphorā rumpat, utq; co-
quus ius adurat, ac per obliuionē mariam pisciū in len-
tem infundat, utq; canis in domū irruens opsoniorū,
artificibus alibi intētis, exta deuoret uniuersa, præterea
placentæ dimidiū, utq; sus ac ceruus, neq; nō suculæ
inter assandum idem faciant, quod Homerus de Solis
bobus cōmemorat, imo uti non serpent solum, uerum
etiam unā cum ipsis uerubus in mōtem abripiant sese,
fugiantq; utq; ipsæ etiam aues pingues, iam ademptis
plumis, & ad coquēdum apparatus, uolatu aufugiāt, ne
soli illis fruantur. Quodq; futurum est illis grauissimū,

ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurū è thesau-
ris effossum, noctu in publicum efferant, utq; uestis cu-
ratorum indiligentia, ita ab optimis muribus perfore-
tur, ut cribrū uideri possit, nihilq; differat a casse uena-
torio, utq; formosi illorū, comaticq; puelli (quos Hy-
cinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent)
dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma
calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in Co-
mœdijs induci solēt Sphenopogones, quibus a cunea
ta barba nomen inuentum est, utq; uertex illis asperis
ac pungētibz pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda.
Hæc atq; his etiam plura, illis imprecabimur, nisi desi-
nant usq; adeo suis priuatim studere cōmodis, uelintq;
in cōmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum
est, impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM.

VID. TV, obsecro, nugas istas ad me,
ac de reb⁹ huiusmodi scribis, iubesq;
ut de integro bonorū faciam partiti-
onem: quod quidē alterius munus fue-
rit, penes quem nūc est imperiū. Ete-
nim demiror te, si solus omniū igno-
ras, quēadmodū iam pridem regnare destiterim, ac pri-
uatus esse cœperim, liberis partitus imperiū, quāq; Iu-
piter præcipue rerū istiusmodi curam agit. Porro mea
potestas

potestas nō nisi ad taxillos usq; saltationes, cantiones,
 & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus.
 Itaq; grauioribus in causis, de quib⁹ scribis, uidelicet de
 tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes, aut
 opibus abundēt, aut egeāt. Iupiter uobis operā dabit.
 Quod siquid in ijs quæ ad festū pertinet, uel fraude de
 tractum est alicui, uel additum, id erit mearū partium
 iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, dēq; auri he-
 mina, neq; nō de uestib⁹, ut uobis quoq; ad celebrādū
 festū nōnihil mittāt. Quandoquidē æqua sunt ista, de-
 cetq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi forte
 habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In
 summa tamen illud scitote pauperes, uos longe falli,
 neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices
 arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea
 quod illis liceat opipare cœnare, uino suauī inebriari,
 formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum
 istam felicitatem cuiusmodi sit, ignoratis. Siquidē hæ-
 res nō mediocribus curis eos distorquent, sed singulis
 inuigilare cogūtur, nequid rerum domesticarū dispen-
 sator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum ace-
 scat, ne frumētum uermibus corrūpatur, ne latro tollat
 pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum di-
 xerint affectare regnū. Atqui hæc quidem quota pars
 est eorū, quæ istos discruciant. Quod si nosseris metus
 & curas, qbus obnoxij sunt, plane fugiēdas uobis esse
 m 3 diuitias

*Cur
diuitia.*

diuitias existimaretis. Alioq̃ creditis uel me ipsum usq̃
 adeo insanũ, ut si præclara res esset opulẽtia, aut regnũ
 depositurus hæc, alijsq̃ ea cessur⁹ fuerim, patererq̃ ut
 nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius
 quũ non essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plu-
 rima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiũ de-
 posui, idq̃ sapienter. Nã quod tu nunc apud me deos
 obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri,
 uos contra, nasturtiũ, lupinumue, aut cepe per festi tem-
 pus, obsonij loco arrodere, cuiusmodi sit cõsydera. Ete-
 nim in præsens quidẽ utrunq̃ dulce est illis, minimẽq̃
 molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem
 uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis
 dolore grauati ob temulẽtum, quẽadmodum illi, neq̃
 ob immodicã ingurgitationẽ graue olentem, & acrem
 spiritũ ructatis. At illi hoc quoq̃ fructus ferunt, ut quo-
 niam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis
 arbitrio trásgũt, facile sibi, uel tabẽ uel tussim, uel mor-
 bum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colli-
 gant. Alioqui quotumquẽq̃ potes ostendere, qui non
 planẽ palleat, ac faciẽ cadauerosam præ se ferat? Quo-
 tumquẽq̃ autem, qui quũ ad senectutem peruenerit,
 suis ipsius pedibus ingrediat⁹, ac non potius à quatuor
 baiulis gestetur? foris quidẽ totus aureus, intus putris,
 ac pãnosus, cuiusmodi sunt Tragica indumẽta, ex pan-
 nis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quam
 molestum

*Mortuus
 interitum
 Cadauerosa
 facies*

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE. 95

molestum est, quod de piscibus gustare nō liceat, quod inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut siquid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quāq̃ nec illis ipsis æque dulce est, quotidie, supraq̃ satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nōnunq̃ ita holus ac lupinum appetere, ut tu nō æque leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis q̃ ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum si quando uideritis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneretis, negligeretisq̃, neq̃ ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq̃ inter colloquendum, si naragdum annulo indusum respectaretis, neq̃ uestes obiter contrectantes, molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperietis pleraq̃ hæc illos uestra causa parare, nō quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq̃ uitam cognitam habens. Conuenitq̃ ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum
ē uita

*Aliquid rerum
nulla uileas
res carant.*

ē uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relicta paupertate. Quancūq; & illis scribā, sicuti sum pollicitus, certūq; scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM.

PAVPERES nuper ad me datis literis inculsarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini. atq; omnino postularūt, ut omnia bona facerem omnibus cōmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequū enim esse, ut rerum æqualitas cōstituatur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respōdi, hīsce de rebus rectius Iouē cōsyderaturū. Cæterū de præsenti negocio, deq; iniurijs, quib⁹ sese p̄ festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiā ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidē uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiūt, tanto frigore horrētes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festū celebrare possimus? Quare si uellē & illos festi participes esse, postularūt ut cogerē uos, ut & de uestibus illis impertiamini, siquæ supersunt pinguiore, q̄ quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos distilletis. Qd' si ista feceritis, inquiūt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese.

se ad nouam rerum partitionē prouocatu-
 rōs, ut pri-
 mū Iupiter pro tribunali sedere cōperit. Atq; hæc qui-
 dem facere uobis nequaquā graue fuerit, impertiri non-
 nihil de tantis opibus, quas possidetis, & recte posside-
 tis. Quin de cœnis quoq; ut uobiscum cœnarēt, & hoc
 literis addendum putarunt, quēadmodum uos in præ-
 sentia foribus oclusis, soli delitijs frueremini, Quod si
 quando uobis uisum fuerit, & illorū quēpiam post lon-
 gum tempus conuiuiō adhibere, plus esse molestiæ in
 cœna, quā uoluptatis, multāq; illic in pauperum cōtume-
 liam fieri, uelut illud, Cum non eodem de uino bibant,
 dii boni, quā illiberale, planē dignū, in quo & illi debeant
 accusari, qui non surgant potius, abeantq; toto conui-
 uiō uobis solis relicto. Quāquā negant sese etiam ad sa-
 tietatē ex illo qualicunq; uino bibere, Propterea quod
 uestri pincernæ, aures habeant cœra obturatas, quēad-
 modū olim Vlyssis socij. Porrō reliqua usq; adeo sunt
 turpia, ut pigeat cōmemorare, quæ de carniū partitio-
 ne criminātur, deq; ministris, qui cū uobis assistant, do-
 nec plusquā ad plenum expleamini, ipsos prætercurrūt,
 aliāq; huius generis p̄ multa sordida, minimēq; digna
 uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omniū iucun-
 dissima, maximēq; cōuiuijs cōgruens. Atq; hac de cau-
 sa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut
 æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne
 posthac uos iterū accusare possint. Quin potius hono-
 n rabunt

Prouocare.

*Auris
obturata.*

*Impendū**Suspicio**Prebibo*

rabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendiū à uobis nec sentietur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec rempublicam administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, nil læq; modis felicitatē uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipso in tenebris eas possideatis. Videat igit̃ uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quem admodum præbidentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplantur, ac pondus expendant, manu librantes, Tum argumenti absolutam cælaturam, Tum auri uim, uicissim artem cōdecorantis. Nam in istum modū, non solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerum etiā inuidiam illorum effugietis. Quis em̃ inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut q̃ diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nūc res uobis habēt, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quēadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocāt, q̃ si cum lepidis hominibus, ac per om̃ia gratificari paratis, cōuiuatis. Qui primū non sinent cōuiuū surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriāq; minime molesta, uariasq; uoluptates

ptates adferent. Quibus rebus cōpote iocūdisime trāsi-
gitur. Idcō gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum
etiam Gratijs. Deinde postero die, dum comitatem ue-
stram referūt, beneuolentiā uobis cōciliant. Hæc etiam
magno fuerant emēda. Nam illud à uobis sciscitabor,
si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nōne uos
ea res ureret, cū non haberetis, quibus ostentaretis pur-
pureas uestes, comitum multitudinem, annulorū ma-
gnitudinem? Neq; iam libet referre necessario futurū,
ut pauperum insidiæ, atq; odia in uos oriātur, si soli de-
litjs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecatu-
ros sese, prorsus abominanda sunt. Ac dñ prohibeant,
ne unq; ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur.
Quādoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gusta-
bitis, neq; placētam, nisi siquid canis reliquum fecerit.
Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit.
Porro sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in
montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues
absq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabūt. De-
niq; quod est omniū grauissimum, pocillatores formo-
sissimi repente uobis calui fient, idcō etiam fracta am-
phora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint di-
gna, & uobis cōmaxime tuta, atq; illis pauprtatis onus
subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neu-
tiq; malos.

*Exiguo
uectigali*

DIVITES SATVRNO S.

VM PUTAS Saturne, de rebus istis ad te solū scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerūt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerū partitionem flagitant, ac simul & fatū incusant, quod nō æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cū sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoque illos plerūque obaudire. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quādo quidē hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes, quæ sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigēt, quantūque sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & cōuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoque in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quē ad cōuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nuncque desinūt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulque cum dicto acceperint, mox paratū odium, in promptu conuitia, etiā siquid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, si dem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum cōsuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrū incidamus, ut aut si nihil demus,

*Alia super
alia.*

mus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omni-
 bus, ipsi protinus egeamus, iamque in pauperum gregem
 ueniamus. At cætera quidem utcumque ferenda sunt, ue-
 rum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari ci-
 bis, atque aluum explere, sed iidem ubi plus satis adbibere
 rint, tum aut puellæ formosæ cyathum porrigentis ma-
 num uellunt, aut concubinam, uxoremue sollicitant. Po-
 stremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtre-
 ctant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintque.
 Quod si hæc aduersus illos metiri uidemur, uester illis
 parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis
 mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquipa-
 ratus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus est.
 Hæc atque huiusmodi sunt, propter quæ in posterum sta-
 tuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in
 domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto
 recipiant, sese moderate petituros, quemadmodum nunc
 aiunt, neque quicquam flagitiose in copotationibus admis-
 suos, age, conuiuant nobiscum, simulque cœnent bonis
 auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro,
 quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus. in-
 summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim
 desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintque pro parasitis
 & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desy-
 deres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

LVCIANI SATVRNALIUM FINIS.

n 3 Lucianus

*Profunde.**Bonis auibus.*

LVCTV, DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

PERAEPRECIVM sane fuerit ob
servare ea, quæ in luctu vulgo tum
dicantur, tum fiant, item quæ dicantur
ab ijs, qui eos cõsolantur scilicet,
quæq; nõ ferenda putet, lugentes ea
quæ sibi acciderunt, & sibi ijs, & ijs
quos flent. Cum haud quæq; per
nouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucun
diora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & cõ
suetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fue
rit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo ti
bi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic
enim palam fiet, qua gratia superuacanea ista molian
tur. Vulgi quidẽ hominũ multitudo, quos sapiẽtes isti
uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularũ
autoribus, super his fidẽ habentes, & illorũ poesim pro
lege ducentes, locum quendam subter terram profun
dum esse putant, quẽ tartarum uocant. Eum existimant
magnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacum,
qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur,
quo singula quæ illic sunt, introspeciant. Tum regnare
in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi
retulit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uo
cabulo

Tartarus.

Pluto.

cabulo honestatum, quod mortuorū copia diues esset. Porro Plutonium hūc inferorum rempublicam, & magnū uītam constituiſſe in hanc formā. Nam ſorte obtiſſe huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi deſmiſſos receperit, arreptos uīculis ineffugibilibus coer-
cet, nulli prorsus permittens, ut ad ſuperos redeat, prae-
terq̃ admodum paucis ex uniuerso æuo, idq̃ grauiſſi-
mis de cauſis. Interluitur autē regio illius, fluuijs & ma-
gnis & horrendis, uel ſolo nomine. Siquidem Cocyti,
Phlegethontes, atq̃ huiusmodi uocabulis appellātur.
Quodq̃ eſt grauiſſimum, praeiacet Acherōtica palus,
quae prima excipit obuioſ, quam nō poſſis neq̃ tranſ-
mittere, neq̃ tranſire ſine uectore. Nam & profundior
eſt, q̃ ut pedibus tranſire poſſit, & ſpacioſior, q̃ ut tra-
nari queat. In ſumma huiusmodi eſt, ut nec auium ma-
nes poſſint eam tranſuolare. In ipſo uero deſcenſu, por-
taq̃, quae quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis pa-
truelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq̃ hunc canis tri-
ceps, ſauus admodum. Is aduenientes ſatis amice, pa-
cateq̃ intuetur. Cæterum ſiquis conetur auſugere, la-
trat, territoſq̃ in ſpecum redigit. Iam qui tranſmiſſa
palude ingreſſi ſunt, eos excipit pratum ingens, Aspho-
delo conſitum, ac fluuius memoriae hoſtis, eoq̃ Lethe
nomē eſt inditum. Nam haec uidelicet priſcis illis mor-
talibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alce-
ſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq̃, neq̃ non Theſeus
Aegeo

*Vita
ineffugi-
bilis.*

Orion

*Porta
adamantina.*

Aegeo prognatus, & Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaq; Pluto & proserpina, ut aiebāt illi, rempublicam administrant, rerumq; omniū dominatum obtinent. Sed inseruiunt his, & in administrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiae, poenae, terrores, ac Mercurius, quanq; his sane non adest perpetuo. Praefecti autē & Satrapae & iudices sedent duo, Minos & Rhadamāthus, uterq; Cretensis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam peregissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandā emittunt in campum Elysium, uitam optimā inibi uicturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eñciūt, pro ratione malefactorum puniēdos. Quo quidem in loco, quid tandē mali non patiuntur: torti, exusti, à uulturnibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat, in periculū adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitae, sunt autem hi complures, uagātur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autē uidelicet nostris libationibus inferijsq; quæ sepulchris inferūtur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uersatur. Hæc usq; adeo ualide

*Ministri
- plutonis*

*Pem. Infe-
rorum*

Inferis

ualide uulgi animos persuaferunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primū obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multo satius esse, non posse naulum reddere. Sic enim fiat, ut nō recipiente portitore, postliminio redeāt in uitam. Post hæc lotos eos, per inde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolentia, tum coronatos pulcherri-
 mis floribus proponūt splendide uestitos, ne uidelicet algeant per uiam, neue nudī conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierū eiulatus, omniū certe lachrymæ, pectorū planctus, comæ dilaniatio, genarū cruentatio. Alijs autē & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuētes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uolutantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis ppositus est, & excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in hūc competat actio fabulæ) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipse
 o respon-

Mos antiquorum

*postlimi-
nio*

grauolentia

responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait em̄ pater, flebili quadam uoce uerbum unumquodq; produ-
 cens in longum. Fili iucūdiſſime, peristi mihi, mortuus
 es, ante diem præreptus es, me super hæc misero solo re-
 licto. Non duxisti uxorem, nō paraſti liberos, non mi-
 litasti, non coluiſti agros, non ad ſenectam perueniſti.
 Non comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq; cum
 æqualibus in compotatione inebriaberis. Porro hæc
 atq; id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus
 his egere poſt obitum, ac deſyderare quidem, uerū po-
 tiri non poſſe. Sed quid hæc loquor? Quot enim ſunt
 qui equos ac cōcubinas, ruſſum alij, qui pincernas etiā
 in funere mactarunt, qui ueſtem, reliquūq; mundum,
 pariter in rogi iniectum exuſſerunt, aut unā cum ca-
 dauere ſepelierūt, perinde quaſi illic ſit uſurus, & apud
 inferos fruīturus. At ſenex iſte luctum agēs, hæc om̄ia
 atq; his etiā plura quæ dicit, neq; filij cauſa iactare ui-
 detur, ut quem ſciat non auditurum, etiam ſi Stentorē
 clamore uincat, neq; ruſſum ſua ipſius gratia. Satis em̄
 erat illi, cogitare, & cognoscere, uel ſine uoce. Nihil em̄
 opus eſt, ut quis apud ſeſe clamet. Super eſt igit, ut ad
 hunc modum delyret, ob eos qui adſunt. Cum neſciat,
 neq; quid acciderit ipſi filio, neq; quō conceſſerit, Imo
 cum ne ſuam quidē ipſius uitam, cuiuſmodi ſit perpen-
 derit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter fer-
 ret, illū ex hac demigraſſe. Filius igitur huic ita respon-
 derit,

*Ante diem
præreptus.*

*Q. Vide qd
Senectus si
exuſſerint*

*Stentorem
Vincere.*

derit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compe-
 scat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus
 es? Desine uellicare comā, ac uultus etiam cutem lacera-
 re. Cur mihi conuiuium facis, ac miserum appellas, & in-
 fortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum feli-
 cior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia nō
 sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie ru-
 gosa, incuruus genib⁹, segnis, in summa, totus ætate pu-
 tris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, de-
 niq; ad istum modum delirans apud testes tam mul-
 tos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post
 hac nō simus potituri? Nimirū usuras dicis, ac cœnas,

πότης, cō
potatiōes.

Plurim.

uestemq; & concubitus, eōq; metuis, ne rerum harū in-
 opia peream. Non cogitas autē, longe bellius esse, non
 sitire, q̄ bibere, non esurire, q̄ edere, non algere, q̄ ue-
 stibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus
 uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto
 luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, nō amplius
 esuries, nō amplius algebis. Peristi mihi infelix, q mor-
 bos effugeris, qui febrem iam nō timeas, non hostem,
 non tyrānum, non amor discruciat te, non auocabit
 coitus, neq; huius rei causa bis aut ter quotidie perdes
 impensam. Heu calamitatem. Neq; cōtemneris factus
 senex, neq; molestus eris iuuenibus, siquādo conspicia-
 ris. Hæc si dixeris pater, an non putas te multo ueriora,

magisq; ridicula dicturū, q̄ ista quæ modo? At uide. ne illud te male habeat, dum noctē, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, cōclusus in monumento. Verum in his illud oportet ppendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidē paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumē inspiciēdū. Atq; ista fortassis utcūq; ferenda. Verū eiulatus iste uester, quid mihi cōfert? aut quid ista pectorū ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierū immodica lamentatio? Quid autē saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merū infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturū, & ad Orcū usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptū, sursum in cælū abire, neq; quicq; iuuare nos, qui inferne agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc de porremus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iam pridē mihi libebat uehemēter exclamare super his, quæ & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicto per Iouem, Si cōuersus ad eos mortuus ille, loquatur

parentalia

loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectissi-
me dicturus? Attamen ueraciter isti uociferantur, & ac-
cessito quopiam lamentorum artifice, qui multas anti-
quas calamitates in unum congerat, certaminis adiuto-
re, & amentiae Chorago abutuntur ubicumque coeperit ille,
ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad
lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi
consuetudo. At deinceps sepulturae rationem in uarios
diuidunt modos. Nam Graecus exurit, Persa defodit, In-
dus adipe suo illo oblinat, Scythia deuorat, muria condit
Aegyptius. Atque hic quidem (rem a me uisam narro) de-
siccatum cadauer, conuiuium & compotorem adhibet. fit
autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem
pecuniae, leuet egestate pignus frater aut pater in tempo-
re factus. Nam libationes, pyramides, columnae, tituli, ad
breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludi-
cris simillima? Sunt uero qui ludos quoque constituent
ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde
quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defun-
cto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest ex-
equalis coena. Iamque adsunt necessarii, ut defuncti pa-
rentes consolentur, suadentque uti cibum capiant, quamquam
illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe
perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousque quæ-
so flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si
tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum ci-

*lamentorum
artifex.*

Choragus.

*Varia sepul-
ture species.*

*Exequalis
coena.*

bus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq, tū ex omnibus cōtexunt duo uersus Homerici.
Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud finit alius Achiuos.
At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerētesq;
ne post charissimorum obitum uideātur adhuc affecti
bus humanis cōmoueri. Hæc atq; his longe magis ri
dícula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in lu
ctu, propterea quod uulgo existimēt mortem summū
esse malum.

LVCIANI DE LVCTV FINIS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

ABDICATVS LV

CIANI, DES. ERASMO ROTHERODA
MO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem
insania laborantem, reliquis medicis desperantibus,
dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in fa
miliam. Post hæc nouercam insania correptam sanare
iussus, abdicatur.

Haud

AVD QVAQVAM noua
sunt hæc iudices, neq; mirā
da, quæ i præsentia facit pa
ter, neq; nūc primū ad hūc
irascit modū, uerū hæc lex
illi facilis est, & assuetus ad
hanc causam accedit. Verū
illud mihi nouo calamitatis
genere accidit, quod cū nul

lum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, ta
men in periculum uocor, ne poenas dem artis nomine,
nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem
re quid fieri possit absurdius, uti curem? ex præscripto,
nō iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Qua
re optarim equidem, ut medicorū ars, eiusmodi quoq;
remedium aliquod haberet, quod non modo laboran
tes insania, uerū etiam præter æquū irascentes liberare
possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi.
Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, cæterum
iracundiā magis etiā exasperatur. Quodq; est omniū
grauissimum, erga cæteros omneis sanus est, in me unū
insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videntis igitur cuius
modi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo
abdicor, iterū alienor a familia, ceu ob id ipsum ad bre
ue tēpus receptus, ut maiore infamia sæpius eijcerer do
mo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne ex
pecto

In presentia

pecto quidem patris iussu, ut qui pridem non accesseris ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quae in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercae uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor praestare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sane non arbitror aequum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conicere. Quamquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad haec autem quae nunc obicit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intrastabilis ille, & immorigerus, patrem dedecoras, & indigna genere meo patrās, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine exclamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicii instar fore, uerumque calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me a paternis illis criminibus quamlongissime abesse, sed potius honestissimis studiis dedisse operam, cumque optimis uiris habuisse consuetu-

*omnia
studia*

suetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospicie-
 bam, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui nō ad-
 modum animo cōstaret, mihi sine causa succenseret, fal-
 sūq; in filiū crimina strueret. Neq; deerant qui ista mor-
 bi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo post
 irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores aspe-
 ros, conuitia parata, censurā feueram, clamorem, iracun-
 diam, in summa omnia plena bilis. unde usu uēturum
 credebā, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus.
 Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in
 peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus
 doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio ar-
 tem perdidici. Porro domū reuersus, offendo patrē ma-
 nifesta iam insania laborātem, & ab huius loci medicis
 desperantibus destitutum, qui non altius introspiciūt,
 nec admodum exacte morbos dījudicant. At ego sanē
 sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdi-
 cationis iniuriam recordabar, neq; ut accerferer operie-
 bar. Neq; enim erat quicq;, quod illi proprie imputare
 possem. Verum peccata illa omnia fuerāt aliena. Nem-
 pe quēadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo
 cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus
 medicatus, neq; enim hic nobis mos est, neq; id præci-
 pit ars, uerum illud omniū primū iubemur obseruare,
 sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis termi-
 nos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut

p cōmode

-faber
 Consuetudine

Usu Ven-
 turum

frugi
 filius

Medicorum
 Usus

*Non tentan-
dus morbus
miteratus*

cōmode possimus aggredi, aggredimur, totōq; adniti-
mur studio, ut ægrotum seruemus. Quod si uiderimus
iam inualuisse, superassēq; nec manū admolimur omī
no, idq; uetustā quandā legem eorū, qui primi medici
næ prodiderunt artē, secuti, Qui negant tentādos esse
morbos, qui iam inualuerunt. Itaq; cum patrem adhuc
intra spem esse perspicerem, neq; malum supra artis ui-
res esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demū
aggrediebar, ac pharmacū fidenti animo porrexī. Mul-
ti sanē eorum qui tum aderant, suspectā habebant ad-
ministrationē pharmaci, calumniantes curationē meā,
Iamq; parabant in iis uocare me. Aderat autē & no-
uerca pauida atq; diffidens, non id quidē odio mei, sed
quod metueret, utpote probe lectus illū grāuiter labo-
rare. Nam sola nouerat omīa, quippe familiaris & assi-
due cōuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus
deterritus, sciebam enim futurū, ut mihi signa nō men-
tirentur, neq; falleret ars, adhibui curā, obseruato tem-
pore idoneo. Quancūq; erāt amici nōnulli, qui mihi con-
siliū darēt, ne fiderē, ne forte si res male successisset, ma-
iorem aliquā calumniā mihi accerferem, quasi patrem
ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affe-
cerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae red-
ditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admiraban-
tur, deniq; laudabat & nouerca, ac palām omībus utri-
usq; nomine gaudebat, tum mihi laudē assecuto, tum
illi

Accerere

illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neque contatus, neque quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem e familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac de nouo me filium fecit, seruatore ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deique illis ante factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Ceterum urebat eos, quibus abdicationis filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quem admodum ex inuidia, odioque solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi gaudijs uersabamur, utpote utroque alteri reddito. Ceterum nouerca paulopost ægrotare protinus cepit, morbo iudices graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neque enim simplex erat, aut levis insanie species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictoreque in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insaniam, tum illud commune in hac obseruauimus muliere. In ceteros placatior est, ac mitis, atque illis presentibus conquiescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imo si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incendit. Quod & ipsum

p 2 argumen.

Urere.

*In uentum
prodire.*

*Subra
modum.*

In fine indicium.

argumento est, illā graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbe ferebā, miserebatq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; em̄ nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem esse insanix genus, eundē morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curādi rationē admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimū dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruet, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierē destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent em̄ omnes ijs, qui libere uerū loquuntur. Tamen ego sanē pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem a lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicādi facultatem, quæ prius fuit. Neq; em̄ legislator omnibus, o pater, istam potestatem permittit, neq; uti quolibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuscumque de causis, uerum quēadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immeretibus accidat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta, sed ad iudices uocat, æstimatores cōstituit, qui neq; per iracūdiam, neq; per calumniā

*Veram lo
q; dolenti.*

calumniā, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram cōmouerentur, hic quidē alicui falsæ calumniæ credens; ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; uerum & aquā infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet, uerum iudicandī autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nōdum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nūc indignatur, uerum illud prius expēdite, num posthac illi ius sit abdicandī, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cōcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationē irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimū istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus, utq; lex nūc irato inferuiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est, rursus ut eodem modo ualeat, in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcūq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquū erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaret, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracūdiam expleuerit, post hæc rursus in familiā

*Sursum
ac deorsum
torquetur*

*Relatio
Respondeo.*

*In manu
est.*

receperit, & in hanc opinionē discesserit, ut frugi pūter, in his perseueret necessum est, neq; postea resiliēdum, aut retractanda sententia, neq; rescindendū iudiciū. Neq; em̄ scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugine, an contra esset euasurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterū ubi non coactus, sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatū recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etem̄ ipse legislator hunc ad modū tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiā reduxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista nō facere. Neq; enim tibi cōcedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcūq; mutatus sit animus tu⁹, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeāt, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo puniētes, modo absoluentes, quandocunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaſti, pro his semel itē abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis. uerum ut hoc fiat sine fine, ut ppetuo, ut frequēter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouē iudices, ne pmit tatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudici⁹ sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet

prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem. Cuius tēpus iam excessit, euauitq; priuilegiū, nec huic uni quicq; ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud consyderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices sortibus ferunt sentētiā, si quis perperam pronūciatū existimat, permittit lex alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices cōstituerint, delictisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquū est boni cōsulere quæ statuerint. Iridem sanè tu quoq; quē antea liberum erat nō recipere, nisi dignus maioribus uideretur. hūc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidē indignū esse in quē ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugī filium esse cōfessus. Itaq; non cōuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirū post toties pronūciatā sentētiā, ac rem bis iudicatā, primū cum abdicares, alterū, cum ipse mutasti cōsiliū, mēq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, cōfirmas illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuūq; ipsius iudiciū serua. Pater sis oportet, quandoquidē id abs te decretum, id pbasti, id ratū fecisti. Ego quidē si natura nō essem filius, sed adoptatū abdicare uelles, ne tum quidē existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat nō facere,

*Liberum
esset.*

cere, id semel factum, iniquū est rescindere. Porro eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiāq; accersitus, quāso num par est rursus expellere, & eadē familiaritate priuare saepius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primū improbum esse ratus, in uin- cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil pec- casse, manumisisses, num tibi liceret, utcunq; contingerit irasci, rursus in eādē reuocare seruitutem? Minime li- ceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ergo cum pluribus etiam argumētis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem fa- ciam. Hunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nūc aetate pro- uectum, ut aetas etiā ipsa fidē faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq;, uerū tum quidem, etiā si nullo commisso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar a familia. Nunc porro cum super salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re qd fieri potest ingratius? ut mea seruatus ope- ra, tantōq; elapsus a discrimine, protinus sanationē illā huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratio- ne, sed usq; adeo facile mandarit obliuioni, atq; in soli- tudinē abigat eum, qui iure sit obsecutus, cū prater ius eijceretur.

suffragor

penso

eiiceretur, neq; solum nō meminerit iniuriæ, uerū etiam
 & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit? Neq; em̃
 exiguo iudices, neq; uulgarī in hunc collato beneficio,
 tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro
 quanq̃ hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen
 omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patiētem,
 & quibus affectum modis, ego curandum susceperim,
 ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familia-
 ribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi,
 ut etiā accusare possit, ut de legibus disserere. Quin ma-
 gis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis
 esses, qualis nūc est uxor, ad pristinam sanitatem reuo-
 caui. Quare nō est æquum, ut pro his officijs, huiusmo-
 di mihi gratia reponatur, utq; in me unū tantūmodo
 sanus sis. Etm̃ te nō mediocribus à me beneficijs affe-
 ctum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris.
 Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem ex-
 tremo laborantē periculo, grauissimēq; affectam nō sa-
 nem, qui sit, ut eundem nō multo potius charissimum
 habeas, quā simili morbo liberarim? non gratias agas,
 tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidē est ingra-
 tissimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis,
 salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandē
 recitas legem. Egregiam igitur mercedē persoluis arti,
 dignāq; pro remedijs refers gratiā, qui quidem aduer-
 sus medicum tantū sanus es. Vos aut iudices, huic con-
 cedetis,

Propemodum

cedetis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eū qui sanitatē restituerit, oderit, ut per quē reuixit, ulciscatur: Haud profecto concedetis, siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia cōmisissē, tamē superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu, memoriāq; cōueniebat hunc præsentem iniuriā negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præsiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, scq; morbo impares esse faterentur. Nā & illud, opinor, ad meriti mei cumulū accedit, quod cum id temporis filius nō essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerū cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meū ipsius patrem seruauī, de abdicatiōe me purgaui, iram beneuolētia sedauī, legē pietate sustuli, magnōq; beneficio reditum in familiā emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrē demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuauī, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quàm multa enim me fuisse passum arbitramini, quātum & exhausisse laborum: dum adsideo, dum

debitor
uitæ

imparis
morbo

dum obseruio, dum opportunitates capto, nūc cedens
 patris uehementiæ, nunc artē admouens ad breue tem-
 pus cōcedente morbo. Est autem hoc omniū quæ sunt
 in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medica-
 ri; ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti
 modum. Fit enim nō raro, ut exæstuante malo, rabiem
 in proximos exerceant. Me tamē nihil horum piguit,
 neq; grauatus sum, uerū aderam modis om̃ibus cum
 morbo luctans, postremo superauī pharmaco. Ne ue-
 ro quisq; hoc audito, p̃tinus apud se cogitet, Quis aut
 quantus labor miscere pharmacū. Etenim multa prius
 sunt faciēda, præstruēda uia dando pharmaco, præ-
 parandū corpus, quo facilius recipiat medicationem,
 deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet,
 inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad
 omne quod cōducit, Somnos accersendi rationes exco-
 gitans, solitudines arte reperies. Quibus in rebus ægro-
 ti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob ani-
 mi libertatē intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles,
 ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnem-
 tur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam spe-
 remus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erra-
 tum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora faci-
 le subuertit, curationē impedit, artem fallit. Eum igitur
 qui hæc omnia sustinuerit, qui cū morbo tam graui sit
 luctatus, qui malum malorum omniū expugnatu diffi-

q 2 cillimū

*Medicari
 pericula
 Exspecto*

*Præstruere
 uiam
 Medicus*

*Piguit
 Grauior*

cillimū uicerit, huic ut iterū abdicet permitteris, utq; le-
ges in benemeritū interpreteretur suo arbitratu concede-
tis, atq; eum cum ipsa natura bellū gerere sinetis? Ego
naturæ parēs iudices, patrē mihi ipsi seruo, custodiōq;
etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium
benemeritū, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alie-
nat, hic nimirum liberorū osor erit, ego pius in patrem.
Ego naturam amplector, Iste naturam cōtemnit, fasq;
& ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O
filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto,
patre compellente, quod odio habitus, cum præter cau-
sam amo, & magis amo q̃ oporteat. Atqui natura cō-
paratum est, ut patres liberos amēt magis, q̃ liberi pa-
rentes. Verū hic studio tum leges cōtemnit, quæ filios
nihil cōmeritos familiæ seruant, tum naturam, quæ pa-
rentes ad uehemēs natorum desyderium incitat. Non
solum enim cum plures habeat in me beneuolētiæ cau-
sas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nō adiungit
atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, me
umq; æmulatur amorem. Sed o calamitatem, quin in-
super odit amantem, charitate prosequentem expellit,
benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq;
liberis fauētes, ceu liberis infensas, in me torquere cona-
tur. O bellum, quod cōtra naturam legibus moues pa-
ter. Non sunt ista, non sunt inquam, quēadmodum tu
uis, leges bene conditas, male interpretaris pater. Non
pugnat

pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolenti-
 am pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriusque
 auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia afficis bene-
 meritum, Offendis naturam. Cur legibus quoque simul
 cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, li-
 berorum amantes esse cupiant, non pateris esse, quippe
 quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæ-
 pius tentes. Nec finis in suppliciis quietem inuenire, quæ
 uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conqui-
 escere, Quanquam alioqui ne possitas quidem aduersus eos,
 qui nihil peccarint. At sane leges ingratitude actionem
 concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam.
 Atqui non solum non refert gratiam, uerum etiam punire conatur
 ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio. Considerate nunc
 quicquam facere possit iniquius? Itaque non posse hunc iam ab-
 dicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac
 lege sit usus, præterea non esse æquum, eum qui tanta præsti-
 terit beneficia, expellere, familiamque exigere, satis opinor
 demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis cau-
 sam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus.
 At rursus ad mentem eius qui legem condidit, recurra-
 mus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad bre-
 ue tempus licere, quotiescunque uelis abdicare, utque præ-
 terea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus
 benemeritum, haud tamen simpliciter, opinor, neque qui-
 buslibet de causis abdicabis. Neque hoc dicit legis condi-

q 3 tor

*Non abdi-
 cendum.*

tor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdica-
to, ut satis sit tantū uoluisse queri. Nam si id esset, quid
opus erat iudicio? Verū uos istud expēdere iubet iudi-
ces, nū grauibus ac iustis de causis irascat pater, nec ne.
Hoc igitur in præsentia consyderate. Exordiar autē ab
iis, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam
primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud
erat, Rescidiit abdicationē. Ego seruator, beneficus, bre-
uiter omnia erā. In his nisi fallor, nihil adhuc esse pote-
rat, quod cum crimine uideretur esse cōiunctū. Deinde
quid est omnium quod accusat? Quod obsequiū, quam
curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui?
quas intempestiuas potationes, quas comessatiōes ob-
iicis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusa-
uit? Nemo pfecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue
lex permittit abdicare. Cæterū cœpit ægrotare nouer-
ca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à
me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eā
curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris q; abdiceris,
quippe immorigerus patri. Ast ego quidē cuiusmodi
sint ista quæ iubet, in quibus quia nō possim obsequi,
uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud
prius in totum dico. Necq; lex huic concedit, ut quiduis
imperet, necq; mihi necesse est in omnibus omnino pa-
rere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si nō
parueris, nō sis obnoxius pœnæ, quædam id genus, ut
nisi

foris cubo
Intempestiuas
potationes.

In qbus
parendum
patri.

Atq;

nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus, ueluti si ægrotes ipse, & ego nō curem. Siquid rerum domesti-
carum curandum sit, & ego negligam. Siquid rem rusti-
cam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia
atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ
querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ
ad artes, & artium usum pertinent. Maxime si nulla in
re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater:
Hæc pinge fili, illa nequaq;: Rursum musico, hæc pulsa
harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario, Ista cu-
de, illa ne cude: num quisq; hunc patietur abdicare filiū
propterea, quod nō ex ipsius arbitrio artem exerceat?
Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est hono-
rator, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberio-
res qui hac utuntur, ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat
priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usq;
neq; ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uiro-
rum eruditorum cura. Neq; in seruitutē trahatur legis.
Neq; timori, poenisq; tribunalium, neq; calculis, ac pa-
tris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde
si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondis-
sem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didi-
ci, ac patri, cæteris om̃ibus imperitus esse uolo. Quis est
tyrannus usq; adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti
arte? Siquidē istiusmodi officia blanditijs, precibusq;
ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, cōuenit elicere: persua-
dere

*Artem mihi
didici etc.
is uolo
imperitus etc.*

Officia eliciuntur blanditijs.

*Medica
ars est
immunis*

dere medico oportet, non iubere, ut uelit, nō ut metuat, neq; ad sanādum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoq; publicitus honores, praeuinentias, immunitates, priuilegia medicis tribuūt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, Si multū studiū, multū pecuniarū insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, q̄ rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui nō sinas me, à me ipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cū non essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atq; hanc tamen tibi didici. Huius fructū primus sensisti, cum nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionē. Quem præceptorem mercede cōduxisti? Quem phar/ macorum apparatū comparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarū indigens, à præcepto/ ribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre hu/ iusmodi mihi dabatur ad discendū uaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorū auer/ satio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerū esse dominus, quas mihi parauī tum cum mihi non esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo puocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem repo/ scere.

Uaticum

scere. Caterum non cōuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: Iamq; in cōsuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquē, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; metipso illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtēperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidē dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq; ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nūc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quādoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenet morbo: (sic em̃ opinatur) & a cæteris medicis ad eundē modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstraſti: sanato hanc quoq; ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autē me auscultatis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec oia esse nostræ facultatis, necq; consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationē, nec eadem remedia in omnibus

*Nræ fa-
cultatis*

*Ex am
Intempestiua
disputatio*

*desperatus
morbus*

*Irriguis
Apricis
Montuosus
Petricosus*

bus efficacia. Actum palàm fiet, quátum inter sit, nolís quíppiam, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantē: existimātes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienā à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primū: Naturæ corporū, ac temperaturæ, haudquāq; eadē sunt: tametsi maxime in confesso est, iisdem ex elemētis constare. Verū alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idēq; loquor adhuc de corporibus uirorū: quæ neq; similia sunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadē constitutione. Vnde necessario consequitur: ut morbi quoq; tum magnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia sanatu sint facilia, atq; ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus desperata: ut quæ & facillime corripiantur, & grauissime à morbisprehendātur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quāuis tabem, aut peripneumoniā, aut insaniam, quolibet in corpore unā atq; eadē esse generis: is non uideatur ponēdus inter sobrios, neq; doctos, neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarūt. Quin idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodū uidelicet triticū, si idem in diuersos ejicias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, exculto, nimirum ubere, lato, copiosoq; fructu: Rursus aliter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca

opaca, aliter in subiecta mōtib⁹. In summa: p cuiusq;
loci diuersa natura, uarie pueniet. Itidē & morbi, pro
rōne corporū, in quæ inciderint, aut maiores & uberi
ores, aut minores eueniūt. Verū his omissis pater, nec
omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis
corpore consimilem esse, similemq; desyderare curatio
nem. Super hæc tam multa, muliebria corpora pluri
mum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi cor
ruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem,
facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora be
ne compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus,
uita sub dio acta, exercitata. Contra sceminarum, flac
cida, male compacta, in umbra alita: Candida ob san
guinis inopiam, calorisq; penuriam, & humoris super
uacanei abundantia. Quare facilius corripunt, quàm
uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curatio
nem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cū
multum habeant iracundiæ ac leuitatis, facileq; cōmo
ueantur: porro corporis exiguæ sint uires: facile in hoc
malum prolabuntur. Proinde non cōuenit, in utrisq;
eandem à medicis sanādi rationem requirere: Cum in
telligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam
ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione,
tum actionibus omnibus, tū studijs atq; exercitijs uni
uersis. Quare cū dicis, Insania laborat: adde hoc quo
q; laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unā

*Morbi ut
fructus.*

*Orta inter
Corpora Virō
rum et muli
erum pulchra.*

prolabj.

*Sub
dio*

& eandem infaniæ referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit cōsydera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturā: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnū an pusillū, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expendieris demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipiēti. Quandoquidem & infaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delyrare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermē repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui successeant. Hæc paulatim subgliscentia, multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori

Ex ira
insania

Subgliscere

quid uxori quoque usu uenit pater: & haud scio, an nunquam aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tamen si ne illud quidem uerebor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec sic quidem facile manum admouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtreccionem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse noueris omnibus, etiam si probæ fuerint: easque hanc ceu communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis: si malum hoc secus euenisset: neque profuissent remedia: perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idque loquor, quod prorsus exploratum habeo: nuncque melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoque non operæ precium conari: nisi me in hoc solum urges ut frustreris: idque uis ut foedam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala

improbat.

r ; irritata

*De**Resipueris**Prognus
insane.*

irritata recurrere) quid erit mihi faciundū? Curabo, ut nosti, tum quodq; neq; unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias: illud uide. Iam ista quum facis, accersis morbum, pestemq; refricas: he! ri ac dudum è tantis elapsus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasceris: ad odium propèsus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris insanix tuæ procemia.

ABDICATI FINIS, DES. ERASMO ROTTERODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS, DES. ERASMO ROTTEROD. INTERPRETE.

ER MILLE igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solē parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usq; ad ipsum deniq; cælum, arcemq; Iouis in ædito sitā, tantū ferè spaciū fuerit, quā-
tūm aquila probe, succincte, atq; expedite queat uno
die perage

die peragere, AMICVS. Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aereaque tibi uideor loqui: nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MENIP. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profecto somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cælo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quicquid ut Homericis dicantur uerbis. Iam sit cælitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es
admodum

admodū similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoque ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Nō me clam est te iam dudum irridere. Neque uero id omnino mirū: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterū ad cōscensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidē præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MENIP. Recte amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentū ipse quoque sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, nō ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium? MENIP. Nequaquā: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinas: eaque quāmplurimū ad solem esset liquefacta: de fluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam cerā erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermē modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unā cum ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat totius cōmentī rationē ordine tibi percensebo. AMIC.

Mihi quidem

Icarium

Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiae praesidem: auribus in aere suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neq; enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hiantem relictum: eumq; quoadmodum tu ais ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quae sunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoque animo ad ea, quae uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit haesitationem, primum hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderent stellas temere per caelum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quae Lunae accidebant, mihi uidebantur absurda ac plane mirra: putabamq; causam aliquam arcanam & inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formaq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur haec quoque omnia coniectu difficilia: quaeq; nullis notis deprehendi

inhio

particulatim.

Notis

hendi possent. Itaq; cum ad eum modum essem affectus: optimū factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabā illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantū mihi coniectare licebat, ē uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum em̃ ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cælestium rerū peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numerauī: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: nō grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantū aberant, ut me pristina liberarent inscitia: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omniū esse grauissimū: quod cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisq; rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iisdem eadem probabant. MENIP. Atqui rides Amice: si audieris illorum arrogātiā, & in disserēdo prodi-

do prodigiosam confidentiā. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihil oq̃ præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernētes quidem acutius quā quiuis alius astans: nonnulli cæcutientes etiā senio atq̃ inertia: tamen & cæli terminos perspicere sese profitebant: solem quoq̃ ipsum dimetiētes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarū, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cū forte ne illud quidē certo scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamē spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aeris altitudinē, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebāt, ac triangulorū figuras super quadrangulos inducentes: neq̃ nō sphaeras quasdā picturatas, cælum scilicet ipsum metientes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantiæ: quod cum de rebus usq̃ adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt: neq̃ ullum uincendi locum alijs relinquunt. Tantū non iureiurando cōfirmātes Solem massam esse cædefactam: incolī Lunam, stellas aquam potare: idēq̃ sole ueluti situla quadā per funem demissa, uaporem ē mari attrahente, atq̃ illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quanta sit in diotis pugnāria, id haud difficile fuerit cognoscere.

Iam mihi spectata per Iouem: num illorum decreta inter se consentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primū de ipso mūdo uaria est sententia: cum alijs & inginitus, & nunquā interiturus esse uideat. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricā di modum eloqui sint ausi. Quos equidem cū primis admirabar: propterea quod cum deum quendā rerum omniū opificem praposuissent: non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locū imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autē, si iam audias uir optime, quæ differāt, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiant. Dum alijs sine circūscribunt uniuersum: alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorū disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquā amicus paci, bellum rerum omniū parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres ac platanos deierarēt. Deinde alijs, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerū omniū imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo discruciarer, cū

ciaret, cum tantam audire deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquē primum deum appellabant: his secundas aut terrias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc, alij incorporeū quiddā & informe putabant esse numē. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dñs esse curæ res mortalium: uerum erant nōnulli, qui eos omni cura liberātes, haud aliter atq; nos cōsueuimus ætate defectos, à ministris dīmittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, q̃ cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidē ullos omnino deos credebant: sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probe barbaris. Neq; tamen inueniebā, ad cuius dicta me uerterē: ut aliquā illorum sententiā nanciscerer irreprehensam, ac nequaq; ab alio subuersam. Itaq; planē tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cū perplexus hæsitarem: desperabā futurū, ut super his uerū aliquid in terris audirem: cæterum unica tantū uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primū ipsa cupiditas: deinde fabularum

larum scriptor Æsopos: qui aquilis ac scarabeis, interdum & chamelis cælum adiri potuisse demonstrat: uerū ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilæ alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurū forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextrā alam, porro uulturi sinistrā amputaui: idq; admodum scite. Deinde quū obligassem, humerisq; loris ualidis accōmodassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus inferendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primū subsiliens, ac manibus interim subseruiēs, & anserum exemplo paulū adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iā audacius etiam experimentum aggrediebar: conscensaq; arce demisi meipm per præceps, atq; inde in ipm ferebar theatrū. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iā & ardua cogitare coepi: ac tollens me à Parictho siue Hymetto, ad Geraneā usq; uolabam: Rursum inde ad Acrocorinthum subuolaui: deinde supra Pholoen & Erymanthū ad Taygetum usq;. Ergo quū tandē audax facinus satis essem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euasissem: nō amplius de pullis imitandis cogitabam: uerū conscenso Olympo, cibo quàm leuissimo pastus, inde recta in cælum tendere coepi: initio quidem

tio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & postea ferebam, & hoc quoque facile. Verum ubi am ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubiū essem emensus: sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerſi, ac super eā insidens requiescebā: in terrā interim è sublimi respiciens: neque secus quā Homericus ille Iuppiter, nūc bel-lacium Thracum regionem despiciēs, nūc Mysorum, mox (silibuisset) Græciam, Persidē, Indiāque: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar.

AMIC. Ergo ista quoque narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius: siquid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoque sciamus. Nam ego sanē haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deque omnibus quæ in terra sunt: cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplati. MENIP.

At tu quidem recte cōiectas Amice. Quamobrē quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinā-ti comes esto, simulque mecum contemplare totam terræ speciem, habitumque. Atque initio quidem admodū pusillam quandā terram mihi uidere uidebar: multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubinam essent tanti illi montes, ac tantū mare: quod ni Rhodiorum colossū conspexissem, tum Phariā turrim: haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerū ista quod sint sublimia,

limia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: nō solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam,

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terrā requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses: qui repente factus lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiā culicū nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nā quod maxime dictū oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidē terrā conspectam agnoscerem: cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirū iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodū etiā lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quum uidissem (dicendū est enim) non nihil per-

nihil perturbabar, ratus dæmonē aliquē lunare uidere me. At ille, Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullū ego sum numē: qd me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptū huc subuexit. Itaq; nunc lunam incolō: aeriuagus plerūq; ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiā istam tibi adempturus: nā illud (ni fallor) male te habet, torquetque: quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primū deuolaro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunjs, ter ad lunā inhians uota faciam. Imo per Endymionem, inquit ille, haud huc accessi præmij gratia: sed affectio quædam mouit animū meū, quum te uiderem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Nō per Iouem, inquā, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præsentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum ē terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud? inquā: neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio inquā maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtruetur: atq; ita demū est rex & ingenua aquila, si non cōiuentibus oculis aduert sus radi-

sus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poenitet: qui non meis exemptis oculis aquili nos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus: quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisque cohibita uulturis ala, alteram solam mouere: iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acute: quo minus altero cæcutias, nulla ratione succurri pōt: propterea quod ad partem pertineat deteriore. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernā, Nihilo em̄ fuerit deterius: cum mihi nō raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantēs ligna. Hæc locutus simul ea faciebā, quæ præceperat Empedocles: ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumū euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circūfulsit: adeo ut cuncta fierent in conspectu, quæ hætenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebā, & urbes, & homines: & quæ fiebāt: neq; solum ea quæ sub dio, uerum etiā quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cū sorore rem habentē: Lysimacho struentē insidias filium: Antiochum Seleuci filium, noueræ Stratonicæ clanculum innuentē: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli e medio: Antigonū filij uxorem adulterio stupratem:
Attalo

Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacem interficientē mulierculam: & Arbacē eunuchum gladium educentē in Arsacem. Porro Spartinus Medus ē conuiuiū foras ptrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontē impacto. Atq; his fermē cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidētes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes: nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negotia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorū Epicureum ob mille nummū peierantē: Agathodē Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rhetorē ex Aesculapij fano phialam aureā suffurantem: Hierophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios cōmemorē: qui parietes perfoderent: qui lites agitabant: qui foenerabant: qui reposcerent. Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculū. AMIC. Atqui recte facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Cōsentaneū est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MBNIP. Ne fieri quidē potest Amicē, ut cuncta ordine recenseam: quum spectare modo ista fuerit difficillimū: uerum rerum fastigia eiusmodi fermē uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo: ubi erāt cōuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones:

t 2 Rursum

Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In pximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quū ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errātes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partē deflexissem oculum, spectabam agricolantes Ægyptios. Phœnix scortabatur: Cilix latrocīnabatur: Lacon lorris cædebatur: Atheniensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererent: cogita nūc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quā si quis pducatur multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisq; cantionē canat: Deinde si certatim canat unusquisq;, & peculiarem suum cantū absoluere studeat, uocisq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouē, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMICVS. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusus. MENIPPVS. Atqui Amice, hoc genus sunt oēs qui in terris choreas agunt: omnisq; mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui nō modo sonent absona: uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moucant: neq; quicq; idem cogitent: donec choragus omnes è scēna exigat, negās diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius confusam illam, & incōpositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi

eiformi Theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebant
 omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de
 agrorum finibus contendebat: quicquid sibi placeret hoc
 nomine, quod Sicyoniū agrum colerent: aut quod Ma-
 rathonis eam partem haberet, quæ est iuxta Oenoe:
 aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cū
 uniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi ē
 sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spa-
 cium habere uideretur. Attica, nisi fallor, proportionē,
 minima pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquum:
 quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui in-
 ter hos cōplurimū agri possidebat, uix unam ex Epicu-
 reis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Pe-
 loponnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ
 subiectam aspexissem: ueniebat in mentem, pro quāti-
 la regione, quæ nihilo esset latior lente Aegyptia, tam
 ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorū multitudo ce-
 cidisset uno die. Porro si quē conspexissem auro super-
 bientem: quod annulos haberet octo, phialas quatu-
 or: magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uni-
 uersum, unā cum ipsis metallis, uix erat magnitudine
 micæ. AMICVS. O te felicem Menippe: qui tam nouū
 spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ci-
 uitates atque homines ipsi, quanti uidebant, ex alto con-
 templanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te sæpenu-
 mero formicarum concionē uidisse: Aliquas in orbem

obambulantes: nonnullas exeuntes: rursus has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem fimum exportat: hæc aliquid de raptam fabæ tunicā, aut dimidiatū frumentū granū currens apportat. Consentaneū est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cōcionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarū nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uideatur humilior exemplū, uiros cum formicarū republica cōferre: uetustas Thessalorum fabulas spectata. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquē satis spectassem omnia, satisque risissem, excussi me ipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes. Nondū stadiū ascenderā, cum Luna, foeminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingant quæ optas. In serui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquā: neque enim erit molestum: nisi si quid oneris sit portandum. Nūcium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionē meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negotij, nisi ut curiosi res meas exquiscant: quæ sim, quanta sim: & quam ob causam dissecer, dimidiataque fiam: curque utrinque gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Atque rursus, quod quisque secum excogitarint,

gitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoque lumen aiunt mihi & furtivum esse, & adulterinum: quodque superne à sole proficiatur: neque finem faciunt: etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos ferere conantes. Neque satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam candentem. Et tamen quæ multarum rerum illis sum conscia: quas noctu patrant, turpissimas & execrandas: cum interdum tetrici sint, & aspectu virili, habituque graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitam. Quinetiam si quæ conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quæ maxime nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam: ne uulgo ostenderem, uiros senes, ea gerentes, quæ neque barbae prolixæ, neque uirtutis professioni essent decora. At istis per nihilo est oratione me discerpere, modisque oibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quæ possem hinc longissime demigrare quopiam: ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: simulque illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem: nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat: quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat.

nem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, definantq; me quotidie cõmetiri. Fient, inquam, quæ mādās: simulq; recta ad ipsum cælum tendebam.

Nulli ubi cõparent hominũue bouũue labores. Etenim paulopost ipsa etiã Luna mihi perpufilla uidebatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cælum perueni. Ac primũ quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos cõprimũ deprehensuros esse me: qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factũ ratus, nõ temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsũ, ac nomen percontatus meũ, festinato abiit. Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremēs. Offendõq; deos omneis pariter confidentes: nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorũ turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantũ antea, nuncq; expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruõq; & Titanico me obtuens, inquit: Quis nã es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi: quĩue parentes? Hoc ubi

Hoc ubi audissem, p̄p̄modū metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq̃ uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodū cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodū accessissem ad philosophos: quemadmodū pugnātia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meū inuentum, tum alas, reliquaq̃ omnia, usq̃ ad ipsum cælum. Post om̃ia addidi, quæ Luna mandarāt. Itaq̃ ridens Iuppiter exporrectis aliquantū supercilijs: Quid dicas, inquit, de Zeto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cælum ascendere? At in præsentiā quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato respōso dimitemus: simulq̃ cum dicto surgens, ibat ad eam cæli partē, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq̃ interim inter eundem, percōtabatur me super his negocijs, quæ essent in terra: ac primum quidē illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauius uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hac rogabat: nūquis adhuc superesset ē Phidiæ genere: Et quā ob causam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: & num in animo haberent Olympium suum absolueret: Et num essent comprehensi, qui templū Dodo

u næum fa

naum sacrilegio spoliaffent. Ad ea cum respondiſſem:
Dic mihi (inquit) Menippe: de me uero quā habēt ho/
mines opīnionē? Quam, inquam, o here, niſi maxime
piam: nimirum omnium deorum regem eſſe te. Ludis
tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionē illorum
probe noui: etiam ſi nihil fateare. Siquidem fuit olīm
tempus, cū illis & uates eſſe uiderer, & medicus. In ſum/
ma, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ
om̃es, ſimul & mortalium conciones. Piſa ac Dodona
ſplendidæ erant, ac conſpiciendæ omnibus. Porro præ
ſumo ſacrorum, neq; attollere oculos mihi licebat. Verū
poſteaq; Apollo apud Delphos conſtituit oraculum:
Aeſculapius medicinæ officinam Pergami: ſimul atq;
Bendidiū natum eſt in Thracia: Anubis templum in
Ægypto: Dianæ apud Ephēſios: ad iſta quidem cōcur/
runt omnes: ſolēnes conuentus celebrāt: Hecatombas
offerunt: mihi uero tanq; ætate defecto, abūde magnū
honorē habuiſſe ſe putant: ſi ſolido quinquēnio ſacrifi/
carint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidio/
res, quā ſint uel Platonis leges, uel Chryſippi ſyllo/
giſmi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum perue/
nimus locum, ubi conſeſſurus erat ad exaudienda uo/
ta. Erant autē ordine ſitæ fenestræ, cuiusmodi ſunt ora/
puteorū, habentes opercula: iuxta unamquāq; ſella po/
ſita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam aſſediſ/
ſet, detracto operculo, præbuit ſeſe petentibus. Opta/
bant autem

bant autem ex omni undique terra, diuersa, uariaque. Nam ipse quoque admotis pariter auribus, simul audiebant uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas & allia mihi provenire. O Iuppiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris. Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam, contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnius, abnuuit illud.

Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursum iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent: æquales pollicitates: non inueniebat utri potius annueret. Itaque iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cum iam satis uota proponentibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram: pro no capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicu-

reum fulmine cōminuisset: ad proximam deinde sellā
sele transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs
auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestram transijt: per
quod fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uni/
uscuiusq;, qui rem diuinā faceret. Rursum omissis his,
uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie
apud Scythas pluito: apud Libyes fulgurato: apud
Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia. Tu Note
quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tū in Cap
padociā grandinis mille modi dispersgant. Tandem
omnibus fermē ordinatis, discedebamus in eū locū ubi
cōpotant dī. Iam enim cœnæ tempus erat. Mēq; Mer/
curius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Co
rybātes, & Attim, ac Sabarium: inquilinos istos & an/
cipites deos. Interea panem exhibebat Ceres: Bacchus
uinum: Hercules carnes: Myrtum Venus: Neptunus
Menides: simul interim & ambrosiam & nectar furtim
degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est ho
minum amans, siquando conspexisset Iouem auertere
oculos, nectaris cyathum unum, nōnunq; etiam duos
mihi infundebat. Dī uero, quemadmodū alicubi dixit
Homerus, & ipse opinor, ut ego illic cōspicatus, neq; fru
mentum edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum am
brosiam apponūt, & nectare inebriant: præcipue uero
gaudent uesci sacrificiorum fumo, unā cum ipso mīdo
re: subuolante ad hæc sanguine uictimarum: quæ sacri
ficantes

ficantes aris infundunt. Cæterum inter cenandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacæ saltabat, & Musæ surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant: tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuiimus, quo quisque sederam loco, satis uuidi potui.

At reliqui noctem diuicq, hominesq per omnem

Dormibant: me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta, tum illa præcipue: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba: aut quo pacto nasceretur nix in celo, quum sol semper adesset, unaqque conuiuium agigaret. Actum quidem pusillum obdormi: mane uero surgens Iuppiter, iussit indici concionem: mox quum adessent omnes, sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis, maximeq uero à luna, hisq de quibus illa queritur comotus: statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluicare cepit, iners, contentiosum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contumeliosum: & ut uerbis hoc meritis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellat: Academicos alij:

u ; alij Epi

alijs Epicureos: alijs Peripateticos: alijs itē uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilij, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circūferentes: simillimi nimirū istis Tragoediarū histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris: quod superest, id ridiculum est: nempe homnuculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuerfos aspernant: de dijs uero absurda prædicant: contractisq; coetibus adolescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illā uirtutē ostendant: & uerborum ambiguitates docēt: atq; apud discipulos temperantiā semper ac modestiam laudāt: opes ac uoluptatē execrantur: cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint: quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitēt: q̃ immodici sint ad Venerē: quemadmodū aut etiā asinum sordes oblingant. Iam illud est omnium grauissimū: quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum: sed inutiles ac superuacanei desideāt.

Nusq; in consilijs, nusq; numerent in armis.

Tamen reliquos accusant: ac uirulentis quibusdam dictis cōgerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant: proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideat, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At
sanē

sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantē,
 & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum:
 Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus
 te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo
 recta uerāq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem,
 aut agros colere, aut militare, aut artem aliquā aggre-
 di, superuacaneum mihi uidetur. Cæterū damo, squa-
 leo, frigida lauo: incalceatus per hyemē obambulo: ac
 ueluti Momus ille, quæ ab alijs gerunt, calumnior. Ac
 si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicā ha-
 beat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorū quis-
 piam aut sodalium, morbo decumbat, curāq; & obse-
 quio egeat: id ignoro. Hoc genus sunt nobis odiū hæ-
 pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehe-
 menter sunt etiam contumeliosi: neq; mediocriter nos
 mordent: affirmantes neq; dñs esse curæ res mortaliū,
 neq; omnino cōsiderari à nobis quid apud illos agat.
 Quasobres tempus est, ut de his cōsultemus: ppter ea
 quod si semel ualeant hæc persuadere ijs, qui sunt in ui-
 ta, nō mediocriter esuriētis. Quis enim post uobis rem
 diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentū?
 Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis he-
 ri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pari-
 ter & hominibus sint cōutilissima, & nobis cōminime
 periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat con-
 cilio: mox clamatū est ab omnibus: effulmina, exure, cō-
 minue: in

minue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursus indicto silentio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quancūq; in præsentia sanè fas non est punire quencūq;. Est em̄ Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos mēses. Iamq; inducias promulgavi. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidādo fulmine.

Sic ait, atq; supercilij pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut adeptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia inquā Amice, quæ è cælo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

ICAROMENIPPI FINIS;
DES. ERASMO ROTERODAMO
INTERPRETE.

REVERENDO PA

TRI AC DOMINO, D. RICARDO EPISCO
PO VVINTOVIENSI, ERASMVS ROTE
RODAMVS, S. P. D.

PRISCORVM usq; sæculis mos hic
in hæc nostra tempora deductus est
amplissime paterut calēdis Ianuarijs
principe ineūntis anni die, munuscu-
la quæpiam missitentur: quæ nescio
quid lætioris ominis afferre credunt:
tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeūt. Itaq;
quum ego dispicerē ecquid tandē muneris à nobis iret
ad tantū patronū, ad tam potentē amicū: neq; quicq;
in mea reperirem supellectile, præter meras chartulas:
profecto chartaceam strenā mittere sum coactus: q̄q;
quid aliud potius mitti conueniebat ab homine studi-
oso, ad Præsulem omnibus quidē fortunæ muneribus
magnificentissime cumulatū: sed qui uirtutem, uirtu-
tisq; comites, honestas literas, infinitis calculis antepo-
nat: quicq; tanq; contemptū, penēq; dixerim inuitus
fortunæ dona admittat: cōtra animi bonis quū sit opu-
lentissimus, tamen semper magis ac magis cupiat dite-
scere. Porro nostrū hoc munusculum: si nulla alia licet:
saltem Terentiani Parmenonis exemplo, hoc nomine
cōmendabimus: quod non ex Æthiopia, uerum è Sa-
x mosata

Mypitara
conuenera

Lenior quid
omni

Factura
Strenua

Cumulus

contemptum

mofata usq; Commagenorum urbe sit profectum. Est
 autē dialogus Luciani: cui titulus Toxaris, siue de amī
 citia: quem nos paucis hisce diebus latinū fecimus. Qui
 quidem (utī spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ
 excellentiæ: uel ob id, quod amicitia prædicat: rem adeo
 sanctam, ut barbarissimis etiā nationibus olim fuerit
 ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudi-
 nem abiit: ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidem
 ipsum extet: quū nihil aliud sit Christianismus, quā
 uera, perfectāq; amicitia: quā cōmori Christo: quā
 uiuere in Christo: quā unum corpus, una anima esse
 cum Christo: hominum inter ipsos talis quædam com-
 munio, qualis est membrorum inter se corporis. Neq;
 minus tamē iucundus, quā frugifer futurus est: si quis
 modo decorum obseruet, quod in personis situm est.
 Nam Mnesippi Græci sermo, quā totus Græcanicū
 quiddam sapit: comis, facetus, festiuus: contra Toxari/
 dis Scythæ oratio, quā tota Scythicum quiddam spi-
 rat: simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis. Quin
 etiam dictionis discrimē, quasiq; diuersum filum à Lu-
 ciano de industria affectatum, pro nostra uirili referre
 curauimus. Hanc igitur qualēcunq; diētuli tui strenulā
 amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmiū
 sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge.
 Vale Londini, Calendis Ianuarijs, M. D. V I.

Toxaris

seu de pectore
 enim in de
 pectore

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS LVCIANI.

DES. ERASMO ROTERODA
MO INTERPRETE.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS,
TOXARIS SCYTHA.

MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris? Sacri-
ficatis Orestis ac Pyladi uos
Scythæ: deosq; esse illos cre-
ditis? TOXARIS. Sacrifica-
mus Mnesippe: sacrificam⁹
inquam: haud tamen deos
esse arbitrari, sed uiros bo-
nos. MNES. An uero mos
apud uos, etiam bonis uiris

posteaq; uita defuncti sint, pinde ut dijs sacra facere?
TOXA. Non istuc modo: uerum eisdem festis diebus
ac celebribus cōuentibus honoramus. MNES. Quid ca-
prantes aut sperantes ab illis? Necq; enim quo bencuo-
lentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis faci-
tis, quū iā sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis,
si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: q̄q; nō
ob id tantū hæc facimus: quin magis existimamus nos

X 2 rem

*Sacrificatur
ut sancti dijs*

*nam luc
ma*

Caracalla

*Lucianus V
ma*

rem uehementer conducibilem: & his qui in uita sunt
esse facturos: si praestantiu uirorum memoriā celebremus:
honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt.
Siquidem hac ratione futurum arbitramur: ut multi
apud nos illorum similes euadere cupiant. MNES. Ista
quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo
nomine potissimū suspexistis, ut dijs eos æquaueritis:
idq; adeo, quum hospites uobis essent: uel, quod gra
uius, hostes? Quippe posteaq; naufragio eiectioni ab ijs,
qui tum Scythiam incolebant, essent cōprehensi, abdu
ctiq;: ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios: neq;
non oppressis excubijs, & regem trucidarunt: & assum
pta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio
se se proripuerūt, irrita publica Scytharum lege. Quod
si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile asse
cuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq;
ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis ex
pedierit multos in Scythiā Orestes ac Pylades appelle
re. Nam mihi quidem isto pacto mox futurū uidetur,
ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui re
liqui sunt, ad eūdem modum ē regione uestra in exiliū
ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice uiros,
qui illos eiectionem uenerant, diuinitate donabitis: & qui
sacrilegi in uos fuerūt, ijs tanq; dijs sacrificabitis. Quod
si nequaq; horum gratia Orestem ac Pyladem colitis,
sed aliud quippiā Toxaris in uos beneficij contulerūt:
qua

qua gratia quū olim nō esse deos iudicaueritis: nūc ē re-
gione, sacra illis faciētes, deos esse decreuistis: Et qui tū
parū aberant ut uictimæ fierent: nūc uictimas offer-
tis: Enimvero ridicula uideantur ista: & quum his quæ
quondam statueratis pugnantia. **TOXA.** Et ista quidē
Mnesippe præclara sunt uirorū illorum facinora, quæ
cōmemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentē au-
sum audere: ut tam procul à sua patria profecti, mare
transmitterent: Græcis ad id usq; temporis intactum:
nisi solis n̄s, qui Argo in Colchidem traiecerunt exerci-
tum: nihil expauesacti: neq; fabulas, quæ de illo ferun-
tur: neq; appellationē ueriti, quod inhospitum uocare
tur: uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gētes accolerēt.
Deinde quū iam capti essent, usq; adeo strenue sese ges-
serint: neq; sat habuerint, si tantū incolumes euaderēt:
nisi & à rege acceptam contumeliā ulti, & Diana subla-
ta abnauigassent. Quid? An nō admirāda hæc: & quæ
diuino quodā honore digna iudicent, quicquid est ho-
minum, qui uirtutem suspiciunt? Quanq; non ista spe-
ctantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habe-
mus. **MNES.** Atqui iam dices: quidnā præter ista suspi-
ciendum patrarint, atq; diuinum? Nam quantū ad na-
uigationem & peregrinationē attinet: non paucos pro-
fecto diuiniore istis ostēdero negociatores: atq; inter
hos præcipuos Phœnices: qui non in Pontum, neq; ad
Mæotiden usq; aut Bosphorū tantum enauigāt: uerū
x ; quaquā

Expan. p. 7.

Locum

Vltimū

Salsamētarios

uincit

Templum

Scytharū

et Orestis

Comitatus

Domestici

Leptomeni

quiaqua uersus, Græcū ac Barbarū mare permetiūtur. Hi siquidem oēm oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demū autūno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandē rationem pro dñs habeto: idēq; etiamsi complures illorū caupones ac salsamētarios esse reperies. TOXA. Audi nunc, o uir admirāde, consyderāq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis: apud nos uero & templū ostenditur, ambobus illis cōmuniter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur: reliquūq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ: id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neq; enim perpēdimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cū amici nō fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autē potissimū stupentes in illis uiris efferimus, illud est: quod nobis uisi sunt amici inter sese lōge optimi extitisse: atq; alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuuisse, quemadmodum oportet amicos omnē inter se cōmunicare fortunam, curariq; à Scythis: qui quidē essent præstantissimi. Itaq; quæcunq; alter cū altero, uel alter pro altero tulit: ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt

tuerunt, ut ea colūna prima esset institutio disciplinæq;
 liberis suis: si meminissent, quæ in illa essent adscripta.
 Itaq; penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceret,
 q̃ res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in
 porticu templi eadem quæcūq; in columna notātur, pri
 scorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes
 unā cum amico nauigās, deinde fracta inter abruptas
 cautes ipsorū naue comprehensus, & ad uictimā ador
 natus: iamq; Iphigenia inītiat eos. Ex aduerso uero in
 altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac
 Thoantem occidens, multosq; ex Scythiis alios. Postre
 mo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ
 frustra scapham adoriuntur iam nantem: hærentes gu
 bernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra
 tentata: alij quidē ex eis sauci; alij uero eius rei metu
 compulsi: natatu semet in solum recipiūt: ubi uel maxi
 me liceat perspicere, quantā alter in alterum beneuolen
 tiam præstiterit in conflictu cum Scythiis. Fecit enim pi
 ctor utrūq; de hostibus in semet ruentibus securū: pro
 pellentem autem eos, qui in alterū feruntur, ac præ illo
 iaculis occurrere conantem: pro nihilōq; ducētem, si in
 tereat ipse: modo seruet amicum: uel suo ipsius corpore
 præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam ue
 ro tantam illorū beneuolentiā, atq; in rebus tristibus
 cōmunionem, fidem, humanitatem, ueritatem: deniq;
 constantiam alterius in alterū amoris: hæc haudquaq;
 humana

humana putauimus esse: uerum animi cuiusdam præstantioris, quæ pro more uulgarium istorum mortaliu: qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur: nisi ex æquo participes fiant rerum lætaru: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt: solos in periculis deferentes. Enimuero ut & illud noueris: nihil amicitia melius arbitratur Scythæ: neque est in quo Scythæ magis gloriatur, quæ in adiutandis amicis, comunicandisque rebus acerbis: quæadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quæ amicitie desertore uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramus, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atque in amicitia præcellentes: id quod nos omniu maxime admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur: quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, diu amicitie præsides. MNES. Hui Toxaris: profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisque in rebus cæteris antecelluerunt: uerum uidentur & ad orandum, persuadendumque omniu aptissimi: unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini: qui sic Orestem ac Pyladem in decorum numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo: picturas, pugnamque uirorum, alterique pro altero suscepta uulnera. Tamen si non putaram amicitiam usque adeo cultam

*Coraci uocentur
pellantur*

cultam fuisse quondā apud Scythas: magis autē quod barbari essent, atq; agrestes: similitate qdē, ira, rabiēq; perpetuo cōmitti: amicitia uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idēq; cōnsciens, quum ex alijs quæ de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorāt, TOXA. An nos Græcis quū alijs in rebus, tum in his quæ ad parentū attinent cultum, sanctiores, magisq; pñ simus, in præsentialium haudquāq; contenderim. Quod autē nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitia ratio maior apud nos, q̃ apud uos: haud difficile fuerit docere. Ac p̃ deos Græcorū, ne tibi molestū sit audire: si quæ p̃spexi dixero, multū iā tēporis apud uos uersatus: uos em̃ mihi uideamini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere: uim uero factāq; illi⁹, adeo nō solum p̃ sermonū dignitate non exercere: ut sat uobis sit prædicare eā: & quātū sit bonū, ostēdere. At ubi usu uenit: deficientes à sermonibus, nescio q̃modo è medio negotio aufugitis. Cæterū quū Tragœdi in scenā p̃gressi, istiusmodi amicitias uobis representāt: pleriq; laudatis atq; applauditis: ac pro se mutuo periclitātibus illis illa chrymatis: ipsi uero nihil dignū laude p̃ amicis præstare auderis. Quin siquādo forte accidat, ut egeat amicus: ibi p̃tinus nō secus atq; insomnia, procul auolātes eua nescunt uobis multæ illæ tragœdiæ: uosq; similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis: quæ diducto ri

y ctu,

*Mentus de
uim facti*

ctu, atq; immane hiantes: ne minimū quidē loquūtur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarū agamus: priscos illos amicos ualere sinamus: si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus: quādo ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus: nepe Poetis, q; Achillis & Patrocli amicitia, tum Thesei Perithoiq; neq; nō aliorū necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; cōtexuerūt. Quin paucos quosdā in mediū adferamus, ex his, q; nostra ipsorum memoria fuerint: atq; eorū res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit: melioraq; produxerit amicorū exempla: is & uictor esto: ac suam ipsius uictoriam promulgato: tanq; qui pulcherrimū honestissimūq; certamen decertarit: adeo ut ego quidē non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari, (nam ea est apud Scythas uicto pœna) q; in amicitia quopiā inferior iudicari: præsertim Græco, ipse Scythas quū sim. MNES. Quancq; est haud mediocris negotij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congregi: tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus: haud tamē usq; adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cesserō. Etenim uehementer absurdum fuerit: quū duo illi tantum uicerint

De hunc me

pro me

Ad sp.

Hesperus me

Antimus

runt Scytharū, quantū fuisse declarāt tum fabulæ, tū ue-
 rustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scite admodū re-
 præsentabas: Græcos omnis tot nationes, tot ciuitates,
 nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat: non de-
 xtram, quemadmodū apud uos solet, sed linguā execa-
 ri conueniat. Sed utrum spectare nos oportet: numerū
 ne eorū, quæ amice quis gesserit: an magis quo plures
 alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior ui-
 debitur? TOXA. Nequaquā: imo nō multitudine uis ho-
 rum spectetur: uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ
 narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia:
 tum nimirū etiam si numero paria sint opportunitiora,
 magisq; letalia mihi faciēt uulnera: Ac penē memet ad-
 ictus accommodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus
 igitur quot erūt satis. TOXA. Mihi quidē satis fore uide-
 tur, si uterq; quinque narret exēpla. MNES. Idem mihi
 uidetur: ac prior dicito: uerum adiuratus, nimirum non
 nisi uera dicturum: alioqui fingere eiusmodi, nō admo-
 dum fuerit difficile: palam autē refelli non queant. Por-
 rō si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabi-
 mus, siquid etiam iureiurādo opus esse censes. MNES.
 At quis tibi ē dñs nostratibus, num satisfaciāt Iuppiter
 Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratē
 iurabo, meapte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iup-
 piter Philius, quæcunq; dicturus sum apud te: ea nimi-
 rum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri

potuit, diligentissime perceperim, narraturum: nihil ex
me ipso cōminiscentē, alleuantemq;. Ac primo quidem
loco, Agathoclis Diniæq; amicitia referam: quæ apud
Jonas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Sa-
mius fuit, non ita pridem uixit: uir in amicitia quidem
præcipuus, ita ut re declarauit: cæterū reliquis in rebus
uulgo Samiorū nihilo præstātor, neq; genere, neq; cæ-
teris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis fi-
lio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra
modum ditatus est: & quemadmodū solent ij, qui nu-
per opes nacti sunt, complures & alios secum habebat,
satis quidem idoneos illos, & ad compotandum, &
ad uoluptariam consuetudinem: ab amicitia uero lon-
ge alienissimos. Atq; inter hos interim habebat Agathocles: cōuiuebatq; & compotabat illis: non admodū
approbans eam uiuendi rationem. Dinias autē nihilo
hunc potiore habebat, q̃ cæteros adulatorcs. Tandē
etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans: molestusq;
uidebatur: quippe qui admoneret eum maiorum: præ-
ciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi
reliquisset: adeo ut ob hæc ne ad comessationes quidē
illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessare-
tur, celare cupiēs Agathoclem. Demum ab assentatori-
bus illis misero persuasum est: quod adamaret à Cha-
ridæa Demonactis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephe-
sios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à
muliere

muliere ad illū uentitabant: & ferta semimarcida, & mala quædam admorsa: deniq; quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes: quo paulatim illis amorē artibus quibusdam inferant: primumq; hac incendāt opinionē, quod sese credant amari. Nam plurimū illicet & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur: donec imprudētes in casses inciderint. Erat autem Charidæa urbana quidem & elegās muliercula, at supra modum meretricia: semperq; illius quicūq; forte adijisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuisset: quin si uel aspexisset duntaxat, protinus adnuebat: nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Charidæa: admirabilis autem alioqui artifex: quauisq; meretrice doctior, allicere amatorem: & ambiguus quū adhuc esset, totū subigere: at quum iam teneretur, incitare: ac magis magisque accendere: nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspicione, quasi ad alium sese deflectura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amantes instructa. Hanc igitur tum Dinia adulescentes accersuerant in adolescentulum: multaq; adsimulabāt, quo eum in amorem Charidææ impellerēt. Illa porrò quæ compluris iā adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddā, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitū

adolescētulū:haudquaquā admittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnās,tentansq; ubi iam omniū esset compositum ipsa dum captat,capta perit: dum infelici Diniæ innumerabiliū malorum extitit causa.Nam primū quidē statim literulas illas ad illum dat:ac subinde misit ancillulam,quæ renūciaret ut fieret,ut uigilaret:postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese.Donec iam beatus ille persuasus,sibi formosus esse uideretur:atq; Ephesiorū uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in cōgressum adductus est multis precibus exoratus.Et ex eo quidē tēpore facilis iam erat cōiectura,fore ut caperet à muliere formosa:ad uoluptatem congredi docta:& in loco flere:& inter loquendū miserabiliter suspirare:& iam abeuntē amplecti:& aduenti obuiā occurrere:& formā colere sic ut maxime placitura esset:interdū uel uoce,uel cithara canere:quibus omībus in Diniā usa est.At ubi sensit excruciarī,iāmque amore illaqueatum,ac subiugum esse factum:aliud adhæc excogitat,quo miserum subuertat:grauīdam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandū stultum amantem) Neque postea cōmeabat ad illum,affirmans à uiro obseruari sese:qui iam amorem persensisset.Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat:neque durare quibat:quum illam non aspiceret:sed lachrymabatur,adulatoresque ad sese accersebat:ac Charidææ nomē indamabat:imaginemque illius amplexus

plexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in limine abiiciens sese iactabatur: planèq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera red- dita sunt mulieris: non pro malorum aut corollarū pre- cio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quātum optaret. Quid multa? Breui Lysionis do- mus antea inter Iones nobilissima exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, aliū quempiam adolescentulum Cretensem, bene numma- tum uenata est, illi q; substituit. Iam uidelicet illū ada- mabat: atq; is quidē credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Charidæa modo, uerū etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Cretensem amatorem iam descue- rant) abit ad Agathodem: iam pridem non inscium, q̃ illi res misere haberent. Ac pudesens quidem initio, ta- men exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogātiā mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Charidæa consuetudinem haberet. Ille ue- ro intempestiuū esse ratus id temporis exprobrare Di- nias, quapropter ex amicis unum sese nō admisisset, sed eum quidē assentatores suos sibi anteposuisset: diuen- dita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, pre- cium illi attulit talēta tria. Quæ simulatq; recepisset Di- nias: haud clām erat Charidææ: rursus subito formo- sus factus: rursus ancilla & literulæ, & expostulatio, qd̃ iam diu sese nō adh̃set, cōcurrerūt. Item adultores ap- plauden-

plaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc esse quod daret: cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam: uenissetq; primo ferè somno: essetq; int⁹ Demonax Charidææ maritus: siue quod alioqui persenserat: siue de cōposito, proditiōēq; uxoris (nam utrūq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atriu iubet occludere, & Diniā comprehendī: ignem ac flagra minitans: neq; nō gladium tanq; in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis esset: uecte quopiā de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charidæam: atq; hanc quidem nō ictu uno, uerumetiam & uecte sæpius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati: quum in hos quoq; ferro insiliret: ipsi quidē aufugerūt. Diniās autem clam sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usq; apud Agathodē diuersabatur: pariterq; & quæ facta essent reputabant: & quid in posterū esset euenturū, consyderabāt. Vt autē diluxit, milites aderāt: (iam enim res erat diuulgata) cōprehensumq; Diniām, nec hunc iam inficiantem homicidiū, abducunt ad præfectum: qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eū ad Persarum regem remittit: nec ita multo post relegatus est Diniās in Giaron insulā ex Cycladibus unam, dānatus a Rege: ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles aut cum reliquis in rebus nunq; abfuerat: tum
pariter

pariter soluit in Italiam: & amicorū solus unā est in iudiciū comitatus: necq; usq; defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Dinias: ne tum quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte spōte damnatus, uersabatur in Giaro: simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam rerum necessariarum omniū inopia laborarent: locās seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat: quodq; hinc partum est referēs, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inserviuit: & ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti: uerum inibi perseuerauit in insula: pudori sibi fore ratus, si uel mortuū amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factū amici retulerim: quod quidem nō ita pridem accidit: haud enim scio anni quinq; præterierint, quod Agathocles in Giaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniurātus ista Mnesippe dixisses: uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quē & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicū Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauderus Megarēsis: adiurans profecto se testem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum: collecticiōs quosdam homines uehementem: in his fuisse Euthydicū, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At natu quidem eos æqualeis fuisse: uerū Euthydicū,

z ualen

ualentem, robustumq; : Damonem contra, suppallidum atq; ualeudinarium: quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usq; feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmissio freto, in ipso iã Ionio mari nauigarent, tempestatem maximã eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdã procellas ac sinuosas, tum grãdines, & si quæ alia tẽpestatis mala? Vt uero iã haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quosdã trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperet: circiter noctis medium, Damonẽ, qui in tanta iactatione nauicaret, uomuisse in mare propendentẽ. Deinde, ut cõiicio, naue uehementius in eam partem, in quã ille propendebat, inclinata: simulq; ppellente fluctu: excidisse eũ prono capite in pelagus: neq; nudum tamẽ uidelicet, ut misero uel natate cõmode liceret. Mox itaq; succlamasse quũ præfocaret, uixq; sese ab undis sustolleret. Porro Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tum erat) abiēcisse semet in mare: arreptóq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterãt, luna scilicet relucente) unã iuxta illũ nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorũ calamitatem: uerum nequisse, quod uento præualido raperetur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse: tum ex contis aliquot: ut ab his
suspensi

suspensi natarent, si quē forte ex eis nanscicerentur: po-
stremo scanforia quoq; tabulata: quæ quidē erant neu-
tiq; exigua. Cogita iā per deos: quod aliud grauius be-
neuolentiæ documentum quisq; ædere queat, in homi-
nem amicū, qui noctu decidisset in mare, usq; adeo sæ-
uiēs, q̃ comunicata morte? Iamq; adeo mihi ante ocu-
los pone imminētes procellas: fragorem aquæ sese ad-
glomerantis: spumam undiq; efferuescentem: noctem,
ac desperationē: Ad hæc illū iam præfocari incipientē,
uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico:
hunc autem incontanter insilientem, simulq; nantem:
prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic
em̃ profecto cognosces, quod haud ingenerosum hūc
quoq; amicū, uidelicet Euthydicū, retulerim. ΤΟΧΑ.
Vtrum perierunt uiri Mnesippe: an salus quæpiam ex
inspirato illis contigit? Adeo ego illis nō mediocriter ti-
mui. ΜΝΕΣ. Bono animo es Toxaris: seruati sunt: quin
hodiēq; Athenis agūt, ambo philosophiæ dantes ope-
ram. Nam Simylus ea demū narrare poterat, quæ no-
ctu uidere licuit: hunc delapsū, illum desilientem: si-
mulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere.
Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat.
Primū quidem, subera quædam forte nactos, suspen-
disse de his sese: atq; ita hærentes fluisse, sanē q̃ incō-
mode. Deinde ubi tabulata cōspexissent, iam sub auro-
ram annasse: cōscensisq; illis cōmode, deinde nantes ap-
pulisse

pulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiq̃ mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur: & ip̃s quidem opulentis, quū ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamētum reliquit: alijs quidem fortasse deridiculum: tibi uero, haud scio, an tale sit appariturū: uiro probo: & apud quem amicitia in precio sit: quicq̃ uel cum prācipuis in ea certare queas. Sic em̃ in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meā alendā, atq̃ in senectā fouendam: Charixeno uero filiam meā elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Siquid autem interim acciderit alterutri: huius quoq̃ partē (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatē quidē Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant: rē pro ludo iocōq̃ ducebant. Nemo certe aderat, qui nō cum risu discederet: quod eiusmodi hæreditatē Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet: atq̃ ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata: ut audierunt: uenerunt illi co, agnoscetes ratāq̃ facientes ea, quæ erant testamento mādāta. Itaq̃ Charixenus quinq̃ duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autē optimus successor factus.

ctus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrē
 alit Eudamidæ: & filiā non ita pridē elocauit: ex quinque
 talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē,
 duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum
 eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste
 uidetur: numnā leue amicitiae argumētum exhibuisse:
 adita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui te-
 stamēto: an hunc quoque in perfectis idoneisque calculis
 ponimus, ut sit unus e quinque? TOXA. Et iste quidem
 egregius: quantū equidem Eudamidam multo magis
 ob fidutiā admiratus sum, qua fuit erga amicos: deda-
 rauit enim, quod & ipse eadē fuisset factururus erga illos:
 tametsi non essent ea scripta in testamēto: uerum ante
 alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe
 dicis. Sed quartū iā tibi narrabo: Zenothemim Char-
 moleum, Massilia oriū dum. Commōstrabatur autem
 mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir deco-
 rus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor
 in rheda iter facienti: quū alioqui deformis, tum dimi-
 dia nempe dextra corporis parte mæca, alteroque capta
 oculo, teterrimū quoddam & refugiēdum terriculum.
 Deinde quū demirarer, si decorus ille quum esset, ac ue-
 nustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctā: is
 qui mihi eum cōmostrabat, causam exponit, quare in
 id matrimoniarum incidisset: nouerat enim comperte
 omnia: nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati(in

quit)huius fœdæ patri,amicus erat Zenothemis:uirō
diuiti ac honorato:ipse iisdem rebus par. Deinde ali-
quanto post,facultatibus exutus est ex cōdemnatione
Menecrates:quo tēpore pariter infamis,& ad capeffen-
dos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentū ui-
ris,tanq̃ qui sententiam iniquā pronūciaffet. Ad hunc
autem modum,inquit,nos Massilienses mulctamus, si
quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ferebat Menecra-
tes:primū,quod esset cōdemnatus:deinde,quod ē diui-
te paup:postremo,qd'ex nobili repēte factus esset infa-
mis,ac reiectitius. At præter cætera cū ipsa discruciat
filia iam nubilis:utpote annos nata decem & octo:quā
ne cum omni quidem patris substantia,quā ante con-
demnationem possederat,dignatus fuisset quisq; inge-
nuus ac pauper facile accipere,quæ tā infelici fuerit for-
ma:Quin & concidere dicebatur:ideq; circa lunā crescen-
tem.Hæc ubi apud Zenothemim deploraret:bono,in-
quit,animo es Menecrates. Neq; enim ipse egebis ne-
cessarijs:& filia tua dignū aliquē suo genere spōsum in-
uenerit. Atq; hæc eloquutus,statim apprehēsa illius de-
xtra,deduxit domū. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant,
partitus est cum illo:ac cena parari iussā,conuiuiū acce-
pit amicos:& in his Menecratem,ueluti iam ē necessa-
rijs cuipiam persuasisset,ut puellam in matrimoniū ac-
ciperet. Posteaq; autē conuiuiū peregerant, libassentq;
dijs:tum uero plenū illi calicem porrigēs:accipe,inquit,
Menecra-

Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum: nam hodie ducturus sum ego filiam tuā Cydimachā: dotem autem iam olim accepi, talēta quinque & uiginti. Illo uero respondente: absit ne feceris, o Zenothemis: neue ipse usque adeo insaniam: ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, cōspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente: hic sponsam adiunctā tollens, abduxit in thalamū: ac paulo post prodijt, ea deuirginata: atque ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens: & quēadmodū uides, circūferens eam. Et non solum non pudet matrimonij: uerū etiam perinde atque glorians de eo, sic ostentat: propterea quod negligit corporis formā ac foeditatem, ad hæc opes & famā: tantū amici rationem habet Menecratis: neque arbitratur eum sexcentum uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem. Quancūque pro his iam illi gratiā retulit fortuna, ad hunc modū. Puellus enim ei formosissimus, ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiā: frondibus oleaginis coronatū, ac pullis amictū: quo plus miserationis auro cōciliaret. At infans arridebat iudicibus: manibus complodebat. Itaque curia cōmota super illo, remisit mulctam Menecrati: atque ille iam rei, famæque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse: haud mediocria, sicuti uides: neque

neq; qualia passim Scythæ factitant: qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quēpiam debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauigabat in Aegyptum Demetrius, unā cum Antiphilo Alopecēsi: qui cū illi iā inde à teneris annis fuerat amicitia: atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus: ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista: Antiphilus uero medendī scientiam exercuerat. At hoc temporis forte pfectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisq;. Nā audiuerat illas, quū essent sublimes, umbrā nō iacere: Memnonē aut uocē ædere, exoriēte sole. Harū igit rerū cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueret, ac Memnonē audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat: relicto Antiphilo, quod is itinere atq; æstu defessus esset. Huic autē interea calamitas incidit: quæ singularem quēpiam amicum postularet. Nā puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: inita societate cum sacrilegis aliquot, unā cū illis in Anubis templū irrupit: sublatōq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argēteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnē protinus confessi sunt: destrikti in rota, deportatīq; uenerunt

runt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadā in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus: unaq; hæres huius Antiphilus: atq; is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec optulabat quispiā: quin magis hi q; fuerāt hactenus amici, auersabant hominē, tanq̃ qui templū Anubis sacri legio cōpilasset: seseq; impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igit̃ erat miser Antiphilus. multū iam temporis: habitus interim omniū, quātum in carcere erat, sordium scelestissimus. Porro præfectus carceris Aegyptius homo superstitiosus, ratus sese gratū facere deo, atq; illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse: impudēs habebatur: atq; hoc nomine multo etiam magis erat inuisus. Subægrotabat itaq; iam, malēq; habebat: nec mirum: quippe qui humi cubaret, idēq; etiam noctu: neq; crura sineretur protēdere, ligno inclusa: nā per diem cyphone stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogeatur totus in uinculis esse. Ad hæc insup̃ domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidē uinctis, locumq; angustum premētibus: adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus. Hæc omnia molesta erant, atq; intoleranda: nimirū homini eiusmodi rerum insueto, minimēq; ad tam durū

A uitæ

uitæ genus exercitato. Quū uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorū quæ acciderant. Vt autē cognouerat quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudū oclusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quū esset, ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorū multitudine sic immutatum, ut agnoscī non quiret. Circumiens igitur, ē uinctis unumquēq; cōtemplabatur: eorum more, qui familiarū cadauera iam marcida facta, requirūt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Demetris filium: ne longo quidē tempore potuisset agnoscī quisnam esset, usq; adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocē agnitam respondisset, atq; ad cuncte illo comā diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atq; impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi sunt: oculis oborta caligine, in tā inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaq; & ipse sibi redditus: & Antiphilū recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus: bono animo esse iubet. Tum disiecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquū autem illi donat, detractis illi purribus atq; detritis, quibus erat opertus pāniculis. Atq; ex eo die modis

dis omnibus illi aderat: curam eius agens, inserviensq;.
 Locans enim sese is, qui versabatur in portu mercato-
 ribus, à mane ad mediū usq; diem, oneribus gestandis
 non parū lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mer-
 cedis partem carcerario in manū dabat, quo illi man-
 suetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autē, in
 amici curam affatim suppeditabat. Atq; interdū qui-
 dem aderat Antiphilo, quo illum cōsolaretur: ubi uero
 nox occupasset: p̄ carceris foribus factō ex herbis tho-
 rulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hūc qui-
 dem modum aliquādiū degebant: ut Demetrius nullo
 uetante ingrederetur: atq; ob id mitius ferret calamita-
 tem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quo-
 piam: idēq; ut putabat ueneno, & custodiæ exactissime
 obseruata: neq; deinde quisq; admissus in domiciliū
 uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius: quā alia
 uia nō pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti
 collega, seipsum defert, tanq; in irruptione tēpli Anu-
 bis cōmunem operā addidisset. Id simul atq; confessus
 est: abductus est illico in carcerē, ac ductus ad Antiphi-
 lum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carce-
 rario: ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinci-
 retur. Hic igitur uel maxime declarauit, quāto in illum
 fuerit amore, quā sua ipsius incōmoda negligeret, cum
 & ipse interim ægrotaret: illud autē curæ haberet, quo
 pacto fieri posset, ut ille & quāmplurimum dormiret, &

minimū angeretur. Atq; ita cōmode tolerabant, cōmū-
nicatis inter ipsos malis: donec aliquāto post, tale quid-
dam accidit, quod finem fermè eorū imponeret calamī-
tati. Siquidem è uinctis quispiā, haud scio unde nactus
limam: adiunctis cōiuratis captiuorū plerisq;, catenam
insecuit, qua seriatim erāt astricti, cyphonibus in hanc
inertis, soluitq; omnes. Qui quidem facile trucidatis,
quippe paucis custodibus: cōglobati prosiliere. Atq; hi
quidē illico quo quisq; poterat, dissipari: postea pleriq;
sunt cōprehensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi
remanerunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere pa-
rabat. Vt aut diluxisset: Aegypti præsides, cognito quod
acciderat, emisit quidem qui illos insequerent: accersitis
autem ijs, qui erant cum Demetrio: soluit à uinculis col-
laudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haudqua-
sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aut De-
metrius: sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam fieri
prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderētur uel com-
miseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, di-
mitti. In summa, compulere iudicē, ut causam exactius
excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos: col-
laudatos illos, Demetrium aut scorsum quoq; admira-
tus, liberos esse iussit: consolans super poena quam tule-
rant, præter ius in uīncula coniecti. Quinetiam ambos
munere prosecutus est: idēq; de suo: Antiphilum drach-
marum decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Anti-
philus

philus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoque uiginti milia reliquēs amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo: merito sibi iam ignoscēdū uideri, quod tum ab eo discederet: Neque enim sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus: neque illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici græci. Quod ni initio notasses nos, tāquā qui uerbis nos iactaremus: idē profecto relaturus erā tibi cōplures orationes, atque eas egregias: quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso nihil defenderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atque etiam supplex esset: totamque causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos mihi primū memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his nō inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etenim res quædā uehemēter ridicula tibi cōtigerit, si cū Orestē ac Pyladē admodum sophistice laudaris: pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. ΤΟΧΑ. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidē ad dicendum etiam exhortaris: perin

A 3 de quasi

de quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excecet, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar: nihil quidē quēadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quū res ipsæ longe magis loquātur, q̃ uerba. Nihil autē eiusmodi expectaueris à nobis, cuiusmodi tu cōmemorādo laudib⁹ extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformē mulierem: aut si quis amici filiae nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodū enim leuia ista: neq; quicq; inest in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterū ego tibi referam multas cædes, bellāq; & mortes, amicorū causa susceptas: ut intelligas uestra ista lulum esse, si cum Scythicis conferātur. Neq; tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarādæ amicitiae, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate em̃ tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella ppetua: & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus: aut ubi forte concurrimus, pro pascuis prædāq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis amicis: eoq; q̃ firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius aut uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos: non ex po
culis,

culis, quēadmodū uos: neq; si quis æqualis sit, aut uici-
 nus: uerum ubi strenuū quēpiam uirū conspexerimus:
 quicq; præclara facinora patrare possit: in hunc omnes
 studio incūbimus: & quod uos in ambiendis cōiugijs,
 id nos in amicis non grauamur: diu quasi procos agen-
 tes, nihilq; non facientes: ne uidelicet frustremur amici-
 tia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iā in amicitias cæ-
 teris repulsis, delectus est quispiā: protinus fœdus ini-
 tur: ac iusiurandū, quod sit maximū: nimirum & uictu-
 ros eos pariter, & mortē oppetiturū, si sit opus, alterū
 pro altero. Atq; ita facimus. Eteñ simulatq; incisus di-
 gitis, sanguinē in calicē destillauerimus: summisq; intin-
 ctis gladjs, ambo pariter admouentes biberimus: non
 est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittun-
 tur autē ad huiusmodi fœdera, ad summū tres. Nā qui
 multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo cō-
 munes istæ atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iā non
 perinde firmā illius amicitiam fore, posteaq; est in plu-
 res partes dissecta. Exordiar autē ab his, quæ nup Dan-
 damis fecit. Dandamis em̄ hic in cōflictu cū Sauroma-
 tis: quū esset captiuus abductus ei⁹ amicus Amizocas.
 Quinpotius ante tibi iurabo nostrū iusiurandū: quan-
 doquidē isthuc initio sum pollicitus. Non em̄ per Ven-
 tum & Acynacē, quicq; mētīturus sum apud te de Scy-
 thicis amicis. MNES. Equidē tuū iusiurandū haud ma-
 gnopere desyderabā: proinde recte facis, q nullū deorū
 iures.

iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidētur esse
dñj, Vētus & Acynacis? Adeo ne te fugit, qđ nihil sit ma
ius mortalib⁹ uita ac morte? Per hęc utiq; iuram⁹, quo
ties p Ventū & Acynacē iuramus: uidelicet p Vētum,
tanq; qui uitæ sit causa: per Acynacē uero, ut qui mor
tis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causa est: profe
cto multos alios quoq; deos cētis habituri tales, qualis
est Acynacis: puta iaculum, lanceam, uenenū, funē, atq;
his consimilia. Quandoquidē uariis est iste deus inte
ritus: atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illū sit
aditus. TOXA. Vide q; contentiose nunc, quamq; liti
giose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me,
excutisq; ac disturbas orationem meā. At ipse loquēte
te, silentium agebam. MNES. Age, non sum isthuc post
hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare
perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec
adsum dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus
igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ: ex quo
amicitiam inierant, ac mutuū sanguinem pariter bibe
rant. Venerant interea in regionē nostram Sauroma
tæ, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tan
tum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quū in nos irruis
sent imparatos, neq; expectantes illorū insultū: omēs
quidem cedere cogunt: compluris autē repugnantes oc
cidunt: nōnullos & uiuos abducūt: nisi siquis effugerat
tranans in ulteriorem fluminis ripam: ubi nobis dimi
dium

dium copiarū, & pars curruū erat. Sic em̄ id temporis castra fueramus metari, haud scio quo cōsilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utrāq; Tanaidis ripam, Protinus itaq; & prædas abigebāt, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur atq; ijs plerisq; cū uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras cōstuprabant. Nos porro rē indigne tulimus. At Amizoca quū duceretur (erat enim captus) nominatim inelamauit amicū, misere uinētus: simulq; calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis: nihil etiā contatus, spectatibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatae densatis telis irruerūt in illum: iam confixuri, nisi succidisset, Zirīm. Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nō interimunt, sed recipiunt, tanq̃ dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorū ducē adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximū pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebā, inquit, ea om̄ia à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum huius in locū recipe, & abutere ad quodcūq; tibi lubitū erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inqt, op⁹ retinere te: præsertim quū temere dedideris. Quin tu parte eorū quæ possides tradita, amicū abducito, Rogat illico Dandamis, quidnā
B uellet

uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic p̄tinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent exēctis:ianiq; precium persolutū esset Sauromatis:recepto Amizoca, reuersus est innitēs illi:unāq; tranātes, incolumes ad nos redierūt. Id factum animū reddebat Scythis omnibus: neq; iam uictos esse rebantur sese: quū uiderent, quod apud nos esset bonorum maximū, id nondum esse ab ductum ab hostibus:uerum superesse egregiā mentē, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrē incutiebat:reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se pręparassent, essent pugnaturi: tametsi tū quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incēsisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dādamide: sed ipse semet exoculauit. Atq; ita sedēt ambo: omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possētis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiā citra iusiurādū, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudā exposui. Tu uero si quē talem narraesses: non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phalaras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarēt Dādamis: & quomodo sit excæcatus: & quæ dixerit: & quo pacto redierit: & quēadmodū exceperint eum Scythæ: adgratulantes, benēq; ominantes: atq; id genus

genus alia: cuiusmodi uos ad demulcēdas aures soletis artificio quodā addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut de tractum ex equo à leone, Basthem amicū conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circūplexus illum, iugulo admotus esset, atq; unguibus laniaret: de filiēs & ipse, inuolauit in tergū beluæ, reflexitq; in sese prouocās, auertensq; : atq; inter dentes digitos inferēs: conatus quoad licuit, Basthem è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atq; ipsum quoq; circūplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acynacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis.

Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatæ, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo: quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decorā uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est

B 2 autem

autē mos in Bosporo: uti proci in conuiuiū petant puellas: narrātes quānam sint: quibusq; rebus frāti, decreuerint eas in matrimoniū accipere. Atq; id tēporis forte fortuna multi aderant in cōuiuiū proci, reges, ac regū filij: in his erat & Tigrapates, Lazorū princeps: & Adymachus, Machlyinæ dux: alijq; cū his permulti. Oportet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitūq; accumbere: Deinde peracto conuiuiū, postulata phiala, uinū in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire: multū interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cū multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes cōmemorātes: tandem Arsacomas, postulata phiala, nō libauit (neq; enim mos apud nos uinū effundere: quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuā Mazæam uxorem: qui multo sum potior istis, quātum ad opes ac possessiones attinet. Leucanoræ uero admirāte (sciebat enī rex pauperē Arsacoma, ac de plebe Scytharū esse) percōtantēq; quantū pecorum, aut quantū habes plaustrorū Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytharū nemini. At tum quidem ista dicēs, risus est, cōtemptuq; habitus, uisusq; temulētus.

tus. Mane uero reliquis praelatus est Adyrmachus: iamque sponsam abducturus erat in Maetidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset a Rege: risuque habitus in conuiuio, quum pauper esse putaretur. Atqui dixerant, inquit, illi quantas habere opes: nempe uos, o Lonchata atque Macenta, uestra inque beneuolentia longe prestare, multoque firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum haec dicentem, me subsannauit, contempsitque: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam: quod aureas phialas se diceret habere decem: praeterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad haec ouium bouumque multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus grauis. Proinde, o amici, dupliciter excrucior: nam & Mazaeam amo: & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex aequo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemque est nobis tertia contumeliae pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodum cepimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo simus, isdem dolentes, isdemque gaudentes. Imo, inquit Lonchates, unusquislibet est nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arfacomae me caput ap-

portaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nā his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane: quo cōtrahas & appares arma, equos: atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime aut plurimos adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci sunt familiares: Maxime uero si desederis in tergore bouis. Hæc ubi placuissent: hic quidem quantum potuit, recta profectus est in Bosporum, puta Lōchates: alter, id est, Macetes ad Machlyenses: eques uterq;. At Arfacomas domi manens: & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominū armauit. Demū & in tergore bouis desedit. Consuetudo autem de sedendo in tergore bubalo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugnae uidetur: tum bove immolato, carnes frustulatim cōcisas, igni torret. De hinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, ad eūtib; domesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit: ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicet: hic quidē equites præbiturū se quinq; suo pte cibo, suocq; stipēdio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat.

duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens non
nuncq̃ multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, &
certissima fide cohæret, & hostibus expugnatu difficil-
limus est: nō aliter, quā si iureiurando esset adactus.
Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsa-
comas igitur his in rebus procurandis satagebat: coie-
runtq̃ illi equites quidem circiter quinquies mille: tum
armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lonchates
ubi ignotus peruenit in Bosporo, Regem adit, tractan-
ti quiddam de regni negocijs: aitq̃ uenire quidem sese
publico Scytharū nomine: sed priuatim res maximas
apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit,
negocijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ: ne
uestri pastores in planiciem usque transgrediantur,
sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de
quibus expostulatis, regionem uestram incursent: ne-
gant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quæ-
que lucri causa prædari. Quod si quis illorum depre-
hendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas.
Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, gra-
uem in uos insultum futurum ab Arsacoma Marian-
tæ filio, qui nuper legatum egit apud te: idque (opi-
nor) quum filiam tuam postularit, non assequutus sit
abs te: ob id indignatur, sedetque in tergore tauri-
no septimum iam diem: contractusque illi est exerci-
tus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, co-
gi uim

gi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduer-
sum nos cogerentur: quodq; Arfacomas huius rei dux
esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lonchates,
hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Ar-
facomas: grauiusq; fert, quod sibi praeferar à natu ma-
ioribus: & quod in omnibus illo uidear esse praeſtātor.
Quod si mihi ſpoponderis alteram filiam tuam Barce-
tim, alioqui nec indigno ueſtra affinitate: breui tibi re-
uerſus caput eius apportauero. Spōdeo Rex inquit: ui-
delicet ſupra modum formidine correptus, propterea
quod non ignoraret, quā ob cauſam iratus eſſet Arſa-
coma: nimirū ob nuptias: tum & aliās quoq; metuerit
ſemper Scythas. At Lōchates: Iurato, inquit, te praeſti-
tutum pacta, neq; inficiaturū. Id quū fieret, iamq; reſu-
pinatus in cælum iurare uellet: Abſit, inquit, ut hic, ne
quis ſpectantiū conſiciat, qua gratia iuremus. Quinpo-
tius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſu-
randum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam ſiquid ho-
rum inaudierit Arſacomas, uereor ne me ante bellum
immolet, manu iā nunc nō parua cinctus. Introeamus,
inquit Rex. Vos autē abſiſtite cōplōgiſſime. Neq; quiſq;
ad templū adeat, quem ego non accerſiuero. Poſtea q;
igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt: ſatellites autē procul
abſtiterūt: uibrato gladio, ſimulq; altera manu obtura-
to ore, ne uociferareſ: iectū in pectus adegit. Deinde ca-
put deſectū, ſub chlamyde tenēs prodibat: quaſi conſa-
bulans

bulans interim cum illo: breuiq; sese dicens adfuturū,
 tanq; ad negocij quippiā emitteretur ab illo. Atq; ita
 reuersus eò, ubi equū uinctum reliquerat: cōscenso illo,
 redequitauit in Scythiā. Porro nemo est eum insequu/
 tus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod accide/
 rat: tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus.
 Hæc itaq; gessit Lonchates: præstititq; promissum, alla/
 to Leucanoris capite. Porro Macētes in uia factus cer/
 tior super his, quæ in Bosporo acciderant: peruenit ad
 Machlyenses: primusq; illis nunciū attulit de Rege tru/
 cidato. At populus, inquit, te Adyrmache, gener cum/
 sis, ad regnū uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans,
 imperiū arripias, in rebus perturbatis obortus: puella
 uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc
 pacto tibi conciliaueris multitudinē Bosporanorū, ubi
 Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum
 Alanus sum, uerū etiā sponsæ tuæ cognatus maternus:
 siquidē nostra è gente Masteram Leucanor ascīuit uxo/
 rem. Et nūc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui
 sunt in Alanía: denunciantibus ut cōpotes ocysime, te
 recipias in Bosporum: neq; per negligentia cōmittas,
 ut imperiū ad Eubiotū deueniat: qui tamen si frater no/
 tus est Leucanoris, tamē Scytharū partibus semper fa/
 uit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat
 Macentes. Erat aut eodem cultu, eademq; lingua cum
 Alanis. Commune enim horum utrūq; Alanis cū Scy

this: nisi quod non magnopere comati sunt Alani, quæ admodum Scythæ. At Macetes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus cõueniebat Alanũ minus esse comatum, quæ Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturque Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adyr mache, ad utrumvis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spõsam adducere. Istuc equidem, inquit Adyrmachus, longe malim, quandoquidẽ cognatus es, te puellã adducere. Nã si nobiscum unã proficiscaris in Bosporum: unũ duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atque ita factum est: & hic quidẽ iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam: quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerũ ubi nox incubuisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidẽ eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter faciebat: sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitreorũ montibus: quũ uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduũ à Machlyensibus in Scythiam usque perueniens est uiam: statimque equus eius ubi destitisset à cursu: paulisper astans, exanimatus est. Porro Macentes Arfacomæ Mazæã in manũ dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo ad insperatum

speratū spectaculum stupefacto, gratiasq; agente: De
 sine, inquit, Macentes: ac noli me alium à te ipso puta
 re: nā mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, per
 inde est, ac si sinistra mea gratias agat dextræ, qđ uul
 neratæ sibi subministravit, atq; officiose curā egit ægro
 tātis. Ridicula nimirū & nos fecerimus: si iam dudū cō
 missi, & quatenus licet in unū conflati, magnū adhuc
 esse credamus, si qua pars nostri officiose quid egerit p
 toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit to
 tius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modū Ar
 sacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterum
 Adyrmachus ubi sensit insidias, nō perrexit ire in Bos
 porum: iam enim Eubiotus rerū potiebatur, accersitus
 à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in
 patriam reuersus, cōtractis ingentibus copijs, per mon
 tuosa irrupit in Scythiam: pauloq; post irruit & Eubio
 tus: cum Græcos undecūq; poterat secum ducens, tum
 Alanos & Sauromatas accersitos, utrinq; uicies mille
 nos. Cōiunctis autē copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus
 nonaginta milia cōfecerūt. Atq; ex his tertia pars equi
 tes sagittarij: nos autē (nam & ipse ad hanc expeditionē
 contuleram, addens r̃s, qui in tergum taurinū conuene
 rant, equites ad plenum instructos centum) contractis
 haud multo minus triginta milibus, unā cū equitibus
 operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Vt autē ad
 mouentes illos conspeximus: contra duximus agmen,

præmissis in hostē equitibus. Atq; ubi iam diu acriter
esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta pha-
lange. Postremo in duo dissectū est uniuersum agmen
Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam ui-
cta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo
ut Alani ad multum tempus insequi nō auderent: par-
tem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingētes Ala-
ni ac Machlyenses, undequaq; cædebant, consertim ia-
culis emissis, atq; sagittis: sic ut uehemēter laboraretur
à nostris, qui tenebantur obsessi. Et iā pleriq; arma pro-
iecerant: quorū in numero forte erat Lonchates & Ma-
centes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios
sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, pu-
ra Lonchates: Porro Macētes securi fauciato capite, tū
cōto in humerū impacto. Quod simulatq; sensit Arsa-
comas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ra-
tus, si desertis amicis non adesset: subditis equo calcaribus,
cū clamore in hostes tendere cœpit: sublato gladio
adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed
uiam illi fecerint, ut trāsiret. At ille receptis amicis, tum
aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachū: impa-
ctóq; in ceruicē gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo
fuso, dissipata est omnis acies Machlyensiū, paulopost
& Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atque ita
redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuicq; su-
mus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit.
Postero

Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses ob siles daturus se cōfirmabāt. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat similtas. His de reb⁹ auditis suffragiis, in primis autē Arlacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderātibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorū causa facere. MNE. Tragica prorsus, o Toxatī, fabulisq; similia. Et p piriū sit Acynaces & Ventus, p quos iurasti: si quis ista non credat, nō admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiat. Quancūq; nō me deterrebis non habendo fidem: quo minus & alia his cōsimilia referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNE. Tantum ne longum facias, uir optime: neq; usq; adeo admissis, uagisq; utare sermonibus: ut nūc sursum ac deorsum Scythiā, Machlyanāq; percurrēs: deinde in Bosporū discedens: postremo rediēs prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendū tibi & hāc præscribētī legē, dicendūq; paucis: ne fatigeris unā nobiscum, audiendo circūcursitans. Quin magis ausculta, quæ in me ipsum amicus Sisinnēs nomine præstiterit. Quū enim Athenas relicta patria pficiscerer: idq; cupiditate Græ

canicarum literarū, appuleram Amastrim Ponticā. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur aut Sifinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quaedam importatas in portu spectassemus: in eumq; è nauis subduxissem⁹, emimus, nihil suspicātes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerūt uniuersa: adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quū domum essemus reuersi: cognito quod acciderat, nō uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem: ueriti ne plerisq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublato esse Daricos quadringentos: tum uestium permultū: ad hæc tapetia quædam: deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igit⁹ hisce de rebus, qd esset faciundū, omniū rerum egenis: idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acynace, uitam fugere: priusq; ignauū quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sifinnes consolabatur: obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppetet. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, allata mercede uictum suppeditaui: mane aut obambulans in foro, pompā quandā aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorū. Hi nimirum uirī tim lecti: uti mercede proposita, singulare certamē inirent:

rent, in tertiū diem erant decertaturi. Ergo quū omnes huius negocij cōditiones audisset: accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari: ne te ipsum pauperem dixeris. Siquidē tertio abhīnc die diuitē te reddidero. Hæc ait: atq; interea ægre parato uictu: quū iam spectaculū esset institutū, spectabamus & ipsi: etem̃ assumptū me duxit in theatrū, tanq; ad iucūdum aliquod, nouūq; spectaculū Græcorū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ: partim in homines quosdā uinctos emissæ, nocētes quospiā, ita ut cōŕciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant ad singulare certamē conducti: ac producto iuvene quodā prægrandi, dixisset præco: Si quisq; uelit cum hoc singulari certamine congregi, prodeat in mediū: præmiū pugnæ accepturus drachmarū decē milia. Ibi protinus assurrexit Sisinnes desiliēs: polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tum acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in manū dat. Si uicero, inquit, Toxaris: unā p̄ficiscemur, suppetetq; cōmeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiā. Ego quidē his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquū quidē corpus munīuit: at galeam nequaq; imposuit, sed nudo cōsistens capite pugnabat. Et initio quidē ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interīm iam metu præmortuus eram. At ille cōfidentius inuadentē aduer-

aduersarium obseruās, ferit in pectore, transfigitq; ita ut p̄tinus ad pedes illius procūberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incūbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animā. At ego accurrens erexi, animūq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domū deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidē, hodiēq; agit apud Scythas, ducta in matrimoniū sorore mea: claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnecippe nō apud Machlyēses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciā: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Boristenensiū ciuitatē secū adducens & uxore, quā unice diligebat: liberos duos: alterū quidē masculū lactentē: altera uero erat puella septē annos nata. Erat aut peregrinationis comes & hui⁹ amicus Gyndanes: atq; is quidē ē uulnere laborās, qđ in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dū pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidē posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormiētib⁹ illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabātur) ingens ortum est incendium: omniāq; circūclusit: iamq; flāma undiq; domum circūdedit. Ibi experrectus Abauchas: relictis liberis plorantibus: repulsa uxore, quæ inhærebat: iussaq; ut ipsa sese seruaret: amico in humeris sublato

lato descendit, perrumpensq; euasit: ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantē baiulans consecuta est: monens puellulā, ut sese consequeretur. Ea uero semiuista, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit ē flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penē & ipsa extincta est. Post hæc quū probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atq; uxore, Gyndanem extulisset: Imo liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertū, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusq; inueniā talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumētis est exploratus. Dixi Mnesippe: ē pluribus his quinque propositis, iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNES. Nemo. Neq; enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidē in præsentiarū, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorē neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lin-

D gua,

gua, unâq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insup oculos q; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi nâq; quiddam est: cum duo, tresq; copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominem. Si quidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cômunitè omnia gererent: ut dignû est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXARIS. Probe dicis: atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acynace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim cõfabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXARIS. Placēt ista: iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens: nequâq; me pigeat uel longius etiâ proficisci, si tales amicos nâcisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratiõe conijcio.

LVCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE
FINIS. DES. ERASMO ROTERO
DAMO INTERPRETE.

211
REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. RE
NATO EPISCOPO CARNVTEN
SI, ERASMVVS ROTERO-
DAMVS, S. D.

VM MVLTIS modis compertum
haberē, ornatissime pater, quā can-
dide de meo ingenio, meisq; nu-
gis, tū sentias, tum prædices, uir alio-
qui naris emunctissimæ: Iamq; ad
Italicum iter accincto, per itineris co-
mites non liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset
tamen interim, quod te tui Erasmi commonefaceret:
Luciani pseudomantem misi, sceleratissimū quidē illum:
sed quo non alius sit utilior, ad deprehendendas, coar-
guendasq; quorundam istorum imposturas: qui hisce
quoq; tēporibus, uel magicis miraculis, uel ficta religio-
ne, uel ad simulatis condonationibus: alijsq; id genus
præstigijs, uulgo fucum facere solent. Eum igitur leges,
uti spero, non modo cum fructu aliquo, uerū etiā sum-
ma cum uoluptate: propterea quod intelligam te, licet
præter generis claritatem, fortunæ splendorē, muneris
autoritatem, serijs illis ac tetricis studijs absolutum: nō
solere tamē admodum ab his etiā elegantioribus Mu-
sis abhorrere: & huiusmodi lusus, nec inamcenos, nec

D 2 infrugi-

*(candide
sentire)*

infrugiferos, arduis negocijs libeter intermiscere. Porro quicquid est: uel nigri salis, quē Momo tribuūt: uel candidi, quem Mercurio ascribunt: id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq̃ celebre phanū, fulmine conflagrasse: dici nō potest, q̃ feram acerbe. Bene uale in reditū ex Italia nostrū. Lutetiæ, An. M. D. V.

LVCIANI ALE

XANDER SEV PSEVDOMANTIS, DES.

ERASMO ROTERODAMO IN

TERPRETE.

V QVIDEM CHARIS-
sime Celse, leuem forte quan-
dam, ac facilem prouinciā ti-
bi mandare uideris: quū in-
iungis, ut Alexādrī Abono-
tichitæ impostoris uitā, cō-
menta, neq̃ nō audaciam,
præstigiāsq̃ libro comple-
xus, uolumē ad te transmitt-
tam: uerum si quis ea conetur omnia ad plenum enarra-
re: id profecto nō minoris sit negocij, q̃ Alexādrī eius,
cui Philippus fuit pater, res gestas literis proderet: tātus
hic scelere, quātus ille uirtute. Attamen si candide, igno-
scenterq̃

scēterq; legere uoles: & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: conatum hunc te autore capessam: & Augei bubile si nō omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirū ut ex his coniecturam facias, quantus, q̄q; immensus fuerit finus uniuersus: quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calūniā uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriae, literarūq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimū: meo, qui sumā operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis: quem nequaquā oportebat ab eruditis legi: sed in frequētissimo quopiā, & amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discerptum: quanquā si quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cū primis laudatus, ac per omnē uitam in literarū studio uersatus: quū simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; respōsurus est. Nam is quidē Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multo crudeliorem latronem memoriae prodemus: quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Mīnyā tantū, aut Idam sit pergrassatus: neq; paucas quasdē Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus: sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorū ditionē suo complerit latrocinio. Ac primū tibi depin-

D 3 gam

*Arrianus
discipulus
Epicteti*

gam hominē: effigiē eius quoad potero, proxime uer-
 bis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi
 peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi represen-
 tem, procerus erat, & aspectu decorus: planēq; specie di-
 uina quadā ac maiestatis plena: colore candido: barba
 nō admodum hirsuta: coma partim natua rectus, par-
 tim apposititia: Sed hac adeo sciēter efficta: ut uul-
 gus ferē nō sentisceret imitatam, asciticiamq; esse. Oculi ue-
 hementer acres ac uersatiles: tum diuinū quiddam relu-
 centes: uox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa
 quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac fi-
 gura quidem hominis erat huiusmodi. Caterum mens
 atq; animus. O malorum depulsor Hercules, & auersor
 tristiū Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri: in hostes potius
 contingat incidere, q̃ cum eiusmodi quopiam habere
 cōmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe
 præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docili-
 tas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas: horum
 unumquodq; supra quā dici possit, illi suppetebat:
 quibus tamen pessimā in partem est usus. Et quū ha-
 beret arma tam egregia sibi suppeditata: illico nimirū
 omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus
 euasit: uel superior Cercopibus, Euribato, Phrynonda,
 Aristodemo, Sostrato. Nam ipse quū aliquando Ruti-
 liano scriberet genero, modestissimēq; de se loqueret:
 Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniā mihi dabit
 Pythagoras,

mag²⁵
Suppetere

Pythagoras, uir ille quidem sapiēs, ac mente diuina: cæ-
 terū si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus
 fuisset. Sed heus tu p Gratias, caue putes hæc in Pytha-
 goræ contumeliam me dicere: quasi uelim eos similitu-
 dine rerū gestarum cōmittere. Verum si quis deterrima
 quæq; & p̄brosissima, quæ de Pythagora per calūniā
 feruntur (quibus equidē haudquāq; fidem perinde ut
 ueris habuerim) si quis tamen conferat in unū: ea nimi-
 rum omnia, uix etiā minimā particulam adæquēt Ale-
 xandrinæ uersutiæ. Prorsum em̄ imaginare mihi, & co-
 gitatione finge, q̄ maxime uariā ingenij temperaturā,
 indolētiq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijsq;
 confusam, promptā, audacem, uersatilem, & ad efficien-
 dum quæ cogitasset, nullum refugientē laborem: appo-
 sitam ad persuadendū, cuiq; facile fides habenda uide-
 retur: tum quæ mire simularet optima quæq;: ea quæ à
 mente essent diuersissima, præ se ferret. Primū igitur ne-
 mo cum illo congressus est: qui non hac cum opinione
 discesserit, ut eum mortalium omniū optimum, æquissi-
 mumq; præterea simplicissimū, minimēq; fallacē iudi-
 caret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum cona-
 tus: quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semp
 appelleret animū. Ita quū esset adolescentulus adhuc,
 formosus admodū: ætate uidelicet tenera, ac uelut her-
 bescente: id quod licebat partim ē stipula cōficere: par-
 tim audire ex his, qui ita prædicabant: passim sese pro-
 stituebat,

Per gras.

*Appellere
animū*

*Preli-
gia
tor*

*Sene mag
ma puer*

Carmen
Homicū

Tragedia

stituebat: ac mercede sui copiam faciebat ijs, quibus lu-
bitum fuisset. Inter multos autē incidit in hunc amans
quidam præstigiator: ex eorū numero, qui magiam &
diuinas incantationes profitetur: tum ille cuncta ad
conciliandam in amoribus gratiam: malorū immisso-
nes in hostes: rationē eruendi, reperiendiq; thesauros,
hereditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene in-
geniatū puerū: atq; ad subministrandū arti, negociōq;
suo propensissimū: utpote qui non minus illius adama-
ret malefīcium, q̃ ipse huius formam: erudit eum, sem-
perq; deinceps pro adiutore, ministrōq; est usus. At is
publicitus quidem, & apud uulgus medicū scilicet age-
bat: didicerat aut apud Thoonis Aegyptij cōiugem.
Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.
Quorū omniū successor hic, atq; hæres factus est. Por-
rō doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat:
uidelicet ex eorū numero, qui cum egregio Apollonio
Tyanæo illo erant uersari, totamq; illius tragediā per-
nouerant. Vides quam è schola tibi hominē refero?
Verum ubi iam barba plenus esset Alexāder, Tyanæo
illo uita defuncto: in egestatem redactus, deflorescente
simul & forma: unde uictū parare licuisset: nihil postea
paruū agitabat animo. Sed inuito cōmercio cū Byzanti-
no quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina
descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocco-
nas, opinor, erat cognomē: circūibant, imposturis ludifi-
cantes:

cantes: ac pingues homines (sic em̄ illi peculiari Magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Ma-
cetim mulierem opulentā nacti sunt: natu quidem gra-
uiorem illam, q̄ ut amoribus esset idonea: sed quæ stu-
deret etiā dū amabilis haberi. Ab hac uictus copia sup-
peditabatur: atq; hanc ex Bithynia in Macedoniā usq;
sunt cōsecuti. Nam illi patria erat Pelle: qui locus olim
floruit sub Macedonicis regibus: nūc à paucis, ijsq; ob-
scuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerēt imma-
ni magnitudine dracones placidos admodum, ac man-
suetos: adeo ut à mulieribus alerentur: & cū pueris unā
cubarent: & calcantes ferrent: neq; cōmouerētur, si quis
stringeret, premereiq;: deniq; perinde atq; infantes lac-
tē papilla sugerent (nā sunt id genus apud illos permul-
ti: unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabu-
lam increbuisse: quū Alexandrum cōciperet, huiusmo-
di dracone quopiam opinor cum ea cōcumbente:) mer-
cati sunt ex his serpētibus unū, qui esset pulcherrimus:
obolis sane paucis. Atque (ut Thucydidis utar uerbis)
hinc iam bellum oritur: nimirum quū duo facinorosissi-
mi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia
promptissimi, societatem inīssent: facile perpenderūt,
hæc duo potissimū in hominū uita tyrānidem obtine-
re: spem, ac metum: quorum utroq; si quis ad cōmodita-
tem uteretur, fore, ut is illico ditesceret. Siquidem utriq;
iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe tenere-

E tur: uide-

Mactis.

Etiā dū

*Spes et me-
tus tyrānidē
tenent*

tur:uidebant præsciētiam quæ maxime necessariam esse, summæque desiderari:atque hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosque celebres: Præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyrannos: nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus: atque huius rei gratia Hecatombas immolantibus, aureosque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultròque ac citro agitassent: uisum est uaticiniū, oraculumque constitucere: etenim si res ea processisset: sperabant se protinus diuites atque felices fore. Quod quidem negotium magnificentiū etiam illis successit, quæ expectauerant initio: & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco: deinde quonam exordio, quauē ratione negociū oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunā esse censuit: utpote regionem à negociatoribus frequentatā: tū Thraciæ, Bithyniæque confinem: neque longe distitam ab Asia, Galatiæque: cunctis item imminētibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexāder: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationem, aggressionemque hominibus opus esse crassis & stolidis: & qui uiderentur admissuri. Cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolūt: nempe supersticiosos plerosque, ac stolidos: quod si quis tantū apparuisset: tibicinē, aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret, secū adducens.

adducens, cribro (quod aiunt) uaticinās: illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cælitum quem piā intueantur. Hac de re quū controuersia nōnihil inter illos fuisset, tandē uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas: quæ dicerēt, breui admodum Aesculapium unā cū patre Apolline in Pontū aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quū essent de industria repertæ: facile effecerunt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam, ac Pontum dimanaret: multo autem ante alios in Aboni murum. Nam hi protinus statuerant etiam templū erigere: iamq; fundamentis locum effoderāt. Hic igitur in Chalcedone relictus: Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locū accersitur Alexander: ac succedit iam comatus: cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida: falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædibat. At perditissimi illi Paphlagonēs, quū ambos illius noscent parentes obscuros atq; humiles: tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere grātus Phœbo iste uidetur:

E 2

Dius

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.
Hic nimirū Podalirius libidinofus erat, ac natura mul-
lierofus: adeo ut à Tricca ad Paphlagoniā usq; in Ale-
xandri matrē sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud
oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentē nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriā irruens cum eiuſ-
modi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū in-
terim furore afflatus sese nōnunq; adſimulabat: ore
spuma completo: id quod ille facile efficiebat, radiculae
(ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanduca-
ta. Cæterum illis diuinū quiddam, ac formidandū spū-
ma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauc-
rantq; ē linteis confectum draconis caput: quod specie
quandā humanam præ se ferret, colorum fucis mire ad-
ſimulatū: quodq; pilis equinis os & aperiret, & claudere-
ret. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra promi-
nebat: quæ & ipsa pilis agebat. Porro Pellæus illē dra-
co iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quū
res postularet, tum ab illis proferendus: unaq; in partē
Tragœdiā acturus: uel princeps potius huius futurus
fabulae.

fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi: tale quiddā
machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nū
per effossa. Constitit aut in eis aqua: siue quod ea in
didem alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deci
derat: illic ouū antea excauatū deponit: quod quidē in
tus occultabat foetum recens æditum serpentis. Id quū
alte demersisset in abdītas luti cauernas, rursus illinc
discessit. At mane quū in forum prosiliisset nudus: nisi
quod subligari circum pudenda tectus erat, eoque inau
rato: tum falcem illam gestans, simulque solutam uenti
lans, iactansque comā: eorum more, qui à Cibeles deorū
matre afflati cōueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa
sublimi quapiam ara concionabatur: ciuitatē eam bea
tam esse prædicās, quæ mox deū propalam esset osten
sura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat
uniuersa prope ciuitas) unā cū mulieribus, senibus, pue
ris, admirabantur: ac uota facientes adorabant. At ille
uoces quasdam sonans incognitas, nihilque significātes:
cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phoenicū: attonitos eos
reddebat: ut qui nihil intelligerēt eorū quæ dicebat: nisi
solū hoc, quod Apollinem, Aesculapiūque passim ad
miscebat. Sub hæc ad institutum templū curriculo fu
giebat: accedensque ad fossam ac fontem illum, quē iam
ante conditum oraculū præstruxerant: ingressus aquā,
magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapī: in
uitabatque deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adue

Sublign.

niret. Deinde phialam postulat. Eam porrectā à quo-
piam, facile immergens, unā cum aqua lutūq; haurit: &
ouū illud in quo nimirum ille deum concluderat, candi-
da cera, cerussa q; cōmissuram operculi ferruminans. Id
quū manu cepisset, affirmabat iam Aesculapiū tenere
se. Interim illi stupidis, defixisq; intuebātur oculis, ex-
pectantes quidnam esset futurum postea: iam dudum
admirantes ouū in aqua repertum. Porro postea q; fre-
gisset idem caua uola compressum, ac serpentis illis fœ-
tum exclusum excepisset: simulatq; mouentē hunc sese
conspicerent ij, qui aderant, ac digitis circūuoluentem:
protinus uocem tollebant, deū mēq; cōsalutabant, ac ci-
uitatem eam fortunatā esse dictitabant. Singuli q; affa-
tim uotis implebātur: thesauros, opes, prosperam uali-
tudinē, aliāq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille
rursus cursim sese domū abripuit: unā secum asportās,
modo æditum in lucē Aesculapium: bis natum scilicet,
cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum nō
ex Coronide per Iouē, neq; coruo, uerū ex anserē pro-
genitū. Populus autē uniuersus consequebatur: omnes
afflati deo: atq; ob spes animo conceptas, furore corre-
pti. Interdiu igitur se continebat: sperans fore, id quod
& euenit, ut fama permoti, Paphlagonū pars maxima
concurreret. Ergo postea q; urbs ita esset hominibus re-
ferta, ut iā redundaret: sed qbus omnibus iā antea tū ce-
rebrū, tū cor esset exēptū: nec ulla parte similes uideren-
tur uiris

tur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur Poetae) uerum qui praeter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens: eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinu Pellæum illum Aesculapium: qui quidem erat, ut dictum est, maximus, pulcherrimusque. Hunc totum ubi collo circumdisset, caudam foras prominere sinens. Erat autem ingens adeo: ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostendebat: quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, aediculas non admodum illustres, nec ad satietatem usque luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum: quicunque alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quam ista uiderent, mente attoniti, stupefactique: denique spebus illis sublati. Quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa: uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie: atque eum insuper mansuetum, tractabilemque. Protinus autem ad exitum properabant: & priusquam exactius essent contemplati: protrudebant ab istis, qui noui semper ingrediebantur. Porro è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiret. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Aleandri morbo

morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur: maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus: æquū est ueniā dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis: si delusi sunt, quū draconem manu cōtingerent: nam hoc quoq; largiebatur Alexander ipse, qui uoluissent: quūc; cōspicerent in dubia, malignaq; luce imitātū illud illius caput: os scilicet nūc aperiens, nunc claudens: tanto artificio, ut res planè Democritū aliquem requireret, aut certe Epicurum, Methrodorumue: aut alium huiusmodi quēpiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quic; uel quid esset rei, cōiecturis colligeret: uel si uiam etiam, modumq; peruestigare nō quiret: illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidē sese modum, rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicqd esset negotij, prorsus simulatū fucatumq; esse: ac ne fieri quidē ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluit tum Bithynia, tū Galatia, Thraciāq; eorum qui renūciabant, unoquoq; ut fit, affirmāte sese primū nascentē uidisse deum: deinde paulopost eundē contrectasse iam grandē admodum factum, uultu etiā homini adsimilem. Accedebant ad hæc picturæ, imagines, signa

nes, signa deum referētia: partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum. Nam Glycon appellatus est: idēq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander.

Sum ille Glycon: hominū lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturū esset: ut cuius rei gratia hætenus omnia fuerant excogitata: responsa quoq; redderet ijs, qui requisuissent, diuinaretq;: accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitū, posteaq; cū ille inter Thebanos extare desisset: patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus: haud incōmode rem gessit, quū Cilicibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiēs responsis. Ab hoc, inquā, arrepta ansa, prædicat Alexāder omnibus, qui aduenerāt, fore, ut deus ipse responsa daret: eiūsq; rei diem quendā certum præloquutus est. Iussit aut ut quisq; quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet: eūq; funiculis obuinctum, cera, argillāue, aut simili re quapiā obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per præconē ac theologū euocaturū eos, qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo: libellos redditurū, ita ut traditi fuerāt obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusq; argumento: deo nimirum respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus.

F Erat

Erat aut hic dolus, homini cuiusmodi tu es: aut etiã (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestari⁹, neq; difficilis animaduersu: uerũ idiotis, quib; nares essent mucro obsitæ, minimẽq; emũctæ, prodigiosum, planẽq; incredibile quiddã esse uidebatur. Etenim quũ uarias esset cõmentus artes, quibus signa tollerentur: quæ quisq; sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderent, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta, obsignatãq; reddebat: non sine summa admiratione eorũ, qui recipiebãt. Plurimus em̃ hic inter illos erat sermo, qui tandẽ scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi saneq; diligenter obsignata signis imitatu neutiq; facilibus: nisi reuera deus esset quispiã, cui cũcta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat, Celse charissime. Eam ceræ partẽ, quæ post signũ hærebat, acu candefacta liquefactã deducebat. Tum ubi legisset: rursus calefactam acu cerã, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manẽte, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat p̃ id, quod collyriũ uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tũ cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset
factum

factum (siccabatur aut protinus) comode resignabat libellos. Quibus perlectis, impositæ ceræ denuo, perinde atq; è lapide signum idem imprimebat, ad archetypî similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiã acciperationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinât: atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nã illico siccescit adeo, ut cornu uel ferro poti⁹ reddat solidius. Hac ad imprimendũ signum uti cõsueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ: quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus: maxime quum in his quos de Magorũ artibus conscripsisti cõmentarijs, tum pulcherrimis, tũ utilissimis: quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur: abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;: nõ mediocri ad eam rem utens ingenio: arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea, quæ proponebãtur, alijs penitus obscura. Quandoquidẽ & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabat, prout sibi magis cõducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uiracq; rationes præscribebat: quum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autẽ in modum Cytmides ab illo probabãtur: id est nomẽ cõfectum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes,

rerūq; successus & incrementa, neq; non hæreditatū ob
uētus semp in aliud tempus reſciebat. Illud interim ad
dens: cuncta hæc tum obtingēt, quū ipse uolam, quūq;
uates meus Alexāder me rogabit, proq; uobis uota fa
ciat. Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta:
nempe drachma cum obolis duobus. Ne uero pusillū
aut exiguū fuisse putes amice hunc quæstū: quū in an
nos singulos ad septuaginta, aut octoginta milia redie
rit; usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus: ut sin
guli supra decem, aut quindecim rogationes tradcrēt.
Cæterū ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insu
mere: nec rursus ad cōgerēdas opes in thesaurū repo
nere: uerū compluris & alios habebat secum adiutores
ac ministros: tum qui scitarentur: qui uersibus oracula
conderent: qui responsa seruarent: qui subscriberēt: qui
obsignarent: qui interpretarētur: quorum unicuiq; pro
dignitate, meritóq; lucrum impartiebat. Ad hæc nōnul
los foras, & in longinquas regiones emandarat: qui fa
mam eius oraculi inter gentes dissiparent: affirmantes
ipsum etiā prædicere, reuocaréq; fugitiuos: fures ac præ
dones indicare: thesauros effodiendos ostendere: mor
bo laborantibus mederi: quosdam etiā uita defunctos
in uitam reuocare. Concorrebat igitur undiquaq; ma
gnóq; tumultu concitati adproperabāt: sacrificabatur:
dicabantur munera, eaq; duplicata, prophætæ, discipu
lōq; dei. Jam em̄ & tale quoddā oraculum exierat.

Muneribus

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam pleriq; quibus mētis plusculū inerat, non secus atq; ex alta ebrietate resipiscētes, conspirassent in illum: præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusq; fabulæ apparatus: horrendum quiddā in eos ædidi: dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uereretur in sese turpissime maledicere. Eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro, huiusmodi quoddam oraculum prodidit. Sciscitanti cuipiā, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi: quū uideas interrogationes aduentiū, q̃ sint prudentes, q̃q; eruditæ? Modis autē omnibus bellū erat illi cum Epicuro sæuū & irreconciliabile: idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellū gerat, homo præstigiator, & mōstris ac portētis amicus, ueris inimicissimus, q̃ cum Epicuro uiro uidelicet, qui rerum naturā perspectam haberet: quiq; unus, quid in his esset uerū, uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagoræ erat amicus: atq; alta cū illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus: atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duce

ret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam: eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant: alios item horum consimiles quod plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cui quod oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit: quum nec ipse, quemadmodum idoneum oraculum fingeret, inueniret: nec haberet, qui sibi in tempore posset componere. Nam quum ille de stomachi dolore conquirenti, uellet prescribere, uti suillum pedem cum malua preparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno:
 Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs, qui uellent: haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem: pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem adentem oracula. Deinde non magno negotio, grauiter arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis: alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea, quae proponebantur: uoce nimirum per lintaceum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi responsa ^{αὐτοφωνα} dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur: uerum splendidis modo, atque opulentis:

opulentis: & qui grandia largirent. Itaque quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenisque citato Marte subactis
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice fecta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaque uecors ille Gallus persuasus, incursum fecisset: euenissetque ut una cum exercitu cederetur ab Othryade: hoc oraculum e monumētis sustulit: atque aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmē in Armenios ne duc: neque enim expedit isthuc:
Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat: uitaeque ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat commentus: ut posterioribus, substitutisque responsis: ea quae perperam, maleque euenissent, sarciret ac mederet. Saepius enim aegrotis priusquam morerentur, praedixerat fore, ut reualefcerent. Quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro quum non ignoraret, quae in Claro ac Didymis, Malloque responsa ferebant, ipsos quoque huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberet: eos sibi reddebat amicos, plerumque consultorum ad illos remittens, his uerbis:

Nunc

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus:

Branchydica accedas adyta: atq; oracula quæras.

Et iterum:

Mallon abi, Amphilochoi quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines, usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiã oraculi fama permanauit: inq; ipsam Romanorũ urbem: iam nemo omnium erat, qui nõ alius aliũ anteuertere studeret: dum hi quidem eò proficiscuntur ipsi: illi uero mittunt: potissimũ hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Republica pollebant. Quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus: uir aliàs quidem honestus ac probus: tum compluribus in prælijs Romanorũ spectatæ uirtutis. Sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet: ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa: adeo ut si cubi lapidem, uel inunctũ, uel coronatum cõspexisset: cõtino procideret, atq; adoraret: ac diutius aduolutus uota faceret: bonaq; ac læta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset: parum aberat, quin omisso, quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eò legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam, facile decepti, domũ redibant: referentes partim quæ uiderat, partim tanq; uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes

lantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaq; senem infelicem: & in uehementē insaniam impulerūt. At ille passim ad omnes amicos accedens: quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos: enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modū iste compleuit urbem, concitauitq; q̃ plurimis item aulicis expauesactis, atq; attonitis. Qui p̃tinus & ipsi cupiditate flagrare cœperūt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander adueniētes comiter excipiebat: ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eū remittebat: hoc agens, uti nō solum renūciarent oracula, uerū etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædā de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille quiddā neutiq; inscitū: & ingeniosius, q̃ ut in uulgarem competat latronē. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctū uideretur, apud se detinebat: neq; remittebat: quo uidelicet obnoxios, ac propemodū seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quū in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autē esse consentaneum: ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera q̃ plurima ferebat: quippe qui nō ignorarent sese intra casses eius te-

neri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto: qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur: quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatem. Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentī confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculū: affirmans hoc ipsum portēdisse deū: qui iussisset neminem quidem ē uiuis adolescentulo deligi præceptorem: sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos: quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igit Alexādro uītio uertere cōuenit, si istiusmodi hominū culos dignos habuit, quibus fucū faceret? Rursum eidē percontāti, cuius tandē animā esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander:

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniā uersus, haud expectato dei promisso: quanq; hoc quoq; oraculū ex Autophonis erat. Eidē item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat: filiam quam habebat.

habebat, è Luna sibi susceptā fuisse. Lunam em̄ ipsius amore captam fuisse: quū dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginē: nuptias conficit, spōsus iam sexagenarius, cōcumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: iamq; sibi unus è cœlitū numero uidebat. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat: & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat: prædicens ciuitatibus cauendā esse pestilentiam, incendia, terræmotus: se certa remediā traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quū pestilentia incubuisset: unū quoddā tale oraculum, Autophonon & hoc, quoquo uersum gentiū prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.
Atq; hunc uersiculū uidere erat passim pro foribus descriptum, tanq̃ aduersus pestilentia remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit: ut ex domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimū desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint: uerum casu quodam ad hūc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; fratri carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter

oraculū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberēt, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quā plurimos Romæ constituerat: quos sibi qua quisque mente esset, indicarent: ac priusquā oraculū adissent, illi significarent quidnam essent percōtaturi, quidque potissimū cupere uiderentur: ut etiam priusquā aduenissent, qui mittebantur, ille iam ad respondendū instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tardarū per manus tradendarū gestationes, & sacrorū cerimonias: quæ quidē tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accessit, discedat. Cæterū qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebant, illo præeunte, dicentēque: Foras pellantur Christiani, Tū multitudo ac clamabat uniuersa: Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique exortus. Porro tertio die Podaliri cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis autē is appellabatur: idque ex re, propterea quod faces quædam incenderētur. Postremo loco, Luna atque

næ atq; Alexandri amores, ac nascēs Rutiliani cōiunx.
 At uero facem gestabat, mysteriāq; agebat Endymion
 Alexander: quin hic dormiēs scilicet, in medio iaceret:
 descenderet aut in eum ē tecti fastigio, tanq; ē cælo, Lu
 næ uicem agens, Rutilia quædā formosissima cuiusdā
 ē Cæsareæ domus præfectis uxor: quæ nimirū ut ama
 bat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub
 oculis perditissimi illius mariti, tum complexus ageban
 tur, tum oscula: idq; in propatulo. Quod nisi cōplures
 fuissent tædæ: forsan nōnihil & eorū quæ fieri solent in
 fra sinum, patratū fuisset. Paulopost rursus introibat
 ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse pri
 mus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant aut be
 ne canori scilicet homines: nempe præcones aliquot
 Paphlagonēs, Carbatinis calceati, plurimū aliī nidorē
 ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestan
 das tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius
 de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicu
 ti conijcio, inaurata circūdata, atq; hac ad tædarum ful
 gorem relucēte. Itaq; quū duobus quibusdam ex eo
 rum numero, qui desipiēter sapientes sunt, super hac re
 uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possi
 deret, uidelicet ob femur aureū, an aliū Pythagorico illi
 consimilem: atq; eam controuersiam ad ipsum Alexan
 drum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.

G ; Varis

Vatis at est animus diuina è mente profectus:
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porro quū cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concu-
bitu tēperarent, ceu re nefaria: uir ille egregius tale quid-
dam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis ur-
bibus imperabat: ut tertio quoq; anno mitterent, qui
deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum
mitti oportere spectatos ac selectos: nēpe nobilissimos
& ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclu-
sis perinde ut emptitijs ad libidinē abutebatur: modis
omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legē quoq;
condiderat: ne quis maior annis octodecim sese admo-
to ore complecteretur: nēue cum basio salutarer: sed re-
liquis manū duntaxat osculandam porrigens, solis æta-
te, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidē inde
cognomē inditum, ut intra osculum constituti diceren-
tur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mor-
talibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exer-
cebat: passim cōstruprās uxores, passim liberis abutēs.
Quin magnū quiddam, cunctisq; optandū uidebatur,
si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porro si quā etiā
osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat: quicquid
esset bonarū felicitatum, id omne semel in eam domū
influxurū esse. Erant insuper, atq; eæ non paucae: quæ
sele

sele etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio cōfirmabant. Labet etiam dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyanei: cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conñcias licebit. Hunc equidē legi pridem aureis descriptum literis, Tiji in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon: quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? qd ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimū tertiū. Deinde quō demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meaq; præsētia frui. At reliquæ sortes: puta quæ in Dyndimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris: nefas enim. Cæterū ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus: post hæc uir sapiens, ac uates nō inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum sacerdote cōfabulatio. Postremo & oraculum carmine comprehensum ædidi: quū non ignoraret illum amicum esse Lepido.

Ne pare Lepido: namq; huic fatum instat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum: sicuti superius dictum est: nimirū ut artificem ac sapiētem, suis artibus atq; imposturis hostē, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quēpiam, ausum se multis præsētibus coar-

guere:

guere:propemodū in uitæ discrimen adduxerat. Si qui-
dem adiēs ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexan-
der Paphlagoni cuidā persuasisti: ut seruos suos apud
Galatiæ præfectum capitis accerferet; hoc nomine, qua-
si filium ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occi-
dissent. Atqui uiuit adolescēs, incolumisq; reuersus est:
famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs tra-
diti perierunt. Porro huiusmodi quiddā acciderat. Cū
adolescentulus amne aduerso in Aegyptū nauigasset:
ad inundationē usq; subducto nauigio: persuasus est,
utī pariter in indiam nauigaret. Itaq; dum diutius ab-
esset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo
nauigantem interisse puerum: uel à latronibus (nam id
temporis permulti grassabantur) esse peremptū: reuer-
si sunt domū, renūciantes quēadmodum ē medio sub-
latus esset. Deinde proditū oraculum, damnati serui:
sub hac adest adolescentulus, peregrinationē suā enar-
rans. Atq; hæc quidem ille. At Alexāder in nauigatione
percitus, quod coargueretur: neq; ferens opprobratam
sibi ueritatem: iussit ut qui adessent, lapidibus illum im-
peterent: alioq; & ipsos impios futuros, atq; Epicureos
appellādos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demo-
stratus quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus ho-
minem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit:
alioqui lapidibus obruēdum, idēq; iure optimo. Quid
enim oportebat unū inter tam multos insaniētes, sanū
esse:

esse: atq; á Paphlagonū stultitia malum sibi accersere? Et illi quidē hęc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorū ordinem ihs qui proposuerāt (nam id fiebat pridie q̃ responsa redderet) præcone rogāte, an uaticinari uellet: si cuipiā illorū ex adyto respōdisset: in malā rem: huiusmodi hominē neq; tecto quisq; excipiebat, neq; igni, aquāue impertiebat: uerū erat illi solū aliud alio uertendum, tanq̃ impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omniū erat grauissimū. Quapropter unū etiam Alexander quiddam designauit deridiculum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum (utī scīs) longe pulcherrimū, summam Epicuræ disciplinæ decreta complectentē: mediū in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit: tanq̃ autorē ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Edico decreta senis comburere cæci. Haud perpendit scelestus ille, quātum adferret is liber cōmoditatum ihs, qui in eo legendo uersarentur: quantūq; illis quierem, trāquillitatē, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates: mentē sanam ac ueritatem insereret, planēq; lustraret animū: nō tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamētis: imo recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi,

H unum

unū inter omnia multo impudentissimū. Quū iam nō mediocrē in Regiā aditū sibi patefecisset, inq; aulā Cæsareā: præsertim Rutiliano rem adiuuante, atq; approbante: quū bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cū Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit: quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubiū immitterēt: uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis: sed præstat ipsum oraculum referre.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Istri
Immisisse duos Cybeles edico ministros:
Monte feras alitas: tum quantum alit indicus aer
Florum atq; herbarū bene olentū: moxq; futura est
Et uictoria: pax & amabilis: & decus ingens.

Ea quū essent facta, quēadmodū ille præscripserat: leones quidē simul atq; in hostiū regionē enataissent: Barbari canes quospiā, aut lupos esse rati, fustibus arcebāt. At nostrorū ptinus maxima strages est cōsequuta: uiginti fermē milibus simul extinctis. His cōsimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt: quū parū abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicā illā responsionē: Cræsoq; redditū oraculū, frigide sanē detorsit: dicens deū quidē prædixisse uictoriā: haud tamē explicuisse, utrū Romanorū esset futura, an hostiū. Tandē quū plurimi iam eā in urbē confluerent: preme returq; Abonotichitarū ciuitas multitudine eorū, qui ad oraculū

ad oraculū uentitabāt: neq; sufficeret suppeditādis hīs, quæ ad uictū erant necessaria: cōminiscit̃ oraculorū genus quoddā id, quod nocturnū appellabat̃. Siquidē libellis indormire solet: ut aiebat ipse: deinde tāq; in somnio diuinitus edoctus respōdebat: nihil certū tamen. Sed ambigue plerūq; ac cōfusim: maxime si quos libellos cōspexisset, accuratius atq; obseruātius obsignatos. Ad hūc em̃ modū citra ullū resignādi periculū, quicqd temere in mentē uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis cōuenire. Erant aut̃ ad id nōnulli cōstituti interpretes, qui mercedē nō exiguā colligebant ab hīs, q; eiusmodi capiebāt oracula: ut enarrarēt ea, explicarētq;: atq; hoc illorū munus cōductitiū erat. Nā interpretū q; talētū Atticū pendebat Alexādro. Nōnunq; quū neq; cōsuleret q; q;, neq; missus esset aliq;: imo quū ne esset qdē hmōi quippiā: tamen oraculū ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Qd̃ genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te
 Clam prorsum, uxorem uultūq; oculisq; decoram
 Stuprat adulterio: seruorum ex agmine primus.
 Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.
 Eius enim florem libasti: hoc dedecus ille
 Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
 Quin h̃dem tibi iam pridem letale uenenum
 (Ut neq; quæ faciant, possis audire: nec unq;
 Cernere luminib; tecte furtimq; pararunt.

H 2 Inueniesq;

Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca: iuxta

Parrietem, sub ceruicali condita: porrò

Istis conscia criminibus tua serua calypso est.

Quis Democritus principio non cōmoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audisset designari? Verū illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hac artificio gereretur. Insuper & Barbaris nō raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur: puta Syriace aut Gallice: q̄ties difficile erat inuenire conterraneos eorū, qui rogationē proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusq; oraculum redderet: quo uidelicet interim p̄ociū posset & soluere tuto libellos, & nācisci, q̄ cuncta possent interpretari. Qd̄ genus erat & illud Scythæ cuiusdā redditū oraculum.

Morphi ebargulis in umbra chuenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum: quū nec adesset item quispiam, neq; tale quicq; omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidē is qui te misit hodie, perijt: interemptus à Diode uicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo: qui nunc etiā cōprehensi tenentur in uinculis. Cæterū pauca nunc accipe ex his, quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander: quū libellos palam atq; accurate obsignasset, responsum nocturnū subscribitur. Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quū diuersis libellis eandem

eandem rogationē proposuissem: puta cuiatis esset uates Homerus: idēq; alio atq; alio nomīne: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero, qui rogatus, qua gratia uenit: ut remediū, inq̃t, peterē aduersus laterū dolorē.

Cytmide te iubeo, ac lunari rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitātī ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiā nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidē quod ad Homerū attineret.

Carpe uiam pedibus: rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus: quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripti talis cuiusdā rogatiōes octo: nomen aliquod e mentitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungēs. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptiōe libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi: quando deprehēdendus esset impostor Alexāder, octo misit oracula. Sed quæ neq; cælum (quod aiūt) neq; terram attingerent. Verum absurda, & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset: præterea quod Rutilianum à matrimonio cōnatus essem auertere: suauissimēq; ne prorsus in diuinatiōe spes reponeret suas: oderat me uidelicet ita uti par erat, sibi q; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percōtanti de me, Rutiliano ita respondit:

Noctiuagis gaudet scortis: spurcōq; cubili.

H 3 In summa

In summa: iure optimo me inuissimū habebat. Proinde quū me in oppidū aduenisse sensisset, meq; Lucianū esse illum cognouisset: adduxerā autē milites duos: alterū lancea, alterū conto armatū: quos quidē à Capidociae præsīde mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerēt: accersit illico, sanē q̄ comiter, multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem: complures apud illū reperio: porrò bona quadā fortuna, & milites unā mecū adduxerā. Tum ille manū mihi porrigit osculandā, quēadmodū uulgo facere cōsueuerat: ego admotus, perinde atq; osculū daturus acri morſu corripio: ita ut parum abfuerit, quo minus illi manū mancā redderim. Itaq; qui præsentes erāt, præsocare me accedere conati sunt tanq̄ hominē sacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauit̄ tulerant, quod Alexandrū illū, nō autē prophetā cōpellassem. At ille oppido q̄ genere obnitens cōpescuit illos: pollicitusq; est, se facile me placidum redditurū, declaraturūq; quātū posset Glycon: qui nimirū & hos qui maxime ſæuīrent, ferocīrentq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omībus, mecū ex postulauit, negans se clam esse, quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me laxisſet: ut ista in sese facerē, quū possem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatē, cōmoditatēq; libenter accipio: perpendēs nimirū, quo forē in periculo constitutus: pauloq; post prodibā, iam illi factus amicus. Ea res profecto

res profecto, ijs qui uidebāt, uehemēter erat stupenda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthāc quū iam nauigare statuissē: missis Xenijs ac muneribus pmultis (Eram autē forte solus cū Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim prēmisso) pollicetur & nauim prābiturū sese, & remiges qui nos aucherēt. Eteṁ arbitrabar hāc animo simplici, atq; officiose fieri. Verū ubi iā in medio essemus mari, uiderēq; gubernatorē lachrymantē, & nescio quid reliquis nautis cōtradicientē: non optimæ de euētū spes me ceperūt. Erat autē illis ab Alexandro mandatū: ut tollētes nos in mare prācipites dārēt. Quod si cōtigisset: facile quod mecū gerebat bellū: illi debellatū fuisset. Sed is qui lachrymabat, effecit ne qd in nos grauius patrarēt. Ac mihi quidē ita loquutus est. Annos natos, uti uides, sexaginta: quū antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquāq; uelim in hac tam grādī ætate, prāsertim quū uxorē & liberos habeā, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cui⁹ rei gratia nos suscepisset, quāq; sibi mādaſſet Alexander. Expositis autē nobis in Aegialos: quorū etiā egregius meminit Homer⁹: retro legit cursum. Ibi forte nactus prāter nauigātes legatos quosdā Bosporanos Eupatoris regis nomine i Bithyniā pficiſcētes: deportādi uectigalis gratia, qd in singulos pendeſſet annos: quū exposuiſſem illis, qd me periculū circūuallaret: atq; illi se mihi cōmodos, facilesq; prāberēt: recept⁹ in nauigiū, incolumis in
Amastrim

Amastrim perueni. Tantillū abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirū tempore, & ipse aduersus illum arma capiebam: omnemq; (quod aiunt) mouebā funem, quo hominem ulciscerer: quē iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebā hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animū, non paucis mecum facientibus: maximēq; qui erāt ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontōq; præsidebat: nos cohibuit penē supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinē quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquā posse supplicio afficere: nec si manifestus in crimine deprehendisset. Atq; ita quidē ab iracundia destiti, mēq; repressi: non in tempore rem aggressurus, quū iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? An non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare, ut Aboni mur⁹, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nominis nouū signaret: altera quidā parte Glyconis obtinens imaginē: altera uero Alexandri: qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro quū esset de sese uaticinatus, oraculo p̄dito, fatis decretū esse, ut annos uiueret centū & quinquaginta: dehinc fulmine ictū, interitu maxime miserādo periturū: nōdū septuaginta nat⁹ annos, interiit: uidelicet (utī conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen

ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput humectandū præberet, ad mitigandū cruciatum: id quod haudquaquē facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia: atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe: ut res uideri possit prouidētia quadam esse gesta: quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignū ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerētur ab ijs, qui in uaticiniū coniurauerant: uidelicet impostoribus insignibus, ac præcipuis ad Rutilianū arbitrum sese conferentibus: ut is pronūciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeSSendā eligi: atq; sacerdotali, propheticaq; corona redimiri. Erat aut in hoc numero simul & Paetus: qui artis p̄fessione medicus, tum ciuīs quū esset, ista faciebat: neq; medico, neq; homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat: ipsi sibi diuinandī autoritatē seruans, posteaq; inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentū hominis præberem, scribenda putauī: quū uti tibi gratificarer, hominī familiarī atq; amico: quēq; ego unū omniū maxime suspicio: idē plurimis nominibus: uel p̄pter sapientiā singularem: uel ob amorem uerī: uel ob morū mansuetudinē ac moderationē: uel ob uitæ tranquillitatem: postremo

I comitatem

comitatem atq; humanitatē erga hos, quibus cū uiuis. Tum uero (quod quidē tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulciscerer: uirū uere sacrum, ingenioq; diuino: quicq; solus quæ uere sunt honesta, & nouerit, & traderit: quicq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent cōsuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hac lectionē inciderint, liber hic nōnihil utilitatis afferre uideat: dū quædā redarguit, quædā in opnionib⁹ horū, q & recte sentiūt, cōfirmat ac stabilit.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS FINIS,

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

ORNATISSIMO

VIRO D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO

ERASMVS ROTERODAMVS, S. P. D.

QVIDEM hac mēte semper fui ornatissime, idēq; humanissime Christophore: ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude: nec unq; istos hominis uocabulo dignos iudicāim, qui alieni in se meriti tēpore ullo possent obliuisci. Rursus eos existima- uerim beatos, quibus tantū facultatis fortunæ cōmodi- tas suppeditasset: ut bene de se meritis, possent parē re- metiri gratiā: beatissimos autē quibus licuisset acceptū beneficiū aliquo cū scēnore rependere. Proinde quū an-
te hac

Scrim.

tē hac sæpenumero mecū repeterē, quantū in me nihil
 promeritū tua benignitas cōtulisset: (nam collatū arbi-
 tror, quicquid ita delatū est, ut haud scio utrū per fortu-
 nā, an p̄ me ipsum: certe per te nō steterit quo minus ac-
 ceperim) circūspectare inq; quonā argumento possem
 aliquā saltē erga te memoris, gratiēq; animi significatio-
 nem dare: neq; in tanta fortunæ meæ tenuitate quicq;
 occurreret, qd̄ ulla ex parte: nō dicā tuis meritis respon-
 deret: sed qd̄ uel animo satisfaceret meo: illud deniq;
 mihi uenit in mentē: ut saltē istos quosdā non in urba-
 nos homines imitarer, qui flosculo quopiā insigni, aut
 alio simili symbolio missō: uolūtatis p̄pensionē, prom-
 ptiēq; animi studiū testificari solent: præsertim ipsi te-
 nues erga eos, qbus neq; res, neq; animus sit alienorū
 egens munerū. Ergo Græcanica ingredienti *μουσῆα* (nā
 musarum horti uel medijs uernāt brumis) statim inter
 multos uaria adblandiētes gratia, hic Luciani flosculus
 præter cæteros arrisit. Eum nō ungue, sed calamo decer-
 ptū ad te mitto: nō solū nouitate gratum, colore uariū,
 specie uenustū, nec odore modo fragrantē: uerū etiā suc-
 co præsentaneo salubrē & efficacē. Omne tulit punctū,
 (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidē
 aut nemo mea sententiā, aut noster hic Lucianus est
 assecutus: qui priscæ comœdiæ dicacitatem, sed citra pe-
 tulantiam referens: deum immortalē qua uasticie, quo
 lepore perstringit omnia: quo naso cuncta suspēdit: q;

*Naso suspen-
dere.*

perfrico.

Vlaſ.

Athenus Lucianus.

omnia miro sale perfricat: nihil uel obiter attingens, qđ non aliquo feriat scōmate: præcipue Philosophis infestus: atq; inter hos Pythagoricis potissimū, ac Platonici ob præstigias: Stoicis item propter intolerādum supercilium: hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit. Idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quā minus ferēdum, q̃ improbitas uirtutis professione personata: Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici uocabulū addidere: sed hi nimirū, quorum ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet, & lacerat: unde cognomen inditum θεῶν speciosum profecto: uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (utī putāt) Traiani fermē tēporib⁹, indignus (ita me deus amet) quī inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratiæ: tantū in inueniendo felicitatis: tantum in iocando leporis: in mordendo aceti: sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicēdo ridet: sic hominū mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planē spectāda oculis exponit: ut nulla Comœdia, nulla Satyra cū huius dialogis cōferri debeat: seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatē. Cæterū si nominatim quæras huius argumētū dialogi: facit id, qđ sēp facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatorē taxat. Stoicorum fastum & sapiētem barbam ridet: diuitum ac regum uita, quantis sit erumnis obnoxia docet.

Lucianus floruit Tempore Traianij.

cet: cōtra q̄ expedita res paupertas hilaris, suāq; cōten-
ta sorte. Quē uti legas attētius, te maiorem in modum
rogo: siquādo tibi per tua licebit negocia, frontē expor-
rigere. Audies enī Gallum cū hero sutore cōfabulantē:
magis ridicule, q̄ ullus possit γελωτοποιῶς: sed rursus sa-
pientius, q̄ Theologorū ac Philosophorū uulgus non
nūq̄ in scholis magno supercilio, magnis de nugis dis-
putat. Vale optime atq; humanissime Christophore,
& Erasμū inter tuos ascribito cliētulos, amore, studio,
officio, cessurū nemini. Ex arce Hāmensi, An. M. D. III.

LVCIANI SOMNI

VM SIVE GALLVS, DES. ERASMO RO

TERODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.

MICYLLVS.

T TE scelestissime Galle, cū
ista tanta inuidētia, uocēq;
tam acuta, ipse perdat Iuppi-
ter: qui quidē opibus afflu-
entem me, ac dulcissimo in
somnia uersantem, & admi-
rabili felicitate fruētem, pe-
netrabile quiddā & clamo-
sum resonās expergefeceris:
adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatē:

I 3 uel te

*Gnomon
dij.*

*Negotium su-
spice.*

Antelucano surgens.

*Xanthus Achille
equus.*

uel te ipso longe nocentior. Atqui si coniectandum
est: tum è silentio quod etiãdum ingens est, tum è rigo-
re, frigoreq; quod nondũ me quẽadmodũ assolet, ante
lucano morficat, titillatq; (nã hic mihi certissimus gno-
mon aduentãtis diei) ne medium quidẽ adhuc noctis
est. Sed iste peruigil perinde quasi uellus illud aureum
seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verũ
haud quãq; impune. siquidẽ mox pœnas de te sumã,
fusteq; cõminuam, si diluxerit modo. Nam nunc nego-
cium mihi facesseres, subsiliens in tenebris. GAL. Here
Micyle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse factu-
rum: si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem:
quo posses antelucano surgens, q̃ plurimũ operis con-
ficere. Etenim si priusq; sol exoriatur, uel unicam feceris
crepidã: isthuc laboris lucro tibi accesserit, ad parandũ
uictum. Quod si tibi magis libet dormire: equidẽ tuo
arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero pi-
scibus. Cæterum tute uideto: ne per somniũ diues, esu-
rias experrectus. MICYL. O prodigiorum auersor Iup-
iter: O malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali
est: uocem humanã sonuit Gallus. GAL. Hoc cĩne tan-
dem tibi prodigiũ uidetur, si eadem qua uos lingua lo-
quor? MICYL. Quid? an nõ hoc portentum? Sed auer-
tite dñ malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admo-
dum illiteratus esse Micyle: nec euoluisse Homeri Poe-
mata: in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xanthus, po-
steaq;

stea^q hinnitus lōgum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differens, toto^q uersus ordine recitans: non quēadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quin etiā uaticinabatur ille, de^q futuris ædebat oracula: ne^q quic^q prodigiosum facere uidebatur: ne^q is qui tum audiebat, malorum auersorē, ita uti tu facis, implorabat: quasi rem abominādam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi Argi naus carina fuisset eloquuta: ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquēs oraculum ædiderit? Aut si tergora direpta serpere uidisses: si carnes bouum mugire semiaffas, coctas^q uerubus trāffixas? Ego uero, quū Mercurij sim affessor loquacissimī, deorum^q omniū facundissimī: præterea cōtubernalis uobis, & cōuictor: haud mirum uideri debet, si sermonē humanū edidici. Quod si mihi recipias taciturnum te: haudqua^q graua^q bor ueriorē tibi causam aperire: unde factū sit, ut eadē qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat hui⁹ orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somniū Galle, quod ita mecū loqueris. Sed dicito p Mercuriū, o prædare: quid etiā aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguā fones? Nam ut taceā, ne^q cui^q proferā: quid attinet te sollicitū esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrē, me Gallū hæc loquentē audisse? GAL. Ausculta igitur: nam orationem ex me audies: omniū (sat scio) maxime nouam atq; incredibilem. Si quidem

*Facturus
eras.*

*Mercurij
affessor. Gall.*

Non ita pridem

*Fabula quomodo
Gallus ex ho-
mine sui trans-
formatus.*

quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pri-
dem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmo-
di quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulū quē
piam fuisse Gallum, Marti adamatū: atq; hunc deo
compotasse, collusitasseq; & in uoluptatibus gessisse
morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cum ea cu-
biturus: hūc quoq; Gallum unā secum adduxisse. Quo-
niam autem Solem potissimū metueret, ne si ē sublimi
conspexisset, Vulcano se proderet: foris ad ostium ado-
lescēculum semper relinquere solitum: cuius indicio cer-
tior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum ali-
quando somno correptum, excubias deseruisse inscien-
tem: Solemq; nullo præsentiēte imminuisse Veneri ac
Marti secure dormienti: propterea quod cōsideret Gal-
lum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulca-
num à Sole edoctum, eos deprehēdisse implicitos atq;
irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabri-
catus. Porrò Martem simulatq; dimissus est, indigna-
tum aduersus Gallum fuisse: atq; eum in auem trāsmu-
tasse: ijsdem armis, ut in capite pro galea cristā obtine-
ret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quū iam
nihil opus simulatq; Solem exorientē sensistis: multo
ante uociferari, atq; illius exortū prænūciare. GAL. Fe-
runtur quidem & illa Micylle. At quod ego sum narra-
turus, multo aliud quiddā fuit: atq; adeo nuper admo-
dum in Gallum trāssformatus sum. MICYL. Quonam
modo?

modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere.
 GAL. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida
 Samio? MICYL. Num sophistam illum dicis, & præsti-
 giatorem: qui instituit ne quis uel carnes gustaret, uel fa-
 bas ederet: suauissimū mihi edulium, salubre & parabi-
 bile à mensa submouens? Præterea autem, qui mortali-
 bus suasit, ne intra quinquēniū loqueretur? GAL. Scis
 nimirum & illud: quēadmodum Pythagoras esset, Eu-
 phorbus fuerit? MICYL. Præstigiatores & prodigiorū
 artificē hominē aiunt fuisse, o Galle. GAL. Ille ipse ego
 tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conui-
 tiari: præsertim quū ignores, quibus sim moribus. MI-
 CYL. At hoc rursum multo etiam cū illud portēt osius:
 Gallus philosophus? Attamē expone Mnesarchi gna-
 te: qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tana-
 graus repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimi-
 lia: neq; omnino facilia creditu. Quandoquidem duas
 quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, ni-
 mium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MICYL. Alte-
 rum quidē, qd̄ garrulus es, & obstreperus: quū ille silere
 in solidos qnq; annos (si memini) præceperit. Alterū ue-
 ro planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum nō ha-
 berem, quod tibi obijcerē: fabas heri (sicuti nosti) ad te
 attuli. At tu nihil cunctatus, protinus eas sublegebas:
 unde fit ut necesse sit, aut emēritum esse te Pythagorā
 esse, quū aliud quiddā sis: aut si Pythagoras es, legem

K

præter-

*Præstigiator
Pythagoras.*

*Intra quā
quēniū.*

ut fabe non
comedendz. 258

LUCIANI GALLVS

prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quū fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harū rerum causa: neq; quæ ad unūquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidē nō esitabā fabas, ppter ea quod philosophus essem. Nunc contra comesurus sim, quippe auicio congruas: neq; nobis repudiandū pabulum. Verum si molestum nō est: audi quēadmodū ē Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia: q̄q; in multis uitæ generib⁹ antehac uixerim: Et quid ex unaquaq; transformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra, quæso: nam mihi quidē auditu iucundissimū fucrit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionem: utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi uidere: haud sciam utrū electurus sim: usq; adeo cognata germanaq; uidetur esse ista tua cum suauissimis illis uis: & ex æquo uos æstimo, te pariter ac præclarū illud insomniū. GAL. Etiānum tu somniū illud quod dudū tibi uisum est, in animū reuocas: & inania quædam obseruans simulachra, atq; (ut loquūtur Poetæ) cuanidā quandā felicitatem memoria cōsectaris? MICYL. Imo illud scias Galle: ne ullo qdē tēpore unq; uisi illius mihi uenturā obliuionē. Tantū mellis somniū aufugiens in oculis mihi reliquit: ut præ illo uix quæ palpebras attollere, rursus in somnū cocuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi

Cognata
Germana.

Lauinda ph
ras.

mihi præbente ea, quæ uidi. GAL. Nouū quēdam Her-
 cule mihi narras amorē insomniū: siquidē alatum quū
 sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat so-
 mnū, iamq; septa transilit: in oculis etiam uigilantis ob-
 uersans, adeoq; mellitū & euident apparet. Quare per-
 uelim audire, cuiusmodinā sit istud, quod te supra mo-
 dum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est
 hoc ipsum meminisse, & cōmemorare de illo quippiā.
 Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis
 transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris so-
 mniare: melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior
 dicito: uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an
 per corneas tibi somniū aduolarit. MICYL. Neq; per
 has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has
 tantū cōmemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nu-
 gatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit.
 Paupertua fortassis somnia per istas cōmeant portas,
 qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quip-
 pe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam por-
 tas dulcissimū hoc aduenit somniū, & ipsum aureum,
 & aureis undiq; circūamictum, & auri plurimū secum
 adducens. GAL. Desine optime Mida, de auro fabula-
 ri. Nā dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit in-
 somniū: & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MI-
 CYL. Multā auri uim uidi Pythagora multā, q̄ putas
 pulchri? quo fulgore coruscātis? Quid tandē Pindarus

*Somnus**Due porte
Somni*

in illius laudem dicit: nam in memoriã redige, siquidẽ
meministi: quũ aquam præstantissimã dicēs, postea au-
rum admirat̃, idēq; iure, statim in initio carminis unius
omniũ bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis: ita enitens, no-

ctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in
somnia meum uideat Pindarus, ita prædicat aurũ: sed
ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapien-
tissime Galle. Meministi ut heri nullũ domi cibum ac-
ceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro
factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnã uenire
iusserat. GAL. Isthuc equidem planẽ memini. Nam to-
tum esuriebã diem: donec mihi profunda tandẽ uespe-
ra domum reuersus, subuuidus, uinõq; madens, quinq;
illas fabas proferres: nõ admodum opiparam cœnam
Gallo: qui quondã fuerit Athleta, quicq; olympia non
segniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cœ-
na fabas tibi obiecissem, obdormĩ protinus. Tum mi-
hi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinũ quod-
dam haud dubie somniũ assistēs, GAL. Sed prius quæ
tibi apud Eucratẽ acciderint Micylle, narra: & cuiusmo-
di fuerit

In tempore.

Profunda in speca

Subuuidus.

Vino madens

di fuerit coena, quæq; super cenā acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cenare: si ueluti somnium quoddā eius cenæ reducas: & quæ tum ederis, rursus cōmemoratione quasi ruminas. MICYL. Credebā molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum posteaq; tu desyderas, en id quoq; narrabo: quum nuncq; antehac in uita cenassem apud ullum diuitē, o Pythagora: heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidit: atq; ego quidem simulatq; dominū illum salutassem: ita uti consueuerā, subducebā me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebro, plurimosq; ad cōuiuium amicos inuitaui: uerum quoniā aiunt quendā ex his in cōmoda esse ualitudine, neq; posse pariter ad cōuiuiū nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus: nisi ipse forte qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrās deos, ut algidam febrē aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrā morbi auctarium immitterent ualitudinario illi: cuius ego sellæ occupator, cenæq; uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usq; ad balnei tēpus intercessit, longissimū sæculum esse indicabā: dum subinde respiro, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisse consentaneū esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset: ocyus me corripio, atq; ab eo, nitide admodū cultus: sic

Subdituro

Incommoda
uoluptudoAlgida
febris
ValitudineHæres
Vicarius
Occupator

tus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimū, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures: in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris quatuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui male habere dictus erat: atq; id etiā prae se ferebat, qd' afflicta esset ualitudine. Nam ex alto gemebat, tussiebatq; ac screebat, uelut ex abdito: quodq; ægre redderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem Philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mire erat tragica, supraq; credi posset, tonsoris egēs. Porro increpante Archibio medico, quāobrem quim ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferere, praesertim hominē philosophum, etiam si mille urgeāt & instent morbi. Putauit em̄ Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haudquaq; inquam ego: imo collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, q̄ in cōuiuio animā unā cum phlegmate excreans. Atq; ille quidē prae arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Praceptor, inquit, probe quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tamen si nihilo deterius tibi fuerat futurū. Siquidē etiā absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat: introgreditur, manus illi porrigēs pariter & famulis innitēti. Ego igitur iam abire parabā: uerum ille

Subconuiuia

Barba tragica

rum ille cōuersus ubi diu secum hæsitaſſet: poſteaꝑ me
 triſtē admodū uideret: ades, inquit, tu quoꝑ Micylle,
 ac nobiſcū cœna. Nam filiū in mulierū conclauī unā cū
 matre cōuiuiū agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingredie
 bar itaqꝑ, quū parū abſuerit, ut lupus fruſtra hians diſ
 cederē: uerū ingrediebar, pudefactus quod Eucratis fi
 liolū ē conuiuiō uideret expulſiſſe. Aſt ubi iā tēpus eſſet
 ut diſcūberemus: primū tollentes Theſmopolim cōpo
 ſuerunt, haud ſine negotio per Iouē, quinqꝑ (ſi diſs pla
 cet) proceri iuuenes, ceruices illi ſupponētes undīquaꝑ:
 qꝑ nimirū in eodē habitu ꝑmanere, ac longū etiā tēpus
 durare poſſet. Deinde ubi nemo iam tolerare poſſet, ut
 iuxta illū accūberet: me adductū redināt, ut eadē in mē
 ſa eſſem⁹. Deinceps cœnabam⁹, o Pythagora, opiparā
 quādā & uariā cœnā: multoꝑ in auro, multo itē argēto.
 Pocula erāt aurea, miniſtri formoſi: tum cātores, & cōci
 tandi riſus artiſices. In ſumma, iucūdiſſima quæpiā erat
 uita: niſi qd' unū quiddā me uehemēter male habebat:
 Theſmopolis obſtrepens atꝑ obturbās: uirtutē neſcio
 quā mihi cōmemorās, docēsꝑ, qd' duæ negatiōes unicā
 efficerēt affirmatiōē: quodꝑ, ſi dies ſit, nox nō ſit. Nō
 nūꝑ & cornua mihi dictitabat eſſe: atꝑ id gen⁹ multa
 philoſophabat⁹ erga me: qꝑbus eiꝑsmodi nihil opus: pla
 néꝑ uoluptatē interpellatiōe minuebat, quū nō ſineret
 exaudiri eos, qui cithara, uocēꝑ canebant. Habes Gal
 le de cœna. GAL. Nō admodū ſuaui Micylle: maxime
 poſteaꝑ

*Lupus fruſtra
 hians diſc.*

*Auriferi
 riſus*

Phœnū mige

posteaq̃ cum illo deliro sene sortitus eras accubitus.
 MICYL. Audi nunc & insomniū. Visus enim mihi Eu-
 crates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo, ē
 uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentū
 cōdidisset: quo me in solidum hāredem omniū scripse-
 rat, paululo tempore superstes emori. Porro ipse uide-
 bar adire facultates: & tum aurum, argentūq̃ ingenti-
 bus quibusdam scaphis exhaurire, perperuo subscatu-
 riens & affatim affluens: tum autē uestes, mensas, pocu-
 la, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candi-
 do uehiculo uectabar resupinus: cunctis qui intueban-
 tur, cōspiciendus & admirandus. Accurrebāt permulti,
 ac circum equitabant: complures sequebātur. Ego inte-
 rim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter se-
 ptuaginta digitis insertos: epulum quoddā splendidū
 iubebam adornari, quo amicos acciperem. Iamq̃ illi, ita
 ut in somnio fieri consentaneū est, aderant: iam epulæ
 erant comportatæ: iam potus ex animi sententia mini-
 stratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbibe-
 rem omnibus qui aderāt amicis: quum iam inferrētur
 bellaria: intēpestiuo tuo clamore perturbasti nobis cō-
 uiuium, mēsaq̃ subuertisti: ac diuitias illas ita dissipa-
 sti, ut in auras euanescerēt. Num tibi uideor iniuria sto-
 machatus in te? Nam uel tris noctes perpetuas libēter
 adhuc somniū illud quod mihi accidit, uidere cupiam.
 GAL. Adeo ne es auri cupidus, & opum auidus Micyl-
 le: idēq̃

Somni
 Nynkss

Præbibo

In auras
 euanesce

se: idēq; ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MICYL. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quum ipse quoq; tum quū Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achiuis: idēq; in bello, ubi ferrum q̄ aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs similes dixit, quod auro argentōq; reuincirent. Etenim longe nimirum meliores atq; amabiliore uidebantur, qd' essent auro religatæ, unāq; cum eo relucere. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum omniū, hominumq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quū Argolicā illam puellā adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese trāfformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, q̄ multos usus præbeat aurū? Et ut eos quibus aīfuerit, formosos, & sapientes, & potētes reddat, decus & gloriā illis cōciliās? utq; nōnunq; ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nosti uicinū mihi & eiusdem artificij Simonem: qui paucis ante diebus apud me coenauit: quū legumen coquerem saturnalibus, duasq; extorū cāsuras

L immittēs?

*se uenit in bello
maior q̄ aurum.*

*(omne) Gratijs
Assimiles.*

*Jupiter in Im-
brem aureū.*

*Multj Auri
Vsus.*

Simon

Coccyzari

Supra modum

*Aurum homines
transformat.*

immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui si-
cilem ollulā, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta
cena abiit, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micyle.
MICYL. Atqui quū eam sustulerit, tā multos ille deos
postea iurabat. Sed quid non prodebas: ac uociferaba-
re tū, o Galle, quū nos furto spoliari cōspiceres? GAL.
Coccyzabam, quod mihi solum licebat id temporis: ue-
rum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus,
nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra mo-
dū diues, nomine Drimylus: is quo ad uiuebat, ne obo-
lum quidem donauerat Simon: nam qui daret, quum-
ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mor-
tuus est nuper: uniuersis illis opibus iuxta leges Simon
ille, qui coria putria, qui patellam circūlingebat, gaudēs
potitur: purpura ostrōq; circūtectus: famulosq; & cur-
rus, & aurea pocula. & mēsas eburnis innixas pedibus
possidet: ab omnibus adorat: iamq; nos ne aspicit qui-
dem. Etem nuper quū illum procedentē conspexissem:
Salve, inquā, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, in-
quit, mendico isti, ne uocabulū meū diminuat: neq; cū
Simon, sed Simonides appellor. Porro (qd' est omniū
maximū) mulieres etiam illius amore capiūtur. Atq; is
quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit,
comēq; sese præbet: aliæ porro quæ negligūtur, necem
conscituras sibi minitant. Vides quantas cōmoditates
pariat aurum: quādoquidē eos qui sunt deformissimī,
transfigurat:

transfigurat, & amabiles reddit, nō secus atq; cæstus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum: O aurū aspiciata res, & ostentum optimū. Et rursus: Aurum est quod opibus imperat mortaliū. Sed qd interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per insitiā Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quēadmodū vulgus: uerū (crede mihi) longe etiā erumniosiorē uitā uiuunt, q̄ uos. Hæc aut loquor, qui ipse & pauper & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouē tempestiuū iam est: ut & tu referas, quēadmodū sis trāsfiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perspexeris. GAL. Ausculta: hoc tantum præmonitus: me neminē feliciorē uita q̄ tu sis. unq̄ uidisse. MICYL. Quām ego sim, o Galle? Hæc felicitatē tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendū proponere. Verum age, narra: exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram trāsfformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneū em̄ est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quēadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit: ut illic poenā quandā dependeret: id longum dictu futurū sit. Præterea neq; mihi referre fas est neq; tibi eiusmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus essem. MICYL. LY S. Sed ego priusq̄ essem is, qui nūc sum: O præcla

L 2 re, quis nā

Cæstus poeticus

Tempestiuū

*Aniā ab Apolline
in terrā
deuoluta*

re, quis nā eram? hoc mihi prius dicito: nunquid & ego
uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL.
Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim
enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indi-
ca, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et
postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitā impor-
tare: quū illō essem alitus? Sed age, quid posthac futu-
rus sim dicito: quandoquidem consentaneū est scire te.
Etenim siquid bonæ sit rei: iam nūc suspendero me ab
ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nul-
la ratione possis cognoscere, Cæterū quū Euphorbus
essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabā: atq; à Me-
nelao necatus, aliquāto post tempore in Pythagoram
perueni. Porro eousq; absq; tecto perdurabam, donec
Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MICYL.
Obsecro te, nū absq; cibo potūq;? GAL. Maxime. Nū-
hil em̄ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL.
Illud igitur prius dicito: ea quæ ad Troiam gesta sunt,
num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL.
Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum
ista gerebātur, ipse Camelus erat in Bactris? Cæterum
ego tibi tandē effabor diuinitus, nihil id temporis exi-
mum fuisse: neq; Aiaccem usq; adeo magnū, neq; Hele-
nam adeo formosam, quē admodum arbitrātur: siqui-
dem uidi candida quandā & procera ceruice: ut hinc cy-
gno progeneratam esse adsimularent. Cæterū uehemēter
anum,

formica
Indica.

Euphorbus.

Historia de
Troiano bello

Homerus Cum
luc in Bactris.

anum, æqualem propemodū Hecubæ. Hanc Theseus
 primū raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis
 fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat: pa-
 trum nostrorum memoria, qui per id temporis maxi-
 me florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, ad-
 modum adolescens: affirmans se uidisse Herculem. MI-
 CYLLVS. Quid autem Achilles? Num talis erat, nem-
 pe quauis in re præstantissimus? An & isthæc fabu-
 lamenta sunt? GALLVS. Cum illo quidem congressus
 non sum: neq; queam adeo comperte de rebus Græco-
 rum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem?
 Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno nego-
 cio peremi lancea dissectum. MICYLLVS. Deinde te
 Menelaus, multo minore negocio: uerum istis de rebus
 satis. Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in sum-
 ma Micylle: sophista quispiā erā (oportet em̃ uidelicet
 fateri uerū) alioqui nō imperitus, neq; inexercitatus in
 honestissimis disciplinis. Profectus sum autē in Aegy-
 ptum: quo cum prophetis congregarer, de sapientia cō-
 municatur⁹. Hic adyta subiit, atq; ibi Ori & Isidis libros
 perdidici. Post rursus in Italiam re nauigabā: ac Græ-
 cos iuxta ea quæ in Aegypto didicerā, ita institui, ut me
 perinde ac deum suspicerēt. MICYL. Equidem in audie-
 ram isthæc: præterea quēadmodum creditus fueris, de-
 functus in uitam rediisse: utq; aureum femur illis subin-
 de ostenderis. Verū illud mihi dicito: quid tibi uenit in

L 3 mentē,

*Theseus primo
 raptus Helenæ*

fabulamenta

*(omperu dico
 re)*

*Pythagoras
 Egyptum disti-
 di græcā adiuu*

*Venire in
 mentē*

Quare pythagoras instituerit ne homines uesce-
remur. fabris et carmb.

270

LUCIANI GALLVS

mentē, ut legē statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis ue-
scerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle.
MICYL. Quā ob rem, o Galle? GAL. Nam pudet hisce
de rebus uerū fateri. MICYL. Atqui non cōuenit, uti id
facere graueris apud hominē cōtubernalē & amicū: nā
herū posthac absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neque
præclari quicq; erat: uerū animaduvertebam, si consueta
modo, atq; id etiā uulgo præcepissem: non fore, ut mor-
tales in admirationem adducerē: sed quo peregriniora,
magisq; aliena proposuissem, futurū, ut hoc magis no-
uus, magisq; uiderer admirāds. Proinde instituerā in
animo, nouæ qddā rei designare: cuiusmodi pposito de-
creto: cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs
aliud cōiectantibus, omnes redderētur attoniti: quēad-
modū in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Il-
lud uide ut rides me tu quoq;: nō minus atq; Crotonia-
tas, ac Metapōticos, & Tarētinos: cūq; his alios, qui mu-
ti sequūtur, tuāq; adorāt uestigia, quæ tu calcata reliqui-
sti. Verū ubi Pythagorā exueras, quē post eū induisti?
GAL. Aspasiā Melitēsem illā meretricē. MICYL. Pa-
pæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq;
fuit Pythagoras? Itane fuit aliquādo tempus, q tu Gal-
le generosissime oua pariebas, cūq; Pericle rē habebas,
iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præ-
terea lanam tondebas, tramāq; deducebas? Postremo
meretricū in morem gestiebas, uultumq; cōponebas?
Gal.

Pythagoras in
Aspasia Scroto

Pericles in
fabris Cūq;
Aspasia

GAL. Ista quidē omnia feci: tametsi nō ego solus: uerū
 & ante me tū Tiresias, tum Elati proles Caneus. Proin-
 de quicqd in me cōuitij dixeris, tantūdem & in illos di-
 xeris. MICYL. Age igit, utra tibi uita erat suauior, quū
 uir esses, an quū Pericles tecū haberet consuetudinē.
 GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percōtaris? nem-
 pe cui ne Tiresiæ quidē expedierit respōdere. MICYL.
 Atqui si min⁹ fateare tu: tamē isthuc Euripides satis ex-
 plicuit, quū ait se malle ter sub clypeo cōsistere, q̄ pare-
 re semel. GAL. Imo præmoneo te paulo post puerperā
 fore: siqdē & tu mulier es olim futurus, idēq; sapi⁹ lōgo
 nimirū sæculorū orbe atq; recurſu. MICYL. Nō tu pen-
 debis, o Galle, q̄ quidē omīs mortales Milesios aut Sa-
 mios esse ducas? Nā aiunt te etiā tum quū Pythagoras
 esses, uenusta forma decorū, sæpius Aspasiā fuisse ty-
 rāno. Verū age secūdū Aspasiā, in quē uirū aut mulie-
 rū denuo renat⁹ es? GAL. In Cratē Cynicū. MICYL. O
 Castor & o Pollux, q̄ dissimile: Ex scorto philosoph⁹?
 GAL. Deinde rex: deinde paup: paulo post satrapes:
 dehinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per
 lōgū em fuerit singula recēdere. Postremo Gallus, atq;
 id sæpius: nā hoc uitæ genere sum delectat⁹. Interea &
 alijs diuersis mortalib⁹ seruiui: regib⁹, pauperibus, diui-
 tibus: postremo nūc tecū uiuo: rideoq; quotidie, quū ui-
 deo te paupertatis tædio cōplorantē, eiulantēq; ac di-
 uitū admirantē fortunas, ppter ea quod ignores quātū
 illis adsit

Tiresias

Caneus

Tandem.

Eur.

Malo ter sub Cly-
 peo consistere q̄
 parere semel.

Pytha: in Cra-
 tē Cynicū.

Distringor.

*In præsenti-
tiam*

*Pauperum con-
ditio summa
diuitum*

illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi di-
stringuntur, te ipsum profecto riseris: qui antea credide-
ris eum, qui sit opulētus, statim felicissimū esse omnium.
MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas
appellari: ne confundam orationem, si te nunc hoc, nūc
illo nomine compellem. GAL. Nihil intercrit, siue Eu-
phorbum, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiā, siue
Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus: nisi quod
rectius feceris, si (id quod in præsentiārum esse uideor)
Gallum me uoces: ne auctorem hanc parui ducere, contēne-
reque uideare: praesertim quū tam multas contineat ani-
mas. MICYL. Ergo Galle, quādoquidem omnia penē
uiuēdi genera iam expertus es, atque omnia cognita ha-
bes: age dilucide mihi narrato, quae sint peculiaria diui-
tū ad uitae rationē, quae pauperū propria: quo uidelicet
cognoscā, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse fe-
liciores. GAL. En hunc ad modum interim perpende
Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli,
si quando rumor sit aduentare hostes: neque sollicitus es,
ne in agros incursantes populentur, neue hortum pro-
culcent, proterantque, aut uineas uastēt: sed simulatque tur-
bam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circūspe-
ctas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere.
Cōtra illi tū de sese solliciti sunt, tū animo discutiātur,
quū de moenibus quicquid opum possidebāt in agris,
id omne tolli, deportarique conspiciunt. Ac siue inferen-
dum est

dū est aliquid in arariū, soli accersunt: siue in praeliū ex-
eundū, periclitantur: aut peditū turmis, aut equitum alis
præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expe-
ditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoria-
le conuiuiū agere, si quando uictor exercitus sacra fece-
rit. Rursum pacis tempore, tu quidem quū de plebe sis
ingressus in concionem, tyrānidem in diuites obtines:
illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, chora-
gīsque te placant: siquidē quo tibi balnea, ludi, spectacu-
la, reliquaq; id genus abunde suppeditēt, ea omnia cu-
rant illi. At tu, cēsor & acerbus expensor perinde quasi
dominus, ne alloquio quidē interdū dignaris illos. qd
si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandi-
nas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neq; calūnia-
torem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædiū
conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse ha-
bes rationibus occupari, neq; exactionibus: neq; tibi
cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq;
tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; cre-
pidam unā perfeceris, mercedemq; retuleris septē obo-
los, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris: tū empto
saperda quopiā, aut moænide pisciculo, aut paucis ce-
parum capitulis, temet ipse oblectas, canens plerunq;
optimāq; cū paupertate philosophans: adco ut eas ob-
res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus
gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq;, cer-

M tatorem

Pauperum
ComediaVictoriale;
Conuiuium;

Choragium.

De grandino

Nix & grus

- obdurat;

Homo relicto Icaro sequatur Dædalum.

274

LUCIANI GALLVS

Ingenio.

Paulo ingenio.

Dicitur.

Morbj:

Aquas intercutis.

Icarus

Dædalus.

Aspergo.

Cræsus.

Dionysius

Ludi trarij.

tatorem haudquaquam cōtemnendū reddunt aduersum
eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidetur.
Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
Quod si quando leuis ceperit febricula: paulo negotio
eā medicatus, p̄tinus exilis: inedia temet inde excutiēs.
Illa porro fugit illico: quippe metuens te, quem uideat
etiam frigore alī, saturumque fieri: ac medicorum certis
illis recursibus longum plorare renūciantem. At illi ex
aduerso, propter intemperantiā uitæ, quid tandē mali
nō habent infelices: podagras, ptises, pulmonū exulce
rationes, aquas intercutis. Nam hæc omnia à sumptuo
sis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicūque ex his Ica
ri in morem (ut ferē faciunt) sese attollunt, propiusque se
soli admouent, haud cogitantes, quod alas habeant ce
ra adglutinas, ingentem nōnunquam strepitum mouēt.
Cæterum qui Dædali exemplo non admodum subli
mia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque ui
cina: adeo ut cera nōnunquam salis aspergine madesceret,
ij tuto plerūque ac citra discrimen transuolarūt. MICYL.
Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum alio
rum Micylle naufragia foedissima conspicias: nepe ubi
Cræsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, cōsenso ro
go: aut Dionysius quū abdicatus tyrannide, Corinthio
rum in urbe ludi literarij magistrū ageret: post gestum
tantum imperium, pueros compellens ut syllabas cōne
cterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quū rex esses (nam
ais te

ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum tu tum felix eras: quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras, o Micylle: usque adeo supra modum infelix tum eras. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, plane fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MICYL. Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni: neuti quæ exiguae Micylle, omnijugarum rerum feracis: tum incolarum frequentia, neque non urbium pulchritudine cum primis admiranda. Præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso comoda. Ad hæc exercitus ingens, equa spectatissima atque excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quam ut posset numerari: uasorum argenteorum plurima copia, reliquaque omnis illa principatus tragoedia, strepitusque & apparatus supra quam credi queat, extructus atque accumulatus. Itaque quum prodire, plerique adorabant, deum quem pia intueri sese rati: alijque trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent: nonnulli conscensis tectis, magni aestimabant: si plene contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadematum, anteaambulones, & eos qui a tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciant, uersarentque: illos quidem propter insatiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miseresce-

M 2 bat,

*Bonorum omni
Caput.*

*Supra mo-
dum:*

*Maxi portuo
rum.*

*Principatus.
Tragoedia:*

*Anteaambulo-
res.*

*Pulchra
Similitudo
Rege*

bat, qui prægrādibus illis Colossis uiderer persimilis: qualis uel Phydias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iuppiter, mirifice decorus auro, eborēq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscina dextra sustinet. Cæterū si immisso capite, quæ sunt intus inspicias: uidebis uectes quosdā paxillos, & clauos introrsum prominentes: neq; non uirgines, cuneosq; & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantē. Omitto recensere muscarū, mustelarūq; uim, quæ nōnunq; in eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirum regnū quoq; uidetur. MICYL. Nondum explicuisti, lutum, & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio: neq; scditatem illam plurimā quānam sit: nam istum ad modū uectari, tā multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari: hætenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinū quiddam & admirandum: nunc autē quæ sint intra Colossū exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas obres somnū rarum, & hunc ipsum pertenuē, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas, an ocij penuriā, & occupatiōes, iudicia, expeditiones, edicta, scedera, cōsultationes: quibus rebus sit, ut ne

ut ne somnio quidem aliquo suavi frui liceat: uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat
Somnus multigenas uersantem pectore curas.

Carmina
Homérica.

Idēq; quū reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum ^{Athys} illum discruciat, filius mūtus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscēs. Atq; aliū quēpiam, Dionem Syracusanis nōnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quēdam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus, Ptolemæū Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: Amasius per uim nō spon te cōuiuens, cōcubina alio gaudens: tum siqui defectio nem parare dicātur: aut duo, quatuorue satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimū) amicissimī quicq; uel maxime sunt formidandī: semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nā alius à filio ueneno necatus est: alius itē ab Amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit, MICYL. Apagesis. Atrocia, mirāq; sūt ista quæ narras, o Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cer donicæ pronum incumbere, q̃ ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: cæterum cicuta, aconitōq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatq; à recta incisio ne: summū secantis digitum exiguo sanguine tingit. At

M 3 isti

1/R0.

(confusurrantes.

In Regno Amicissimī quicq;
ē magis for midandī.

Cicuta

Aconitū

Omnis uita tranquilliior q̃ humana.

178

LUCIANI GALLVS

isti quēadmodum narras, letifera agunt conuiuia: atq; id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphī, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirū permulta solēt accidere) impulsos illos inedia in scana præcipites det, risum profecto moueāt spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite luxato, cruribusq; maximāq; ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, q̃ miserī sint pāni fiat perspicuū: ac cothurnorū quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, hauquaq; ad pedis modum respondentīū. Vide ut me iā similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autē unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē, uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circūscriptam. Siquidem publicanum equū, aut sycophātā rānam, aut sophistā graculū, aut popinatorē culicē, aut cinādū gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaq; inter illos

Non huius temporis.

illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadā. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat: qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle: tamen si nox etiā dum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam: atque in aliorum diuitum aedes: quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transsodere cōpelles? GAL. Nequaquam: uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est: ut si quis longissimam caudæ plumā, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuiuscunque ego gestandā dederō, is quoad uoluerō, fores omnis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, o Galle, te præstigiarium quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas: nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circūrodet, ebibetque putria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit: ut si quis penam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem

Delicium.

*Gallus Mer-
curio sacer.*

furem proderem. MICYL. Rem neutiq; uerisimile nar-
 ras: nempe Mercurium quū ipse sit fur, nō sinere alios,
 ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurū afe-
 rā, si modo possim. GAL. Pennā prius reuellito. Quid
 hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem
 o Galle: tum tibi minus foedum sit futurū, ne altera cau-
 dae parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè: sed utrū
 Simonem prius adimus, an alium quēpiam diuitum?
 MICYL. Haud aliō, imo ad Simonē: qui uidelicet pro
 dissyllabo, tetrasyllab⁹ esse affectet, posteaq; diues eua-
 sit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps
 facio? GAL. Pennam serae admoue. MICYL. Ecce autē:
 dñi boni, ostium perinde atq; clauī resiliūt. GAL. Perge
 porro præcedens. Vides illum uigilantem ac supputan-
 tem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obscurā
 siticulosāq; lucernulā. Præterea pallet, haud scio unde
 Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est: mirum, ni cu-
 ris. Neq; enim auditum est illum alioqui male habere.
 GAL. Ausculta quid dicat: siquidem intelliges, quibus
 de causis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimi-
 rum septuaginta illa talēta tuto admodum sub lectica
 defossa sunt: neq; quisq; alius omnino uidit. At uero,
 sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occul-
 tantem: itaq; de curando stabulo non est admodū sol-
 licitus, quanq; nec alias admodū laboris appetens: ue-
 risimile est autē illum multo etiam his plura sustulisse.
 Nam

Supputare.

Siticolosa.
lucerna.

Equiso.

Nam unde alioqui Tibius heri tam ingēs falsamentū illi opsonio proposuisset? Tum autē aiunt illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Hei misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qđ ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor em̄, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant: Præter cæteros autē Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouē. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne p̄tinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obibo domū in orbem obambulās. Quis iste? uideo te per Iouē. O parietū perfossor: posteaq; es columna, bene res habet. Pernumerabo denuo refossum argētum, ne quid forte dudū me fugerit. En rursus, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus: ubi mihi gladius? Si quēq; deprehendero, rursus aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habēt, o Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiā, donec noctis adhuc aliquātulū superest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat adhuc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latro cinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila. auricq; si milis corpore reddaris: quādoquidem illi affixus, deditusq; es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem fceneratorē N uisamus.

Insomnis

*Cinipolus
Veneris Veneris*

uisamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipsæ nobis sua-
pte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hūc quoq; cu-
ris inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digi-
tis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit
in silpham, aut culicē, aut muscam abeundū. MICYL.
Equidem uideo miserum ac uecordem hominē, ne nūc
quidem multo meliorē uiuere uitam, q̄ silphæ aut culi-
cis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenua-
tus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur,
Eucratē. En tibi fores per se patuere. Quin introimus?
MICYL. Paulo ante hæc omnia mea erant. GAL. At
etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem
ipsum quidem à famulo, uirum natu grandē. MICYL.
Video profecto quiddā haudquaq; uirile. Porro alie-
ra ex parte ipsam itē uxore à coquo constuprari. GAL.
Quid ergo? Num optaris & horum hæres existere Mi-
cylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL.
Haudquaq; Galle. Imo fame citius interierim, q̄ id ge-
nus quippiam patrare ualeat aurum & conuiuia. Duo
oboli mihi potiores diuitiæ sunt, q̄ si à domesticis mi-
hi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quādoqui-
dem dies fermē diluxit, domū ad nos redeamus. Reli-
qua rursus aliās uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS.

DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

Ornatissimo

ORNATISSIMO

IVRIS VTRIVSQUE DOCTORI THO

MAE RVTHALLO SECRETARIO

REGIO, NVNC EPISCOPO DV

NELMENSI, ERASMVVS RO

TERODAMVS,

S. P. D.

IDE quantum audaciæ mihi suppedi-
 tet singularis quædam ingenij tui, mo-
 rumq; facilitas, humanissime Ruthal-
 le: qui quum neutiq; ignorem te inter
 Aulicos primores, uel autoritate, uel
 gratia, uel splendore, uel eruditiõe præ-
 cipuū esse: tamen nō uerear meas nugas, rudes adhuc,
 uixq; è prima scheda repurgatas, ad tuam excellētiam
 mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uen-
 tos & æstum nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei
 apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id
 quod tum forte erat in manibus: Misanthropum misi
 nimirum ad uirum unum omniū Philanthropotaton.
 Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior,
 uel iucūdior: uersus quidem ille iampridem ab alio ne-
 scio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demon-
 strare uoluisset, sese neq; græce scire, neq; latine.
 nec temere adeo quis suspicetur cum interpretem sub-

N 2 ornatum

*Supposito.**E. prima scri-
da respiciens.**philanthro-
ponton.*

ornatū esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostrā hanc audaciam boni consules: & Erasmi in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. III.

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES. ERASMO ROTERODAMO IN
TERPRETE.

*Philic
Hospitalis
Sodalitius
Domestice
Fulgurator
Iussu
randice
nubicoge
grandistrepe*

IUPPITER Philic, hospitalis, sodalitie, domesticce, fulgurator, iussu randice, nubicoge, grandistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoliti Poetæ tribuūt, maxime quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis rui nam fulcis, metriq; explēs hiatū. Vbi tibi nunc magni crepū fulgur, graui tremū tonitru? ubi ardens, candens, ac terrificū fulmen? Nam hæc omnia iam palam apparet, nugas esse, fumumq; poeticum, nec omnino quicq; præter nominū strepitum. Sed decātata illa tua arma eminus ferientia expromptaq; nescio quomodo, penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne minimam quidē scintillā iracundiæ aduersus nocentes reliquā obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum

finny puttinis

tinctum ellychniū metuerit, q̄p̄ flammam fulminis cun-
 cta necāris: usq; adeo titionem quēpiam in sese uibrare
 te putant, ut incendium aut fumū ab illo proficiscens,
 nihil quicq; formident: uerū hoc solum uulneris inferri
 posse iudicent, ut fuligine compleant̄. Quibus rebus fa-
 ctum est, ut iam Salmoncus tibi sit ausus etiā obtona-
 re: neq; id admodum ab re: quippe aduersus Iouē usq;
 adeo ita frigidū, uir ad facinora feruidus, audaciāq; tu-
 midus. Quid nī enim faciat, ubi tu perinde ac sub man-
 dragora stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; co-
 rū qui flagitia cōmittunt, respectum agas? Cæcutis autē
 lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam
 tibi obsurduerūt, instar horum, qui ætate defecti sunt.
 Quandoquidē quū iuuenis adhuc esses, acricq; animo,
 uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines ma-
 leficos ac uiolentos faciebas. Neq; tum unq; tibi cum il-
 lis erant induciæ. Sed perpetuo fulmē erat in negotio:
 perpetuo obuibrabatur Aegis: obstridebat tonitru: ful-
 gur cōtinenter iaculorū in morem, densissime ex ædīto
 loco deuolātium torquebatur. Terræ quassationes, cri-
 bri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq; non
 grando saxorum in morem: atq; ut tecum grandius lo-
 quar, umbresq; rapidi & uiolenti, ac flumē quotidie ex-
 undans. Hinc tantū repente Deucalionis ætate, naufra-
 gium ortum est: ut om̄ibus sub aqua demersis, uix uni-
 ca scaphula seruaretur: quæ in montē Lycorē appulit,

Mandragora nam
 hypnōtica aī for-
 ge facit. Vide in
 celis. l. 1. c. 1. ut uir

Salmoncus

Ab re

Obtonare.

Sub mandra-
gora stertis.

Obsurdus

Iudicis

humani generis quasi scintillas quasdam seruās, unde
 sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nī
 mirum igitur dignū secordia prāmiū ab illis reportas:
 quum iam nec sacra faciat tibi quisq̃, nec coronas offe-
 rat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ut ne is quidē
 rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum
 quendā ritum magis referre, ac penē Saturnum: o deo-
 rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes.
 Omitto loqui, quoties iam templū tuū sacrilegio com-
 pilarint: quū tibi etiā ipsi in Olympiacis manus admo-
 liti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabarīs,
 uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accur-
 rentes illos comprehenderent, quū etiā dum ad fugam
 adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extinctor
 & Titanum uictor sedebas: quū tibi cæsaries ab illis cir-
 cūtonderetur, decēcubitale fulmen dextera tenens. Ho-
 rum igitur, o præclare, quis tandē crit finis, quæ tu adeo
 secure despicias? aut quando de tantis maleficijs pœnas
 sumes? Quot Phaethontes, aut Deucaliones, satis ido-
 nei sint ad expiandum tam inexhaustam morū iniqui-
 tatem? Etenim ut de cōmunibus sileam: de ijs quæ mi-
 hi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in
 sublime euexerim: ex pauperimis diuites reddiderim:
 cunctisque quotquot opus haberent suppeditarim:
 imo semel uniuersas opes in amicos iuuandos effude-
 rim. Simulatq; his rebus ad inopiam deueni: iam ne
 agnoscor

Expiare.

agnoscor quidem ab illis: nec aspicere dignatur me, qui
 dudum reuerbatur, adorabant, meoque de nutu pende-
 bant. Quod si quando per uiam ingrediens, forte fortu-
 na in eorum quēpiam incidero: perinde ut euerfam ho-
 minis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitu-
 dine collapsam pratererūt, quasi ne norint quidem. Por-
 rō alij procul conspecto me alio sese detorquent: existi-
 mantes sese inauspicatū, abominandumque uisuros spe-
 ctaculum: quem nō ita pridem seruatorem & adiutorē
 suū esse prædicabant. Itaque premētibus malis ad extre-
 ma redactus consilia, renone arrepto, terram exerceo,
 quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine,
 cumque ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi ui-
 deor factururus, quod posthac nō intuebor plerosque præ-
 ter meritum secūdis fortunæ successibus utentes. Nam
 illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquādo Sa-
 turni Rheaque proles excusso profundo isto, grauique so-
 mno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) de-
 nuo iactato fulmine, aut ex Oetha redaccenso, ingenti
 reddita flamma iram aliquā strenui illius ac iuuenilis
 Iouis ostende: nisi uera sint quæ à Cretensibus de te,
 tuaque sepultura feruntur. IUPPITER. Quis hic est Mer-
 curi: quem audio sic uociferantē ex Attica, ad radicem
 mōtis Hymetti: horridus totus, ac squalidus, pellēque hir-
 cina amictus: fodit aut ut arbitror: nam pronus incum-
 bit homo loquax & confidens: mirum ni philosophus
 est: neque

*De nutu pen-
dere.*

*Inauspicatū
Abominandū*

*Renone
Cum ligone
philosophari.*

*Epimenidis
somnia*

est: neq; em̃ alioqui adco impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERCVRIVS. Quid ais pater: an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit: ille repente diues factus: ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. IVPPIT. Hem quænam ista rerum cõmutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequêtes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squalidus, erumnosus, fossor conductitijs, uti conijcio: quũ tam grauem ligonem gerat? MERCVR. Ad hunc modũ illum quodãmodo probitas euertit, atq; humanitas: & in omnes quicunq; egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus: quippe qui neutiq; intellexerit, sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quũ à uulturibus ram multis misero iecur eroderetur: ob id amicos eos, necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quũ illos epulæ magis caperët. Ergo posteaq; ossa penitus nudassent, circũrosissentq;: deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exussissent, aufugierunt: exuccũ & radicitus descẽtum destituentes: adeo, ut postea ne agnoscant quidẽ, aut aspiant: tantũ abest ut sint qui suppeditët, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo: urbem præ pudore fugiẽs, mercede terram exercet: aduersus ingratos

fossor Conducti-
tius.

Lupis Coruiq;
lucij.

sus ingratos atra bile stomachatur: qui quidem sua be-
 nignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant: ac
 ne nomē quidē an Timon uocetur, nouerint. IV PPIT.
 Atq; pfecto uir neutiq; fastidiendus, neq; negligendus:
 & iure optimo indignat, q̄ n̄s tantis in malis agat. Qua-
 re sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fucrim⁹ imita-
 ti: si eum uirum neglexerimus, qui tantū taurorū & ca-
 prarum pinguiſſimas quasq; nobis in aris adoleuerit.
 Quarū nidor etiā dum mihi in naribus residet. Tamen-
 si propter negocia, maximāq; turbam peierantiū, tum
 uī, non iure agentium, neq; non aliena rapientiū, præ-
 terea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi: qui
 quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles: adeo
 ut ne minimū quidem nos cōnuere sinant. Iam pridē
 pfecto ad Atticam regionē oculos detorsissem: ma-
 xime posteaq; philosophia & de uerbis digladiatiōes,
 apud istos increbruerunt: ita ut pugnantibus inter se
 istis, uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium
 uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obtu-
 ratis sedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq; qui uirtutē quan-
 dam, & incorporea quadam, meraq; nugas ingēti uo-
 ciferatione cōnectūt. hæc in causa fuerūt: ut hūc quoq;
 neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meri-
 tus. Quod reliquū est Mercuri, tu Plutum adducens,
 quantū potes ad istum abeas. Porro Plutus unā secum
 ducat & thesaurum, & utriq; apud Timonem perseue-
 rent. Necq;

Eximium.

Commune.

*Contra Philo-
sophos.*

*Palpo.**Anaxagoras**Castor: Pollux**Quantus
mentis huius*

rent. Neq; usq; adeo facile demigrēt, etiā si q̄s maxime
 rursum illos p̄ benignitatē ex ædibus exegerit. Cæterū
 de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hūc sunt
 usi, in posterū cōsultabo: pœnasq; daturi sūt, simulatq;
 fulmē instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspi/
 de duo ē radijs maximi: quum nuper auidiū in sophi/
 stam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus sua/
 debat, nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. At
 illum quidem errore nō feriebam, propterea quod Per/
 ricles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen
 in Castoris ac Pollucis templū detortum, tum illud ex/
 ussit, tum ipsum parū absuit, quin ad saxum cōminue/
 retur. Quāq; interim uel id supplicij satis magnum in
 istos fuerit, si Timonem cōspexerint egregie locupletē
 factum. MERCVR. Quantum habet momenti altum
 uociferari, & obstreperū audacēq; esse? Idēq; nō hīs mo/
 do qui causas agunt, uerū etiam qui uota faciunt cōdu/
 cibile. En mox ē pauperrimo diues euaserit Timon: qui
 se in precando clamosum & improbum præstiterit, lo/
 uemq; reddiderit attētum. Quod si silentio fodisset in/
 curuus: etiā nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego
 Iuppiter hauquaēq; ad istum rediturus sum. IVPPI-
 T. Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me
 iussus? PLVTVS. Quoniā per Iouem iniuria me affe/
 cit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idēq; quum
 illi paternus essem amicus: ac me, penē dixerim, fuscinis
 ex ædibus

ex ædibus extrusit: nec aliter quàm ipse, qui è manibus ignem
 abiiciunt. Num rursus ad istum ibo: parasitis, adulatori-
 bus, & scortis donandus? Ad eos me mittò Iuppiter:
 qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equi-
 dem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At
 hi stupidi cum inopia commercium habeant, quàm nobis
 anteponunt: atque ab ea accepto sago pelliceo, ligonemque
 sat habeant: quum quatuor lucratur obolos, decem talen-
 ta contemptim dono dare soliti. IUPPITER. Nihil istius-
 modi posthac in te facturum est Timon: quippe quem
 ligo abunde satis corripuerit: nisi prorsus nullum do-
 lorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam
 esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum ui-
 deris esse: qui nunc Timonem incuses, quod tibi patefa-
 ctis foribus libere permiserit uagari: neque includens, neque
 zelotypus in te. Porro aliàs diuersa de causa in diuites
 stomachabare: quum diceres te ab illis repagulis, clau-
 bus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse cõclu-
 sum, ut ne prospicere quidẽ in lucem tibi liceret. Id igitur
 apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimis tene-
 bris: eoque pallidus nobis occurrebas, & curis confectus:
 digitis etiam ex assiduo colligendi, coaceruandi que usur
 contractis, contortisque. quod si quando daretur oppor-
 tunitas: aufugiturum quoque ab illis te minitabare. In
 summa: rem supra modum acerbam iudicabas in æreo
 ferreæque thalamo, Danaem exemplo, uirginem asseruari:

O 2 atque

In precio.

Contemptim.

*Quæ fensum
anq̃ diuites
haberent.*

In præsepi canis

S. signatur.

atq; à scelestissimis educari pædagogis, fœnore, & com-
puto. Proinde absurde facere aiebas hos, quod te præ-
ter modum adamarent: neq; (quū liceret) frui auderent:
neq; quū ipsis esset in manu, amore suo secure uterent.
Sed uigiles obseruarent: ad signū ac seram oculis nūq̃
cōniuentibus: neq; usq; dimotis semp̃ intuētes, abūde
magnum fructum arbitrantur: nō quod ipsis fruendi fa-
cultas adesset, sed quod nemini fruendi copiā facerent:
non aliter q̃ in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis,
nec equū famelicum id facere sinens. Quinetiā ridebas
istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absur-
dissimū) ipsi quidem sibi subtraherent, uererēturq; con-
tingere: non intelligerent aut fore: ut aut sceleratissimus
famulus, aut dispensator, aut liberorū pædagogus fur-
tim subiret: ludibrio habiturus infelicem & inamabilem
herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angu-
sti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigila-
re. Quid itaq;: an non iniquū quū hæc quondā incusa
ueris, nūc in Timone diuersa his criminari? PLVTVS.
Atqui si rem uere perpenderis, utrūq; me iure facere iu-
dicabis. Nam & Timonis ista nimia lenitas: negligē-
tia potius, haud beneuolentia, studiūq;, quod ad me
pertinet, merito uideatur. At è diuerso: qui me ostijs ac
tenebris inclusum seruabāt: id agentes, quo scilicet cras-
sior, saginatioresq;, ac uehementer corpulentia onustus
euaderem: quū interim neq; ipsi contingerent, neq; in
lucem

lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam: hos de-
 mentes & contumeliosos in me iudicabam: quippe qui
 me nihil cōmeritum tor in uinculis cogerēt situ caricq;
 putrescere: haud intelligentes, quod mox demigrēt: me
 aliū cui piā cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur
 probo: sed ne illos quidem, qui nimium facile mihi ma-
 nus admouent. Sed qui (quod est optimū) mediocrita-
 te utantur: uti nec prorsus abstineant, neq; penitus pro-
 fundant. Etenim illud per Iouem cōsydera Iuppiter: Si
 quis ubi puellulam & formosam lege duxisset uxore:
 postea neq; obseruet, nec ulla omnino zelotypia prose-
 quatur: uidelicet sinens illam noctu atq; intērdiu quo-
 cunq; libitū sit ire, & quicunq; uoluissent cum his habe-
 re rem: uel producat potius ultro ut adulteretur, fores
 aperiens, ostentansq;, & quoslibet ad illā inuitās: num
 hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquā dices
 Iuppiter, qui saepenumero amorem senseris. Rursum si
 ingenuam lege domum deducat: uti liberos legitimos
 progeneret: ceterum nec ipse contingat florētem ata-
 te, decoranq; uirginem, nec alium sinat aspicere: sed in-
 clusam, orbam, sterilemq; in perpetua uirginitate con-
 tineat: idq; prae amore se facere praedicet: & hunc quidē
 praeferat, pallore corpore exhausto, oculis refugis: num
 fieri potis est, ut huiusmodi non desipere uideat? quip-
 pe qui quū liberis oportuerit operam dare, fruiq; con-
 iugio, puellā adeo formosam atq; amabilē sinat emar-
 cescere:

*Exemplum uir-
 tis profumetur.
 Iuxta Iouem
 nec leuissimus
 uictoribus.*

*Significans
fugitivum.*

Insiant vires.

*Danaïdum
dolio aqua
inferre.*

cescere: per omnē uitam tanq̃ Cereri sacerdotē alens.
Huiusmodi & ipse indigne fero: quum à nōnullis igno-
miniose cædor calcibus, laniorq̃ atq̃ exhaurior à non-
nullis contra perinde, ut stigmaticus fugitiuus compe-
dibus uincior. IUPPITER. Quid est autem quod ad-
uersus illos indigneris? quandoquidem utriq̃ pœnas
egregias luunt. Alteri quidem dum Tantalī in morem,
neque bibere sinuntur, neque edere: sed ore sicco dun-
taxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phryneo ci-
bos harpyiæ ipsis è faucibus cripiunt. Sed abi iam, Ti-
mone, multo posthac usurus cordatiore. PLUTVS. An
ille aliquando desinet me ceu foraminoso cophīno, pri-
usq̃ omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi
conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si co-
pius infundat, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in
Danaïdum dolium aquam mihi uidear illaturus, fru-
straq̃ infusus, uase nō continente liquorē: imo prius
prope modum effuso quod influit, q̃ influxerit. Adeo
latus dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus. IUPPI-
TER. Proinde ni hiatum istum obturauerit, perpe-
tuamq̃ perstillationem sistere studuerit: te propediem
effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fæce re-
periet: sed interim abite, atque illum diuitem reddite.
At tu Mercuri fac memineris: ut rediens Cyclopes ex
Actia, tecum adducas: quo fulmen cuspidē restituta re-
sarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER-
CVRIVS.

CVRIVS. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas?
 Equidem ignorabam o præclare: te non cæcum mo-
 do, uerū etiam claudum esse. PLVTVS. Atqui non hoc
 mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando proficiscor
 à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tar-
 dus sum, & utroq; claudus pede, ita ut ægre ad metam
 pertingere queam: sene nōnūq; interim factō, qui me
 opperiebatur. Porro quum discedendum est, alatum uī
 debis multo auibus celeriorē. Vnde fit: ut uix iam amo-
 to repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronūcier,
 saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem ali-
 quoties spectatoribus. MERCVRIVS. At ista quidem
 haud uera narras: imo ego tibi permultos commemo-
 rare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo re-
 stitū emerent: qui hodie repente diuites facti, splendi-
 de uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asel-
 lus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurūq;
 manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem
 opinor, credere possunt, quin per somniū diuites sint.
 PLVTVS. Ist hac alia res est Mercuri: neque enim tum
 meis ipsius ingredior pedib⁹: nec à Ioue, sed a Dite ad
 istos trāsmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est,
 ac magna donans: id quod ipso etiā nomine declarat.
 Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandū: in
 tabellas inijciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ
 in morē sublatū transportāt. Interea defunctus ille, ali-
 cubi

*Plutus et
 Claudus et
 Gais.*

Restis.

*Dis opū
 largitor.*

*tenebrosa,
fons.*

favore mure.

Nequicq; hiant

cubi in ædiū tenebricosa parte iacet uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiatur. Porro qui me sperauerāt obtinere, in foro opperiūtur hiantes: nō aliter, q̃ hyrundinem aduolantē stridentes pulli. Deinde ubi signū detractum est, & lineus ille funiculus incisus, aperta q̃ tabellæ: iamq; nouus dominus pronūciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit: etiā tū mento subrafo, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iā exoletus suppeditaucrat, ingens scilicet præmiū ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nōnunq; me ipsis cū tabellis arreptū, fugiens adportat cōmutato nomine: ut q̃ modo Pyrrhius, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicq; hiantes, secq; mutuū intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnā escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens: homo uitæ mūdioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotāq; cute, qui compedes etiā dum horrescit: & si quis præteriens loco increpet, arrectis stet auribus: quicq; pistrinū, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscū uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorū alendorū studio

studio captus, aut adulatoribus sese permittēs, deieran-
tibus Nireo formosiorē esse: Cecrope, Codrōue ge-
nerosiorē, callidiorē Vlyssē: unū autem uel sedecim
pariter Cræsis opulentiorē, momento temporis semel
profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs,
rapinis, flagitijs, fuerāt collecta. MERCVR. Ista fermē
sic habēt uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pe-
dibus: qui tandem cæcus quū sis, uiam inuenire soles?
Aut qui dignoscis ad quosnam Iuppiter te miserit, di-
gnos illi uisos qui diuitijs abundant? PLVTVS. Enim
uero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER-
CVRIVS. Per Iouem haudquaquā. Neq; enim alioqui
Aristide præterito ad Hipponicū & Calliā accessisses,
tū ad alios permultos Athenienses, homines ne obolo
quidem æstimandos. Cæterum quid facis quando qui-
dem es emissus? PLVTVS. Sursum ac deorsum circū
cursans oberro, donec imprudens in quēpiam incurre-
ro: hic autē quisquis ille sit, qui forte primus me nactus
sit, abducit ac possidet: te Mercuri p̄ lucro præter spem
obiecto, uenerās atq; adorans. MERCVR. Num ergo
fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipsius animi sen-
tētia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui
ditescerent? PLVTVS. Et iure quidem optimo fallitur
o bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret
emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilem, &
iam olim ē uita sublatam, quam ne Lynceus quidem fa-
cile

Nireo
formosior.
Codro
Cecrope
Vlyssē
Cræsis opulē.

Homo ne obolo
æstimandus.

Lynceus

cile inueniret: quæ nimirum adeo obscura sit, ac minutâ.
 Itaque quum rari sint boni: improbi porro in ciuitatibus
 omnia obtineant: oberrans facile in huiusmodi morta-
 les incurro, ac retibus illorum illigor. MERCVR. Atqui
 fit: ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quum uia sis
 ignarus? PLVTVS. Tum demum acutum cerno, pedibusque
 ualeo: ubi ad fugam tempus inuitat. MERCVR. Iam illud quoque
 mihi responde: qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo
 claudus: tam multos habeas amâtes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur: sin
 frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui
 sic perdit te amarint, ut sese aereo scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites
 abiecerint: rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto
 respexisses. Quamquam sat scio, tu quoque fateberis: si quo modo tibi ipsi
 notus es: furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. PLVTVS. At enim credis me: qualis
 sum, talem istis uideri: nempe claudum, aut cæcū, aut siquid aliud adest mihi
 uitij? MERCVR. Quid ni, o Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. PLVTVS.
 Haud cæci quidem, o optime: uerum inscitia, errorque quæ nunc occupant
 omnia, illis offundunt tenebras: ad hæc ipse quoque, ne per omnia de-
 formis sim, persona uehementer amabili tectus, inaurato, gemmisque
 picturato, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese na-
 tui

Inuito

*Quare plinius
omnibus placet*

Lexicon

marce Alludit ad
Pythosum carmen The
Equor. ognidis.

Dementatus

*Insensum et Er
 not sua uerba
 paut sua duna*

tui uultus uenustatē aspicere: amore capiūtur, dispere/
 untq; nisi potiant. Quod si quis me toto corpore renu/
 datum illis ostenderit: dubio procul futurū sit ut se ipsi
 damnēt, qui tā opere cecutierint adamātes res neutiq;
 amādas ac fœdas. MERC. Quid ergo posteaq; eò per/
 uētum est ut iam diuites euaserint: iamq; personā sibi
 circūposuerint, rursū falluntur? Adeo ut si quis illis de/
 trahere conet: penē caput potius, q̃ personā abiciant?
 Neq; enim uerisimile est etiā tum illos ignorare, auro
 bracteata esse formā, quā intus cuncta inspexerint.
 PLUTVS. Ad id nō parum multæ res, o Mercuri, mihi
 sunt adiumento. MERCVR. Quænam? PLUTVS. Si/
 mulatq; qui me primū nactus est, apertis foribus exce/
 perit: clanculum unā mecum introit elatio, uecordia, ia/
 ctantia, mollities, uiolētia, dolus, atq; alia item innume/
 rabilia: à quibus omnibus posteaq; est animus occu/
 patus: iam admiratur quæ neutiq; sunt admiranda, &
 appetit ea quæ sunt fugienda: meq; cunctorū illorum
 quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum satel/
 litio uallatum: quiduis potius passurus, q̃ uti me cōpel/
 latur reijcere. MERCVR. Vt leuis ac lubricus es Plute,
 retentu difficilis, ac fugax: neq; ullā præbens ansam cer/
 ram quo prēsus tenere: sed nescio quomodo anguilla/
 rum ac serpentū in morē inter digitos elaberis. At è di/
 uerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totq; corpore
 mille uncōs gerit hamos: ut qui tetigerint, illico hæreāt,

P 2 neq;

Lc peruenit
 est.

Satellitū
 diuitiarū
 Plu: / flatu
 uerredia
 dar tantia
 Mollitēs
 Violentia
 Dolus
 potius
 Pluip
 las.

Paupertas uiscosa prensu facilis
 Plutus lubricus et prensu diffidilis

*Quam magna
viam*

*Luxuriosus.
Labor.
Robur.
Sapientia
Fortitudo
fimus*

*Multa prae
vix*

neque facile queat auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud parvam omisimus. PLUTVS. Quam? MERCVRIVS. Nempe quia thesaurum non adduxerimus quo vel in primis erat opus. PLUTVS. Ist hac quidem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto illo ad vos ascendere soleo: iussuque intus manere foribus occlusis: neque cuique aperire, nisi me uociferante audierit. MERCVR. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydis adherens, donec extremam viam attingerimus. PLUTVS. Recte facis Mercuri, quum me per viam ducis. Etenim si me deseres: forsan oberras in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? MERCVR. Timon hic est, qui proxime montanum & petricosum fodit solum? Papae: adest & Paupertas, & Labor ille. Tu Robur, Sapientia, Fortitudo, atque id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames iungit longe praestantius, quam tui sint satellites. PLUTVS. Quin igitur quamocyssime discedimus Mercuri? Neque enim ullum operae precium fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. MERCVR. Secus visum est Ioui: quare ne metu deterreamur. PAUPER TAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MERCVR. Ad hunc Timonem, ad quem a Ioue sumus ire iussi. PAUPER T. Ita ne rursus Plutus ad Timonem? posteaque ego hunc antea delitijs male corruptum suscepit commendansque sapientiae & labori, strenuum, multumque praecij uirum.

cū uirum reddidit. Adeo ne despicienda, iniuriæq; ido-
 nea uobis paupertas iudicor: ut hunc quæ mihi unica
 erat possessio, eripiat: iam exactissima cura ad uirtutē
 excultum: ut Plutus hic ubi denuo suscepit, per cōru-
 meliam & arrogātiā illi manu iniecta, talem redde-
 rit, qualis erat dudum, mollem & ignauū, ac uecordem:
 rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & ridi-
 culus. MERCVR. Sico paupertas, Ioui placitum est.
 PAUPER. Equidem ab eo. At uos labor & sapientia,
 reliquiq; consequimini me. Porro hic breui cognoscat,
 qualis in se fuerim, quā nunc relinquet: nempe adiutrix
 bona, & rerum optimarū doctrix. Qui cum donec ha-
 buit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseue-
 rauit: uirilē exigens uitam, & ad sese respiciens: superua-
 cua autem & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimās.
 MERCVR. Discedūt illi: nos ad eū adeamus. TIMON
 Quinam estis, o scelesti: aut qua gratia huc aduenistis
 homini operario, mercenarioq; negociū exhibituri: ue-
 rum haudquaq; lati abibitis, scelesti ut estis omnes: nā
 ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuā. MERCVR.
 RIVS. Nequaq; o Timon, ne ferito, neq; eū feries mor-
 tales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos
 Iuppiter, uotis tuis exauditis. Quare, qd' bene uertat,
 opes accipe, desistens à laboribus. TIMON. Atqui uos
 iam ploraueritis, etiam si dñi sitis ut dicitis. Siquidem
 odi pariter omnes, tum deos, tum homines. Sed hunc

P 3 cecum

*Nihil furius
 ridiculus*

*Operario uirgo
 nūm exhibere*

*Eximio asperitatem
Manus obuijs*

cæcum quisquis is fuerit, mihi certum est ligone impacto
cominuere. PLUTVS. Abeamus per Iouem Mercuri:
quandoquidē hic homo mihi uidetur nō mediocriter
insanire: ne malo quopiā accepto discedā. MERCVR.
Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus
istam ferocitatē, asperitatēq; ac manibus obujs ex-
cipe bonam fortunā: rursū diues esto: rursū Athe-
nensium princeps: & ingratos illos despice, quum so-
lus florebis. TIMON. Nihil mihi uobis est opus, ne ob-
turbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus
sum, si nemo ppius ad me accesserit. MERCVR. Adeo
ne quæso inhumaniter? Hæc ego sæua Ioui refero atq;
immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi ha-
beri inuisos: ut qui tam multa indigna in te comississent.
deos odio te prosequi nequaquā erat consentaneū, quū
illi tantopere tui curam agant. TIMON. At tibi Mercu-
ri, Ioui q; quod me respicitis, plurimā equidem habeo
gratiam: cæterū hunc Plutū nequaquā recepero. MER-
CVRIVS. Quid ita? TIMON. Quoniā pridē innume-
rabilium malorum hic mihi fuit autor: quū me assentatori-
bus pderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odiū,
illecebris corrumpcret, inuidiæ obnoxium redderet: de-
niq; quū repente me adeo perfide ac proditorie desti-
tuerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uiro di-
gnissimis exercens, mecūq; uere & libere cōuiuens: &
quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria
ista

Paupertas.

ista docuit cōtemnere: effecitq; ut mihi uitæ spes omnis
 ex me ipso penderet, demonstrās quānam essent opes
 uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sy-
 cophanta imitans, neq; plebes irritata, neq; conciona-
 tor suffragiorum autor, neq; tyrannus intentis insidijs
 queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem,
 dum hunc agellum gnauiter exerceo: neq; quicq; eorū
 quæ sunt in ciuitate malorū aspicio: abunde magnū &
 sufficientē uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mer-
 curi, quā uenisti uiam remetiēs, recurre, unā tecum Plu-
 tum adducens ad Iouem. illud mihi sat fuerit, si effece-
 rit ut omnes mortales per omnē ætatē eiulent. MERC.
 Nequaq; o bone: neq; enim omēs ad eiulandum sunt
 accōmodi. Quin tu iracunda, pueriliāq; ista missa face,
 ac Plutum excipe: nō sunt reiicienda munera, quæ a Io-
 ue proficiūtur. PLVTVS. Vin Timon ut cōtra te par-
 tes defendo meas: an grauius feres siquid dixerō? TI-
 MON. Dicito: ne multis tamē, neq; cum procemijs, quē
 admodū perditissimi isti solent Oratores. Nam huius
 Mercurij gratia te feram paucis dicentē. PLVTVS. At
 qui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus
 abs te accusato. Attamen uide: num qua in re te quem-
 admodū ais læserim: qui quidē dulcissimarū quarūq;
 rerum tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præsi-
 dentia, coronarū, aliarū item uoluptatum: mea opera
 conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterū siquid
 molesti

*Vite spes ex
 seipso*

Missæ facie.

Procemii

Exercit. iij.

*Hoplites &
burgens.*

*De inuidia
iij.*

molesti ab adulatorib⁹ accidit: nō mihi potes imputa-
re, quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, pro-
pterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis sup-
peditans: qui te mirabantur, ac præstigijs dementabāt,
mihicq; modis omnibus insidias struebāt. Porro quod
extremo loco dixisti, te à me proditū, desertūq; fuisse:
istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim
modis om̄ibus à te reiectus, præcep̄sq; exactus ex ædi-
bus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima
tibi paupertas circūposuit. Itaq; testis est mihi hic Mer-
curius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem,
qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MERCVR.
At nūc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit cōmuta-
tus. Proinde audacter cum illo cōsuetudinem age. Tu
uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurū sub ligonē
adducito. Audiet em̄ si tu accersueris. TIMON. Paren-
dum est Mercuri, rursusq; ditescendum. Quid enim fa-
cias quū dī compellant: tamē uide, in quas turbas me
miserum conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem
felicissime uixerim, tantū auri repente sum accepturus.
nihil cōmeritus mali, tantūq; curarum suscepturus.
MERCVR. Sustine Timon mea gratia: tametsi graue
est isthuc, atq; intolerādum: quo uidelicet palpones illi
præ inuidia rūpātur. Ego porro superata Aethna in cæ-
lum reuolauero. PLVTVS. Abijt ille quidē sicut appa-
ret. Nam ex alarum remigio facio cōiecturam. Tu uero
hic operire,

DES. ERAS. ROTEROD. INTERP. 305

hic operire: siquidē digressus Thesaurū ad te trāsmittā: sed feri fortius tibi loquor auri Thesaure: Timoni huic audiēs esto, offerēq; temet eruendū. Fodi Timon altius impingēs. Cæterū ego à uobis digredior. TIMON. Age iā o Ligo: nūc mihi tuas uires explica: neq; defatigare, dū ex abdito Thesaurū in apertū euocarīs. Hæm prodigiorū autor Iuppiter, amici Chorybātes, ac lucifer Mercuri: undenā aurī tantum? Num somniū hoc est? Me tuo ne carbones reperturus sim exspectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluū, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies renides. Ades o mihi charissimū, desyderatissimūq;: nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factū. Etenim quæ tandē uirgo, nō ex porrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per regulas illapsū? o Myda Cræseq;, ac munera, delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O Ligo, sagum charissimū uos huic panī suspendi cōmodū est. At ego q̄maxime semotum mercatus agrum, turriculāq; seruandī auri gratia cōstructa, unī mihi affatim uixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sentētia. Hæc igitur decreta sunt, placitāq; in reliquū uitæ: seiūctio, ignorātia, fastidiū erga mortales omnis.

Q Porro

*Lucifer Alu-
minis.*

*Quæ Iuppi-
ter in an-
no uoluit fieri.*

*Ara mihi
vivendi.*

Quintus

*Frigidum
inutilia*

Unicus laudis

Misanthropus

Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiae, meræ nugæ. Tum cōmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subversio: at vita solitaria, qualis est lupis: unusquisq; sibi amicus Timon: ceteros omnes hostes, & insidiarū machinatores. Cum horum quopiā congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habeantur loco, q̄p signa saxea, æreaue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Mons hic solitudinē meā aduersus illos tueatur. Ceterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorūq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronā admo- uere. Nullūq; nomen sit dulcius, q̄p Misanthropi, id est, hominū osoris. Morum autē notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quē conspexero incendio conflagrantē, obtestanteinq; quo re- stinguam, pice oleoq; restinguere: rursum si quē flumē undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hūc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare. hunc ad modum par pari relaturus est. hanc le-
gem

gem Timon tulit Echekratides Colytensis: & concionis
 subscripsit suffragiis idem ille Timon. Age hæc decreta
 sunt: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim
 ut id omnibus innotescat, quod opibus abūdo: nā illa
 res illos præfocauerit, sed quid illud? Hem quæ trepida
 tio: undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anhelī, haud
 scio unde aurum odorati. Vtrū igitur hoc consensu col
 le saxi eos abigo, è sublimi deiaculans: an hac tantū in
 re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur:
 ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse du
 cō. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age pro
 spiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonī
 des adulator, qui mihi nuper symbolum petēti, funem
 porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia uo
 tauerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus
 omniū uapulabit. GNATO. An nō dixi Timonem ui
 rum bonū nō neglecturos esse dcos? Salue Timon for
 mosissime, iucundissime, cōuiuator bellissime. TIMON.
 Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omniū edacissime
 atq; hominū perditissime. GNATO. Semper tibi gra
 ta dicacitas. Sed ubi cōpotamus? Nam nouam tibi ad
 fero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis.
 TIMON. Atqui elegos canes, admodū miserabiles, ab
 hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc? Feris o Ti
 mon? Attestor o Hercules: hei hei in ius te uoco apud
 Areopagitas, q uulnus dederis. TIMON. Atqui si cun

Q 2 ctere

*Magno cum
vix**substanti
Ang. luy.**Vultum & dunt
primus.*

ctere paulisper, mox cædis me reū ages. GNATO. Ne/
 quaç: quin tu planè uulneri medere, paululo auri in/
 uncto. Mirum enim in modū præsentancū id est reme/
 dium. TIMON. Etiā manes? GNATO. Abeo. At tibi
 male sit, qui quidem ex uiro cōmodo tam sæuus factus
 sis. TIMON. Quis hic est q̄ accedit recaluafter ille? Phi/
 liades, assentatorum omniū execratissimus. Hic quū à
 me solidū acceperit fundum, tum filiaē in dotem talen/
 ta duo, laudationis præmiū, quū me canentem reliquis
 silentibus, omnibus solus maiorē in modum extulisset:
 deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi me
 pridem ægrotum conspexisset: nam adieram oraturus
 ut mei curam ageret: plagas etiā egregius ille uir impe/
 git. PHILIADES. O impudentiā: nunc demum Timo/
 nem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua:
 enim uero habet ille digna se, quando quidē immemor
 est atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores su/
 mus æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne
 insilire uideamur. Salue here: fac ut istos adulatores sa/
 crilegos obserues, qui nusq; adsunt nisi in mensa: præ/
 terea à coruis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis
 mortaliū ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scelesti.
 At ego quū tibi talētum adducerem, quo posses ad ea
 quæ uelles uti: in uia accepi, te summas quasdam opes
 esse nactū. Proinde accessi his de rebus admoniturus
 te, quanq; tibi forsitan me monitore nihil erat opus: ui/
 ro nimirum

Male sit

Excecutissimus

Oloribus magis
canoribus

ro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consiliū dare queas. TIMON. Ita fiet Philia des: sed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHILIA D. Viri caput mihi cōminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIMON. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans: aitq; se mihi cognatum esse. hic una die de meo sedecim talenta ciuitati depēdit: nam dānatus erat, ac uinctus. At quū soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quū illi sorte obuenisset, ut Erechteidi tribui distribueret ærarium: atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem: negabat se ciuē nosse me. DEMEAS. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Atheniensium, defensor saculū Græciæ. Profecto iam dudum te populus frequēs, & utraq; curia opperitur. Sed prius decretū audi, quod de te cōscripsi, quandoquidē Timon Echecratidæ filius, Colytensis uir: non modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quātum alius in Græcia nemo: nuncq; per omnē uitā destitit optime de Rep. mereri. Tum autē in olympicis uicit pugil: & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq; certamine. TIMON. At ego ne spectator quidē unq; in olympicis sedi. DEMEAS. Quid tum? spectabis posthac: sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore aduersus Achamenses p Rep. fortissime se gessit, & Peloponēsum duas acies

Q 3 conscidit.

Nestorj Consiliū dare.

*Melam nomen
dare.*

conscidit. TIMON. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiam dederim nomen. DEMEAS. Modeste tu quidem de teipso loqueris: nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipublice. His de causis omnibus visum est, curiam, plebi, magistratibus, tributim, plebeijs singulatim, communiter universis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambiētibus: utque septem aureis coronis coronetur: hæcque coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos novos promulgetur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid voluerit. Hoc igitur tibi suffragium: sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellavi. TIMON. Qui potest Demeas, quem ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEMEAS. At ducam, non incunte anno, si deus permiserit: liberisque operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIMON. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio: tanta à me plaga accepta. DEMEAS. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timon occipias? pulsasque eos qui sunt ingenui: ipse nec ingenuus plane, nec civis:

DES. ERAS. ROTEROD. INTERP. 311

nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus: quū alijs
nominibus, tum quod arcem incenderis? TIMON. At/
qui nō conflagrauit arx scelestæ. Proinde palam est, te
calumniatorē agere. DEMEAS. Verū effosso ærario di/
ues effectus est. TIMON. Atqui nō est effossum isthuc.
unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DE/
MEAS. Verū effodietur posthac: sed tu interim omnia
quæ in eo cōdita, possides. TIMON. Alteram itaq; pla/
gam accipe. DEMEAS. Hei scapulis meis. TIMON. Ne
uociferare, alioqui & tertiā tibi illidam. Etenim res pla/
nè ridicula mihi acciderit: si quū inermis, duas Lacedæ/
moniorum acies fuderim, unū scelestum hominē non
p̄triuero. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil &
palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thra/
sycles hic est? profecto ipse est: promissa barba, subdu/
ctisq; supercilijis: & magnū quiddam secū murmurans
accedit, Titanicum obruēs, cæsariem per scapulas fluen/
tem uentilans: alter quidam Boreas, aut Triton, quales
eos Zeusis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu mo/
deratus, amictu modestus, mane mirū q̄ multa de uir/
tute differit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, fru/
galitatem laudās: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq;
ingentem illi calicem porrexit: meraciore autē maxime
gaudet: perinde ut Lethes aquā ebibens, à dilucularijs
illis disputatiōibus diuersissima quæ sint exhibet: dum
milui instar præripit opsonia, & proximū cubito oppo/
sito arcēs,

*Thrasycles.
Promissa barba
subductis
supercilijis*

*Dilucularijs
disputationibus*

sito arcens, mento interim cōdimentis oppleto: dum ca-
num rītu ingurgitat, prono incumbēs corpore: perinde
atq; in patinis uirtutem inuenturū sese speret: dumq;
usq; adeo diligēter catinos extergit indice dīgito: ut ne
paululum quidē reliquiarū sinat adhærere: nuncq; non
querulus, tanq; deteriore partem acceperit: uel si to-
tam placentam, aut suam solus omniū accipiat: qui qui-
dem edacitatis & insatiabilitatis est fructus: temulētus,
uinóq; bacchatus, non ad cantū modo, saltationeq;
uerum ad conuītiū usq;, & iracundiam. Ad hæc mul-
tus inter pocula sermo (tum em̃ uel maxime) de tempe-
rantia, sobrietatēq; atq; ista quidem loquitur, quū iam
à mero male affectus ridicule balbutit. Accedit his de-
inde uomitus. Postremo sublatū eum de conuiuiō effe-
runt aliqui, ambabus manibus tibicine inhærentem.
Quancq; alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum
cesserit, uel mendacio, uel cōfidentia, uel auaritia. Quin
& inter assentatores primas tenet: peierat potissime:
anteit impostura: comitat impudentia. In summa pror-
sus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex
parte exactum, uariēq; absolutum: proinde non ciula-
bit clarius uidelicet quū sit modestus. Quid hoc papæ
tandem nobis Thrasydes? THRASYCLES. Non hoc
animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti: qui nimirū
opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorū conuiuiō/
rum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione deli-
niunt te:

delinunt

niunt te: hominē uidelicet simplicē, facileq; impartien-
tem id quod adest. Siquidē haud ignoras offam mihi
in cenam sat esse, tum opsonium suauissimū cepe aut
nasturcium: aut siquādo lubeat lautius epulari, pusillū
salis. Porro potū fons Athenis nouem salies uenis sup-
peditat. Tū palliū hoc quauis purpura potius. Nā au-
rū nihilo magis apud me in p̄cio est q̄ calculi q̄ sunt in
littorib⁹. Sed tua ipsi⁹ gratia huc me cōtuli: ut ne te sub-
uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia:
quippe quæ multis sæpenumero imedicabiliū malorū
extiterit causa. Etenim si me audies, potissimū opes uni-
uersas in mare præcipitabis: utpote qbus nihil sit opus
bono uiro: quicq; philosophiæ possit opes perspicere.
Ne tamen in altum, o bone: sed fermē ad pubem usq;
ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertū, me qui-
dem uno spectante. Quod si hoc nō uis: tute igitur eas
potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolū quidē tibi fa-
cias reliquū: uidelicet largiens ijs, quicūq; opus habent:
huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro
si qui erit Philosophus: hunc æquū est duplam aut tri-
plam ferre portionem. Quanq; hoc quidem mihi non
mea ipsius gratia postulo: sed quo amicis, si q̄ egebunt,
donem, sat est si modo peram hāc largitione tua exple-
ueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem.
Nam paucis contentū, modestumq; cōuenit esse eum,
qui philosophatur: neq; quicq; ultra peram cogitare.

R Timon

potius.

§14 LVCIANI TIMON ERAS. INTERP.
 TIMON. Equidem ista quæ dicis probo Thrasydes.
 Ergo si uidetur, priusq; peram explicam, age tibi caput
 opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus.
 THRASYCLES. O libertas: o leges. Pulsamur ab im-
 purissimo, libera in ciuitate? TIMON. Quid stomacha-
 ris, o bone Thrasydes? Num te defraudauit? Atqui ad
 hñciam ultra mensurā Chœnices quatuor. Sed quid hoc
 negocij? Complures simul adueniūt. Blepsias ille, & La-
 ches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapula-
 bunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligo-
 nem quidē iam dudū fatigatū, paulisper interquiescere
 sino? At ipse plurimis cōgestis saxis, procul eos lapidū
 grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon. Abimus
 enim. TIMON. At uos quidem nec citra sanguinē, nec
 absq; uulneribus.

*Quattuor
Chœnices*

Interquiescere

*Lapidum
grandine*

LVCIANI TIMONIS SIVE MI
 SANTHROPI, DES. ERAS-
 MO ROTERODA-
 MO INTER-
 PRETE,
 FINIS.

ERASMVS ROTEM

RODAMVS RICHARDO VVITFORDO

BRITANNO, DOCTO ET CVM

PRIMIS IVCVNDANDO AMI

CO .S. P. D.

VM ANNIS iam aliquot totus Graecanicis in literis fuerim Richarde charissime: nuper quo cum literis latinis redirem in gratiam, latine declamare cepi: idque impulsore Thoma MORO: cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector: ut etiam si saltare me, restimque ductare iubeat, sim non grauatum obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum: & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatque. Neque enim arbitror (nisi me uehementis in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno praesentius, proptius, oculatius, argutius, breuiterque dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par: tum morum mirafestiuitas: salis plurimum, sed candidi dumtaxat: ut nihil in eo desyderes, quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi: ut tantum artificem uel aquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo: qui cum libenter solco seria,

R 2 ludicraque

*Le duc de
Guise a
Paris libris*

Mori Laus.

*Non grauatim
obtemperare.*

*Properius
oculatius
argutius
breuiterque*

Hor animo.

*Declamationis
comprimus uni
les*

*A sepe vanda
infantia
pudenda balbuties*

ludicraque miscere: in hac ingeniorum palæstra quasi col-
luctarer: idque feci eo libentius, quod magnopere cupiā
hoc exercitii genus, quo nullum aliud æque frugiferū,
in ludis nostris aliquando instaurari. Neque enim aliud
esse in causa puto: quod hac nostra tempestate quum
tā multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant:
tam pauci tamen existant, qui non infantissimi uidean-
tur, si quādo res oratorem poposcerit. Quod si tum Ci-
ceronis, Fabijque autoritatem, tum veterum exemplum
sequeuti, ἐν τοιαύταις μελέταις diligenter à pueris exerce-
remur: non esset (opinor) tanta dicendi inopia: tam mi-
seranda infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his
qui literas oratorias publice profitentur. Nostram de-
clamationem ita leges: ut eam me pauculis diebus
luisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut
& Moricā conferas: itaque iudices, num quid
in stilo sit discriminis inter hos, quos
tu ingenio, moribus, affectibus,
studijs usque adeo similes esse di-
cere solebas, ut negares ul-
los gemellos magis
inter se similes reperiri posse.
Vtrūque certe ex æquo amas: Vtrūque
uicissim ex æquo charus. Vale, meum
delicium Richarde festiuissime. Ruri, Ad
Calendas Maias, D. M. VI.

Luciani

517 LVCIANI TYRAN

NICIDA, DES. ERASMO ROTERO-
DAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit: uti Tyrānum occideret.
Atq; ipsum quidem non repperit: uerum filium eius in-
teremit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens Ty-
rannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense ne-
cem sibi consciscit. Is qui ascenderat, Tyranniq; filium
peremerat, præmiū tanq; Tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

VVM DVOS eodē die Ty-
rannos occiderim iudices:
Alterum quidem ætate iam
affecta: Alterū æuo floren-
tem, & ad scelerum successio-
nem capeſſendam paratū:
unicū tamen pro ambobus
præmiū petitum uenio: qui
quidem unus omniū quot-
quot unq; Tyrānicidæ fuerūt: unico uulnere duos ma-
leficos fuerim amolitus, neciq; dederim: filiū uidelicet
ense, patrē indulgenti charitate qua filium adamabat.
Itaq; Tyrannus pro his quæ cōmīſit, abunde magnas

R 3 pœnas

pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit,
filium prius morte sublatũ: & quod est omnĩũ maxime
nouũ: compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At
filius illius mea quidem manu peremptus est: cæterum
occisus, alterã ad eadem operam mihi suam cõmoda-
uit: dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem
post mortẽ (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq;
sum is, qui tyrãnidem sustuli, pariterq; mecum gladius
quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem
cõmutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi
sceleratos. Nempe hũc qui ualentior erat, ac sese defen-
dere poterat: ipse perimens, Porro senem soli gladio re-
seruã. His igit̃ de causis & ampli⁹ quiddã à uobis me
consequuturũ arbitrabar: præmiãq; laturũ, quæ nume-
ro æquarẽt eos, q; essent interempti: utpote qui nõ præ-
sentibus modo malis uos leuarim, uerũ etiam futurorũ
formidine: quicq; stabilẽ pepererim libertatẽ: nullo re-
licto qui scelerũ capeßat successionẽ. Verũ interim tan-
tis rebus strenue peractis, in discrimen adducor: ne præ-
mio fraudatus à uobis discedã: ac ne solus nõ ferã mer-
cedem, quã leges à me seruatae præstituũt. At qui cõtra-
dicit, is mihi uidetur nõ Recip. studio (quẽadmodũ ait)
hoc facere: sed quod extinctos esse illos grauit̃ ferat:
atq; cũ qui illis mortis autor extitit, ulcisci conẽt̃. Vos
igit̃ iudices mihi paulisper attẽdite: dũ tyrãnidis mala
tametsi ipsi optime nostis, cõmemoro. Siquidẽ hoc pa-
cto futurũ

cto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinē intelliga-
 tis, & ipsi plus capiatīs uoluptatis: reputātes nimirū qui-
 bus sitis leuati malis. Neq; em̄ quēadmodū alijs qbus-
 dā saepenumero accidit, itidē & nos simplicē tyrannidē
 atq; unicā seruitutē sustinebam⁹: nec unius domini uio-
 lentiā tolerabamus: uerum soli omniū quos similis ha-
 buit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, &
 in geminas cōtumelias distrahebamur infelices. Porro
 senex multo erat moderatior: quippe ad iras lentior, ad
 supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui
 iam aetas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatūq;
 cupiditates refrenaret. Quin ad suscipiēda maleficia fi-
 lij instinctu nolens impelli ferebatur: ipse alioqui non
 admodū tyrannicus, nisi qd' illi morē gerebat. Siquidē
 indulgens in filiū supra q̄ credi queat, erat: id quod re-
 declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat: per
 uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat
 quoscūq; praeceperat, ac prorsus in om̄ibus illi obsecū-
 dabat. In summa: filius in patrē tyrānū quēdā agebat:
 pater filij cupiditatū satelles erat. Tametsi huic propter
 aetate honorē cedebat adolescens, solūq; imperij nomi-
 ne tēperabat: tamē res & caput Tyrānidis erat ipse. Et
 quāq; tutamentū, praesidiūq; principatui ab illo mutu-
 aret: scelerū tamē emolumētis solus fruebat. Ille erat q
 satellites cōtinebat: qui custodias obtinebat: q tyrānidē
 affectantes è medio tollebat: qui insidias formidabat:
 ille qui

ille qui castrabat ephebos, qui cōiugia uiolabat: illi uir-
gines producebantur. Tum si quæ cædes: si qua exilia:
si quæ pecuniarū expilationes, delationes, contumeliæ,
ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex
illi obsequebatur, comitemq; scelerū sese præbebat, ac
cōprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quū ea res
nobis erat intoleranda: propterea quod quū animi cu-
piditatibus ex imperio potestas accedit, nullū flagitijs
modū imponunt: tū illud in primis discutiabat, quod
prospiceremus diuturnam, uel æternā potius seruitutē
eam futuram: & per successionem alij post alium domi-
no tradendam Remp. populūq; homini scelesto hæ-
reditatis instar obuenturū. Nam id alijs spem non exi-
guam facit, quod apud sese reputant, quod inter se di-
cunt: at mox coercetur: at mox demorietur: paulo post
liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi spera-
batur: quin potius iam intuebamur, paratum Tyranni-
dis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem
quisq; fortium ciuiū, & qui eadem quæ ego animo sta-
tuisset, auderet. Sed desperabat ab uniuersis libertas,
atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quū
esset cū tā multis confligendū ac dimicandū. At me ni-
hil ista deterruerūt: neq; ppenſa negotij difficultate re-
fugi, neq; ad suscipiendū discrimē trepidauī, uerū solus:
solus, inquā, aduersus adeo ualidam, uariāq; Tyranni-
nidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscen-
di: quippe

di: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumque ex parte Tyrannum interemerit: quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: At est diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea caede redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam: neque mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amolies: ad ipsum negotii caput ferebar: ad unicum Tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem: atque irrupto arcis propugnaculo, quem uiderem illum fortiter tuentem sese, multisque uulneribus resistentem: tamen occidi. Et iam tum erat sublata Tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamque amisso magno illo suo satellite desertus, neque deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse iudices, haec animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent: cuncta confecta sunt: cuncta eoque destinaram, perducta. At cum qui reliquus est, quo tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem, meaque dextera nequaquam est dignus: praesertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimitur, priorem illam eadem dedecoraturus. Carnifex aliquis quaerendus est illo dignus: uerum post calamitatem uel hanc ipsam lucrifaciat, uideat: discrucietur: appositum habeat enses: huic reliqua mando. Haec ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo. At ille peregit

S id, quod

id, quod ego prædiuinaueram: Tyrannum occidit: sum
manusque meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur popula-
rem administrationem uobis adportans: cunctisque
bono iam ut animo sint, edicens, ac libertatem annun-
tians. Iam meis fruimini factis. Vacua, sicut uidetis, sce-
leratis hominibus arx. Imperat nemo: quin & magistra-
tus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus con-
tradicare. Atque hæc omnia uobis mea contigerunt ope-
ra, meaque fortitudine: uidelicet ex una illa cæde, post
quam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaque censeo,
ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū done-
tur: non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim: nec
is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim:
uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, neque re-
pudiari, aut inglorios fieri conatus meos: si uelut irriti,
præmiūque indigni iudicentur. At hic contradicit, negatque
æquum facere me, qui decorari munere, præmiūque fer-
re cupiam. Neque enim Tyrannicidam esse me, neque quicquam à
me pro legis sententia confectum esse: uerum facinori
meo deesse quiddam, ad hoc ut præmiū postulem. Per-
contor igitur illum: quid præterea requiris à me? Nonne
uolui? Nonne ascendi? Nonne occidi? Nonne libertatem
peperi? Num quis imperat? Num quis iubet? Num
quis minuitur dominus? Num quis nocentium manus
effugit meas? Haudquaquam dixeris. Sed omnia plena pa-
cis: omnes restitutæ leges: libertas manifesta: Democra-
tia stabilis:

ria stabilis: inuiolata cōnubia: pueri tuti: uirgines absq̃
periculo: publicamq̃ felicitatē solēnibus ferijs celebrat
ciuitas. Quis igitur horum omniū autor? Quis est qui
illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisq̃ præ me dignus
honore sit: cedam præmiū: desistam à petendo mune-
re. Quod si solus omnia peregi, audēs, periditās, ascen-
dens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero: quid
mea calumniaris officia? Quur facis ut populus parum
erga me gratus existat? At cū num occidisti Tyrānū?
Porro lex Tyrannicidæ præmiū decernit. Verū dic mi-
hi: nūquid interest, utrum ipse interimas, an mortis cau-
sam ministres? Mea profecto sententia, nihil. Verum
hoc solum spectauit legis conditor: libertatē, Democra-
tiam, sceleratorū sublationem. Huic honorē decreuit:
hoc præmio dignū iudicauit: quod quidem inficiari nō
potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum:
quo occiso, ille nō poterat uiuere: nimirum ipse cædem
peregi. Ego occidi: sed illius manu. Itaq̃ ne discepta de
cædis modo: neq̃ illud expende quēadmodum interie-
rit: uerum an iam perierit, & an quod perijt, id à me sit
profectum. Quandoquidē & illud excussurus mihi ui-
deris: atq̃ his aduersus bene de Rep. meritos calūnijs
ufurus. Siquis nō gladio, uerū lapide, ligno ue, aut alio
quouis pacto peremerit. Quid porro si fame Tyrānū
obsedissem, ad mortis necessitatē compellens? num ibi
quoq̃ requisitus eras à me cædem, mea ipsius manu

peractam? aut desyderari adhuc quiddā diceret: ad id
ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sceleratū
acerbius etiā atq; atrocioe mortis genere trucidassem?
Vnū hoc dūtaxat specta: hoc require: hoc excute. Quis
nocentiū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut qd
calamitatū uestigium? Quod si purgata omnia, si paca
ta: profecto sycophanticum est, modum rei gestæ ca-
lumniantē præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute
cōfecta sunt debeatur. Equidē & illud memini disertū
in legibus: nisi forte propter diutinam seruitutē oblitus
sum eorū, quæ ab illis dicuntur: Causam mortis esse du-
plicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem
occidit, neq; manu facinus pergit: uerū compulit, præ-
buitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoq; lex
censet supplicio affici oportere: idq; iure optimo. Neq;
enim statuit minus ualere oportere audaciam, q̃ facin-
us. Ac postea superuacaneū est cædis rationē, uiamq;
spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanq; homici-
dam pœnas oportere dare censebis, ac nequaq; absol-
uendū esse. At me qui per omīa cōsimili modo Remp.
iuiui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur, q
beneficio iuuerunt. Neq; em̃ illud dicere possis: me qui-
dem imprudentē fecisse: sed exitum quendā cōmodum
fortuitu fuisse consequutū præter animi sententiā. Nā
quid præterea iā formidassē, eo qui ualidior erat in-
terempto? Quur autē gladium in uulnere reliquissē:
nisi planē

nisi planè qd' erat euenturū, id ipsum prædiuinasse?
 Nisi forsan illud dices: hūc qui extinctus est, Tyrannū
 non esse: neq; hanc appellationem in illum competere:
 neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occi-
 sus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas. An
 Tyranno interempto: ei qui cædis causam ministrauit,
 præmiū negabis? O curiositatē: de illo laboras, quo pa-
 cto interierit: quum interim libertate fruaris? aut ab eo
 qui Democratiā restituit, nescio quid superuacaneum
 præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ
 spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa fa-
 cit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid em̃: an si Ty-
 rannū exegerit quispiā, nō is iam Tyrānicidæ præmiū
 cepisset? cepisset opinor: idq; iure optimo. Siquidem &
 hic pro seruitute libertatē peperisset. At id quod à me
 patratum est, non exilium habet: non in posterum in-
 staurandæ Tyrannidis metū: uerum absolutam subla-
 tionem, totiusq; generis internitionē: omnēq; malum
 radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad fi-
 nem usq; (si uidetur) rem totam perpendite: nūquid eo-
 rum quæ ad leges pertinent sit prætermisum: & num
 quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicidæ oportet
 adesse. Principio mentē prius oportet suppetere
 fortem, & amantem Reip. quæq; pro cōmunibus com-
 modis periculum adire non recuset: quæq; priuato suo
 interitū multitudinis incolumitatem ausit redimere.

Num hac parte quicquid mihi defuit: Num fragebar animo: Num quum praescire per quae pericula mihi periculum esset, per ignauiam refugi: Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atque aestima: an non uel uoluisset tantum ista, ac statuisset, praedarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisque argumento praemium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meae facultas de fuisset, uerum alius post me Tyrannum occidisset: dic mihi, num absurdum aut praeter aequum fuerat dare praemium? Maxime. Si dicerem: ciues uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi: solus dignus sum qui praemium feram: Quid tum responsurus fueras? Nunc porro non hoc dico: sed insuper ascendi: periclitatus sum: atque innumerabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neque enim usque adeo facilem, factumque prodiu esse rem existimetis: custodias percurrere, satellites opprimere, unumque hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penitus maximum est omnium quae sunt in Tyrannicidio, totiusque negotii caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est: neque expugnata, neque confectio difficilis: uerum ea quae tuentur continentem Tyrannidem: quae quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quae destinauit, peregerit: & perpusillum est id quod superest. Sed ad Tyrannos peruenire nunc mihi contigisset: nisi prius qui illum circumgunt custodes oppressissem, omnesque satellites ante debellassem.

bellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursus immo-
 ror. Custodiā oppressi: satellites superauī: Tyrannū in-
 custoditū, inermē, nudum reddidī. Vtrū his rebus con-
 fectis, nō tibi uideor honore dignus: an adhuc cædem
 ipsam à me requires? Quinetiā si cædem quæris: ne ea
 quidē desyderabitur. Non sum incruētus: uerū cædem
 peregi, magnā ac strenuā: nempe iuuenis ætate ac uiri-
 bus florentis, atq; omnibus formidandī: per quē ille ab
 insidijs erat tutus: cui unī fidebat, qui compluriū satelli-
 tum instar erat. An nō igitur, quæso te, præmio dignus
 uideor: sed rātis rebus gestis honore fraudabor? Quid
 enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni mini-
 strum quēpiam interemissem? Quid si seruū aliquem
 charum: an nō hoc quoq; magnū uisum fuisset, cōscen-
 disse: mediāq; in arce, medijs in armis, aliquē ē Tyran-
 ni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occi-
 sus est, cuiusmodi sit consydera. Filius erat Tyranni, uel
 Tyrānus potius: crudelior, dominus intolerabilior: ad
 supplicia dirior, ad contumelias uiolentior: quodq; est
 maximum, hæres ac successor omniū: quicq; in longum
 nostras calamitates posset prorogare. Vin hoc solum
 mihi confectum esse? Ipsum uero Tyrannū uiuere ad-
 huc, fuga ereptū? Iam horū nomīne præmiū postulo.
 Quid dicitis? Non dabitis? An nō & illū uerebamini?
 An non dominus, an non grauis, an non intolerandus
 erat? Porrò nūc negocij caput: deniq; ipsum perpendi-
 te. Etenim

te. Etenim quod hic à me requirit: hoc quod fieri potuit, pulcherrime confeci. Tyrannumque aliena caede occidi: non simpliciter, nec uulnere uno: id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio: sed postea quod illum prius multo dolore excarnificassem: tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso aui flore, tametsi sceleratum quidem illum: attamen & ætate uigentem: & patri similem, sanguine taboque oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera: huius gladij uerorum Tyrannicidarum: hæc mors digna crudelibus Tyrannis: hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi ullum spectare spectaculum: profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignum. Neque enim ignorabam uir egregie: non ignorabam, inquam: neque quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus: adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam: idque merito: quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretque Tyrannidem: quique solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum e uita: perperam enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine

tamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut
 hæc omnia illū agminatim circūfisterent, forma, dolor,
 desperatio, formido: quicq; in posterū imminebant me-
 tus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id ex-
 tremū illud consilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus,
 excruciatu, plorans, lachrymans. Luxit luctum: nō illū
 quidem diuturnū, uerum qui satis magnus esset patri.
 Postremo quod est omniū acerbissimū, ipse sibi necem
 cōsciuit: quod quidem mortis genus, præ cæteris miser-
 rimū: multoq; atrocius, q̃ si per aliū inferatur. Vbi mi-
 hi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius
 alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcē induxit?
 Ante Tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū mi-
 sit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie facto-
 rū: post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur,
 & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum no-
 mine præmiū à uobis postularem: si sic dicerē iudices:
 Tyrānum quū mori uellet, quū id temporis inermē se
 deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad cō-
 sequendam libertatē auxilio fuit uniuersis: hunc quoq;
 laude, præmioq; dignū iudicassetis. Porro domino tā
 popularis rei nō gratiā retulissetis? Nōne inter eos q de
 Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nōne gladium inter
 sacra monumēta cōsecrassetis? Non illū secundū deos
 ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile
 est fecisse Tyrannū: quæ dixisse, priusq; sibi mortē con-
 T scisceret:

scisceret. Quū iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiā uulneribus confoderetur: idēq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiae: uidelicet ut q̄ maxime discruciaret eū, qui genuerat: quoq; primo statim cōspectu perturbaret: miserabiliter inclamabat, parentem implorans nō adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarū cladum spectatorem. Nam ego interim discesserā, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scēnam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuū, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia: hunc ad modū exclamauit: O nate extincti sumus: interempti sumus: tanq̄ Tyrāni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iam dudū propter occisum te fili sum extinctus: nisi forte me tanq̄ senem contemnit, ac lento supplicio me cōficit: producitq; mihi mortē: redditq; mihi cædem longiorē. Atq; hæc loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerū ne is quidem deerat, ut qui iam dudū fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurū relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudū me occidisti: nunc finē malis impone gladiē. Ades patri lugenti solamen: senilem q; manū & infelicem adiuua, iugula,

iugula, Tyrannū occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem: utinā in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidem, sed tanq̃ Tyrānus duntaxat: sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autē tanq̃ orbis occumbo: nunc tanq̃ cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem: uerum non suppetebant uires ad facinus exigendū. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot Tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis om̃es iuuenem dudum prostratum: nec exiguū profecto, neq; mediocriū uirū opus: ac senem huic circūfusus, atq; amborum sanguinem cōmixtum, libertatis illam & uictorialem uictimā, meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans q̃ non indignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam nauasset operā. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autē illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidē sum is, qui Tyrānidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quēadmodum in fabulis fieri cōsuevit. Ac primas quidē partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

LVCIANI TYRANNICIDAE, DES.

ERASMO ROTERODAMO

INTERPRETE,

FINIS.

T 2 Decla-

DECLAMATIO

DES. ERASMI ROTERODAMI, NON IL
LA QUIDEM VERSA, SED QVAE
SVPERIORI DECLAMATIO
NI E LVCIANO VER
SAE RESPON
DEAT.

I MIHI CAUSA hæc iudi
ces, apud cōcionē popularē
quæ studijs potius, q̃ ex
actō rerum iudicio duci cō
suevit, esset agenda: ac non
magis apud iudices ex ho
nestissimis ordinibus dele
ctos, nimirum grauissimos
sapientissimosq;: nō nihil p
fecto uererer, ne omniū animis noua hac & insperata
latitia gestientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus, nec
satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus.
Porro fauētes, beneuolosq; multo minus: quippe qui
frontem modo, quasiq; personā huius negocij intuen
tibus: nō faciem ipsam propius cōtemplantibus uideri
fortasse possim, in cōmuni totius ciuitatis gaudio: tum
autē in causa tam populari, uelut importunius obstre
pere atq; obturbare. Enimvero quum omnis affectus
inutilis

inutilis est ad recte iudicandū: tum ingens, intēperans, atq; exundans lētitia, nō solum iudiciū omne funditus tollere solet, uerū etiam nostri sensus nō raro nobis eripere: præsertim (si quēadmodū hęc nostra) post grates diuturnasq; calamitates, ac uelutī tēpestatē sēuissimam, repēte præterq; spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid aut tam acerbum liberæ multitudini, q̃ seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, q̃ libertas? Itaq; nō rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerū uocabulis, plebis animā queant ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dū gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet: dū lēitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandū instituere non sinit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq; nō hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fidutiā supeditat, uti sperem futurum: ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidētia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calūniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi: uobis nō modo nō inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postq̃ uiderem manifesta quadam deorū beneuolentia, post diuturnam ac miserrimā illam seruitutē, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquādo contigisse: nihil prius curandum nobis esse iudicaui. q̃ ut gratos

nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta: quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumque facere uellent: & constabilire, tuerique quod largiri non essent grauati. Meminisse inque isdem in manu esse: ut eriperent ingratum, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes: intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus: si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauit: ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impiique reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur: ne hoc præmij pereat arario, & huius lucris accrescat (quantum id quoque longa iam Tyrânide exhaustius est, quam ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur: ne dii immortales qui huius male consulta, nobis uertunt bene: hoc tantum munus à nobis tantumque ingratum reposcant. Si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ: id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe, qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit: atque hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit: idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non uertatur pulcherrimum Tyrannicidæ titulum diis eripere: sibi arrogare:

arrogare: Reipu. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitude ream agere: nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio: nullū dñs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius, illustriusq; q̃ quod Tyrānicidæ debetur. Sed hoc impen-
sus, accuratiusq; spectandum: ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, per multa ad id requiruntur: ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulo post euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis poenas debeat: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imo flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa insuper isti creditori sunt debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reipu. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignū existimē: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimū seuerissimorū iudicū cōcessum, Thrasonē quendā nobis è comœdia retulit: Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dū p̃sonatus iste Hercules tragoediā illā
suam

suā nobis recitabat: de sese terq̃ quaterq̃ Tyrānicida:
de sapiēte illo gladio cōmilitone suo, qui per se prudēs
senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collo/
cetur, domino in deorum numerū relato. Dī boni, qui
bus phaleris, quibus fucis, q̃bus ampullis facinus illud
nobis suū ornauit, iactauit, exaggerauit: q̃ militari ia/
ctantia, q̃ Stentorea uoce, q̃ fastuoso uultu, q̃ arrogā/
tibus supercilijs, q̃ stupidis oculis, suū ipse uobis enco/
mium detonabat: Quæso iudices, ut etiam nunc homi/
nis uultum diligenter attendatis: nonne uobis minita/
ri uidetur: nonne dicere: ni mihi præmium decreueri/
tis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac
fortissimo gladio: qui uel sine me, meas uices ubi lube/
bit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiā, uel
in eo, qui uere Tyrannū occidisset: Hæc quoq̃ me cau/
sa iudices (neq̃ enim inficiādum est) cōmouit, ut huius
obstiterē petitioni: uel magis, ut immoderatā arrogan/
tiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Vi/
debam iam inde ab initio, quū certatim uniuersa ciui/
tas dñs libertatis autoribus gratare: ut hic sese ira tu/
mens in medium ingesserit: q̃ indigne tulerit uictimas
dñs seruatoribus immolatas. Sibi hūc honorem eripit:
sese unicum esse restitutæ libertatis autorē proclamita/
bat: leges, aras, focos, omnia publica, priuatāq̃, suæ de/
xtræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum
deniq̃ iudices auguramini: si ad huius intolerabilē ia/
ctantiam.

stantiā, uestra autoritas, uestra cōprobatio, si præmiū
 quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut Tyranno submo-
 to, alter quidam huic ciuitati paretur: qui uentosæ lin-
 guæ, gloriæq; quasi Tyrannidē quandā exerceat? Qui
 quotidie nobis odiosam istam suam Tragœdiam inge-
 rat: quotidie dextrā istam Herculanā, & gladium pro-
 digiosum minitetur? Vtrum est hoc iudices Tyrānide
 liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi q̃ minaci
 fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid
 minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi nō li-
 cebit libertate in cōtradicens (tuo scilicet munere) uti,
 quū tu sic abutare? qui liberū tibi putaris (id quod etiā
 in proscenio leges fieri uetant) crimē tam atrox, tam ca-
 pitale in ciuem impingere, tantū quia lubuit: idēq; apud
 iudices iuratos, in tam frequēti ciuiū corona, quod ne-
 queas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem
 q̃ reliqua gloriose, tam illud impudēter dicebas, mihi
 nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes
 susciperem: nisi quo Tyranni necem, quæ me discrucia-
 ret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicis-
 sim in te liberet uti, mox intelligeres q̃ atrociam, quanto
 probabilius in te possint retorqueri. Nam tuū istud tā
 inuidiosum (quēadmodum tu quidem existimabas) cō-
 uitium, me longe minus etiā territabat, q̃ (quod uulgo
 dicunt) ex pelui redditū fulgur. Etenim præter q̃ quod
 neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque

V emolu-

emolumentū, neq; prorsus alia res ulla mihi cū Tyranno intercessit: quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quēq; criminis habere suspicionē, tu quoq; scires: nisi nūq; tribunalia uidisses: ac nisi hodie deuiū te lucelli spes fecisset iureconsultū? Equidem arbitror, meā fidem, integritatē, pietatem, totāq; meā uitam sic huic Reip. spectatam esse: ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, q̃ mihi suspicionē ullam conciliaris. Vides q̃ multis adductus sim causis, ut tibi obisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuiū pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te capefferem: negantes sibi uideri Tyrannide liberos scire, nisi te à Tyrānicidæ præmio deicerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoq; durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogāti, sanè q̃ molestum est: at debere, cui nō debeas: isthuc uero non grauissimū modo, uerū etiam stultissimū. Equidem ne lenoni quidē, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxiiū esse tam importuno imputatori, tū qui nihil iuuerit: id uero bis miserū est, bis stultū est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, q̃ qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerē, nisi quia sic animo lubitum sit meo: profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmiū meruisti, non tibi honorem eripio:

rem eripio:uerū etiam uehementer illustro:quādo nō paulo magnificentius est tyrannicidæ præmiū euicisse, q̃ tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis: si boni ciuis fungor officio: si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo: si stultitiæ crimē, si imprudentiæ infamiā à ciuitate depello: si non sino, ut nostro omniū periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum immortaliū causam ago, quibus honorem debitū tu conaris interuerrere. Vel hinc sat liqueat, quanta religione reliquā causam egeris: qui statim ingrediēs tam impudenter sis calūniatus. Contradicit igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quāq̃ ego illud quoq̃ liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrānorum causas citra fraudem agere licere. Neq̃ tamen à uobis postulo iudices: ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogātia: imo non deprecor inuidentiæ suspicionem: nō refugio uel atrocissimā illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam: ut Tyranno fauisse uidear: nisi certioribus, quā ut à quoq̃ refelli possint, argumentis euinco: nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiferentur, ut q̃ maxime ciuilit̃er quis agat, nullum ei deberi præmiū: Sin exactius, seueriusque, poenam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quā potest breuissime facio: quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis Iudices: ut iste

interdicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iusserit, quantis malis Tyrannide sumus leuati. Hoc passim inculcabat: hac re bonā orationis partē occupabat: nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nūc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; em hoc in quæstionē uenit, q̄p̄ misera sit Tyrānis, q̄p̄ optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices: quū libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat: & an id quod euētu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autē eadē uestigia, quibus ipse in causam ingressus est: quod equidem refellēdi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit: id nimirum agens, ut quēadmodum in geniosi cōuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquēdis, cōdiendisq; efficiūt, uti multa opsoniorū genera uideātur: itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetā igit' ordine gradus illos qbus iste facin⁹ suū sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus idētidē restitabat. Quod si me deturbāte, uel in uno quolibet consistere poterit: tū ipse sese uictorē pronūciat licebit. Quot tyrānicidia, inqt, quot præmia: Primum quod uolui: deinde quod conatus sum. Tum aut quod filium occidi plusq; tyrannū. Postremo, quod pater ob

ter ob mortē huius sibi necem cōsciuit. Principio quod uoluit iudices: quis non leuius esse uideat, q̄ ut sit refel-
lendum? nisi quod iste tāta uoce intonabat, toties incul-
cabat, quod Tyrānū uoluisset occidere: atq; id (ut nihil
iam accederet) tamē præmio dignū asseuerabat. Quid
autē tam ridiculum, q̄ nudæ uoluntatis præmiū à lege
flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid ue-
lint, aut in animo statuunt homines: ut neq; pœnā irro-
gent, siquid uelis modo perperam: neq; præmiū osten-
dant, siquid officiose uelis: uerū id unūquēq; uoluisse in-
terpretatur, quod nulla uī coactus effecerit. Ergo ne, in-
quies, nō magna facti pars est uoluisse, quod quidem
arduīs in rebus uel solū sufficere solet? Recte fanē. Sed
apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est
quid nolis aut uelis: ab his præmiū expectandū, siquid
præclarum animo conceperis. Lex hominū uices agit:
& quid in obscuris illis sinuosi cordis specub⁹ mortales
agitant, adeo sua referre nihil putat: ut (nō dicā) abdita
aut suspiciosa: sed ne ea quidē admittat, quæ populari
sunt opinione, famāq; iactata. Postremo ut non nisi cō-
perta recipiat: nō audiat nisi quæ sunt certissimis argu-
mentis deprehensa, probata, euicta. Cedo quod est fa-
cinus tā nefariū, cuius simplex uoluntas in crimen unq̄
est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunali-
bus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid fe-
ceris adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium

minatur, quod in animo statueris: quæ tãdem est impudentia, p merito quod præstare uolueris duntaxat, per inde quasi præstiteris, à lege quasi præmiũ postulare? Quæ quidem quũ id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat: multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, q̃ bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaq; in criminibus non accipit insimulatione meræ uoluntatis: quæso te, in petedis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit Tyrannũ occidere, si tuto liceat? Quis nõ uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq; dicã, quantũ hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nẽpe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficiũ, ei lex beneficiũ repedit: at qui bene uoluit tantũ, ei quid debet, nisi ut uicissim bene uelit Resp? I nunc, & hoc in gradu nos iube cõsistere. Rem tam eximiã, inquis, animo uersauĩ, statui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmiũ feres: uelut homo nimium perfriçtæ frontis, irrisus, explosus, exhibilatus discedes: quem nõ puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidẽ ausit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat: nemo tã uecors qui concedat,

concedat, ut uoluntatē nescio quā, hoc est minus quā uerba precio redimat. At nō uolui tantū, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo desisti, in quo nimis profecto incōmode stabas: quāquā ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiā si paulo minus absurdum uideatur: haud ita multo minus impudens tamen est: quū lex palam præmiū decernat ei, qui factū præstiterit: te quod conatus modo sis, præmiū polcere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cū ciue priato? Age quid si quis ciuiū tecum iniisset contractum: ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses: mirum ni suo uterque periculo: atque is nondū præstita cōditione, nūmos his uerbis abs te perat: Cedo mercedē, conatus sum, tentauī, adnīsus sum: an nō p̄tinus impudenti homini respōdebis: Cedo cōditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quādoquidē effectū abs te pactus sum, nō conatū. Puta totidem uerbis tibi nūc respondere legem: Agnosco contractū: non muto pacta: debeo præmiū: sed si tu conditionē præstitisti: si Tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum præmiū, non graua-
bor dare: sin ei qui facinus peregrisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me nō ferre quod sum pacta? In priuatis ac minutis cōtractibus nemo tā improbus inue-

bus inuenitur: ut lucrum conditione promissum postulet, non præstita conditione: nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu à Rep. maximū omnium præmiū postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers: donec illud unū audiam, quod te præstare oportebat. Volui, inquis: ascēdi, perrupi custodias, submoui satellites: quātulū iā est illud qd' superest? Quid adhuc desyderas? Nēpe nihil in te desydero præter illud, cui soli debebatur præmiū. An non intellexisti in istiusmodi cōtractibus duplex esse periculum: quorū alterū ad hunc tantū, alterū ad illū proprie ptineat: uidelicet per soluēdæ mercedis, & præstādæ cōditionis. Ego meo periculo præmij depēdendi onus recipio: neq; tua referre putes, neq; refert q̄ angusta mihi res, unde corradēdū quod debeam precium. Tu itidem conditionē tuo suscipis periculo: neq; mea quicq; interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstāda. Totam istam curam, totū hoc negociū tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, cōmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes: merces naufragio periisse: nihil aueli à malis debitoribus: non sine graui dispendio cōflari posse pecuniā, quam tibi debeam: dic obsecro: nonne nugas agere me dices, negans horum quicq; ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisq; est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas,

mas, si tu mihi tragediam adferas, quantū adieris periculi, quantū sudorū, quantū uigiliarū exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq̃, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienā expendere uoluntatē, alienos pensiculari conatus: quorū suos quisq̃ nimio solet æstimare: non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionē cadit: hunc reliqua omnia consuevit metiri. Tamen si non piget interdum æqui boniq̃ rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq̃ ui, neq̃ dolo coierūt: quid est quod à præscripto recreatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circūspice: & si potes usq̃ inuenire exemplū, non nego præmiū. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo: num quando uidisti quenq̃ tā impudentē, qui palmā sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nō arbitror atq̃ id in re penē ludicra, certe ad uoluptatē cōparata: Et tu in tam serio, omniūq̃ splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scænicis illis pudeat uel impudentissimū tentare? Age quoties & illud uidisti euenire: ut q̃ sese fortissime, doctissimēq̃ gessisset in cursu: is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euētus? Habeat ille sanē, quod causetur: excidisse habenas, con-

X

sternatum

sternatū equū, fractam rotam: iacet se uel arte, uel uiribus tāto præcellentiorē, quāto Thersite præstitit Achilles: nisi metā prior attigerit, profecto postulādī præmiū nullū habebit, fortunā suā incusare licebit. Cæterū Agonothetæ nō indignabitur, ppter ea quod hoc animo in certamē descēderit, ut eius uteretur cōditione: id est, ita demū præmiū ferret, si uirtuti fortuna fauēte uicisset. Alioqui si conatui, non tantū effectui præmiū deberetur: tot palmis esset opus, quot in Olympicū certamen uenissent. Quāq; in huiusmodi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisq; gratia proponūtur: fit interdū, ut uictis quoq; præmia statuātur, nō honoris, sed solatiū gratia: uerū serijs in rebus, atq; adeo periculosis, quænam obsecro lex unq; mercedē statuit, nisi si quis facin⁹ peregisset: & ita peregisset, ut omnis numeros impleat? A quo tu quantū absis, mox audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicā promittit coronā ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq; ad hunc honorē uel aspirauit: qd' se telis obiecerit: quod nō sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unq; his uerbis muralem petiit? Acrīter cōtendi iudices, ut mœnia superarē. Omnia feci: sed depulsus sum. Quantūlibet enisus sit, nisi cōscenso muro, nemo tā inuerecundus, ut muralē coronā sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petiit, nisi ab eo q id effecerit: ad

rit ad qd' honor inuitat. Qui nauim in tēpestate deser-
tā, ad littus pduxerit, huic ex lege uendicatio est earū re-
rū, quæ nauī uehebātur. Quorsum attinet hic tuā iacta-
re peritiā, sudores, pericula, conatus? Nihil nō feceris, q̄
nauē in tutū reduceres: sed uictus tēpestate deseruisti:
audebis quicq̄ ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare?
Aut si ausis: futurū speras, ut quisq̄ te uel pilū sinat at-
tingere? Nō opinor. Siquis unq̄ ouationē, supplicatio-
nem, triūphū obtinuit, qd' ad uictoriā omnibus uernis
esset enisus: qd' grauius se gesserit in bello, nisi superior
discesserit: nisi præscriptū à lege numerū hostiū fuderit:
aude & tu tibi præmiū pmittere, qd' tyrānicidiū sis ag-
gressus. Qd' si nemini hominū memoria cōtigit, desine
tibi noua spe blādiri: desine inaudito exēplo postulare,
qd' sperare sit improbissimū, dare postulāri stultissimū.
Noli nobis cōmemorare, quāto capitis periculo murū
arcis cōscenderis: qua uirtute satellitiū Tyrānicū per-
peris: alios depuleris, alios occideris: quorū maximam
partē tibi liberū est fingere. Ad obtinēdum tyrānicidæ
præmiū, duobus dūtaxat uerbis est opus: Tyrānū occi-
di. Quātūuis conatū exaggeres, alleues, attollas: nō nisi
tyrānicidæ debet' præmiū. Alioqui qd' dices si eodē illo
die, q̄ tu arcē cōscēdisti, p̄multi pariter aggressi, sua q̄sq̄
uirtute freti: quorū nemo tamen tyrannū interemisset:
utrū omnes tyrānicidæ præmio potiētur ex æquo, nem-
pe quia conati? Age quid si multis strenue rē aggressis,

uni cuipiam, qui sit omnium ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere: an non praeteritis reliquis hic unus honorē auferet? Quam obrem tandem? Non quia plus adierit periculi: sed quoniam id confecit, cui lex honorē decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptā operam: negabis aequū esse uirtutis egregios conatus merito fraudari praemio, nisi fortunae suffragio adiuuentur. Sed quā tandem potest esse iniqua conditio, quā nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantūlibet iniqua conditio proponitur: eam nimirū facit aequissimā, quisquis suapte sponte recipit. In aleae ludo (si fas est hoc exemplū conferre) quid iniquius, quam uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus commode cadat? Atque id adeo nemo tanquam iniquū causatur: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaque lex quod praestari uelit, id palam atque in medio proponit. Quid abs te praestari possit, id tibi relinquit expēdendū. Illa nihil mauult, quam ut res quam optime cadat: quod si postea quam nihil iam intentatū reliqueris: quo minus effeceris, per fortunā stetit: intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunā, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei. Quae ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi praestanti. Neque uero existimus iudices, istud à maioribus quae hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factū, ut conato praemium non esse statuendū

statuendū putarint. Videlicet illud cauerunt: non tantū
ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de cona-
tu lites inuitarent: uerū etiā quod intelligerēt tyrānicidij
conatū non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi.
Vnde futurum prospiciebant: ut si conatui præmiū sta-
tuissent, temeritate conantiū Resp. subuerteret potius
q̃ restitueretur. Eteim Tyrānis quid aliud est, q̃ graue,
capitalēq; ciuitatis hucus: huic si quis medeat, ei mer-
ces digna proposita est: quā ita demū ferat, si remediū
præsentaneū attulerit. Verū huic malo neminē oportet
admoliri manū, nisi certū artificem: qui sua diligētia, pe-
ritiāq; fretus, nō sinat hoc licere fortunæ: ut dum ipse sa-
lutē dare conatur, illa uitā penitus eripiat. Quid: utrū
tu igitur in eiusmodi discrimine, conatum præmio iudi-
cas inuitandū esse: an potius pœna deterrēdū, nisi qd̃
conatus est quispiā, idem præstiterit? Nec illud te suble-
uat, quod mihi uidebare ratiocinādo colligere: quū lex
in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitionis:
par esse, ut multo magis in benefactis conatus habeat
rationē. Nam oportere legē multo p̃pensionē uideri ad
cōpensandā uirtutē, q̃ ad retaliandā culpā. Atq; uide
q̃ hic tota erras uia. Principio nō animaduertis hoc ty-
rannicidij facinus toto genere à reliquis discedere: pro-
pterea qd̃ aliorū molitio cū priuato moliētis periculo
modo cōiuncta est: huius cū publico Reip. discrimine
copulata: ut temere moliri tyrānicidij nihil aliud sit, q̃

temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualēcunq; conatū in quæstionē uenire sinīt: uerū in paucis dūtaxat: quæ uel propter insignē atrocitatē hoc odij merētur: uel eiusmodi sunt, ut prius exitiū adferant, q̃ conatus dent significationem. Quod genus, parricidiū, ueneficiū, proditio. Postremo nō uides nihil esse simile, totāq; natura, rationēq; discrepare: pœnæ legitimā irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū quidē proprie legū munus: alterum quasi quædā de iure cōcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidā est. Hoc ita habere sic demū intelliges: si reputes, q̃ multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: q̃ multa itē uetet, nisi obtēperaris, suppliciū minitans. Cōtra, uix unū atq; alterū esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædā em̃ eiusmodi sunt, ut durū ac seruile uideat̃ ad ea metu malī adigi: quo de genere sunt, uxore ducere: operā dare liberis. Hic lex nimirū urbanus ac uerecūdius tecū agit: patris, nō magistratus sumit habitū: precio ad id inuitat, qd' alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis nō improbo ciue præstari uelle oporteat: tamen & fortiora uidentur, q̃ ut à multis præstari queāt: & periculosiora, q̃ ut multi uelint suscipere. Nā inhumanū uidet̃ cuiq; uitæ suæ contemptū imperare. Ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiā longius trahere, q̃ ad
quæ

quæ semet ipsa astringit. Nec mirandū est, si attētior, si
vigilantior, si exactior est in pprio, naturaliq; munere
suo, q̃ in eo in quo p tēporis ratione in alienas partes
descēdit. Huic astipulat illud, qđ nouis etiā criminibus
exemplū, aut nouū noua lege solet institui, aut à simili
lege mutuo sumi. Neq; tamē idem fieri cōsuevit: si quis
quid noui facinoris cū laude patrauit, ut præmiū à con-
simili cōstitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nomi-
natim honorē statuatur eius facto: quod roget, uix habe-
bit: qđ postulet, haudquaq;. Quur eī legi necesse sit
passim ciuiū suorū officiū mercede redimere: qñquidē
ne sit impunita improbitas, id publicitus omniū refert:
at probus esse nemo gratis potest. Quid aut est quod
non uel gratus patriæ debeat ciuis: cui si uel animā im-
penderis: quid mirandū, si quod acceperas, id restituis?
Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium
persoluas: non præmiū illico tibi debeat, si persoluas.
Itidē: si quid in leges cōmittas, nō potes effugere suppli-
ciū: at non statim illæ tibi præmiū debituræ sint, si quid
cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cōti-
nerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ
non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus
natæ sunt: id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci ui-
ce fungātur. Finge itaq; nullas esse leges: quemadmo-
dum de aureo Saturni sæculo fabulantur Poetæ, suo
quēq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire be-
nefacta,

nefacta, quod nulla lex præmiū decernat? Vt lex non
minat nisi improbis: ita nō pollicetur optimis ciuibus.
Quorsum eīm opus pmissio, quū uirtus absoluta abun
de seipsa cōtenta sit? Proinde petere quod illa non sit
pollicita, profecto plus q̄ impudētissimū est: improbe
flagitare quod ea candide ciuilerq̄ p̄miserit, ciuis est
probitatis nō satis spectata. Tu quid merueris, paulo
post excutiet: interim finge sanē præcipuā quandā uti
litatē attulisse, cui tamen ex lege præmiū nō debeat.
Vtrū protinus clamitabis infrugiferum fuisse officiū:
ciuitatē in ius uocabis: plebem ingrata uociferaberis: mi
nitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sen
tentia decernant? An potius ipsam uirtutē abunde ma
gnū sui præmiū iudicabis? oblectabis te cōscientia re
cti: hunc esse maximū fructum officiū duces, qd' de alijs
citra tuū emolumentū benemerendo ad deorum beni
gnitatē uidcaris accedere? Nimirū hæc tibi futura sunt
satis, si modo ciuis sis optim⁹. Quod si nō cōtētus istis,
aliud adhuc nescio qd' præmium desyderes: certe maxi
mo proximū est gloria. Hoc tu iā propemodū tulisti.
Quāto metiris p̄cio, uolitare p̄ ora mortaliū, celebrari,
laudari, digitis notari mille, oculos omniū in te conie
ctos circūferre? Ista, inquā, uel maxima præmiij pars: nā
pecunia sanē q̄ exiguū momētū adfert. Tu conatus dū
taxat es: permagna portio, uel caput potius ipsum, tuo
deest facinori. At quū interim his rebus frueris: dū non
occiso

occiso Tyrāno, tamē uelut Tyrānicida celebraris: quæ-
so te, quantula pars abest à tuo præmio, quod laturus
eras, etiā si Tyrānū occidisses? Postremo isthuc ipsum
præmiū penē dixerim inuidendū mihi uidetur: quod
iam tibi licuit toties Reip. Tyrānicidiū imputare: quod
in celebri iudicio tibi contigit honestissimū præmiū fla-
gitare, & in tā frequentī theatro spectante Rep. magni-
ficam istā tuā tragediā peragere. Mihi uidetur iudices
beneficiū tulisse gratiā, quisquis exprobrare beneficium
potuit. Tu fortunæ, tu deorū munus imputas ciuitatis
& sunt fortassis, qui tibi libertatē acceptā ferāt. An hæc
tanta præmia cōtemnis? quæ uel uero Tyrānicidæ suffi-
cere debuerāt: nisi lex maluisset præmio conatū ab effe-
ctu distinguere. Quācū nullū me hercle præmiū magis
cōgruit ei, qui Tyrannū conatus sit occidere, nec occide-
rit: cū ut illi contingat Tyrānicidæ præmiū sperare, nec
ferre tamen. Hicīne erat ille gradus, in quo nos tecū cō-
morari iubeas? Quācū hoc nomine tuus conatus min⁹
promeret præmiū: qđ aliorū pposito fortuna modo
defuit, tibi uolūtas, ut ais. Effecisti qđ uoluisti: id quod
erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iādudū aliū gra-
dum (ut uideo) circūspectas, in quē te recipias. Nam in
hoc cū citra omnē præmij spem cōsistas, intelligis. Age
sequemur te p omnia: & aliū de alio fugitantē psequer-
mur, nec usq; sinemus cōsistere. Atqui nō tantū aggressus
sum, inquis, uerū etiā occidi: nempe filiū: atq; id faci-

Y

nus in

nus in duo secas Tyrānicidia: & quod filium sustuleris
plusq; Tyrannū, tum Tyrānidis successorē: & quod pa-
renti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo
mox: nūc hoc cuiusmodi sit inspiciam⁹. Parentē ais abs-
te, iugulato filio, eadē occisum opera. Negas em̄ refer-
re, qua uia peremeris, modo sustuleris: imo splendidius
istuc uideri uis, quod tuo quidē ense, uerū ipsius dexte-
ra sit interemptus. Hæc tā honesta iudices oratio possit
parū attentū fallere: præsertim hoc rem fucis illis suis &
phaleris uenditāte, dum nobis ob oculos ponit ualidū
illū, florentēq; iuuenē, sic patri adamatū, crebris uulne-
ribus confossum: parentē senē miserū, illi circūfusus, eo-
dem exanimatū ense, sanguinē utriusq; inter se confu-
sum. Ista quidē dictu splendida: sed quid ad tuam cau-
sam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat: nemo tā
effrons qui neget, spectaculū illud multo omnīū iucun-
dissimū extitisse ciuitati: quū senem Tyrannū iuueni ui-
deret incumbētē, exanimē exanimi: & in altero gaude-
ret sese leuatum malis præteritis, in altero futuroꝝ me-
tu. Hæc quū per se maxima, quū Reip. sint gratissima:
quid attinet uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudi-
cio uertitur: utrū tibi acceptū ferri oporteat, quod pater
sine cōtrouersia Tyrannus occisus est, an fortunæ, supē-
rumq; dexteritati. Quod em̄ tuo gladio pemptus est,
id uero q̄ est futile, nihilq;. Quid si tuo gladio ab eo q
eū utendū abs te rogasset, Tyrānus esset necatus: num
tu protinus

tū protinus Tyrānicidæ præmiū petiū uenires? Lex occisori pollicetur honorē: tu eum iugulaſti, de quo certe cōtrouerſum eſſe poterat, Tyrāni nomine cenſendus eſſet, necne: eū de quo nihil erat dubitationis, reliquiſti. Si prudens, prudēs excidiſti à præmio: ſin metu, multo minus etiā cauſæ eſt poſtulādi muneris: uerū illud tute uehemēter urgebas, uti prudēs uolensq; reliquiſſe uidere. Sed quod tandem erat iſtud tuū conſiliū: quū tibi ſic in manu eſſet nō toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerū certūq; Tyrānū relinquere? intelligebas (ut aiſ) omne negociū conſectū extincto iuene: propterea quod modis omnibus futurū præſcites, ut ſenex illico ſibi met eodē gladio necem conſciſceret. Videte iudices in maniſeſtiſſimo mendacio, quā rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiā cōmentus fuiſſet, nō poterat hinc explicare ſeſe. Siquidē hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceret: fortaſſe nōnullos inuenires, q̄ iſta prædicanti fidē eſſent habituri. Nunc qd̄ impudētius? quid uanius? quid ueri diſſimilius? q̄ aſſeuerare, id certū præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An cōiecturis es aſſequutus id euenturum, quod euenit? At quid aliud effici cōiecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertam ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro, certas illas cōiecturas, quibus hic noſter ua-

Y 2 tes præ,

tes præfensit inopinatū omnibus exitū. Iam ætate fessus erat, inquis: iā uiribus defectus: nec obtineri iā autumabat posse Tyrānidē, adempto filio. Tum indulgentius amabat, quæ ut filio uellet esse supstes. Nōne sentis hæc adeo nō esse naturæ rerū cōsentanea: ut iam omnibus uideātur esse cōfutata, uel priusquæ refellātur? Vtrū sentimentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si nō putas: fieri potuit, ut illi tutū uideretur, quod neutiquæ erat tutum: atque ita, p̄tinus toto falleris augurio. Sin putas sapuisse: cur erat quod usque adeo diffiderat? Quasi uero Tyrannus uiribus dūtaxat unius hominis: ac nō multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateque cōtineatur: quæ omnia si magis in senē quæ in adolescentē cōpetunt: cur tu in diuersum torques auguriū? An non illa ætas usu rerū callentior est? an nō altius dissimulat? an nō cauet diligētius? an nō prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusque in longinquū cōsulit? His solis rebus imperiū Tyrānicum administra. In militiæ duce quātulū est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in Tyrānide p̄fecto multo minus. Cur magis illū terreret adēptus fili⁹, quæ extinctus satelles quispiam audacior? quū arx superesset approve munita: superessent opes, arma, satellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi, potētesque: qui nō solum Tyrāni partes adiuuabāt, uerū etiā Tyrannos agebant. Quos equidē spero nūc nobis nō esse metuēdos: (nolim

(nolim em̄ infausta ominari) at ita tamē, ne nimiū secū
re negligant. Vsq; adeo ne senem cruda, uiridēq; (quod
omnes norūt) senectā, callidū, animosum, ambitiosum,
non stultū, una filiū mors cōsternauit, ut rebus despera
tis protinus ē uita sibi migrandum duxerit. Præsertim
quū ille patris dominatū nihilo reddiderit tutiorē, sed
multo inuidiosiorē: idēq; ob libidinē, atq; ætatis insolē
tiam, temeritatēq; : adeo ut expedierit propemodū illi
ad stabiliendā Tyrānidē filiū ē medio tolli. Eteṃ quo
propius ad iusti regni speciē accesserit Tyrānis: hoc mi
nus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū
hoc augebat, qđ maxime Tyrannos solet euertere. Ve
rā illa Tyrānidis munimēta, in callidi senis pectore erāt
collocata: sed tenerius adamabat filiū, q̄ ut defuncto
posset superesse. De matercula quapiā priuata loque
ris: an de uiro sene, callido, crudeli, deniq; Tyranno?
Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguen
do sumā operam: quē ipsa natura, quē mos, quem com
munis omniū sensus repudiat? Quis unq; isthuc audi
uit? Tyrannū usq; adeo pio in liberos fuisse animo: ut
nō dicam cōmori uoluerit, sed cōuiuere cōmōde quie
rit? Credite mihi, priuatorū isti sunt affectus. Tyrānus
neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid
sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; Tyran
num induit. Omnia cōmodis, omnia metu, omnia ne
cessitate metit. Solos hos amat (si quos tamē ille amat)

Y 3 qui uel

qui uel Deos ipsos odit: quos aut metuit, & tollere nō
dum expedit: aut quorū opera, ministeriōq; ad fulcien-
dum imperiū indiget. Quod si ullos ille posset amare,
similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sce-
lestes: quando nihil ad conciliandā charitatē efficacius
morū similitudinē. Atqui ne improbi quidem illi chari
sunt, nisi quatenus adiuuant. Adeo ut præposterū, uel
peruersum potius quendā Stoicū Tyrānus exprimat.
Neq; em̄ quisq; tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omni-
bus affectibus, atq; Tyrānus: hoc modo illos discernit,
quod Philosophus honesto metitur sua consilia, hic cō-
modo. An ille ullum pietatis igniculū in quenq; mortā-
lium sentire potuit: qui in patriā, uitæ parentē, altricēq;
qui in cælites omniū bonorū autores, tam sit impius,
ut illam crudelissima opprimat seruitute: horū phana
despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nō
nihil, sinamusq; te priuatos affectus in Tyrannicū pe-
ctus, hoc est, ignē in flumen transferre: an tandē persuā-
debis illud, usq; adeo indulgenter illum adamasse filiū,
usq; adeo in eū omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq;
semel cōtulisse: ut illo sublato, ne minimā quidem uitæ
causam sibi reliquā esse putaret? Repete: nō dicā ex hac
ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex
hoc sæculo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Prome-
thei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq;
matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatum accersi-
uerit?

uerit: Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non mode-
ste ferat. Priuatis parētibus uel indulgentissimis, mulier
cularū intēperatissimis affectibus mediocris luctus suf-
ficit: Tyranni in filiū charitatī nō nisi solam mortem sa-
tisfacturā esse tu Lynceu prauidebas? Age hoc quoq;
tibi donamus: uicerit homo Tyrannus priuatorū in li-
beros pietatē: uicerit indulgētia materculas omnis: qui
tibi compertū esse potuit, utro se dolor paternus incli-
naret? In rabiē, an in desperationē? Quo diligebat im-
potentius: hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ci-
uibus infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob
id deniq;, quo ueterē illam iram, nūc filij nece acerrime
exasperatā, irritatāq; Reip. supplicijs saturaret. Quod
si aliās uitæ pertæsum fuisset: hæc nimirū una causa po-
terat illum in uita retinere. Quid autē senili animo uin-
dictæ cupidius? An nescis q̄ impotentes ætas illa concí-
piat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat in-
cendío: siquādo atroci insigniq; contumelia laceffatur?
Quæ uero potuit esse atrocior, quā filij cædes, sic ama-
ti, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fue-
rit unquam crudelitatis, quicquid sæuitiæ, quicquid im-
manitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fa-
mes, deniq; si quid Tyrānicum: id omne semel de inte-
gro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiā ani-
malia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu
Tyrāno (quo nullū animal imitius) nihil tale metuēdū
esse

esse certissimus augur existimasti: quod in Tigris uideamus euenire? Quod si tibi uni compertum erat Tyranno sic in delitijs esse filium: quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut saeuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem, dilaniandam, discerpendamque insiliret? Id si non euenit, magna Dei gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita, fortunaque immiseris. Elige nunc utrum malis: an uerum fateri, nihil fuisse Tyranno cum nostris affectibus commune: an cōfingere sic adamasse, ut matricularum quoque uicerit delitias? Certe neutro modo tua constabit diuination. Quae nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspiret, quae fortunae comoditate te imprudēte euenit. Postremo donem? & hoc tibi, ut praesciueris, & certum praesciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non praescieris, quum praescientiae tuae fidem legi facere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturum quod euenit. Doce quis deorum quando isthuc tibi praenunciavit. Nihil habes quod dicas. Verum posteaquam re feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse coepisti: quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere: & quod fortunae beneficium uerbis in te transmoueres, tragoedia istam nobis comminisci coepisti: causas repperisti, quibus praescisse uideare. Sed dei boni, quam non bonum Poeta te praestitisti: qui tam incōsistentia,

incōsistentia, tā cū natura pugnātia finxeris: sæuissimū Tyrānū ob pietatē erga filium, ultro uitam fugisse: ob unius capitis necē, tutum sibi non putasse in uita cōmorari: quū omnia superessent, quibus Tyrannis & parat & obtinetur. Sublato eo, in quo omne Tyrānidis præsidiū collocarat: repente rebus suis diffisum, ad inferos abiisse. Age mitto nūc argumenta: hæc omnia uera, nō ficta credem⁹ esse, tametsi ne fucū quidē ullū habēt uerū. Si mihi ex omni hominū memoria, uel unū Tyrānum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pellacas longe prætulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, obseruaretq: qui sic illis sit filius, ut nō in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus q̃ in illis fidutiæ posuerit. Ego tibi p̃ multos referre possim, q̃ filios sic oderint, ut uiuos esse pati nō possent: adeo metuerit, ut ne cibum quidē unā capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demū se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior Tyrāni satelles, q̃ filius. Ex extrema barbarie cōductitios mauult ille, sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos. His uitā suā mauult cōmittere, qui sua patria frui nō possint, & alienā euertere gaudeant: qui barbaricis, feriniscq̃ uiribus antecellāt, & gigātes illos impios referant: qui propter animi cupiditatē non difficile ad quiduis periculī suscipiendū perducūtur, & propter ingenij feritatē à nullo facinore abhorrēt. Hi sunt idonei

Z Tyrannorū

Tyrānorū ministri: hi fiducia, munimentū, praesidiūq;
Tyrannidis multo tutissimū. Hos siquid ademerit, cau-
sam uideat dedisse, quare rebus Tyrannus diffidat. Nā
filius qua tandem ratione dominatū sustinebat? Acta-
te? at utilior aetas grandior. Robore? unus erat. Pruden-
tia? magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebat? at
si aduersum patrē obtinebat, mors illius senī etiā optā-
da. Si patris nomine: quid nisi unus satelles ademptus
erat? Nam custodiae quo deficerent: nisi ad eum cui ale-
bantur? Tutior igitur erat futurus Tyrannus amoto fi-
lio. Res em̄ Tyrāno suspecta, filius uolētus & insolens:
propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti
sunt. Filius illud praemiū spectat, Tyrannidis successio-
nem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira re-
gnandi libido. Ibi contemptis naturae legibus, & filium
horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dictu-
ris iam dudū, nescio quid: mane, praesens: nihil in expu-
gnatū omittā: urges. Nisi praeter modū adamauit filiū:
nisi diffusus est, cur sibi mortē consciuit? Isti huc uero me-
rito de mirādum: quippe qđ praeter omniū, ac tuā etiā
spem euenit. Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut ti-
bi rationē reddam, quid illi Dī in mentē immiserint, ut
sibi uim adferret: hoc tantū euincere sat est, te nullis cō-
iecturis hunc exitū certo praescire potuisse, quantūlibet
amarit filiū. Tametsi causa non admodū obscura. Iam
deorū siqui fuerūt huic infensi Reip. iras diuturna no-
stra calami-

stra calamitas satiauerat. Iam ppitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fatale tempus, quū impius ille senex Dīs atq; hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erinnes: aderant Furiae, facibus & hydris omnibus armatae: hae illi mentē ademerunt: hae uanā formidinē incusserunt: hae attonitū ad spontaneā suī cādē impulerunt. Nihil minus arbitrabatur, q̄ fugisse, qui filium peremerat, q̄ una cāde cōtentū fore: qua quidē una in re iure potes gloriari, quod Tyrannū uehementer fefelleris. Virum esse putabat, q̄ hoc facin⁹ peregisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere Tyrānos, q̄ magno suae uitae contēptu, Tyrāni caput impeterēt: qui nō adorirent^r facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent p̄ficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut si quis alius est Deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabat^r instare sibi carnificem: sensit adesse necessitatē illā fatale, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; qd' huius urbis pietati, qd' deo rū bonitati debet^r: cur tu id phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimē erat subeūdū, ibi fugitabas. Nūc ubi res prāter spem pulchre cecidit, tutūq; putas: fortunae laudē in te deriuas. Sed finge diuersum exitū fuisse consequutū. Pone Tyrannū ira percitū, passim ciues ad exquisita supplica rapere, p̄scribere, iugulare, in exiliū agere, possessionib⁹ exuere. Quid hic dices? Nō fines, opinor, eorū malorū causam, in te tanq̄ in auto.

Z 2 rem

rem referri, & fortunæ argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, siquid fortuito præter ppositū euenit. At nūc nōne iniuriū est: ut quod boni fortunæ cōmoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorē uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, q̄ id qd' euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo cōscendisses arcē, ut filiū, nō patrem occidisses: credi poterat te talē quandā spem animo concepisse: nunc casu, nescio, an metu potius in iuuenē incidisti: & tum deniq; diuina ista mens, & futurorū præsaga, sed quæ nō nisi post euentū sua prodat oracula, te corripuit. Quū esset fugiendū: ibi demū iudices in re tam tumultuosa, secū uelut ociosus consultare cœpit, utrū senem sua dextra dignū existimaret: ibi demū præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo cōmentū tam impudēs iudices efficiat paulo probabilius: quæ nec uiderit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) Poeta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit Tyrāno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ: fingere præscisse se, quod esset euentu cōsequuturū: & quod nō uideris, id ita narrare, quasi uideris. Quāto melius tuo cōmento, id est fabulæ suæ fides constitisset: si ita finxisses, te quū perempto iuvene, stricō gladio ad senē ire destinaasses: repente à tergo adfuisse Palladē illā Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse, ne tam
luculentū

luculentū facinus senili cæde obscurares: sese citra tuam operā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarū offunderet, sed multum etiā adderet lucis: dehinc abditū te per rimam contemplatū: uel (quod est te dignius) repente Deā sepsisse te nebula: ut Tyrānicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres: nec prius illinc discessisse, q̃ negociū omne cōfectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malū Poetā te præstitisses. Sed ociū, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ parteis cōmode tractādas: uidelicet lucri cupiditate, te protinus ad præmiū postulandū rapiēte. Nunc uel ipsa te prodit incōstantia, figmentiq̃ coarguit. In arcē ascēdisti, quo Tyrannū occideres: neq̃ tū præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis De⁹ oculos tibi restituit: ut uideres futurū id, quod accidit. Porro si ueris fidē facere uoluisses: narrare debueras, quēadmodū nocturnus explorator furtim arcē cōscenderis: in ædes clāculū irrepseris, forte fortuna obuio nemine: non dicā ut tolles aliquid: sed ut experireris, si qd' tuto facinus posses designare. Hæc molienti cōmodū fauisse fortunā. Itaq̃ quū adolescentē solum atq̃ incustoditū offendisses (ut est ea nimirū ætas securior, periculiq̃ min⁹ cogitās: præterea diuturna Tyrānis iam magnā metus partē exuerat) tū haud scio (ut mores illi⁹ erāt) multo uīno sepultū, atq̃ immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scili

cet: & somnū illi cum morte, id est, germanū (ut ait Ho-
 merus) cū germano coniunxisse: deinde ubi iā cardines
 procul stridere cōpissent: exaudito uidelicet morientis
 gemitu: ibi te metu exanimatū ita fugisse, ut nō uacaret
 gladiū ē uulnere tollere: quē nec parricidæ, nec sicarij so-
 lent relinquere, ne deprehendātur. Interea domi latitasse
 te: iam dudū de fuga cogitantē, & longinquas aliquas,
 semotasq; mūdi latebras animo circūspectantē: in quī-
 bus abditus posses irritati patris sēuitiā fallere. Iamq;
 te ad spontaneū exiliū accincto, repente in uulgus ex-
 ḡisse famā, liberā esse ciuitatē: Tyrānum unā cū filio iu-
 gulatū: reliquos metu fugisse: autorem ignorari facino-
 ris. Ibi repēte ad nouā tuæ fabulæ catastrophē, immu-
 tasse te animū: & qui prius de salute fueras sollicitus, p-
 tinus ad præmij spem arrectū fuisse: lucricq; auuiditate;
 priusq; tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius
 inopinati euentus laudem in te traduceres, profilisse in
 mediū: id quod uidimus, clamitasse tuū illū esse ensem,
 tuū facinus: nō unū præmiū tuæ uirtuti fore satis. Hæc
 nemo non credidisset: sunt em̄ rerum naturæ consenta-
 nea, usu comprobata, omniū opinione recepta. At tu
 dum sedulo quidē, sed tamen parum ex arte, tuā nobis
 præsentia niteris persuadere: q̄ multa cōminisceris, nō
 dicam tota facie à uero distantia, uerū etiam cum sensu
 cōmuni, cū more, cum natura penitus pugnātia. Primū
 Tyrānū tam matris filiū adamasse, ut sine eo uiuere
 noluerit:

noluerit: sic ob unius mortē metu fuisse consternatū, ut in uita manere nō sit ausus: sic illi toto pectore filium, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionē inflāmarī: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermē, ut nī tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturū fuisse, quo se iugularet. Non uides q̄ nō cōpetat tam insignis in Tyrannū pietas: tam secura in eam ætatē fiducia: tantus metus in hominē, excepto filio, reliquis omnibus præsidij munitū: tanta consternatio, in hominē tot periculis exercitatissimū: tanta imbecillitas in iratū? Quid igitur erat, cur tu senem illū tantopere cōtempseris, ut indignū habueris, q̄ tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignū iudicabas, quē occideres: quū eum Resp. nō putarit indignū, quē formidaret, quē maximo suo cum dolore ferret? Nō talem illū iudices: non talem sensimus, ut cuiq̄ contēendus uideri debuerit. Neq̄ tu eum unq̄ contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas in arcem armis refertam: sciebas superesse satellites: quorum uel unus (si senī uires deerant) sufficiebat iugulādo tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas, etiam in illa senectā reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammarī, ut iuuenibus etiam ualidissimis, sæpenu-
mero

mero fuerit intolerandū: siquādo solitum illud robur
quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo ani
mi motu recanduit. Quis aut tam inualidus est, ut non
illi pudor, ira, dolor ingens, uires suppeditet? Hoc erat
uidelicet, cur tu filium q̃ patrē malueris occidere: quod
illum inopinantē, inermē, dormiētē, fortuna obiecit.
Cum hoc pugnādū erat, armato, uallato, irato deniq̃.
Hoc erat quur gladiū relinqueres: ratus ne tātis per qui
dem morari tutū, dum reciperes: metuens uidelicet, ne
tā illū sarcinæ te redderet in fuga tardiorē. Reliquisti in
uitus, q̃ Tyrāno p̃di posses: sed p̃di maluisti, q̃ dephē
di. Neq̃ ego nūc formidinē tuā accuso: imo miror ma
gis, quod pedibus cōsistere, q̃d fugere potueris: quū au
dires moueri tyrannicā familiā, stridere arma: intellige
res tibi nō cum puero, sed cū uigilātibus, uiris, accinctis,
armatis, sobrijs, irritatis, deniq̃ cū rabioso patre dimi
candum esse: nō quod illum usq̃ adeo filij mors cōmo
ueret: sed quod arbitraret̃, & haud scio an uere, se peti
tum fuisse, dexteram tuā errasse tantū in filio. I nunc &
spera: non dicā hos iudices, uiros omniū perspicientissi
mos: sed uel è media plebe quenq̃ esset tam mucosus na
ribus, cui nō suboleat: imo qui nō planē odoret̃, persen
tiatq̃ totā hanc fabulā abs te cōfictam. Et quod Poetæ
solent, quū harent in explicando tragœdiæ argumēto:
hanc ueluti Deam diuinationem arte quadam induxi
sti, quo præsensionē tuā iudicibus p̃bares. Sine qua ui
debas

debas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis: qui gladium quo se feriret, reliquerim. Atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium: uerum etiam meritum esse, ut ipse ens inter arma deorum consecratur, dominus pro deo præsentì colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit, impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem. An uero nihil referre putas, quam præbeas occasionē, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti: quo nihil minus deest tyranno: nunq; ferrū abest, non in cubili, non in triclinio, nō in sacris. Reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror: qua fronte eum gladium tuū ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu inquam exanimatus reliquisti, quē postea receptū optabas. Reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adulescentes, filio suo inferias mactasset? Si tyrannū occidisti: quia tuo occisus est gladio: & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet: nam anceps oc-

casio, quam in partem cadat, id Dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiae debetur ei, qui dedit imprudens: si male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quae si feliciter, mirentur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat futurum, ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices haec pluribus refellere uerbis, quam necesse uideatur: quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuictum praetermittere. Quare quaeso, ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atque attente cognoscere: dum huc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat: hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin praemium deberetur, quod patri necis causam ministrasset: si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse, utrum manu sua quis occidat, an mortis causam praebet. Addebat æquum esse, ut cum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium: multo magis idem obseruarent in benefactis ad praemium. Haec aiebat meminisse sese in legibus esse disputata: illud addens Thraconicum: nisi sibi diuturna seruitus, legum memoriã obliterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem: sed nunc quid sibi uelint leges, inquisisse uideris. Bis enim

enim hic erras: qui neq; causæ datæ rationem, neq; dan-
tis animum discernas: id quod legibus traditū est: neq;
animaduertis, longe diuersam esse rationem maleficij
& beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpretes?
ita ne satis esse iudicas, uel ad pœnam, uel ad præmiū,
qualem cunq; quomodocunq; causam dedisse? Nihil
igitur refert, Hector an Aiace[m] occiderit manu, an gla-
dium illū dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc
laudem nuncq; ille sibi uindicasset: tametsi probabile ui-
deri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse
ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes, uel ad pœ-
nam uocamus, uel ad præmium: quoties armis in eorū
officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur?
Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis
istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat
habiturus, te non porrigente: tu porrigere nō poteras,
nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter
uenandum temere misso, forte Tyrannum uicinū inter-
fecisses: clamares tibi Tyrannicidæ deberi præmium?
An potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudēs
& inscius iaculum torsisses? Imo in ius potius uocan-
dus esses, qui missi teli temeritate ciuē (quod in te fuit)
occideris: nam quod in Tyrannum incidit, id nihil ad
te. Quid si caupo uinum lene ac suaue, quale Polyphe-
mo dedit Vlysses, Tyranno uendidisses: atq; ille eius
dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset: eaq; te con-

cepta febrī decessisset: auderes ne Caupo, uini titulo tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinōq; madidum exploderet? Cæterum quāto frigidiorē titulo nunc idem postulas? Vt cunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiūsq; frueretur: crapulam consequeretur morbus, præsertim in senē: morbum mors. Vulgo hæc eueniūt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antehac ob filiū necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te Tyranni coquum esse: probe callere palatum domini: medicos interdicare cibum, quo tamē ille oppidoq; lūbens uescatur: interminari morbum capitalem, nī temperet: id te nō fugere: eum cibum tu arte tua, cupedīsq; & condimentis magis ac magis illecebrosū reddis? Consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur Tyrannus: liberatur ciuitas. Hiccinē coquus ē culina in forum profiliens, & adhuc iure madēs, fuligine niger, Tyrannicidæ præmium postulabis? Mortarium, tunfillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus Tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa: qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit: probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultro uitam relinqueret: & causam dedisti,
ad quid

ad quiduis potius quæ ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo similius, quæ ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si Tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaque cognita re Tyrannus sibi uitam abrumperet: auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore ut Tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanto plures amicas extinctas sequuti sunt quæ filios. Nemo tamen tibi crederet: nemo tibi præmium decerneret: tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes Fortunæ gratias haberet, cuius comoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnū præmium existimarent, si commissi uenia donatus discerdes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere: deinde causæ æqualitatem: postremo animū: atque ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendū præmium, quæ ad infligendam poenā: id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locū habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur poenam: paucis benefactis præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur: in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atque instituta: quæ in eo, in quo temporis ratione

tanq̃ alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq̃ cōmuni
ter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit,
non tantum casus. Hoc rursū interest: quod in bene/
factis, nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit
legi: nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefa/
ctis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec
euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex me/
titur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse, prae/
ter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit. In
euentu simul & causam datam & animum expendit.
Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam
q̃ sit idonea: putat animum & euentum ad pœnam cō/
merendam sufficere. Sin animo simplici data est causa
mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi con/
niuet ad id, & nō putat ad suam cognitionem magnio/
pere pertinere. Sin euentus est consequutus: etiam si de
animi uitio doceri non potest: tamen temeritatis & ne/
gligentiae nomine pœnā irrogat: partim propter suspe/
ctam dantis uoluntatem: partim ut hæc latebra peccan/
tibus eripiatur, imprudens feci: discantq̃ homines uel
suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo
qui prudens & sciens, certam atq̃ euidentem noxæ cau/
sam dederit: eum perinde lex censet, quasi facinus ma/
nu peregerit. Veluti si quis hostem opibus, copiisq̃ iu/
uerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē
id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut
siquis

Siquis inimicum suum per dolum nauigio solutū im-
 ponendum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue
 pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iux-
 ta lectulum ægroti, loco pharmaci, uenenum ponat,
 futurum sperans ut eo hausto pereat. Tamen si non bi-
 bit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit,
 propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehemēter
 erat probabile id euenturū, quod ille moliebatur. Huic
 si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei
 futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, adponas
 euentum: non effugiet temeritatis crimen, nisi illum in-
 culpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco nō ad id
 destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno: arcu
 temet exerceas: lex tecum non agit: nisi si quem occide-
 ris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterum
 quod facis, tuo facis periculo. Quod siquid horum con-
 sequutum est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patro-
 cinabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis
 non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod pro-
 babiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine
 dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum
 non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam:
 idēq; non à malignitate legū latoris, sed partim ex ipsa
 rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde
 discernitur animus: causa data dijudicatur: spectatur
 euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuū faci-
 nus

nus aestimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuicibilem mortis causam Tyranno dedisse, sed imprudentem: nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necesse cōscisceret: quod euenturū ne uates quidē quisq; præscire poterat, tu nec suspicari. Imo posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti: quia bene successit: hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neq; enī tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque formidandum erat, q̃ ne Tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia Tyrannidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerumetiam periculosissimam Reip. Vn hoc tibi argumēto euidentissimo demonstrari? Finge te quēpiam ē ciuibz uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit Tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit: qui necato filio, seni causam mortis deris: atq; his fermē tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat: in illum omnem familiæ curā reclinauerat: illo se oblectabat. atq; hæc de priuato senecum fide dicet, quæ tu de Tyranno minus dure (ne dicam

dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse: præuidisse futurū, ut ille uitā fugeret orbatus filio: in quo uno omnia uitæ oblectamēta collocarat. Nō tibi defuisse iugulādi senis uoluntatem: sed hoc tantū egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur: ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse: in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc cōp̃ in tuo negocio: & tamē negabis paternā necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibi met manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris ob filiū necē sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi fatum accerferet: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur: id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspitione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam Tyranni, uideri uis nō modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen

Bb idonea

idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibita: quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur: etiam si mater quoque & filiae, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & praetimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud praesidium iudices: quod iste tutissimum, ac penè inextinguibile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo Tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat: quo nimirum intelligat, quod non inimice, non curiose (ut agebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Aut sibi deberi praemium, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusquam Tyrannum, tum Tyrannidis paratum haeredit: etiam si hunc euentum Diij non dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi praemium peteres, si Tyrannum suae furiae non essent ultae? Diij quiduis potius dederint, quam isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione: quandoquidem id tuto licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tu ne inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, Tyrannicidae praemium peteres?

An potius

An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Arcadis exul deliresceres: nos pro Tyranno iam immanissimū carnificē pateremur: & tuū caput ubicūq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus: qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatē coniecisses. Sed re filius erat Tyrānus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas Tyrānos alebat? Nam de patre nemo unq̃ dubitauit, quin Tyranni uocabulum mereretur. Quando autē antehac unq̃ fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse Tyrannos: id quod magis etiā natura repudiat, q̃ eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & Tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadē urbe patitur? Non uides necessario fieri ut è duobus, aut alter alterū oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maioris in patre, & in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat Tyrannidem, quid à Rep. præmiū postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reip. Sin patri cessit: quid tandē illū uocare pores, nisi Tyranni uel præfectū, aut satellitē? Quandoquidē seniori Tyrannicā appellationē ne tu quidē audes detra-

here. Verum ut quoquo modo Tyrannidem omnē in
adulescentē oratione deriuares: quā multa tu quidē non
ex re, sed pro causæ tuæ commoditate cōminiscebāris?
Cæterū quā in his cōfingendis decori, quod in personis
situm est, nullum habuisti rationē? Sic em̄ (ut memini)
inducebas in fabulā senē iam ætate mitē, & qui omnē
Tyrannidis acerbitatē ob senectā exuisset: non secus
atque mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in
aliū abeunt succū. Porro iuuenē ferocē, illo incolumi
gerentē Tyrannidē, iāque patri uiuo succedentē. Priua-
tus paterfamilias nō fert filiū se uiuo successorem: & tu
uis isthuc credi in Tyranno? Ille nō sinīt ullum ē liberis
rem domesticā ex animi sui libidine moderari: & Ty-
rannus sese uelutī abdicans imperio, negociū omne in
adulescentē reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris
quā dura sint ista, & quā à cōmuni sensu abhorrētia. Verū
quid faceres? nisi tales personas induxisses, exitū inue-
nire Tragoedia tua nō poterat. Quæso te, an unquā au-
ditū est Tyrannū ætate mitescere? Quando tu desines
ea quæ sunt priuatorū, quæ bonorū principū, Tyrānis
tribuere? Vt eodē igni cera mollescit, limus durefcit: ita
ætate plerique redduntur mitiores ac tēperatiores. Tyrā-
nus magis ac magis exasperat. Vt tēpus nonnullis po-
mis amaritudinē adimit, at uinis nonnullis acorē condi-
liat: itidem Tyrannis nō adimit sæuitiā ætas, sed exag-
gerat. Vis ipsissimā Tyrannici ingenij tibi demonstrē
imaginē

imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo
 pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent æta-
 tis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortas-
 se nonnulla uitia senecta uel detrahunt, uel certe mitigat,
 etiã si plura irritat, nonnulla parit. At Tyrannorũ men-
 tibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanita-
 te imbutis atque educatis, præter uitiorum omniũ incre-
 mentũ adferre senecta quid potest? Nisi forte libidinẽ
 adimit? Quancũ ista Tyrannidis quantula tandem est
 portio? Sed esto fuerit sane propter ætatẽ ad uolupta-
 tes segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecil-
 lior sit ad coitum, ad raptũ auidior. Fortasse pauciores
 huic execabantur ephebi, sed insigniores. Pauciores pro-
 ducebantur uirgines, sed exquisitiores. Quis nõ autẽ
 & plures? uidelicet quo senile fastidiũ optione, & uarie-
 tate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare
 possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstan-
 tiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi se-
 nis cupiditate metuebant. An tu putas unã cũ uiribus
 senescere libidinẽ? Multo secus habet. Immo quantũ
 ætas improborũ hominũ facultati detrahunt, tantũ adij-
 cit cupiditati. Quancũ Tyrannicũ animũ his in rebus
 non tam uoluptatis usus capit, quã nostra delectat cõtu-
 melia. Vt frigeat in sene Tyranno Venus, certe feruet
 uigetque malitia, sæuitia, nocendi libido. Postremo totũ
 illud uitiorũ agmen, quæ propria Tyrannorũ sunt, cu-

piditas, rapacitas, improbitas, impudētia, impietas, iracundia, uiolentiā, impotētia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periuriū (Quid autē oportet omnia cōmemorare nobis om̃ibus heu nimīū nota?) horū inquā nullū nō aetate sit acerbius: p̃pterea quod iuuenta nōnunq̃ naturæ bonitate uincitur: p̃terea quædā mala nondū didicit: at senecta, siquid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est: id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimā quandā feram abiit. Id ita euenisse iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere: quū sua cuiq̃ memoria abūde satis exemplū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc cōtinuo Tyranni nomine donabis? Ergo ex eadē Tyrannide sexcentos Tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in Tyrāni familia uel extremū mancipiū, qui nō ipse penē Tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumētis imperij potiebat: patri p̃ter nomē nihil cessit. Quasi uero nō sit isthuc omni Tyrannidi cōmune. Longe minima fructuum pars: qui solent ex Tyrannide capi, ad ipsum redeunt Tyrannū. Quēadmodū in latrocinio fieri cōsuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiunt. Alioqui nō cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit,

rit, plus etiā permittat suis, q̄ sibi ipsi. Solum nomē sibi
 proprie uendicat. Et in nullos est Tyrannus indulgen-
 tior, q̄ in scelerū ministros: quippe quorū opera sentiat
 suū imperiū cōtineri. Proinde sub unius umbra satelles
 omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrānidē quan-
 dā in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner ar-
 gumētatione pbare iudices. Vidim⁹, sensimus, experti
 sumus: nisi forte tā diutinæ calamitatis memoriā, tam
 pauculi dies oblitterauerūt. Neq; em̄ esset res usq; adeo
 misera Tyrānis, si unius modo foret tolerāda uiolētia:
 Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema
 barbarie aduenæ, feris q̄ hominibus similiores? Neq;
 desunt, qui se simulēt apud Tyrannū sceleribus suis gra-
 tiā promeritos esse, quo nimirū hoc nomine metuant
 à ciuib⁹. Horū igit unūquēlibet Tyrānū appellabis?
 & pro quolibet occiso Tyrannicidæ præmiū petes? Nō
 in tantū omnē exues pudorē opinor. Sed pater ætate
 fessus, omnē dominatū in filiū transtulerat: quicqd Ty-
 rannicū in urbe gerebat, id iuuenis uiolētia cōmitteba-
 tur. Sed isthuc quantū absit ab imagine ueri, quis tam
 cæcus ut nō uideat? Quis tā obliuiosus, ut nō possit ex-
 perimento refellere? Ego tibi cōplures nominare satelli-
 tes possum filio insolentiores. Ad hæc uerissimillimū est
 nullius insolentiā minus approbasse senē q̄ filij: uel qd
 odit omnē Tyrānidis affectatorē omnis Tyrānus: uel
 quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ
 .odijq;

odijq; sibi conflare (Callidissimi autē Tyranni est, eate-
 nus legitimū imitari regnū, quatenus obtineri Tyrānis
 possit) uel quod pater etiā pessimus, tamē liberorū nō
 nihil offendit uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis
 q̄ suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus,
 atq; id genus facinora designabat filius, profecto non
 Tyrannū agebat, sed insolentē satellitē. Sin approbāte
 patre, quasiq; per illū exercente Tyrannidē, utri tandē
 par erat imputari cōmissa, huic per quē gerebant, an ei
 cuius autoritate arbitriūq; fiebāt? Nō arbitror obscurū
 quin huic cui in manu erat, nutu ne fierēt, uetare. Quid
 aut nō agūt p̄ alios Tyrāni? Nā ipsi quidē neq; pueros
 emasculāt, neq; uirgines abripiūt, neq; proscribūt, neq;
 bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditati-
 bus manū inijciunt, neq; cōpilant ærariū, neq; tormen-
 tis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos
 expugnant, neq; incendūt uillas. Totū hunc Tyrānicū
 ludū per ministros exercēt. In unū tamē Tyrannici nō-
 minis inuidia cōpetit, in unū occidendū lex præmiū in-
 stituit, in unū stringēdi ferri ius facit, illos suæ cognitio-
 ni reseruat. Quorū ut quisq; sua opera Tyrāno pfuit,
 ita aliud atq; aliud uocabulū imponi potest, certe Tyrā-
 ni uocabulū nemini cōgruit, nisi unī illi, sub cuius ueluti
 clypeo, tota illa p̄nciosissimorū hominū colluies lati-
 fat. Arbitror uobis iudices sæpenumero auditū esse, id
 qd' eleganter à doctissimis uiris est scriptū, Tyrānis nō
 longas

longas modo, uerū etiā plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddā est animal Tyrānus: multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portē tosius: centenīs capitibus, centenīs linguīs, cētenīs manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerū ministros, totidem habere mēbra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita Tyrānis ex huiusmodi constat ministris. Verū ut illud quod corpus appellat, nihil est aliud q̄ quiddam omnibus ex mēbris aggregatū: ita in Tyrannide unū quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullum aliud membrū: contineat aut uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari: idēq; Tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiā, uolentiāq;: præfectum arcis uoces licebit: oculum nominēs licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuū Tyranni caput dicas licebit: Tyrannū certe uocare nequaq; potes. Vnū enim illud portentū Tyranni nomine censet: cuius autoritate, titulōq; cuncta hæc membra uelut animantur: idēq; unum forti ciuī permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes: ne tale quiddā eueniat, quod de Lernæa hydra fabulātur Poetæ: ut p uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una resecta dextera, multæ robustiores subpullulent: unius ui

ta te dominū, arbitrumq; cōstituit, qui sibi sit ausus Ty-
rani uindicare nomen: quo sublato futurū sit ut mēbra
reliqua quasi destituta spīritu, emoriantur, aut certe sa-
nentur. At quid ego tecū iam accuratis argumētationi-
bus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac uelut
tuo te laqueo capere. Iuuenē paulo ante magnū patris
satellitē nominabas. Non inficiabere. Rursum alio lo-
co dicebas omnē Tyrannidē occupasse filium: solius ap-
pellationis honorē cessisse. Qui cōuenit eundē & satellitē,
& Tyrannū appellari? Tum si cessit, nō igitur usur-
pauit Tyranni nomen. Contractus aut uerbis aut rati-
sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecū formula contraxit:
siquis Tyrannū occiderit, prāmiū ferat. Quid tu mihi
iuuenis flagitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere,
quodcūq; illud esset animal, quod Tyrānus diceretur.
Magnū (ut ipse fateris) satellitē occidisti, non Tyrannū:
qd tibi cū lege rei est? At rē, inquis, legis sequutus sum,
nō syllabas: eum interfeci, qui caput erat Tyrānidis, pa-
ratus hāeres paterni dominatus: libertatē peperit: serui-
tutē sustuli: hoc lex sensit: huius rei auctori prāmiū prae-
stituit. Satellitē, inquā, occidisti: nihil moror quantū, q̃
grauem, q̃ ferocem, q̃ scelestum: satellitem tamen occi-
disti Tyrānidis, nō caput: aut si caput, unū ē pluribus.
Sed hāc omnia tibi ex animi sentētia largiamur: fuerit
sanē res tota Tyrānidis filius: pater nihil nisi uocabulū
quoddā inane Tyrāni: quēadmodū in fabulis habet.

Echo

Echo nymphā, nil aliud q̄ merā quādā fuisse uocē sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere: præsertim ita dilucidis, ut perspicuū magis nihil esse possit, & cōmentitiā interpretationē domi tuæ natam in iudiciū adferre? Ego iudices nullum in Remp. exemplum perniciosius induci posse iudico, q̄ si consuescant homines calumniōsi à præscripto legum recedere: & interpretamēto, quod ad prætexendū facinus quisq̄ suū maxime idoneū cōminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis aut̄ unq̄ meminit de legis sententiā quæri solere: nisi quū in scripto quiddā apparet ambigue, obscure uēdictū: aut quū ex uerbis & euentu absurditas quæpiā extitit, eaq̄ manifesta? In priore nō cuiusuis cōmentū, sed iuris prudentiū respōsa, sed iudiciū sentētia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquātis per à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, q̄ uerba spectare. Duplex itaq̄ periculū uidetis iudices: alterū ne superstitiosa cauillatiōe literarū legis ab eo qd̄ lex spectauit, abducamur: alterū ne passim à præscripto discedendo, leges omnis & iudiciorū religionē subuertamus. Quorū illud quidē multo leuius est: propterea quod uix unq̄ accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdū quiddā exoriat. Hoc multo periculosissimū, perniciosissimūq̄. Eten̄ quæ tandē lex futura est, quā uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, nō facile possit aliquo commento subuertere?

Neq; quiscq; elabetur è iudicio uestro nocēs, nisi qui sit usq; adeo nullius ingenij, ut ne friuolā quidē aliquā cōmentatiunculā queat inuenire. Atq; ut cuiq; cōmodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenē, pro Tyranno satellitē, pro homicidio Tyrannicidiū: & passim aliud p alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrū iusiurandū, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscēdo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorū coniecturas spectare necessum erit. Ergo quū in omni causa maximopere cauēdum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, uerū etiam absurdissimū: quū legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usq; adeo infantem, & uerborū inopem fuisse: ut dicere non potuerit, qui quouis modo Tyrānidē sustulerit: huic præmiū esto, si modo isthuc sensisset. Neq; uero fugit illū, totā Tyrānidē per satellites & præfectos exerceri solere, per multosq; in his esse uel Tyrānis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omniū omnia ministrorū scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos nō tibi permittitur idem: nō quod illos uita dignos

gnos iudicet lex, sed quod unius cæde totā Tyrannidē tolli uelit, non multorū cæde reddi duriorem. Tuū erat legi simpliciter parere: necq; eius uerba quasi plumbeā quandā regulam ad tuū facinus accōmodare, uerū ad illius præscriptum factorū tuorū rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo nō aliud potest admit- ti pestilētius: ut ex legis arbitraria interpretatione, quē uelis interficiendī tibi pro tua libidine licentiā sumas. Non illud hoc spectandū iudices, q̄ inuisus Reip. sit, q̄ occisus est: q̄ maiore etiam supplicio dignus: uerū id etiā atq; etiā perpēdere oportet, exemplū præter leges iugulandī homīnes, semel in ciuitatē receptū, semel ue- stris sentētijs approbatū: deniq; præmio cōpensatum, quo tandē licentiæ sit processurū. Quod iste sibi in Ty- tanni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimū quēq; ciuiū licere. Quisquis pauper à locuplete cōtume- lia afficiet, protinus Tyrannū eum appellabit: & uene- no aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus nō placebit: si cui iudex erit inuisus: nō dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionē, Sophistā quem- piā aut sycophantā consulet (si ipse ingenio stupidio- re fuerit) & nouam legis interpretationē uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorē, q̄ ut huiusmodi ciuiū genus nō nomine, sed re Tyrānidē agentīū, ferro, igni, ueneno tollat à medio. Atq; ita breui futurū est: ut qd̄ in uno factū semel & pbauimus, & gauisi sumus: id in

multis sapius & doleamus, & improbem⁹. Credite m^o
hi, nō mediocre discrimen, neq; cōueniēter accipiendū
ut titulo reperto, priuatus hominē indemnātū interfū-
ciat. Id ita esse facile liquebit, siquidē animaduertimus,
nihil omniū esse, quod lex parcius, circūspectiusq; pmi-
serit. Etenim (si memini) tribus dūtaxat temporibus lex
indulsi: ut quis citra iudiciū hominē occidat. Primum
adulterū, sed in uxore deprehēsum: id quod intēperan-
ti & insuperabili mariti dolori donatū est. At ita si cor-
pus utrunq; pariter interimat: si argumentis idoneis
deprehēsum fuisse doceat. Deinde in uī depellenda. At
ita si demonstres te mortē effugere nequisse, nisi mor-
tem intulisses: id lex ita interpretat^r, quasi sese tueri po-
tius sit isthuc, q̃ aliū occidere. Vterq; tamen facti sui ra-
tionē reddere cōpellitur, statim sese pdere, nec expecta-
re donec in ius trahat^r: atq; (ut ita dicā) ultro semet reū
facere cogit^r. Quod si omnia cōstabunt argumenta: ita
demū a lege dimittit^r, ut uenia, nō laude dignus esse ui-
deatur. Postremo in Tyrānicidio: ubi propter periculi
suscepti magnitudinē lex præmiū quoq; pponit: at ita
si eum quē tibi lex isto uelut insigni Tyrānici nominis
denotauit, fortiter occideris: nō si scelestum alio scelere
sustuleris: neq; patiet^r te ius occidēdi permissum, latius
q̃ ad unicū Tyranni caput trahere: nisi siquis oblistat,
ut per illius necē tibi necesse sit ad illū penetrare. Iamq;
hoc factū tuū secunda illa ratione defenditur. Huic ter-
tio generi

tio generi fortasse proxima uideatur, hostem in bello ferendi facultas: quā tuæ tamen libidini lex non permittit. Nisi palam hostis sit declaratus: nisi in imperatoris uerba iuraris: nisi ille acie eduxerit: nisi signa canere iusserit: tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi: nam plusquam hostilia faciebat: nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare: actuo fortasse scelere frues: uerum ne serpat exemplum, poenas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Unum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers: quod nisi in unum non potest competere: neque traduci debet ab eo cui lex attribuerit: ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, Tyrannum appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perperdit nihil maius eripi cuiquam posse, quam uitam: uidit in extinctum facile uarias causas consingi etiam impune posse: quandoquidem ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quod multis titulis suum quisque dolorem posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiat, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quicquid lex promississe uideatur, ut homini uitam eripiat: quod coperta, quod multa requirit argumenta: quod multa concedit reo: quod maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spatium largitur ei, qui defert: quod liberam iudicium reiectionem.

iectionem. Quantū igitur à mēte legis abesse putas, ut
cuilibet permittat, uel p suo priuato dolore, uel domē-
stica iuris interpretatiōe, hoc est subuersione, in cuiusq;
uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantū criminū
aceruū exaggeres, quantūuis etiam uerorū, addo noto-
rum: dicas parricidā, sacrilegū, incestum, proditorē, pecu-
latorem, ueneficū interfeci. Tyrannū lex iubet occidi: at
hic unus multis Tyrānis erat sceleratior, pestilentiorq;
ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respō-
debit. Nihil moror q̄ fuerit scelerosus, q̄ perijt: in unū
Tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius tra-
hendi. Si detulisses: auditus, reuictus, dānatus à me pa-
lam pœnas dedisset: omniq; Reip. salubri exemplo fu-
isses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberri-
mo exēplo, perniciosissimū in ciuitatē induxisti: & legū
instaurationē, à legis uiolatione auspicas: hoc est, ma-
lis malo mederi studes. An me clam esse putas, q̄ multi
sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos
meæ cognitioni, nō tuis manibus seruo: sunt fora, sunt
tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices.
Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandāte ma-
gistratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, Ty-
rannū imitaris? Nam quo alio nomine tātopere mihi
est inuisus ille: nisi qd' mihi parere recusat, & præire co-
natur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manib⁹ ego
pmisero. Si iuuenē occidisses, quod nō alia patuisset ad
Tyrannū

Tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nūc occidisti, nō obfistentē, non auxilium ferentē patri, sed patris opem implorantē. Huius unius cæde contentus discessisti: Tyrannū nec impetisti, in quē unū tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrū ex usu Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illū exquisitiōribus excruciatū suppli-
cijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico iudices, quasi parū gaudeā pariter cū patre sublatū filium: uti-
nam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscūq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorū bonitas nobis hāc rem bene uerterit: & ta-
men nō cōmittere, ut huius temeritas si iudicio compro-
betur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iue-
nis iniuria uindicanda nūc agitur, sed de legis uiolatæ
maiestate. Non em̄ par est, ut cuiq; personæ præter ius
extincti odiū in scelere suffraget. Neq; tam spectandū
in quē cōmissum sit facinus, q̄ quo exēplo cōmissum.
Alioqui quur nō eadem opera, fas sit in Tyranni nepo-
tes, pellacas, pueros, uxores, libertos, lenones grassari?
Bonam Tyrannidis partē uxor sæpenumero suggerit.
Ad summā immanitatē, nonnunq; libertus aliquis, aut
uernula instigat: quur nō & hos iugulas? Si tibi ius est
æstimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid
quod est aliquid Tyrāno nocētius: in quod tamē haud
quaq; tibi ius sit occidendi. Finge esse q totā hāc urbē,
templa, domos, curiam conatus sit incendere: imo qui

Dd iam

iam compluribus locis ignem subiecerit: sed incēdium subito exorto imbri restinctum, auctore non obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factum approbabit? Non opinor. Atqui Tyrāno ille quanto erat nocētior? Tanto nimirū, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, q̄ expilare: ciues uniuersos uno igni finire, q̄ in pauca quædam sæuire capita. Et tamen in unū Tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittit. Illum deferendi modo ius habes? Hic in re tam aperta legis mentē calumniari, & nouo interpretamēto tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, q̄ legum auctoritatem euertere: atq; id per cuniculos quosdam agere, quod Tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Cæterū receptæ, & longo iam usu cōprobata, simpliciter oportet obtēperare. Neq; em̄ existimandū est maiores illos nostros uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationib⁹ instituisse, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primū ad iugulandi licentiā, fenestram aperiēdam ciuib⁹ nō putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quoddā esse Reip. malum, quod minore noxia toleraretur, q̄ male exagitaretur. Neq; posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, nō parebat: iam nihil opus esse priuata

priuata audacia, nimirū illis in Reip. administrationē uindicatis. Quod si Tyrānus in ius uocari potuisset: ne hunc quidē tuæ dextræ arbitrio permisissent. Videbāt & illud: Tyrannidē nōnullam habere monarchiæ legitīmæ speciē: hoc tantū interesse, quod in monarchia populus Regi paret, Rex legib⁹: in Tyrānide omīa unius libidini subiecta sunt. Rex publicā spectat utilitatē, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legū autoritatē in pristinū statum restituat: atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nā hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totū Reip. quasi corpus corripit, legum prudentia cōsueuit uti: ut exēplo magis, q̃ admitti talione morbo medeat: ne dum ciuitatē sanare studet, magnā ciuitatis partē interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis nō nisi in ipsos autores cōsueuit animaduerti: reliquis quos tempestas illa cōmouerat, dari uenia: aut uix etiā dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietē egissent. Quæ potest autē pestis esse fatalior, q̃ Tyrannis? Quæ sese lat⁹ in ciuitatis mēbra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uitio syncera pōt esse? Omitto iam quicqd est ambitiosorū: ære alieno obstrictorum, scelere cōtaminatorū: barbarorū (nam hæc tota sentina hominū Tyrannide gaudet: ut in qua nullis maiora, q̃ sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum

D d 2 inuoluit:

inuoluit: dum uel timent fortunis suis, uel rectū iudicāt
 seruire tempori. In hoc itaq; rerū statu leges non extin-
 ctæ, sed oppressæ modo, cautim & circūspicienter agūt:
 intelligunt hoc hulus citra summā ciuitatis perniciē ex-
 asperari nō posse: unī⁹ capitis dispēdio cōmode sanari
 posse. Quare docto cui piā medico præmiū ostendūt:
 digito demōstrant, qđ mēbrū secari uelint, qbus absti-
 neri. Caput indicarunt illæ: tu dextram secuisti. Illæ Ty-
 rannū: tu Tyranni satellitem occidisti. Quo præmio di-
 gnus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, to-
 tum hominē in extremū uitæ discrimen adducat: quo
 qui hominē legibus uerantibus occidat. Neq; ego nunc
 te cædis reum ago: aget alius fortassis, cui cūq; lubitum
 erit: uerū illud modo consiliū fuit, ostendere tibi q̄ insi-
 gnitæ sit impudētia in ea causa, tam eximiā tibi uendū
 care laudē: tā egregia poscere præmia, in qua nequeas
 obtinere, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut
 graueis poenas effugias. In nūc & curiosum me uoca: qui
 tam cādide, tamq; ciuilit̄ tecū agam: ut quū te possim
 in graue discrimē uocare, sat habeam legis & Reip. cau-
 sam defendere: ne circūuenta præmiū dare cogatur ei,
 qui nihil boni sit promeritus. Id quod nō iudicibus mo-
 do (quibus isthuc iam dudū liquere puto) uerū tibi etiā
 ipsi cupio persuadere: & facturū me confido, si modo
 tantisper animū possis attendere. Vn igitur: ut quēad-
 modum tu faciebas, itidem & nos summatim totā cau-
 sam ob

nam ob oculos reuocemus: dispiciamusque quod multa tuo in facto desiderent ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse. Tria quaedam requirit lex, & ita requirit: ut si quodlibet horum desit: aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodque deesse docebo. Quod si facio: utrum aequo animo cedes praemio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi constiterint: non est quod Tyrannicidae praemium petas. Animus, uia, & effectus. Animus duo quaedam complectitur: uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses: si praeter propositum: non magis profecto praemium tibi debeatur, quam si quis Tyranno amicissimus idem fecisset: nam idem potuit occidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti: atque id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidam propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omnis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares: utrum praemium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ul

Dd ; cisceris,

cisceris, Tyrannū occidisses, atq; id esset palam: num
præmiū auderes poscere? Quid, si latrones Tyrānum
forte fortuna obuiū obtruncassent: num ad hūc hono-
rem aspirarent? Quid si quis Tyranno priuatim infen-
sus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno ue-
nenū dares, dedissesq;: num, quæso, tyrānicidæ præmiū
postulares? Ego hic tecum nō ago cōiecturis: nihil dico
in uitam tuā: quæ quidem obscurior est, q̃ ut tu alioqui
tā gloriosus quicq; de ea ausus fueris dicere: illud unū
affirmare nō dubitem: qui Tyrannū quū tuto licuerit,
nō occidit: planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cu-
ius mors extremū exitium Reip. uideretur allatura, po-
tius q̃ ullam cōmoditatē: is aut priuatim dolorē ulcisci
uoluit, nō libertatē publicam uindicare: aut emolumen-
tum suū sequutus est Reip. periculo, non suo periculo
Reip. studuit prodesse. Postremo nō potest nisi gloriæ
ieiunio adductus uideri, qui tā insolenter se iactat. Nō
potest nō uideri lucrū sequutus, qui tam improbe præ-
miū flagitat. An nō uides igitur quantopere hac parte
à tota legis mente dissentias? quē illa tuæ uitæ periculo
sua causa uoluit occidere, eum tu nō solum uolens præ-
teristi, uerū etiā periculose in Remp. irritasti: quem sua
causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui
cōpendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge
te animū Tyrānicida dignum ad facinus attulisse, lucrū
perinde ut uitæ contemptorē: magni tamen refert, qua
ratione

ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior: quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrē: in non Tyranno Tyrannū. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse: ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset: uerū hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris fanè Tyrānidē: idēq; noua quadam & inusitata ratione. Vides q̃ multa tibi dono. Tamen obistam tibi, nec sinam ferre præmiū: propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi nō probatur: quæ non expediat moribus ciuitatis: quæ nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses: & rursum adfuisset Delius ille: per quē certum præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortem ac cerferet: atque id euenisset: utrum te tanquam Tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanq̃ immanem & ferum hominē execraretur: qui in eam sæuieris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses: atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrannicidæ laudem flagitabis, an raptus & adulteri supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam

feram tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses:ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses: utrum ut ueneficum oderit te Resp.an ut uirū fortem admirabitur? Tyrannū sublatum gaudebit:facti rationem,modumq; detestabitur. Quid si quū te Tyrānus familiariter uteretur:tu in cōuiuiō prætectu necessitudinis uenenum porrigeres? Deniq; si per magicas imagines,ac maleficas quasdam deuotiones Tyrāno uitam ademisses:utrum à lege præmiū,an poenā expectares? Atqui Tyrannidem utcunq; sustulisti.Euentu gaudet lex.Verum exemplū tam perniciosum in Remp.nō recipit:ut consuescant ciues scelus ulcisci scelere,patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo,uiāq; ut factum tuū approbetur? Quod lex permittit ut fiat:non statim permittit,ut id uia qualibet efficias. Adulterū ferro occidere licet:ueneno aut incantamentis non licet. Quur ita? Quia pestilens exemplū omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantūuis honesta, sinit in ciuitatē irrepere. Quid quod ne hostē quidē ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nā nusq; nō improbat maleficia lex:& ueneno tincta tela etiā in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti superat in his, in quibus nullum petitur præmiū:quanto magis id fiet in his, in quibus summū petitur? Lex triumphū statuit ei, qui certum hostium numerū fuderit. Fuderit aliquis nō acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrū
ciues

ciues hunc æquis oculis spectare poterunt triumphan-
tem: an potius sicuti ueneficum oderint, auersabuntur,
execrabuntur? Quid quod priuatis etiam in rebus uia,
modusq; perpeditur: quo magis idem oportebit, tum
in publico, tum in splendidissimo facinore: ut à quo con-
ueniat omnē sceleris suspicionem abesse? Age illud te-
cum reputa: si medico mercedem pactus esses, quo te
morbo leuaret: atq; ille nō pharmacis, sed maleficijs &
incantamentis morbum exemisset: utrum præmiū da-
bis, an magis hominē in ius trahes? iniuriæ malis arti-
bus datæ reū ages? Clamabit ille, morbo te leuauī: qua-
uia qd isthuc tua refert? Hoc tātū spectabas: ut morbo
liber esses, ei rei merces est pmissa. Ingratū te uocabit: q-
nisi sua opera, ne esses quidē, qui præmiū negare pos-
ses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præ-
miū esse pollicitum, nō Mago: neq; debere quicq;, nisi
rem malam ei, qui beneficiū male dederit. Quancq; ne
dedisse quidē uidetur, qui malum malo tollit. Id enim
mutare est incōmodum, nō amouere. Dices em̄ animo
nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istam litē uin-
ces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiā,
& uincibilior est tecū causa legi, q̄ quæ tibi futura fue-
rat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula discepta-
retur: hic de publico honore. Ibi falsus est unus: hic legi
fraus facta, per quā cautum oportuit, ne quisq; ciuium
circūueniatur. Ibi salus data: certa quidē & efficaci, sed
Ec suspecta

suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quod enim non sic appellatur homicidium, quo in ciuem contra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Resp. quandoquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen aegrotanti (ita ut non raro consuevit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis fati acceptum ferret quod uiuat: tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neque sua referre putabit: utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officii, aut non suscipere negocium: aut si dem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam: & quicquid a probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut plane ista uia Tyrannum occideris, citra ullum Reipublicae discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantum a crimine, uerum etiam ab omni criminis specie procul ab fuerit: ne uidelicet ea quae in hoc potissimum adhibita est in ciuitate, ut maleficium omne secludat: incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cui pia, aut certe Dijs similimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quaque permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Rempublicam irrepat. Postremo nisi ferro, non dâcularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute:

tute: nisi manu: nisi uitæ tuæ manifesto contēptu Tyrānū trucidaris. Neq; em̄ huc tātū spectat lex, ut Tyrān⁹ in præsens submoueatur: uerū illud multo magis respicit: ut oēs mortales itelligāt in ea ciuitate uiros esse fortes, q nō uereātur uitæ suæ dispēdio patriæ cōmodis cōsulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiā in posterū ab affectatione Tyrānidis deterreātur: cū uideāt in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutū præsidiū: quandoquidē illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit cōtemptor, eū esse alienæ uitæ dominū. Nam quod omnino satellitiū, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendāt: qui patriæ libertatem sua uita bene credat emi? Postremo aut: ut maxime tibi constet animus: ut cōstet uia: id quod est totius negocij caput, nō effecisti. Tantū enim abes ut Tyrannū occideris: ut quantū in te fuit, Tyrannidem maiore in modū auxeris, interfecto Tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius. Intempestiuā beneuolētiā nihil à similitate differre. Tantū abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidē potueris id euēturū, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnū pinde Tyrāni satellitē, nō Tyrannū occidisti. Sed paratū Tyrānidis hæredē occidisti: in Tyrānidē succedit, q prior, q potior est

tior est in occupādo. Verū esto sanè, certum heredem
sustuleris: igitur qui Tyrānus erat futurus, interemisti.
Atqui quod futurū est, id nōdum est. Porro lex eū qui
iam Tyrānus sit, tolli debet: non quē aliquando futurū
diuines. An qui statuā ex pacto debeat, & rudem trun/
cum præstiterit: fidē persoluisse uideatur? Non arbitra
bor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præ
miū postulandū supererant? Vides t̃p̃ ne unū quidem
omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse. Vo
lui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effece
ris. Postea è re nata propositū est cōmutatū. Hoc igitur
præmiū tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è
cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At pe
riclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is, qui su
dauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq;: uerū
eum, quē neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu
publico fuerat, occidi. At bene uertit ciuitati quod feci
sti. Numini igitur gratia debetur, talī, qualem Palladē
Atticis fuisse ferūt: de qua prouerbiū extat, quod Athe
niensiū male consulta, in bonū exitū uertere consueuit.
Non tu leges seruaasti, sed sustulisti: nō libertatem resti
tūisti, sed numē aliquod huic urbi propitiū, quod euen
tum tuæ temeritati debitum, sua cōmoditate à nobis
auertit, quod tuā stultitiā nobis uertit in occasionē resti
tuendæ libertatis. Nō ego ingrātū erga te populū con
stituo: imo tu populū ingrātum in Deos reddere labo
ras:

ras:quem quū semel in periculū uocarīs,ne pro simplici Tyrannide duplicatā pateretur:nūc rursū in discrimen trahere conarīs:ne ab iratis superīs, in pristinā seruitutem,aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienū meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudē uniuersam uendicas:ex quo præter poenā temeritatis,nihil ad te redire merito possit? Si Reip.si iudicibus pbare potes animum tuū tyrannicida dignū,qui nullū periculum uitæ Reip.causa recusarit:si facinus nō scelere,nō pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti:si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitū dedit euētum,aude tyrannicidā te uocare:aude pulcherrimū,ac penē diuinū munus à Rep.poscere:aude nobis seruatas leges, restitutā ciuitatē:aude tēpla,aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros,inuiolatas uirgines,impolluta matrimonia,deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare:aude mihi minari,quod obstiterim : aude ciuitatē ingratitudinis insimulare,nisi laudē promeritā persoluerit:aude iudices,uel iniquos,uel corruptos clamitare,nisi suis sentētjs præmiū tibi decreuerint. Contra:si suspectū quid uolueris:si periculosum:si contra leges:si cum scelere cōiunctum quod feceris:sit pudor,ac desine tandē improbe præmiū flagitare:quod nulla ratione pmerueris:poenā,si sapīs,incipere deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorū munere

Ee 3 læta,

lata, queas impetrare. Neq; em̄ putes unū me te à prēmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere. Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram autoritatē primū in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes, si nobis cesseris: si parueris: si tuā cupiditatē nostro submiseris arbitrio: si primū exemplū in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si mōstraris ciuitatī iam nō ex sceleratorū libidine, sed ex nostro præscripto cuiq; uiuēdū esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecū oratione uti puta. Si ciuē bonū mihi præstare studes, noli hāc stultitiæ notā mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadā gaudiorū ei prēmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tā diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui, cōmoui, propitios reddidī: denuo per ingratitudinē iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltē illorū beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe Deorū orationē uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur nō sinis nos in hāc ciuitatē perpetuo benignos esse? Quur tu ipse tā ingratulus existis? Ciuitas hęc semel mihi restitutā libertatem debet: tu bis debes, cōmoditati nostræ: & quod Remp. seruauim⁹, cuius tu pars es: & quod cōmoditate nostra
tuam

tuam periculosam stultitiā, uel scelus potius in maximā felicitatē uerterimus. Etenim nisi nos dextri, ppitijq; adfuissē⁹, quid aliud tu cū pericras, & p te Resp: Quod si planē cōtendis, ut prēmīū aliquod feras: abunde magnū prēmīū à nobis p̄solutū est, qd' p nos res à te male instituta, bene uerterit. A legib⁹ merito maior relata gratia: si nostræ p̄speritatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniā condonarint. A ciuitate satis amplā laudem feres: si ea patiat^r, ut in restitutæ libertatis historia tuū quoq; nomē admisceat^r. Hac laudis parte cōtentus desine nobis debitū uelle prærīpere: ciuitati munus nostrū eripere: legibus autoritatē adimere. Sed finē facio, nimirū extillata iā aqua. Quod supest nūc, uestre partes sunt iudices statuere: utrū secundū leges, secundum Deos, secundū Remp. sententiā dicere, an secundū hūc gloriosum ostētorē pnūciare uelitis. Vtrū hanc urbis felicitatē hui⁹ temeritati, hui⁹ scelcri acceptā ferre malitis, sapius exprobrādā, & breui fortassis à superis iratis (id qd' abominor) auferendā: an in Deos qbus sine cōtrouersia tota debet^r, referre: eorundē pietate seruandā, agendā, benēq; fortunādam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circūuentæ dicantur: an ut appareat legū restitutarū seueritatē, & iudicū sapientiā aduersus unius, inquā, postulationē ualuisse.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE

LVCIANICAE RESPONDET, FINIS.

Erasmus

ERASMVS ROTE-

RODAMVS M. IOANNI PALVDANO

RHETORI LOVANIENSIS ACA-

DEMIAE, S. P. D.

T INTELLIGAS humanissime Paludane, Erasmus illum tuum tametsi per omnes terras, mariaque uolitantem: tamē tui memoriam perpetuo secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων*. Quē in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquā in speculo uidebis, aulicæ uitæ incommoda: quæ tu mihi sæpenumero commemorare solebas: nimirum expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix istī liberæ, literariæque uitæ redditus. Idcirco feci eo studiosius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcanicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquādo audere aliquid.

Quur enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quā si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale,
mécque tui amantis,
simum mutu-
um ama.

Luciani

LVCIANI LIBEL

LV S DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI,

IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT,

DES. ERASMO ROTERODA

MO INTERPRETE.

CQVID TIBI primum
amice, aut quid postremū.
quemadmodum uulgo di-
ci consuevit, recenseam, ex
his quæ tum facere, tum pa-
ti coguntur, qui mercedis gra-
tia sese in alienas domos cō-
uictumq; tradūt alienum,
quiq; in locupletū istorum

amicitiā accensentur, si modo eiusmodi illorum serui-
tutem, cōuenit amicitiā appellare? Noui em̄ permul-
ta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accide-
re, non per louem quod ipse ea experimento cogno-
rim (neq; enim mihi unq; experiūdi incidit necessitas,
ac ne quando incidat Dñi prohibeant) sed quod cōplu-
res, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint
cōmemorare, partim qui in ipsiſ etiā dum malis consti-
tuti, quæ & quanta ferrent deplorabant, partim qui tan-
q; è carcere quodam profugi, nō absq; uoluptate recor-
Ff dabant

Accensetur
me

410 LVCIANVS DE MERCEDE CONDVC.
dabantur cōmemorabantq; ea quæ fuerant perpeffi.
Imo iuuabat reuocare ob oculos, quas crumnas effu-
gissent. Atq; hi quidem digniores mihi uisi sunt, qui-
bus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixe-
rim) omnis omniâq; mystica perdidicissent, cunctâq;
ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud
quaq; indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti
naufragium quoddam, ac præter spem obiectam sa-
lutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis
deraso capite, complures simul obambulantes, imma-
nes undas, procellas, sublatos in cælum fluctus, iactus,
malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis
autē geminos Castorem & Pollucem apparentes (Nā
hi peculiariter ad hanc Tragoediam pertinent) aut aliū
deum quēpiam repente, quemadmodū in fabulis fieri
consuevit, exortum: summiq; antennis insidentē, aut
iuxta clauum adstantem: qui nauim ad littus aliquod
molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut &
ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tuto in solū de-
scenderent, idēq; ope fauorēq; diuino. Atq; isti igitur,
permulta id genus ad præsentem cōmoditatem exag-
gerantes, cōmemorāt: quo uidelicet à pluribus stipem
accipiant: si non calamitosi modo, uerum etiā Dñs cha-
ri esse uideantur. Porro ij dum eas quas in tectis tulerunt
tempestates referrent, atq; immanes illas undas,
quin etiā decumanos fluctus, si fas est dicere: & quēad-
modū

*Oscitanter
audire.*

*Deus ex
improviso
exoritur.*

*Decumanis
fluctibus.*

modū primū à littore soluerint mari tràquillo: cōptūq;
 molestiarū perpetua nauigatione sint perpeffi: dum si-
 tiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq;
 quēadmodū infelici nauigio incautem quāpiam sub
 undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum,
 & asperum illiso, fractoq; miseri agre enatarint, nudi,
 cunctarūq; rerum inopes. Hæc inquā quū referrent,
 mihi quidē uisi sunt permulta præ pudore subticere,
 uolentesq; ac sciētes obliuisci. At ego etiā illa, præterea
 autē & alia nonnulla ex illorum narrationibus conie-
 ctans, deprehendī quicquid erumnarū cum eiusmodi
 conuictibus cōiunctū est. Quæ quidem omnia haud
 grauabor optime Timodes tibi percensere. Iam pridē
 em̄ mihi uideor animaduertisse, te de capeffenda hac
 uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus ser-
 mo incidisset; mox ex his qui præfentes erant, quispiā
 mercenarium hoc uitæ genus laudare cōepit: fortunatis-
 simos eos affirmans, quibus contigisset horum familia-
 ritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conui-
 uis adesse opiparis, idēq; immunes: præterea splendi-
 dis in ædibus diuersari: tum perigrinari omnigena cū
 cōmoditate, uoluptatēq; alba interim in rheda (si forte
 libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitia, obēq; cō-
 moditates quibus afficiuntur, etiā mercedem capere: id
 uero nō mediocre uideri. Istis em̄ haud dubie citra se-
 mentem, ac cultura, quod aiunt, cuncta prouenire, Hæc
 Ff 2 igitur

*Mercena-
 rium uitæ
 genus.*

Immunis.

resupinus.

igitur atq; id genus alia quā audires: animaduerti quē
admodū ad ea inhiaueris, q̄q; auide ad escam os aper
tum porrexeris: proinde nequid mihi certe in posterū
possis imputare, neq; expostulare queas: quod quā te
conspiceremus tantū una cū esca deglutientē hamum.
non reuocauerimus: neq; priusq̄ in guttur demergere
tur, reuulserimus: neq; præmonuerimus. Verū postea
q̄ cessassemus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi
iam, ac ui duci conspiceremus: tum quā nihil opis affer
ri possit, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inq̄.
nequādo possis dicere: quæ si dicantur, merito pfecto
dicantur: neq; à nobis refelli possent, quo minus peccas
se uideremur: ut qui prius ista non indicassemus: audi
nūc ordine omnia. Ac rete quidē ipsum cuiusmodi sit,
q̄q; nullum habeat exitū: non intus medijs in sinibus
inuolutus, sed foris tuto atq; per ociū ante cōtēplator:
unci æris aculeum, reflexam hamī aciem, ac tridentis cu
spides manu tentās, malāq; admotas experiēs. Quod
nisi uehemēter acuta: nisi sic illigantia, ut effugiendī nul
la sit facultas: nisi dira uulnera factura uideantur, acri
ter trahentia, & inexplicabiliter retinentia: nos quidē in
ter formidolosos, atq; ob id etiā pauperes, famelicosq;
ascribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si
uidetur, aggreditor: Lari in morem totam escam hiatu
deglutiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua cau
sa omnis hic sermo dicetur. Quāq̄ non solū de uobis
philoso

philosophis, aut his quicunque uitæ institutum sibi delegerunt cū uirtutis studio coniunctius: uerū etiā de grāmaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstūq; facere proposuerūt. Cæterū quū omnia sint inter istos cōmunia: eademq; prorsus accidant omnibus: palam est, philosophorū conditionē nō esse à reliquis eximiam. Imo hoc illis turpius ista contingere: quū sint cū alijs cōmunia: si n̄ qui cōducūt, nō alijs præmijs eos q̄ reliquos dignos iudicent: nihilq; magis q̄ cæteros in honore habeāt. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet: eius culpā potissimū in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciūt: deinde in eos, qui talia sustinēt. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in cōmemorādo reprehensionē mereat. Ac reliquū quidē hominū uulgus: puta palæstricos quospiā, aut adultores imperitos, sordidq; animo ac suo pte ingenio humiles & abiectos hoies: ne operæ preciiū quidē fuerit ab eiusmodi cōuictu dehortari: q̄ppe nequaq; obtemperaturos: neq; rursus æquū sit illis uitio uertere, quod nō relinquant suos cōductores, etiā plurimis ab illis contumelijs affecti. Sūt em̄ ad eā uitæ rationē accōmodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidē aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exercent: adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijq; inopes, desidiosi atq; inutiles reddantur.

Quemq; uirū paupertas enecat.

414 LUCIANVS DE MERCEDE CONDVC.

*In matellam
imingere.*

*Cur in ui-
tam uili-
tam aliq
se conferat*

*1. Pauper-
tas in Ca-*

Quamobrē nec ipsi rem aliquā indignā patiantur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterū eruditorū nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandū, enitendūq;: ut q̄p maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindiceremus. Videor autē recte facturū: si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: parūq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneā seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariarū inopiā proponunt: atq; eam umbram satis idoneā existimant: qua suū factū prætexāt, quod ultro ad eam uitā accesserint. Ac sibi sufficere credunt: quū aiunt se quiddam ignoscendum facere: quī id quod est in uita molestissimū, nempe paupertatē, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore:

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quicq; poetæ de paupertate prodiderunt. Equidē si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugiū aliquod uere cōtingere, non admodū anxie cū eis de uehementer amplectēda libertate

liberrate disceptarem. At posteaq̃ eiusmodi quædā accipiunt: cuiusmodi sunt ægrotantiū alimenta (quæadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur: nimirū semper illis manente eodem uitæ illius argumēto? Semper enim manet paupertas, semper accipiēdi necessitas: nihil quod seponat, nihil superest quod reseruetur. Verū quicquid datū fuerit, ut detur, ut uniuersum etiā capiatur, prorsus omne insumitur: ita tamē, ut ne id quidē in usus sufficiat. Rectius aut futurū fuerat: si nequaq̃ causas eiusmodi cōminiscerent quæ paupertatē seruant, aluntq̃: atq̃ catenus dūtaxat opitulantur: uerū quæ illam tandē aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Thcogni quū diceres eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitē dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quū semper mercede cōductus mercat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatē: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatē formidaturos: si modo reliquorum hominū in morem possint suo labore, suaq̃ industria uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoque ad eam uitā mercenariam facilem uidelicet atq̃ cōmodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent: & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq̃ adeo

Egritudo
Morbj.

2

adeo maiore labore consent, q̄ uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum q̄ hæc absint à uero: istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorū in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quū quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq̄ extremam usq̄ defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus: quū etiam reliquas illorum incōmoditates commemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiūt hac de causa in seruitutem addicere sese: ne istos quidē uero dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime proferitur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum: auri argentiq̄ uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq̄ eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uitante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq̄ ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum nō necessariarum cupiditas, atq̄ ingentium illarū & ampliarum opum admiratio. Enimuero quēadmodum miseros istos, atq̄ infelices amantes, callidi quidam & ueterratores

3 Tertia Ca'
Verissima.

ratores amasi receptant & fastidiēter ducūt, lactantq;
uidelicet quo iugiter amantes, ambient ipsos atq; in-
seruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidē
osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissol-
uendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent: diligen-
terq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper reti-
nent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupi-
ditatis ardorem: amantēq; ab se alienet. Proinde sem-
per arrident, pollicenturq; semper facturi sunt: sem-
perq; gratificaturi: semperq; ingentiū sumptuum ra-
tionem habituri: donec imprudentes ambo senuerint,
atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amādum: illi
ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est
ultra spem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil
non ferre: id quidē forsitan non usq; adeo uitio uerten-
dum: quin magis uenia danda: si quis uoluptate capia-
tur, & hanc undequaq; consecetur, quo possit ea poti-
ri: quāq; turpe forsan ac seruire: si quis ea gratia semet
in ius tradat alienū: ppter ea quod uoluptas, quæ ex li-
bertate percipit: multo suauior est, q̃ ea quā ille liber-
tatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pa-
cto ignoscendū illis sit: si modo consequantur. Verum
enimvero ob solam uoluptatis spem, multas perferre
molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum:
maxime quū uideant labores certos esse, manifestos,
& inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidē

Gg nihil

nihil aliud tandē est q̄ voluptas, ne tam longo quidē tempore contigisse. Præterea aut, nec uerisimile uideri: ut contingat aliquādo: si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis socij, dulci quadā gustata loto reliqua negligebant: ac præsentī uoluptate deliniti honesta cōtemnebant: ut non prorsus cū ratione pugnarit in illis: honestatis obliuio: nimirū animo uoluptatis illius sensu occupato. Verū si quis famelicus alij cuipiā loto sese ingurgitatī, neq; quicq; inde impertienti, assistat, idq; solā ob spem: quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandā lotū porrigat: assistat inquā ad hunc modū, recti atq; honesti oblitus: dñj boni q̄ hoc ridiculū, planēq; uerberibus quibusdam Homericis dignum. Ergo, quæ istos ad diuitū conuictū adducunt: & quibus impulsī sese illis dedūt, ad quodcūq; lubitū fuerit utēdos: hæc sunt, aut his fermē simillima. Nisi si quis & illos cōmemorandos esse iudicat: quos hæc una res ad id commouet: quod gloriosum arbitrant, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinē. Sunt enim qui hoc quoq; præclarū ac magnificum supràq; plebē esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorēq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipiēdæ sic illis habeatur: age iam consideremus apud nosmetipsos: primū cuiusmodi sint illis perferenda priusq; admittantur

q̃ admittantur: priusq̃ obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq̃ enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile: neq̃ ad id multo opus esse labore: sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imo necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites: mane excitatus assidue proforibus obuerferis, ut perdares: quum protruderis: quum excluderis: quum improbus interdum atq̃ importunus uideris: cum ianitori male Syssanti, ac nomenclatori Libyco subiiceris: quumq̃ nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, prodignitate eius cuius conuictum ambis: deligendus color, quo ille potissimum gaudeat: uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter assectere necesse est: uel antecedas potius, à famulis protusus: ac ueluti pompam quandam expleas. At ille interim cōpluris iam dies ne aspicit quidē te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq̃ quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit: tum deniq̃, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum Sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuā ac perplexitatē ridentiū. Qua quidem nō raro accidit: ut quū

oportuerit respondere: quis fuerit rex Achiuorū: mille
naues illis fuisse respōdeas. Atq; id si qui sunt modesti
pudorē uocāt: immodesti timiditatē nomināt: impro-
bi in scitiā. Ita fit, ut tu primā hanc diuitis comitatē, tibi
periculosissimā expertus, ita discedas: ut tantā animi
tui imbecillitatē ipse cōdemnes. Porro ubi multas iam
noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos
egeris: haud quidē Helenæ gratia per Iouem: neq; ob
Priameia Pergama: uerū spe quinq; obolorū: cōtigerit
aut & deus quispiā tragicus qui tibi sit auxilio: iam il-
lud restat, ut exploreris excutiarisq;: num literas noris.
Atq; ea quidē disceptatio nō iniucūda est ipsi diuiti-
quippe qui laudat interim, ac felix esse prædicat. Cæ-
terū tibi uidet, de uita ipsa, deq; omni fortuna tū certa-
men esse paratū: propterea quod tibi uenit in mentē,
idq; merito futurū, ut alius nemo sit admissurus, si pri-
us ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in-
uarias curas distraharis oportet: partim dū inuides ijs
qui pariter ex æquo tecū examinant. Finge em̃ & alios
esse, qui eiūsdē fortunæ tibi sint cōpetitores: te uero ti-
bi uideri cūcta parū absolute respōdisse, metuentē inte-
rim simul & sperantē, ac misere de illius uultu penden-
tem: qui si quid parū probet eorū quæ dixeris, peristi.
Sin arridēs auscultat, hilarescis & spe bona fultus cōsi-
stis. Porro cōsentaneum est: esse nō paucos: qui tibi ad-
uersentur, atq; alios in tuū locū uelint inducere. Horū
unusquisq;

unusquisq; clāculum uelut ex insidijs in te iaculat'. Iam uero illud cōsydera: quale sit uirū pmissa barba, cana coma, examinari: nunquid bonæ rei didicerit: & alijs quidē didicisse uideri: alijs secus. Superior interim uita, & om̄is antea cta ætas tua curiosius disquirit'. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiā de causa p̄uocatus, te deferat, & adulterū dicat: uel pæderasten: is p̄tinus, iuxta uetus illud puerbiū: ex Iouis tabulis testis. Porro si pariter oēs bene de te prædicent: suspecti, leues, ac largitione redempti uidebunt'. Nam admodū omnia tibi cōstent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obsistere. Alioqui nunq; obtinueris. Age sanè. Hoc quoq; cōtigat: ac bona quapiā fortuna cūcta tibi feliciter cesserūt: & probauit ipse doctrinā tuā: & amicorū præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimā habet fidē, nō dehortant'. Ad hæc uult etiā uxor. Nō refragat' domus præfectus, neq; itē dispensator. Nemo tuā insimulauit uitā: dextra omnia, & omni ex parte bene promittūt sacra. Vicisti igitur o fortunate, & coronatus es Olympia. Quin Babylonē magis cepisti, aut Sardonū arcem occupasti. Habebis copiarū cornu & gallinae cū lac emulgebis: iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant: ne corona tua frondea dūtaxat sit: simul ut merces haudquaq; cōtemnenda præstituatur: cæq; cōmode ad usum, citraq; negotiū persoluatur: utq; re/

liquus itē honos tibi præter ministrorum vulgus sup-
 peditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursatio-
 nibus, à uigilijs, in otium te recipias: uti id quod uulgo
 solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nū-
 hilq; iam facias præter ea sola, quorum gratia primū
 receptus es & in quæ cōductus. Ita enim consentaneū
 fuerat Timodes: neq; ingēs malū erat futurū: si qs sub-
 dita ceruice ferat iugū, leue nimirū & portatu facile qd
 q; omniū maxime, auro illitū. Atqui lōge secus res ha-
 bet: imo nihil horū reperiet. Siquidē in medijs ip̄is id ge-
 nus cōuictib⁹, sexcētæ res accidunt: uiro ingenuo neutiq;
 toleranda. Quæ quū audieris: ipse tecū ordine reputa-
 to: nū quisq; ea ppeti queat: cui quidē cū cruditiōe uel
 minimū commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à
 primo conuiuio: unde consentaneū est te consuetudi-
 nem illam cōspicaturū. Primum igitur, adest tibi quis-
 piam: qui te iubeat ad conuiuū accedere: famulus nō
 incomis: qui tibi prius placandus datis in manum, ne
 uidearis inciuilis, ut minimum quinēq; drachmis. At il-
 le Accizans, seq; quum maxime cupiat, cupere dissimu-
 lans, Apage inquit. Egone quicq; abs te? Addit & illa,
 absit, dñ prohibeāt. Tandē flectitur atq; obtemperat;
 ac discedit, te late diducto rictu subsannans. Tu porrō
 nitida sumpta ueste, mūdissimēq; cultus, lotus accedis;
 sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inur-
 banū: quēadmodū postremum uenire, graue. Proinde
 media inter

media inter utrunq; obseruata opportunitate ingre-
 deris, teq; sanè quam honorifice excipiunt. Tum arre-
 pta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra
 diuitem: inter duos fermè ueteres amicos. At tu perin-
 de atq; in Iouis ædes ueneris, nihil nō admiraris, & ad
 omnia quæ geruntur suspensus inhias: propterea quod
 noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te
 spectat: omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obser-
 uant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti: quippe
 qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut
 oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros
 aut in uxorem: num subinde, ex obliquo respectes. Ac
 reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter
 imperitiā ad ea quæ fiūt attonitum, ac stupefactum,
 derident clanculū, coniectantes te nunquā antea apud
 alium quempiam cœnasse, nouūq; tibi esse ut man-
 tile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsi-
 tantia sudés oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum
 poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opso-
 nis, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui
 prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eū
 qui proximus accumbit respectes necesse est: atq; eun-
 dem imitatus, conuiuij rationem & ordinem discas.
 Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus
 perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupe-
 scens. Atq; interim quidem, diuitis admiraris felici-
 tatem

tatem, propter aurí uím & eboris, tantasq; delicias. Interim tuâ ipse deploras infelicitatem: quí quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunq; & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendâ quâdam uiuas uitam: quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrâtes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur: ut Homericum illud nunq; desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiq; simul Danaï, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant.

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perq; ingenti scypho quispiam, præbibi tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellâs. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respôdere, ppter eiusmodi morû imperitiâ ignoras: iâq; rusticanus, & inclegans esse uideris. Cæterû ea propinatio multorû ueterû amicorû inuidiam in te cõcitauit: quibus nonnullos iâdudû tuus accubitus clanculû urebat: quod modo quû adueneris, ijs anteponare: q; multorû annorû seruitutẽ exhauserint. Protinus itaq; talia quædâ de te inter illos dicta ferunt. Illud scilicet malis nostris

lis nostris deerat: ut etiam his qui nuper in familiā cōmi-
 gratū, posthabeamur. Et solis græculis patet urbs Ro-
 mana. Et quid habet: cū sobrē nobis debeāt anteponi?
 Num mirificam quandā utilitatē adferre vident: quū
 uerbula quædā misera dicunt? Rursum alius, hæc. An
 non uidisti: quantū biberit: quēadmodū cibos apposi-
 tos auide corripens deuorarit? Homo inelegans, ac fa-
 me enectus: qui ne per somnū quidē unq̃ fuerit albo
 pane saturatus: multo minus aue Numidica, aut Pha-
 siano: ē quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro ter-
 tius, fatui inquit priusq̃ quinq̃ abeant dies, uidebitis
 hūc nihilo pluris fieri cū nos. Nam nūc quidē, nō secus
 atq̃ calcei noui solent, in precio est, & habet charus: ue-
 rū ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq̃ deformatus,
 tum misere sub lecticam abijcietur cymmicibus, quēad-
 modū nos, oppletus. Atq̃ inter illos talia p̃multa de
 te iactant. Ex quibus aliquot iam tū etiā ad calumniā-
 dum insimulandūq̃ te incitant. Omne igitur illud cō-
 uiuiū tui plenū: ac pleriq̃ de te sermones. Tu uero pro-
 pter insolentiā atq̃ insuetudinē plus cū sat est hauris
 uini tenuis & acris: eoque iādudum aluo tibi cita discru-
 ciaris: uerū neq̃ decorū tibi ante alios ē cōuiuio disce-
 dere: neq̃ rursum manere tutū. At p̃ducta interim in
 longū potatione dū sermo alius ex alio nascitur: dum
 spectacula alia post alia proferūtur in cōuiuū (nā uni-
 uersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nō

Hh mediocri

mediocriter discruciaris: cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur: neq; auscultare, si quis uoce, cithara uel canat egregie dilectus adolescentulus. At laudas ramen inuitus, cæterum animo illud optas: ut aut terræmotus reppens ortus ea cuncta discutiatur: aut incendium aliquod renuncietur: quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium: quod mihi quidē haudquaquā suauius sit cepis, candido q; sale, libere quā uelim ex his & quantū uelim edenti. Verum ut ne tibi commemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur: ut ne nocturnos uomitus: mane uobis erit de mercede pacto transigendum: quantū, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit. Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti: q̃ nullus in his fastus: sed citra ostentationē, moderata ac popularia omnia: sed mediocria omnia ac plebīa. Sic aut animū inducas uelim: ut existimes oīa nobis fore cōmunia. Nā ridiculū profecto: si quā charissimā possessionum mearū partē, puta meā ipsius uitā, aut per Iouē, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam: nō aliarū item rerum te mecū ex æquo dominū ac possessorē existimē. Cæterū quādo certū quippiā est præfiniendum: equidem uideo uitæ tuæ frugalitatē, & animum paucis contentum. Neq; nō intelligo haud mercedis ad

cedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta nostræ in te beniuolentiæ causa: tū honoris: qui tibi præter cæteros omnis cōtinget. Attamē præfiniendū est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuit: habita ratione, uir amicissime, munerū etiā illorū quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; eī uel ista nobis fuerint neglectui futura: etiā si nunc hæc pactione nō cōplectamur. Scis autem cōplures per annum eiusmodi munerū occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmiū nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniā negligere. Hæc ille dicens, totūmq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilē reddidit. Tu porrō qui dudum talēta, ac multa nummū milia somniaras, solidos agros, & familias, sentis quidē tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniā: nihilominus blandit tibi pollicitatio tamē: atq; illud cōmunia futura sunt omnia ratū & uerū fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, nō imo è corde profecta.

Tandē præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis præsentibus quēpiam in eo negotio ueluti mediū intercedere iubet: qui salariū modum pronuntiet eum: qui neq; ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque

Hh 2 rursus

rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, una cū illo à pueris, adulando educatus. Eho tu inquit: num inficias ire potes: quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omniū fortunatissimus: cui primū contigerit: quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis cōsuetudinē admittaris, ut cōmunes penates habeas, ut in familiā inter Romanos primariā recipiaris? Id nimirū tū Croesi talenta, tū Midæ diuitias superat: si modo modest⁹ esse noris. Egdē nō paucos noui magni nominis uiros: q; cupissent, etiā si quid ultra dandū fuisset, gloriæ dūtaxat causa, cū isto uiuere, & familiares apud hūc atq; amici uideri. Qua ppter haud inuenio: quibus modis tuā prædicem felicitatē: qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidet: nisi plane es insolens: si tantū accipias: simulq; pronun-
 ciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; em̄ iam possis effugere: quū intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mullitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facilēq; sequeris: ut quod nō admodū te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assucueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirant: quod te conspiciant intra cancellos uersantē, ac nullo prohibente in

bēte introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus deli-
 tijsq; domesticū quendam ac familiarem esse factum.
 At ipse nondū uidere potes: q̄obrem illi te felicē exi-
 stiment: nisi quod gaudes tamē tēq; ipse fallis, semp fu-
 tura meliora fore existimans. Cæterū contra atq; spera-
 ris euenit: & quēadmodum adagio dicitur: iuxta Man-
 drabuli morē negocium procedit: in singulos (ut ita di-
 xerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim
 uelut in luce dubia, tum demū dispiciens intelligere in-
 cipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, q̄ ampullas
 quasdam inauratas, porrō graues, ueri, inuitabiles, p-
 pectuiq; labores. Sed quinam istī sint, forsitan me roga-
 bis. Neq; enim uideo inquies: quid in hac consuetudi-
 ne sit adeo molestū: neq; intelligo ista quæ commemo-
 ras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie: nō
 molestiam modo negocij perpendens, uerū sceditatē,
 humilitatē, prorsusq; seruitutē, uel præcipue interim
 consyderans. Principio memineris ex eo tēpore, te iam
 neq; liberū, neq; ingenuū posse uideri. Noueris enim
 te hæc omnia genus, libertatē, progenitores, ante limē
 relinquere: quū in huiusmodi seruitutē temetipsum ad-
 dicens in ædes ingrederis. Siquidē libertas tibi comes
 ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilē te cō-
 ferenti. Seruus itaq; (tametsi nomine ipso grauiter of-
 fenderis) seruus inquā, uelis nolis, futurus es: neq; unū
 us seruus uerū cōpluriū: operāq; seruilem præstare co-

geris, obstipo capite, à diluculo in uesperam usq; : idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies: ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recursans: facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq; : atq; ob id ipsum sit: ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas: quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicū aliquid mancipium, uociferante præcone diucndaris. At qui tum uir egregie: quum instāte nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; , quodcūq; illud tandē est quod datur: hæc uidelicet est auctio. Nā præcone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit præco: quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam o scelereste (cur enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigādū captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset: te ipsum deplorares, tanq̃ indignam fortunæ iniuriā patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret, in seruitutem asserēs, leges inclamares: omnia faceres, acerbe ferres: & o terra, o dij, magno clamore uociferareris. Nūc uero: quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si

etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatē aspirare: cū ipsa uirtute ac sapientia ul-
tro adductū uendideris: nihil illa reueritus, quæ pmul-
ta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele disserun-
tur: quū libertatem laudant, seruitutem damnant. An
non te pudet: quū inter homines assentatores, & em-
ptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris:
quū in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pal-
lio uersaris: quūq; Romanam linguam perperam ac
barbare sonas: præterea, quū agitas cōuiuia, tumultuo-
sa, magna hominū turba cōferta: quorum pleriq; colle-
ctitij, quidam sunt, & improbi. Atq; inter hos laudas
odiose, bibisq; præter modū: deinde mane ad tintina-
bulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima so-
mni parte, una sursum ac deorsum circūcursas: hester-
no luto etiādū tibijs adhærēte. Vsq; adeo ne te lupini,
aut holerū agrestiuū tenuit pœnuria. Vsq; adeo tibi de-
fuerūt fōtes frigida manātes aqua, ut p̄ despationē ad
ista deuenires. Haud puto. Quin potius palā est: te, nō
frigida aqua, neq; lupini, sed bellatiorū, atq; opsonio-
rū, uiniq; odorati cupiditate captū eo uenisse. Quæ dū
lupi piscis in morē auīdus appetis: tuo merito euenit:
ut hamus tibi fauces trāffixerit. Itaq; p̄sto sūt hui⁹ intē-
peratiæ, gulæq; autoramēta. Ac p̄inde atq; simia à trū-
co reuinctus collo, reliqs qdē om̄ibus risui es: at ipse tibi
delitijs affluere uideris, cui cōtigerit, affatim expleri ca-
ricis. Cæterū

ricis. Cæteræ libertas, ingenuitas, una cū ipsis gētilibus, ac tribulibus, hæc nimirū euanida cuncta, atq; istarū rerum ne memoria quidē ulla: q̄q; hoc quoq; ferēdum: si uita ista cū hac turpitudine dūtaxat esset coniuncta: quod ē libero seruū uideri facit: nō labores etiā accederent, cum illa seruorum colluic cōmunes. Sed uide, nūquæ tibi imperātur, leuiora sint his: quæ Dromoni aut Tybio mandantur. Nam doctrinæ quidē, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perq̄ exigua illi cura est. Quid em̄ (ut dici solet) cōmerciū asino cū lyra? An nō uides uidelicet: q̄ misere macerentur immodico desyderio, uel Homerica sapientiæ, uel Domesthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonica sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurū, argentū, atq; harū rerum curas tollat: nihil fuerit reliquū, præter fastū, molliciem, lasciuiam, luxū, ferocitatē, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opte. Verū quoniam tibi barba ingens propendet à mento: quoniāq; uultu ipso graue quiddā & uenerādū præte fers, tū quia pallio græcanico decēter amictus es: norūtq; iā omnes te grāmaticū esse, seu rhetorē, seu philosophū: pulchrū ille sibi putat: ut & eiusmodi quispiā, anteambulonū suorū pompæ pmixtus esse uideat. Futurū em̄ hac re ut græcanicarū disciplinarū studiosus, reliquæq; om̄is doctrinæ neq; negligēs, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculū uir egregie uenias: ne non

ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob
barbam palliumque conductus esse uideare: proinde ut
perpetuus apud illum conspiciaris oportet: neque absis
unquam: uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio te-
met exhibeas conspiciendum: neque locum in acie dese-
ras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid
forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, ob-
uijs ostendas, quam ne per uiam quidem ingrediens, incurius
sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium: quod in-
ter inambulandum datur, in re quapiam honesta col-
locet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim,
nunc scansim plerumque, nunc descensim (Nam scis hu-
iusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spi-
ritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quo-
piam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim
locus desit, ubi uel assidere queas: librum uidelicet stans
in manum sumis, quoque fallas tedium, legis. Post ubi
ieiunium te sitientemque nox occuparit, incommode lo-
tus, intempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coe-
nam accedis: haud perinde deinceps in pretio habitus,
neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis ad-
uenerit recentior: tu post tergum reuerteris. Itaque in an-
gulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis: testis
duntaxat ac spectator eorum quae apponuntur, canum
ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat: uel aridum
maluae folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab

I i ijs qui

ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arreptu-
 rus. Audi iam & aliud cōtumeliæ genus. Quid quod ne
 ouū quidē soli tibi apponitur. Neq; eī cōuenit: ut tu
 semper eadem requiras: quæ hospitibus atq; ignotis
 ministrantur: quandoquidem hæc tua sit inscitia atq;
 inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur: qua-
 lis alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta: tibi pul-
 lus dimidiatus: aut palumbus aliquis aridus atq; insipi-
 dus: non auis uidelicet: sed manifesta contumelia ludi-
 briūq;. Neq; uero raro fit: ut si quando desit alibi, mi-
 nister repente te inspectante submouens ea, quæ tibi
 erāt apposita alijs apponit: illud tibi ad aurem immur-
 murans: tu profecto noster es. Quod si quando inte-
 rim dissecetur, uel porca scæta, uel ceruus: aut structorē
 tibi modis omnibus propitium habeas oportet: aut
 certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circū-
 tecta. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinis-
 tæ adstare, quoad satiatus repudiet: te contra tam celeri-
 ter prætercurrat: quis tandem isthuc ferat, qui modo
 sit ingenuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel cer-
 uis adest. Atq; illud equidem nondum dixi: quod reli-
 quis suauissimum ac uetustissimum uinū bibentibus,
 tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde il-
 lud semper curas: ut auro, argento uē bibas: ne colore
 prodente, palam fiat, te usq; adeo contemptum, negle-
 ctūq; esse cōuiuiam: q̄q; bene tecū ageretur: si uel illud
 ipsum

ipsum ad satietatem usque bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res: quæ te discrucient: imo nihil esse ferme, quod non sit acerbum: maxime quum tibi cinædus aliquis antefert: quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem: qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi spes res tu ut in accubitu æqueris ihs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præque pudore abstrusus, suspiras: uti coniectandum est: teque ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam: quæ tibi ne pauxillulum quidē leporis ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus: ut optes poeta fieri: ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est: ut quis efferatur, plurimique fiat. Quin & illud ferre queas: ut magi quoque, aut arioli personam (si necesse sit) induas: ex horum genere qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quando quidem hos quoque uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimique fieri. Eaque uel unumquodlibet horum fieri percupias: uti ne prorsus reñculus, atque inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musli.

Li 2 tesque ac

resq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat: qui solus omnium non laudaris, puerum heræ saltantem, aut cithara canentem: ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ, sitiens uocifereris necesse est: id operâ dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæpicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq; unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neq; tu prorsus à Venere Gratiasq; fueris alienus, pfecto non satis tuta res, neq; periculum negligendû: ppterea quod regis plures sunt oculi: qui quidem nō uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodû in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniicientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iamdudum arcus in manu reclusus

nu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas: inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, o fortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitâ tranquillam & ocij plenam, somnum quē meapte cupiditate metiri soleo: deambulationes liberas, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi: Et deum immortalem, cuius tãdem rei gratia? Aut quodnam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unq; alias plures commoditates suppeterebant quantum suppetebant. Tum autem accedebat, libertas, atq; omnia p meapte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatū est: Leorchordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimum, maximēq; deplorandum: neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiā emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cū his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiq; aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quin etiam sentio me nō raro molestum esse & importunum: quum adsum: maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam, qua me illi accomodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem

ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor: ac pro-
pemodum horrendus ac refugiendus. Contra si rise-
ro: uultumq; q̄ possum maxime ad hilaritatem com-
posuero: fastidit ilico ille, & auersatur. Ac prorsus tale
quiddam mihi uidetur: quale sit, si quis in persona tra-
gica comœdiam agere tentet. Postremo quam tan-
dem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaq; hanc
præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris:
iam sonuit tintinabulum: iamq; ad eadem tibi redeū-
dum est: obambulandum: standum: sed ceromate in-
unctis ante femoribus poplitibusq;: si modo uelis par-
esse certamini, præmiocq; tollendo idoneus. Deinde cō-
uiuuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo
diuersa uiuendi ratio superioriꝝ contraria: tum inso-
mnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuni-
culis inducunt uel tabem: uel pulmonis exulceratio-
nem: uel intestini tormina: uel egregiam illam poda-
gram. Reluctaris tamen sedulo: ac frequenter quū ua-
litudō poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet:
eo quod assimulari morbus quo munia officiāq; iusta
defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo
palles: semperq; iam iā morituro uidere similis. Et hæ-
ctenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod
si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referā
alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi postre-
mus ueneris (Nam is locus tibi sorte contigit) uehicu-
lum op

lū opperiaris: donec nullo iā reliquo loco ubi diuerse
 ris. pxime coquum aut heræ cōptorem te reclināt ne
 stipulis quidē affatim substratis. Neq; uero tibi refer
 re grauabor: quod mihi Thesmopolis iste Stoicus nar
 rauit sibi accidisse: rem pfecto nimisq; ridiculā: quæ ta
 men eadem possit & aliū cuiuis accidere. Conuiuebat
 enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex il
 lustribus istis & urbanis. Eam, quum aliquando pcre
 gre proficisceretur (nam id primū aiebat sibi maximo
 pere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum
 philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis
 cruribus: derafa barba. Quem illa honoris (ut conijcio)
 gratia secum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi
 commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uoca
 ri. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uir
 rum seuerum tetricumq; tum senem canoq; mento
 (Scis autem quam profundam ac uenerabilem bar
 bam habuerit Thesmopolis) assidere nihili homi
 nem & effœminatum: picturatis oculis: lubrico uul
 tu: fracta ceruice: non Chelidonem per Iouem, id
 est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis bar
 bæ plumis. Quod nī magnopere illum fuisset de
 precatus, ne faceret: futurum fuisse: ut flammeum
 etiam in capite gestans assideret. Præterea autem
 perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles per
 tulisse sese: illo cantillante garrientēque: demum
 (nisi

(nisi idem hominem coercuisset) in rheda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mādatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dī bene faciant: magnum quoddam officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq; te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturū pollicito, hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligētem & amātem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua: curans ne quid illi desit. Nā misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & imorigeri ministri, nō dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putēs mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio prominens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tamet si hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentū oblingens, maxime si quid pridiani iuris inhæreret. Porro Cinædus affessor ille, quum non insulse super conuiuū diſteria quædam iecisset in eos qui aderāt, ac deniq; & ad Thesmo-
polim usq;

polim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unū hoc possum dicere, eū ē Stoico Cynicū iā nobis esse factū. Equidē audiui caniculā etiā peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt: uel (ut uerius dicam) huiusmodi cōtumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuūt: paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorū Oratorem noui: qui iussus super cœnam declamabat: ne utiq; inerudite per Iouem, imo grauiter & absolutissime: ac laudabat interim ab illis bibentibus, quū non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuiuo recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quū admirari, quū assentari, quū novos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autē qui & formæ nomine studeant admirandū uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris non nunq; cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas dionysiacas asportaberis: tanq; qui illi tum inuideas, tum insidieris, malēq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiā dixerint: tum uero iuxta illud, quod dici so-

litū est: Atticæ atq; Hymetti plenā orationē uideri uolunt: atq; in legem abire, ut deinceps ita loquātur homines. Quancūq; quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nā mulieribus etiā illud studio est, ut doctos aliquot in suo cōuictu cōductitios habeant: quicūq; sese mercede affectētur:) Quandoquidē hoc quoq; ad reliquū cultū, elegātiāq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina cōponere Sapphicis haud multo inferiora: ob hæc sanē hæ quoq; conductitios Rhetores, Grāmaticos, Philosophos circūferunt. Hos autē adire solent (id quod ipsum est ridiculū) tum temporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in cōuiuio. Nam aliās nō suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit: ut interim dum Philosophus quippiam differit: interueniēs ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac prædari illi de pudicitia sermones intermittūtur, opperiētes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionē. Porro si quando post multū tēporis instātibus saturnalibus: aut panathenæis, misera quæpiā umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita: tum denicū plurima missitētur oportet. Atq; aliquis qui statim subausculta, herum id facere destinantē, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguum precium aufert qui renūciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nunci;: quorum quisq; cōmemorat q̄ multa dixerit, quemadmodum submonuerit.

submonuerit, quēadmodū adhortās cōmodiora subie-
 cerit. Omnes itaq; donati prēmio discedunt: at nō sine
 murmure tamē, qui nō plura dederis. Porro salariū ip-
 sum, sex fermē obolorū. Idēq; si tu postules, grauis atq;
 importunus haberis. Proinde quo illud aliquando au-
 feras: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse
 est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam hoc
 quoq; quoddam est seruitutis genus. Neq; uero negli-
 gendus is, quem in cōsiliū adhibet: neq; item amicus.
 Deinde quod acceperis, iam dudum debebatur uel ue-
 stuario, uel medico, uel cerdoni cui piā. Vnde fit ut se-
 ra atq; intempestiua, eōq; inutilia prēmia tibi accedāt.
 Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quæ-
 dam paulatim struuntur in te: apud hominem qui iam
 non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dica-
 tur. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduīs iam de-
 tritum: & ad obeunda munia famulatus claudicantem,
 atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Pro-
 inde posteaquā id quod erat in te florentissimum de-
 cerpsit: & uique partem maxime frugiferam ac præci-
 puum corporis uigorem detriuit: iamque te lacerum
 panniculum reddiderit: tum modis omnibus circumspi-
 cit in quod sterquilinum te portatum abiiciat, atque
 alium perferendis idoneum, in tuum substituāt locum.
 Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris, uel
 quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris,

uel alio quouis imposito crimine: noctu obuolutus ac
 præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omni/
 bus, atq; omniū inops rerum optimā podagram unā
 cum senecta comitem ducens. Quū interim quæ quon/
 dam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris: tū uen/
 trem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inex/
 plebile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea/
 quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignā/
 tur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus
 est in familiā: utpote cuius iam præterierit æras: quicq;
 similis euaseris equis senio affectis: quorū ne pellis qui/
 dem perinde ut aliorum animantium est usui. Quin ex/
 hoc ipso quod eiectus es, calumniā q̄ potest proxime
 ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut
 ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusa/
 tori uel tacenti fides habet. Tu uero Graculus, morib;
 leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi
 nos omnes esse ducūt: idq; iure optimo: uideor em̄ mihi
 causam aduertisse, quāobrem eiusmodi de nobis obti/
 neant opinionē. Nam pleriq; qui in familias accedunt:
 propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuī/
 nationem ac maleficia profitentur, cōciliationē amorū,
 abductiones in hostes: atq; id quū faciunt, doctos sese
 affirmant: pallijs amicti, barbīs q; neutiq; contemnen/
 dis onusti. His rebus fit, ut nō iniuria eandē de reliquis
 omnibus habeāt opinionē: quādo eos quos præcipuos
 esse

esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaq̃ an-
 maduerterint, q̃ sint in cōuiuijs, reliquóq̃ cōiuctu adu-
 lantes, q̃ ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos
 eosdem iam oderūt: neq̃ id iniuria, ac modis omnibus
 adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo pos-
 sint. Verentur enim, ne cuncta illa uitã suæ mysteria in
 uulgus efferant: quippe qui nihil non exacte norint:
 quicq̃ illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos male
 angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis li-
 bris: quorū aurei quidem umbilici, purpurea foris pel-
 lis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiui-
 comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cū
 duabus pariter sororibus rem habēs. Eiusmodi sunt &
 illi, splendidi, conspicuiq̃. Porro intus sub purpura ua-
 rias occulunt Tragœdias. Quorum unumquēq̃ si euol-
 ueris, explicuerisq̃, fabulam non mediocriter longam
 reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Cōtra fo-
 ris nil nisi purpura splendida, aureiq̃ umbilici. Harum
 itaq̃ rerum sibi conscij oderunt illos, atq̃ insidias pa-
 rant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe co-
 gnitos depingat, qualesq̃ sint euulget. Iam uero libet
 mihi Ceбетis illius exemplo & imaginem quādam hu-
 ius uitã tibi depingere: ut eā contemplatus scire queas,
 num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cu-
 piam uel Apellem quēpiam, uel Parrhasium, uel Actio-
 nem, uel Euphranorem ad hanc depingendā tabulam.

adhibere. Verum quoniā fieri potis nō est, ut aliquem artificem tam egregium atq; absolutum nanciscamur: in præsentia tenuem quandā pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime atq; inauratum: neq; id humi situm in solo, uerū procul à terra in ædīto collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu: ita ut plerūq; qui se iam ad summū usq; uerticem penetrasse sperarant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea: maiorē in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cōscendit: iamq; ad fores accesserit, obstupescat: oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehēsa introducat: mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illū antecedit, ducatq;: tū alia mulieres illum excipiētes, puta Fallacia, Seruitusq; tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatū tandem Senectæ tradat iam morbidum, colorēq; cōmutato. Postremo Cōtūmelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureum illud atrium per quod ingressus fuerat: sed per posticum quoddā & occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum strāgulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans,

lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timodes optime ipse diligenter consideratis singulis expende: num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

LUCIANI DE IIS QUI MERCEDE CONDUC-
TI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

DES. ERASMO ROTERODAMO IN
TERPRETE, FINIS.

❧ HIERONYMO

BVSLIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI
CONSILIARIO REGIO, ERASMVS
ROTTERODAMVS S. P. D.

RMOR IAMPRIDEM hic perseue-
rat, acerbior q̃ ut uerum esse libeat cre-
dere: sed constantior tamen, q̃ ut ua-
nus credi possit: PHILIPPVM princi-
pem nostrum, è uiuis excessisse. Quid
querar mi Buslidiane, quid uociferer,
quē incusem, hominūue, Deūue? Quæ cōploratio tam
Tragica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio:
heu nimio

*Deploratio
Tragica*

Præstantissima quæq; mors aufert.

448 ERAS. AD BVSLIDIANVM EPIST.

Nimio constare.

Serpm superare.

Præproperus luctus.

tem deus.

heu nimio cōstitistis Hispaniæ: quæ quidē primū Fran-
iscum Buſlidi anū Archiepiſcopum Bizontinū nobis
ademiſtis: neq; tantī uiri iactura contentæ, principem
etiam eum abſorbuiſtis: quo (ſi uiuere modo licuiſſet)
nihil unq̃ habuit hic orbis, neq; maius, neque melius.
Quanc̃q; quid, quæſo, ſupererat etiam adoleſcenti, niſi
ut iam ipſe ſeſe ſuperaret? Sed o dirum fortunæ ludū:
o nouam fatorum inuidentiā: o mors q̃ iniqua: tam
etiam inuida, ut ſemper præſtantiffima quæq; q̃rocylſi
me tollis è medio, uixq; oculis oſtenſa protinus ſubdu-
cis. Cuius ego uicem hic potiffimū deplorem? MAXI-
MILIANI ne patris, qui tali ſit orbatus filio: quē unū
multis etiam imperiis anteponcbat? An liberorū ma-
gis: quibus ætate tā immatura, tam pius ſit ereptus pa-
ter? An patriæ potius: cui de chariffimo principe, tam
ferum gaudiū, tam præproperus contigerit luctus? An
orbis demū uniuerſi: cui tam ſingulare lumen ſit adem-
ptum? idēq; tā ante diē. Hoc nimirū hoc tempeſtas illa
fatalis, qua medio è curſu in Britāniā depulſus eſt, por-
tendebat: uidelicet fatis illū palam ab Hispaniā reiſcien-
tibus. Equidem Panegyrico qualicūq; laudauī iuuenē.
Tum autem bone Deus: quot mihi panegyricos, q̃ co-
pioſos pollicebar? Et en repente cōmutatis rebus, epi-
taphium paro miſer. Eamus nūc nos homunculi, & for-
tunulis noſtris fidamus: quū eos etiā pro ſua libidine
mors rapiat, quos q̃ diutiſſime uiuere tā opere omniū
reſert.

refert. Sed quid ego mi Hieronyme: dum meo indul-
geo dolori, tuum exulcero? Quod reliquū est precor
ut superi propitij liberis paternam quidem felicitatem:
sed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatā largian-
tur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus:
sed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tan-
tum, tamque doctum amicum nullo literario munuscu-
lo comitatae uenirent, dialogos aliquot Luciani, comi-
tes addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidio/

nis metu Florentiam profugeremus, Latinos

feci: hoc nitirum agens, ne nihil

agerem. Nam in praesen-

tia quidem in

Italia

mire frigent

studia, feruent bella.

Summus Pontifex Iulius

belligeratur, uincit, triumphat,

planēque Iulium agit. Vale, & am-

plissimo patri Nicolao Ruterio episco-

po Atrebatensi etiam atque etiam Erasmi

comendato. Bononiae. XV. Calendas Decembres.

M. D. VI.

LI Cremon

Iulius ponti

rex iulium

planē agit

frigent studia

*erat atq. end
comendato*

CNEMONIS AC

DAMIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON:

OC ILLVD est quod uulgo dici consuevit, Hinulus leonē. DAM. Quid isthuc est, quod tecū stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacharerogas? Equidē hæredem reliqui quēdam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, is

quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quū orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inserviens. Neq; ille grauatim officium meū admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq; ut testamentū proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearū in solidum hæredem institueram: nimirū ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nūc Hermolaus mea possidet:

Hinulus leonem

DES. ERASMO ROTEROD. INTERP. 451

possidet: lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cū esca
pariter auulso. DAMIP. Imo non escam modo cū ha-
mo: quin etiā te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq;
technam istam, in tuū ipsius caput struxeras. CNE. Si
apparet, id q; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIA

LOGVS, DES. ERASMO ROTERODA
MO INTERPRETE.

ZENOPHANTES.

T TV Callidemides, quo pacto in-
teristi? Nam ipse quēadmodum Di-
niæ parasitus quū essem, immodica
ingurgitatione præfocatus fuerim, no-
sti: aderas enim moriēti. CAL. Aderā
Zenophātes. Porro mihi nouū quid/
dam, atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus
est Ptœodorus ille senex. ZENOP. Orbum illum dicis,
ac diuitem: apud quem te assidue uersari cōspiciebam?
CAL. Illum ipsum semper captabā, colebamq;: id mihi
pollicens fore, ut meo bono q̄primū moreretur. Verū
quū ea res in longū proferretur: sene uidelicet, uel ultra
Tithonios annos uiuēte, compendiariā quādam exco-
gitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidē
empto ueneno, pocillatori persuaferam: ut simulatq;
Ptœodorus potum posceret: bibebat autem prolixius,
præsentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu,
Ll 2 porrectu

*Technam in
suum caput
struxit.*

*Captare
Cohere est.
Pallere subij.*

*Tithonius an-
nos uiuere
Compendiarie
Vixit.
Pocillator.*

porrecturus illi. Quod si fecisset: iureiurando confirma-
bam, me illum manumissurum. ZENOP. Quid igitur
accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi ui-
deris. CAL. Vbi iam loti uenissemus: puer duobus pa-
ratis poculis, altero Ptœodoro cui uenenũ erat additũ,
altero mihi, nescio quo modo errans: mihi uenenum,
Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit:
at ego protinus humi porrectim stratus sum, suppositi-
titiũ uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zeno-
phanta? Atqui nõ cõuenit amici malis illudere. ZENO.
Rideo profecto: nam elegãter ac lepide tibi hæc res eue-
nit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad ca-
sum subitum atq; inexpectatum sanè conturbatus est.
Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat: puta po-
cillatoris errore factum: risit & ipse. ZENOP. Recte sa-
nè. Tamen si non oportuit ad compendiũ illud diuertere:
si quidem uenisset tibi populari, uulgatãq; uia, tutius
certiusq;, etiam si paulo serius.

*Porrectim stratus
suppositum
funus.*

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DES-
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

VIDE IVLAS o Tantale: aut quid
tuam deploras fortunam. Stagno im-
minens? TAN. Quoniam siti enecor
Menippe. MEN. Vsq; adeo piger es,
atq; iners: uti nõ uel pronus incubens
bibere

bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil pro-
fecero, si procumbā. Refugit enim aqua, simulatq; me
propius admoueri senserit: quod si quando hausero,
oriq; coner applicare: prius effluxit, q̃ summa rigem la-
bia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomo-
do rursus manū meam aridam relinquit. MEN. Prodi-
giosum quiddam de te narras Tantale. Verū dic mihi:
isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quū corpore ca-
reas? Nā illud quod esurire poterat, aut sitire: in Lydia
sepultum est. Cæterū tu quū sis animus: quinam post-
hac aut sitire queas, aut bibire? TAN. Atqui hoc ipsum
supplicij gen⁹ est: ut anima perinde quasi corpus sit, ita
sitiat. MEN. Age hoc ita habere credimus: quādoquidē
affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit
accidere? Num metuis ne potus inopia moriāre? At
equidem haud uideo alteros inferos: si quis hos relin-
quat: neq; locum alium in quem morte demigret quis-
piam. TAN. Recte tu quidem dicis. Verum hoc ipsum
supplicij genus est: sitire, quū nihil sit opus. MEN. Desi-
pis Tantale: & uti uerum tibi fatear, nō alio potu uide-
ris egere, q̃ ueratro mero. Nam diuersum quiddam pa-
teris, ijs quos canes rabiosi momorderint: ut qui non
aquam, quē admodum illi, sed sitim horreas. TAN. Ne
ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat
modo. MEN. Bono es animo Tantale: certum habens,
nuncq; fore, ut uel tu, uel reliquorum Maniū quispiam

Ll 3 bibat:

Tantalij poena

*Tantalus apud
fines Lydiae*

*Quos canes rabio-
si momorderint
aquam ferunt*

Mors omnia equat.

454 LUCIANI DIALOGI VARI

libat: Neque enim fieri potest. Quamquam non omnibus, quemadmodum tibi, poena adiudicata est: ut sitiāt, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

T VINAM formosi illi sunt, ac formosae Mercuri? Ducito me, docet oque: utpote recens huc profectum hospitē. MER. Haud mihi licet perociū Menippe: quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos desce-

cte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda: breuiter quicquid est ueterum formarum. ME. Equidem praeter ossa nihil uideo, caluariasque carnibus reuerdadas: inter quae omnia, nihil sit omnino discriminis. MER. Atqui haec sunt quae Poetae cuncti mirantur, accelerant: ossa scilicet quae tu uideris continere. ME. At Helenam saltē mihi comonstra. Nam ipse quidē haud quemadmodum dignoscere. MER. Haec uidelicet caluaria, Helena est. ME. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Graecia, acto delectu, sunt impletae: tantaque tum graecorum, tum barbarorum multitudo confluit: tot urbes sunt euerseae. MER. Caeterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam: quod si fecisses, forsan diceres tu quoque, uitio dandum

Hospitem recens
profectum.

Caluaria.

DES. ERASMO ROTEROD. INTERP. 455

uidendum non esse:

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiā arefactos, marcidosq; cōtempletur: posteaq; coloris decus abiecerint, deformes nimirū uideantur. At iidem, donec florent, colorēq; obtinent, sunt speciosissimi. ME. Proinde illud iam demiror Mercuri: si Græci nō intellexerunt, sese pro re usq; adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret, elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari: quare delecto loco, ubicūq; uelis, prosterne temet, ac recūbe. Mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO, DES. ERASMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

O s nimirū Throphonie atq; Amphiloche, quū sitis mortui: tamē haud scio quonā modo, phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales Deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandū, si per inscientiā illi de mortuis huiusmodi opinantur? ME. Atqui nō ista fuissent opinati: nī uos, tū quū uiueretis, eiusmodi quædā portēta ostētassetis: tanq; futurorū fuissetis præsci, quasiq; prædicere potuissetis, si quī percōtarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi p sese respondendū esse. Caterū ego Heros sum: uaticinorq; si quis

*Ris momentanea
tantum*

Heros partim ex homine partim ex deo est.

456 LUCIANI DIALOGI VARI

si quis ad me descenderit. At tu uidere nuncq̃ omnino Lebadia adisse: neq̃ em̃ alioqui ista nō crederes. ME. Quid ais? Equidem nisi Lebadiam fuisset profectus, ac linteis amictus, ossam ridicule manu gestans, per angustum aditū in specum irrepsissem: nequaquā fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem, perinde atq̃ nos, solāq̃ præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinādi artem, quid tandē est Heros? neq̃ enim intelligo. TROP. Est quiddā partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe, quod neq̃ sit homo, quēadmodum audio, neq̃ deus: uerum pariter utrunq̃. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quonūc recessit? TROP. Reddit oracula Menippe in Bœotia. MENIP. Haud intelligo quid dicas Trophonie: nisi quod illud plane uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

EDDE naulum scelerste. MEN. Vociferare, siquidē isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquā, quod pro traiectione debes. MENIP. Haud quāq̃ auferre queas, ab eo qui nō habet. CHAR. An est quisq̃, q̃ ne obolum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro: Ipse certe non habeo. CHAR. Atqui

Heros qd

Naulum

Traiectione

Atqui praeſocabo te per Dite impuriſſime, ni reddas.

MEN. At ego illiſo baculo tibi cõminuã caput. CHAR.

Num ergo te tam longo traiectu gratis tranſuexero?

ME. Mercuri⁹ meo nomine tibi reddat: ut q me tibi tra-

diderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem: ſiquidẽ

futurum eſt, ut etiam defunctorũ nomine perſoluam.

CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin tu igitur hac

gratia perge ut facis, nauim trahere: quanq̃ quod non

habeo, quinam auferas? CHAR. At tu neſciebas, quid

tibi fuerit adportadum? MEN. Sciebam quidẽ: uerum

non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi ſemper

in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te

gratis fuiſſe tranſuectum? MEN. Haud gratis, o praecla-

re: ſiquidem & ſentinam exhaui, & remũ arripui, & ue-

ctorum omniũ unus non eiulaui. CHAR. Iſta nihil ad

naulum, obolum reddas oportet: neq̃ em̃ fas eſt ſecus

fieri. ME. Proinde tu me rurſum in uitã reuehe. CHA.

Belle dicis: nimirũ ut uerbera etiã ab Aeaco mihi lucrifaciam.

MEN. Ergo moleſtus ne ſis. CHA. Oſtende qd

habeas in pera. MEN. Lupinũ ſi uelis, & Hecatae coenã.

CHA. Vnde nobis hunc canẽ adduxiſti Mercuri? tum

qualia garriebat inter nauigandũ? uectores om̃es irri-

dens, ac dicterijs inceſſens: unusq̃ catillans, illis ploran-

tibus. MER. An ignoras Charon, quẽ uirũ tranſuexeris?

planẽ liberũ, cuiq̃ nihil om̃ino curæ ſit. Hic eſt Menip-

pus. CHA. Atqui ſi unq̃ poſthac te recepero. ME. Si re-

Mm ceperis,

futurum eſt.

Lucrifari

*ſumpeſſe dicitur
ſiſ.*

Aut me confice aut ego tete. Horne.

458

LUCIANI DIALOGI VARI

ceperis, o præclare. Ne possis quidem iterum recipere.
CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

MOERICHVM diuitē, noueras ne Dio-
genes? illū inquā supra modū diuitē:
illum Corintho profectū: cui tot erāt
naues onustæ mercib⁹, cuius cōsobri-
nus Aristēas: quū ipse q̄q; diues esset,
Homericū illud i ore solebat habere:

Aut me confice tu: aut ego tete.

DIO G. Cuius rei gratia sese captabant inuicē Crates?
CRA. Hæreditatis causa, quū essent æquales, uterq; al-
terū captabant. Iamq; testamēta publicauerāt ambo:
in qbus Moerichus (si prior moreret) Aristēan omnīū
rerum suarū dominū relinquebat. Moerichū uicissim
Aristēas: siquidē ipse prior e uita decederet. Hæc igitur
quū essent in tabulis scripta, illi inter sese captabāt: & al-
ter alterū adulationibus, obsequiisq; superare cōtende-
bat. Porro diuini: haud scio utrū ex astris id qd' futurū
sit cōiectātes, an somnijs quēadmodū Chaldæi faciūt:
quin & Pythius ipse, nūc Aristēā uictorē fore p̄nuncia-
bat, nūc Moerichū, ac trutina quidē interim ad hunc, in-
terim ad illū p̄pendebat. DIO G. Quid igit' tandē eue-
nit? Nā audire est operæ precīū Crates. CRA. Eodē die
mortui sunt ambo. Cæterum hæreditates ad Eunomiū
ac Thra-

*Junius
Captata.*

ac Thrasyclem deueniunt, quorū uterq; cognatus illis erat. Atqui de his nihil prædixerāt diuini futurū, ut tale quippiā accideret. Etenī quū Sicyone Cīrhā uersus nauigarēt: medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eo sunt depulsi. DIO G. Recte factū. At nos quū nos essem⁹ in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; em̄ ego unq; optabā, ut moreretur Antisthenes: quo nimirū baculus illius ad me rediret hæredē (habebat autē egregie ualidū) quem ipse sibi parauerat oleaginū: neq; tu Crates opinor desyderabas, ut me mortuo, in possessionū mearū successionē uenires: puta dolij, ac peræ: in qua quidē lupini Choenices inerant duæ. CRA T. Neq; em̄ mihi quicq; istis reb⁹ erat opus. Imo ne tibi quidē Diogenes: siquidē quæ ad rem ptinebāt: quæq; tu Antistheni succedēs accepisti: deinde ego succedēs tibi, ea nimirū multo sunt potiora, multoq; splendidiora, q̄ uel Persarū imperiū. DIO. Quamā sūt ista quæ dicis? CRA. Sapientiā, inquā, frugalitatē, ueritatē, dicēdī, uiuēdīq; libertatē. DIO. Per Iouē memini me in istiusmodi opū hereditatē Antistheni successisse, tibiq; eas lōge etiam maiores reliquisse. CRA. Verū reliq; mortales hoc possessionū gen⁹ asp̄nabant⁹: neq; q̄sq; nos ob spē potiū/da hereditatis obsequijs captabat: sed ad aurū omneis intēdebāt oculos. DIO. Nec iniuria. Neq; em̄ habebāt: q̄ facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent, qppe rimosi iā, uitiatīq; delitījs, nō aliter q̄ uasa carie putria.

Mm 2 Quo

Dm Chonice
lupini.

Antisthenes.

Diogenes.

Crates.

Libertas uiuendj
p̄m diuendj.

Quo fit, ut siquādo quis in illos infundat, uel sapiētīā, uel libertatē, uel ueritatē, effluat illico, perstilletq; fundo qđ immissum est cōtinere nō ualēte. Cuiusmodi quidā & Danaī filiabus aiunt accidere, dum in doliū pertusum haustā aquā importāt. At iđē aurū dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes. Illi simulatq; huc uenerint: obolū duntaxat secum ferent: ac ne hunc quidē ulterius, q̄ ad portitorē.

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS, DES. ERAS
MO ROTERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

HCCE deniq; uel Menippus hic iudex erit: uter nostrum sit formosior. Dic Menippe: an nō tibi uideor forma praestantior? ME. Imo quinā sitis prius arbitror indicādum. Nam hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites? Nondū enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco: quod tibi sum similis, neq; tantopere me praecellis, quanto pere te caecus ille Homerus extulit, unū omniū formosissimum appellans. Quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille: nihilo te inferior uisus sum arbitro. Iam uero tempus est, uti pronūcies Menippe: utrū altero formosiores existimes. NIR. Mirum ni me Aglaia, Charopēq; progenitum: Qui uir pulcherrimus unus: Omnibus

Danai filii.

Nireus et Thersites conueniunt.

eris hominibus.

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.
 MEN. Atqui nō item sub terram opinor pulcherrimus
 uenisti: quippe qui reliquis quidem ossibus, alijs appa-
 reas assimilis: porrò caluaria, hoc uno insigni à Ther-
 tæ caluaria dignosci possit: quod tua delicata est, ac mol-
 licula. Quandoquidē isthuc habes effeminatū, ac neu-
 tiq̃ uiro decorum. NIR. Attamen Homerum perconta-
 re: qua specie tum fuerim, quū inter Græcorum copias
 militarem. MEN. Tu quidem somnia mihi narras. At
 ego ea specto, quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsen-
 tia. Caterū ista norūt, qui id temporis uiuebant. NIR.
 Quid igitur tandem? An non ego formosior Menip-
 pe? MEN. Neq; tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco.
 Siquidem apud inferos æqualitas est, paresque sunt
 omnes. THER. Mihi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES. ERASMO
 ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

HE TV Car, quare tandem insolens
 es, tibiq; places, ac dignū te credis, qui
 unus nobis omnibus anteponare?
 MAV. Primū regni nomine o tu Sio-
 pensis: quippe qui Cariæ imperaue-
 rim uniuersæ: præterea Lydiæ quoq;
 gentibus aliquot. Tum autem & Insulas nōnullas sub-
 egerim. Miletum usque peruenerim, plerisque Ion iæ
 M m 3 partibus

*Apud Inferos
 omnis sumus
 parus.*

paribus uastatis. Ad hæc formosus eram, ac procerus,
 ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est
 omnium maximū, in Halicarnasso monumētū erectum
 habeo, singulari magnitudine: quantū uidelicet defun-
 ctorum alius nemo possidet, neq; pari etiā pulchritudi-
 ne cōditum: uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo
 ad uiuam formā absolutissimo artificio expressis: adeo
 ut uel phanū aliquod simile haud facile quis inueniat.
 Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere, atq;
 efferri? DIOG. Num ob imperiū ais, ob formam, atq;
 ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquā.
 DIOG. Atqui o formose Mausole, neq; uires iam illæ,
 neq; forma tibi iā adest. Adeo ut si quē arbitrum de for-
 mæ præcellentia delegerimus: haudquāq; dicere potis-
 sit, quāobrē tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem
 utraq; pariter tum calua, tū nuda: utriq; dentes pariter
 ostēdimus, pariter oculis orbatī sumus, pariter naribus
 simis, ac sursum hiātibus deformari. Cæterū sepulchrū,
 ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare lice-
 bit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanq; qui ma-
 gnificam quandā apud se structuram habeant: uerum
 qd hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquā
 uideo, nisi forsan illud cōmodū uocas, quod plus oneris
 atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus,
 ac laborās. MAV. Ita ne nihil illa mihi cōducūt omnia?
 planēq; pares erūt Mausolus ac Diogenes? DIO. Imo
 haud

DES. ERASMO ROTEROD. INTERP. 463

haud pares,inquam,uir clarissime. Nam Mausolus discruciabitur:quoties earū rerum in mentem ueniet,quibus in uita florere cōsueuit. At Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumēto:quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia, atq; sorore parato:contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est. Verum apud uiros excellentissimos sui memoriā, famāque reliquit: ut qui uitam peregerit uiro dignam,tuo monumento Carum abiectissime celsiorem,ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos,quum annos uixeris haud multo pauciores centum opinor. POLY. Nonaginta octo Simyle. SIMYLVS. Sed quānam triginta istos annos egisti,quibus mihi fueras superstes. Nā ipse perijte feruē septuagenario. POLYSTRATVS. Quā suauissime profecto,etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIMYLVS. Mirum uero, siquidem tibi primū seni,deinde inualido, postremo etiam orbo quicquā poterat esse in uita suaue? POLYSTRATVS. Principio nihil erat quod nō possem: præterea pueri formosi cōplures

*Subscatere**Nar. miru**Iuxta Venus*

complures aderant: tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mire fragrās: postremo mensæ uel siculis illis lautiores. SIMY. Noua narras. Nam ego te planè sordidū ac parcissimū esse sciebā. POLY. Atqui uir prædare; ex alienis arcis opes mihi subscatebāt. Tum diluculo p-
 tinus cōplurimi mortales ad fores meas uentitabant: si-
 mul cō ex omī rerū genere quæ terrarū ubiuis pulcher-
 rimæ reperiūtur, munera deportabant. SIMY. Nū me
 defuncto regnū gessisti? POLY. Minime: uerū amātes
 habebam innumeros. SIMY. Non possum non ridere.
 Tu ne amantes, tantus natu quum esses: uix cō tibi den-
 tes superessent quatuor? POLY. Habebam per Iouem,
 equidē optimates ciuitatis. Quumq; essem tum senex,
 tum caluus, sicuti uides: præterea lippiens etiam, ac se-
 nio cæcutiens: Postremo naribus muccosis: tamen cupi-
 dissime mihi inseruiebāt: adeo ut is felix uideretur, quē
 cūq; uel aspexissem modo. SIMY. Num tu quoq; quē
 admodū Phaon ille. Venerē aliquā è Chio trāsuexisti:
 ut ob id optanti tibi illa dederit, rursus ad iuuentā re-
 dire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POLY.
 Haudqua cō. Quin magis quum talis essem, qualem di-
 xi: tamē supra modum adamabar. SIMY. Acnigmata
 narras. POL. Atq; notissimus est hic amor, quū uulgo
 fit frequēs: nēpe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nūc
 tua forma, unde tibi pfecta fuerit intelligo uir egregie:
 nimirū ab aurea illa Venere. POL. Verūtamen nō parū
 multas

multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, pro-
pemodum etiam adoratus ab illis. Porro sæpius etiam
quasi procax illis illudebam, excludens interdum non-
nullos eorū. Interim illi inter sese decertabant, & in am-
biendis primis apud me partibus, alium alius anteire
nitebatur. SIMY. Sed age, de facultatibus tuis quid tan-
dem statueras? POLY. Palam quidē affirmabam, me
unumquemq; illorum relicturum hæredem. Idc̃ illi
quum crederent futurum, certatim se quisq; obsequen-
torem atq; adulantio-rem præbebat. Cæterum alteras
illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliquit
in quibus om̃es illos plorare iussit. SIMY. At postremæ
illæ tabulæ, quem pronuntiabant hæredem? Num è
cognatis quempiam? POLY. Non per Iouem, imo no-
uitium quendam, ex formosis illis adolescētulis, natio-
ne Phrygem. SIMY. Quot annos natum Polystrate?
POLY. Viginti fermè. SIMY. Iam intelligo quibus ob-
sequis ille te demeruerit. POLY. Attamen multo illis
dignior, qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat
ac perditus. Quem iam ipsi etiam optimates colunt, ca-
ptantq;. Is igitur mihi extitit hæres. Iamc̃ inter patri-
cios numeratur, subra-
so mento, barbaroq; cultu ac lin-
gua. Quin eum Codro generosiorē, Nireo formosio-
rem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIMY. Non
laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo
ne illi potiantur hæreditate.

Na Venetis

*Simyle pri-
mus pater.*

VENERIS ET CUPIDINIS DIALOGVS,
DES. ERAS. ROT. INTERP.

VENVS.

Vid tandem in causa est Cupido, ut
quum reliquos Deos omnis adortus
expugnaris, Iouem ipsum, Neptu-
num, Apollinē, Iunonem, me deniq;
matrem, ab una Minerva temperes,
utq; aduersus hanc nec ullum habeat
incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum &
ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CUPID. Equidem
hanc metuo mater. Est enim formidabilis truculentq;
aspectu, ac ferocitate quadā supra modum uirili. Pro-
inde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam
quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere
occipio, sic ut arma mihi ē manibus excidant. VENVS.
Atqui Mars an non erat hac formidabilior? Et hunc
tamē superatum exarmasti. CUPIDO. Imo ille cupide
me recipit, atq; ultro etiam inuitat. Verum Minerva
semper adductis supercilijs obseruat. Quin aliquando
temere ad illam aduolauī facem propius admouens.
At illa si quidem ad me accesseris inquit, per parentem
Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te trans-
figam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipi-
tem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus com-
minabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo
& in

& in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam. Hanc nimirum maxime formido. Territat enim me, fugioque quoties eam aspicio. VENVS. Esto sane. Mineruam metuis ut ais, atque huius gestamen gorgona reformidas, idque quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Ceterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt? Num & hæ cristas quatiant, aut gorgonas prætendunt? CVPI. Has quidem reueror mater. Sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerunt. Quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVS. Esto nec has adoriris, propterea quod sint reuerendæ, at Dianam, qua tandem gratia non uulneras? CVPI. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuo per montes fugitantem. Ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VENVS. Cuius o gnate? CVPI. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio tenetur. Tametsi fratrem eius qui nimirum arcu ualet & ipse, feritque eminus. VENVS. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulnerasti.

Nn. 2. Martis

*aspicio mē
uiperis capillorum
gorgonæ gestamen
pudici uultus*

MARS.

Vdistin Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iuppiter? quæ superba, quanq; dictu absurda? Ego, inquit, si uoluerò, catenâ ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui de trahere conemini, luseritis operam.

Nuncq; em me deorsum trahetis. Contra ego uos uelim in altû attrahere, nō uos modo, uerū etiā tum terrā ipsam, tū mare pariter subuectū in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego si quidem cum uno quolibet singulatim cōferat, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; superiorē, haud quaq; negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantū antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terrā ac mare nobis adiunxerim⁹, id ne uictq; crediderim. MERCUR. Bona uerba Mars. Neq; em sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia cōciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? Imo apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitanti rem audirem, haud queam apud te reticere. Etem me mineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas,

*Lendere
operam*

ac Pallas, mota aduersus eum seditione machinarentur, comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utque in omnem speciem sese uerterit. Idcirco cum tres duntaxat essent Di. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamque. MERCUR. Tace. Bona uerba. Neque enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCURII ET MAIAE DIALOGVS,

DES. ERAS. ROTEROD. INTERP.

MERCUR.

St uero mater Deus quisque in caelo me miserior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MERCUR. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam, quibus delassor, in tam multa ministeria di-

stractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimque uerrendum coenaculum, ubi Di. compotant. Tum ubi curiam in qua consultant undique strauero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusque

Nn 3. nouitius.

Des. Eras. Roterod.

Interpretatus

Magniloquentiam

Magniloquentiam

Negonia
Mormus

nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodque est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoque temporis necesse habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, maniumque gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Neque enim mihi sufficiebant scilicet diurna negocia, dum uersor in palæstris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, nī hæc quoque prouincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atque inferos agitant. Mihi necesse est quotidie, tum hoc, tum illud pariter agere. Deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris progeneris mulieribus, ociosi in conuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nunc quum recens à Sidone Cadmi filia reuersus essem. Nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella, priusque respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danae ageretur. Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopam uisito. Adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quid si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent illi qui in terris duram seruiunt seruitutē. MAIA. Missa fac ista gnate. Decet enim per omnia morè gerere patri, quum sis iuuenis. Ac nunc quo iussus es, Argos contende. Deinde in Bœotiam, ne si
cessaris.

cessaris, fuerisq; lentior, plagas etiam auferas. Nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CVPIDINIS
DIALOGVS, VENVS.

Vpido Gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor quæ te impulfore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens. Tum lunam è cælo deuocas. Quin & solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenen cessare aurigandi muneris oblitum. Nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanq̃ tuto facis. Verum tu quidem o Deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea Deorum tam multorum parentem, eo perpulisti, ut pusionē adamet, atq; in Phrygiū illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodā sunt afflati, per Idam montē sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantū alius suum ipse penē ense defecat, alius demissa coma per mōtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo.

*Sunt fere 20
corybantes*

cymbalo perstrepat, breuiter omnis undiquaque Ida tumultus atque insania plena est. Proinde cuncta timeo. Metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, malum ingens, ut si quando resipiscat Rhea, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te corruptum discerpant, aut leonibus obiciant. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere, CVPIDO. Otioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut saepenumero consensu eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam receperant, lambuntque, deinde mihi reddunt innocuam. Porro Rheae ipsi quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quum res pulchras ut sunt, offero ac demonstro? uos ne appetite res pulchras. Quare his de rebus, ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Ut es peruicax, & nulla in re non superas. Attamen horum, quae dixi aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE
DIALOGVS, DES. ERAS.
ROT. INTERP. DORIS.
Ormosum amante Galatea, nempe
Siculum istum pastorem, aiunt amore
tui

tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre pgnat⁹ est. DOR. Quid tū postea, si uel Ioue ipso sit progenitus: quum usq; adeo agrestis atq; hispidus appareat: quodq; est omniū deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicq; profuturum ad formā? GAL. Ne isthuc quidē ipsum, quod hispidus est, atq; agrestis, ut tu uocas illum deformat: quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte de-
 cet etiā: quo quidem nihilo segnius cernit, q̃ si duo forent. DOR. Videris Galatea non amante habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prädicas. GAL. Equidem haud adamo: sed tamen insignē istam uestrā insultandi, opprobrandiq; petulantia ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemini: propterea quod ille cum forte aliquādo gregem pasceret suū: nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in p̃minentibus Aetnæ pedibus: quauidelicet inter montē & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omniū unā uisa sim formosissima, eòq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet. Nam argumentū est, me forma prastantiorē esse, ac digniorem, quæ amet: uos cōtra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendū uideri: si primum pastorī, deinde lusco formosa uisa sis? Quāq; qd aliud ille potuit in te probare, præter cādorē? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit:
 O o proinde

Quid enim

Quid enim

falsum

Inueniunt

Nihil p̃cipue

cernit

Male me

Non h̃c inui-

dendū

proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrū iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam cōtemplare: uidebis aliud nihil, nisi perpetuū candorem. Verum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa imodice candida, tamē eiusmodi habeo amantem: quū interim ē uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur. Cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canēdi peritus est. DOR. Tace o Galatea. Audiuius illum canentē, quum nuper pruriret in te: sed o sancta Venus, asinum rudere dixisses. Nam lyre corpus simillimū erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant. Iis iunctis, inductisque fidibus: quas ne collope quidē circūtorquebat, agreste quiddā & absonū cantilabat: quū aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret. Ita ut tēperare nobis nequierimus, quin ridemus amatoriā illam cantionē. Nam Echo ne respōdere quidē illi uoluit balanti, quū sit adeo garrula. Imo pudisset, si uisa fuisset stridulū illius, & ridiculū cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis Amasius iste delitias suas, ursi catulū pilis hirtum, ipsi nō dissimilē. Quis aut nō inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuū ipsius amicū nobis cōmonstra: q̄ meo sit formosior, qui & doctius ac meli⁹, uel uoce canat, uel cithara?

Asinum rudere.

tithara? DOR. Mihi quidē nullus est amator: neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehemēter amabilis: uerū tamen istiusmodi amicū, qualis est Polyphemus nēpe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorās, tibi habeas, cumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGVS,
DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

VID hoc rei Alexander? Itane defunctus es tu quoq; pinde atq; nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes. Tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOG. Nū ergo Iuppiter ille Hammon mentiebatur, cum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo. Neque enim obſſem, si Hammone parente fuisset progenitus. DIOGENES. Atqui de Olympiade etiam consimilia quædam ferebantur: puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo: ex eo grauidam peperisse te. Porro Philippum errare, falli q; qui se tuum patrem esse crederet. ALEXAN. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu: at nūc uideo neq; matrē, neq; Hāmonios illos uates saniquicq;, aut ueri dixisse. DIO. Attamē istud illorū mēda

*Alex. ex Hammo
in gemitu.*

Jauidia

cium Alexāder ad res gerendas haudquaquam tibi fuit in
 utile, propterea quod uulgus te uerebatur, metuebatque
 quā deum esse crederet. Sed dic mihi: cuiā tam ingēs
 illud imperium moriēs reliquisti? ALEX. Id equidem
 ignoro Diogenes. Celerius enim ē uita submouebat, quam
 ut esset ocium de illo quicquam statuendi: praeter id unum
 quod moriens Perdiccae anulum tradidi. Sed age: quid
 rides Diogenes? DIOG. Quid nō rideam? An non me
 ministi quid Græci fecerint: cū nuper tibi arrepto im
 perio adularētur, principemque ac ducem aduersus Bar
 baros deligerent? Nonnulli uero in duodecim Deorum
 numerū referrent, ac phana cōstituerēt: denique sacra fa
 cerēt tanquam Draconis filio. Sed illud mihi dicito: ubi te
 sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylo
 ne iaceo tertium iam diem. Porro Ptolemæus ille fatel
 les meus, si quando detur ocium, ab his rerum tumulti
 bus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deporta
 turū me: atque inibi sepulturū, quo uidelicet unus fiam
 ex Dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum nō ridere Ale
 xander: qui quidem te uideam etiam apud inferos defi
 pientē: sperantemque fore, ut aliquando uel Anubis fias
 uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime:
 neque enim fas est reuerti quemque, qui semel paludē tran
 miserit, atque intra specus hiatum descenderit: propterea
 quod neque indiligens est Aeacus, neque contemnendus
 Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim: quo
 feras

In inferno ne
 minus ridere liq.

Transfuerit
 paludem

feras animo, quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta huc sis profectus: puta capitis custodibus, satellitibus, ducibus: tum auri tanta uí, ad hoc populis, qui te adorabāt. Præterea Babylone: Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas cōspicius, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circūamictus esses? Nunquid hæc te discrutiant, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? An non id te sapiens ille docuit Aristoteles: ne res eas quæ à fortuna perficantur, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiens ille? quum sit assentatorum omniū perditissimus. Sine me solum Aristotelis facta scire, quæ multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebā eruditione cæteris præstare: quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nūc ob formam tanquā & ipsa summi boni pars quædā esset: nunc ob res gestas atque opes: Nam has quoque in bonorum numero collocandas esse censebat: ne sibi uitio uerteretur, quod eas acciperet. Planè præstigiōsus uir ille quidem erat, ac fraudulentus o Diogenes. Quanquā illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior: ob ista quæ tu paulo ante cōmemorasti. DIO. At scin quid facies? Ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quādoquidem his in locis ueratrū non prouenit: fac ut Lethei flu

Quæ autem sit

Ex profecto
omniū.

Aristoteles
omniū perditissimus
omniū.

Veratrum

minis aquam auidis faucibus attrahens, bibas: iterūq;
ac sæpius bibas. Atque eo pacto desines de bonis illis
Aristotelicis discruciarī. Verum enim, Cletum etiam il-
lum & Calisthenem uideo: cūq; his alios compluris
raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasque
sumant, ob ea quæ quondam in illos commisisti. Qua-
re fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius (ut
dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te Deus
quum esses, tamen optasse mortem.
CHIR. Vera nimirum sunt ista quæ
audisti Menippe. Planēque mortuus
sum sicuti uides, quū mihi licuerit im-
mortalem esse. MENIP. At quænam

te mortis cupido tenebat: rei uidelicet, quam uulgus ho-
minū horreat? CHIR. Dicam apud te: uirum neutiq;
stultum atq; imperitum. Iam mihi desierat esse iucun-
dum, immortalitate frui. MEN. Quid? An iniucundum
erat, te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Me-
nippe. Nam quod iucundum uocant, id ego neutiq;
simplex, sed uariū quiddam esse arbitror. Verum quū
ego semper uiuerem, atque iisdem perpetuo rebus ute-
rer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurrerent: reliqua
item

Vulgus Sciri

Inmundus

itē omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quo-
dam orbe redirent: atq; alijs alia per uices succederent,
satietas uidelicet eorum me cepit. Neque enim in eo uo-
luptas est sita, si perpetuo fruaris iisdem: sed omnino
in permutatio posita est. MENIP. Probe loqueris Chi-
ron. Cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinã
tibi procedit: posteaquàm ad hanc tanquàm ad potio-
rem te contulisti? CHIRON. Haud insuauiter Menip-
pe. Siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodũ
populare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat,
an in tenebris: præcrea neq; sitiendum est nobis quē
admodum apud superos, neque esuriendum: sed eius-
modi rerum omniũ egentia uacamus. MENIP. Vide
Chiron ne temet ipse inuoluas: neue eodē tibi recidat
oratio. CHIRON. Quamobrem isthuc ais? MENIP.
Nempe: si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper
iisdem, similibusque rebus utendum erat: quum hic itē
dem similia sint omnia, eūdem ad modum parient fa-
stidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commu-
tatio, atque hinc quopiam aliam in uitam demigran-
dum: id quod arbitror fieri nō posse. CHIRON. Quid
igitur faciundum Menippe. MENIPPVS. Illud nimī-
rum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, &
uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bo-
niq; consulas quod adest: neque quicquàm in his esse
putes, quod ferri non queat.

Menippi

Menippus

v. 1. 1.

Voluptas in per-
mutandis sita est.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

EV S Cerbere, quādoquidem mihi te
cum cognatio quādam intercedit, quū
& ipse sim canis: dic mihi per Stygiam
paludem, quomodo sese habebat So-
crates quum huc accederet? Verisimile
est autem te, Deus quum sis, non latra-

re modo, uerū etiam humano more loqui, si quando ue-
lis. CER. Quū procul adhuc abesset Menippe, uisus est
constantī atq; interrito adire uultu: perinde quasi mor-
tem nihil omnino formidaret, ac tāq; hoc ipsum uellet
rīs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerū
simulatq; despexit in hiatum, uiditq; profundum atq;
atrum antri recessum: simulq; ego cunctantē etiam illū
aconito mordēs pede correptum detraherem: infantū
ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos: nihilq; non fa-
ciebat, in omnē speciem sese cōuertens. MEN. Num igitur
fucate sapiens erat ille: neq; uere mortem contemne-
bat? CER. Haud uere. Cæterū ubi uidit id esse necesse,
audaciā quandā prae se ferebat: quasi uero uolens id
esset passurus, quod alioqui uolenti, nolenti tamē omni-
no fuerat ferendum: uidelicet quo spectatoribus esset
miraculo. Equidem illud in totū de uiris istiusmodi ue-
re possim dicere: ad fauces usq; specus intrepidi sunt, ac
fortes:

*Cognatio cum
canis.*

*Constantis
interritus*

*fucate sapiens
Socrates.*

DES. ERAS. ROTEROD. INTERP. 481

fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neq; fractius. MENIP. Caterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? CERBE. Vnus mortaliu Me nippe sic mihi uisus es subire: ut tuo dignum erat genere: & prior te Diogenes: propterea quod neutiq; ad acti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei: tum ridentes: atq; omnibus plorare renunciantes.

LUCIANI DIALOGORVM DES. ERASMO
ROTHERODAMO INTERPRETE, FINIS.

PRAEFATIO SEV

HERCVLES GALLICVS LUCIANI, DES.
ERASMO ROTEROD. INTERP.

HERCVLEM GALLI lingua gētis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingūt: decrepitus est apud illos: recaluafter: reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis: cute rugosa: & in aterrimum exusta colorem: cuiusmodi sunt nautæ isti senes.

Charontem potius, aut Iapetum quēpiam ex his qui apud inferos uersantur, diceret. In summa: quiduis po

P p tuis q̃

*Hercules
Ogmium*

tius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit: ut qui tum leonis exuium indutus sit: tum clauam dextra teneat: tum pharetram humeris aptatam portet: tum arcum tensum laeva prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperam facere Gallos: quum eum eiusmodi fingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur: quod olim in regionem ipsorum incurfasset: prædas agens id temporis quum Geryonis armenta uestigans occidentaliū gentiū plerasque regiones peruastaret. At nondum etiam dixi: id quod erat in imagine maxime nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex ingentem admodum hominum multitudinem trahit: omnibus ab aure reuinctis. Porro uincula catenulae tenues auro electroque confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis usque adeo fragilibus ducantur: tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint: neque prorsus obnituntur aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes: uerum alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, & laxatis funiculis, etiam anteuerrere studentes. Perinde quasi grauer laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum. Etenim quum non inueniret pictor unde catenularum

*Herculis
gallinis*

Aurum uincula

nularū summas anfas necteret: uidelicet dextera iam clauam, læua arcū tenente, summam dei linguam perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirū ad eos qui ducebantur, uultū & oculos cōuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem contemplatus, admirās, hæsitans, indignās: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratiū literarum non indoctus: id quod declarauit: quum Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū: quod apud illos esse fertur. Ego tibi hospes inquit, picturæ istius ænigma explicabo. Nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationē nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium: quē admodum uos Græci: uerū Herculi illam tribuimus: ppter ea quod hic Mercurio longe robustior extiterit. Nā quod senex fingit, nihil est qd mirere. Siquē una faciūdia cōsueuit in senectā demū absolutū uigorē ostēdere: si modo uerū uestri dicūt poetæ.

Obduci iuuenum densa caligine pectus.

Contra senectam posse quiddam dicere:

Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profuit: & Troianorū concionatores Lirioellan ædunt, uidelicet floridā quandā uocem. Nam liria si satis cōmini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguā trahit senex hic Hercules: q nō aliud q̃

P p 2 ipse est

Lingua per
terebrata.

Aras in

Enigma
pictura

Mercurio aut
Herculi attri
buit nō Mercuri

faciūdia in se
necū absenior.

*Lingua in uiribus
lingua cognatio est*
ipse est sermo: ne id quidem debes admirari: qui quidē
nō ignores linguæ cum auribus esse cognitionē. Neq;
uero ad contumeliam illius illud pertinet: quod ea per-
tusa est. Nam memini inquit, & Iambicos quosdā uen-
sculos ē comcedēs apud uos discere,

*Perforata
lingua*

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē,
ut quicquid egit, id oratione facundiāq; cōfecisse putē-
mus: utpote uirum sapientem: ac persuadendo pleraq;
sibi subegisse. Iam tela illius nimirū rationes sunt, acu-
tæ, missiles, citæ, atq; animum sauciantes. Vnde penni-
gera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus.
Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter-
eundum perpenderem: num decorum iam esset: ut tā
grandis natus, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certā-
minibus memet abdicassem, rursus me tam multorū
iudicum calculis exponerem iudicandum: in tempore
subijt animum meum eius picturæ recordatio. Nā an-
te hac uerebar: ne cui uestrum uiderer hæc admodū pue-
riliter agere, quasiq; præter ætatē iuuenari. Proinde ne
quis Homericus adolescētulus, illud mihi impingeret
dicens,

Aetas iam perijt tua. Tum illud,

Ac te corripuit cariōsa senectā: minister

Inualidusq; tibi, & segnes tardiq; caballi.

Videlicet

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verū quō-
ties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis addu-
cor: ut faciam: neq; me pudet hæc audere: quū sim ipsi
æqualis imaginī. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua
sunt alia corporis bona, ualeant: cunq; his tuus o Teie-
uates, cupido, ubi me mēto subcano uiderit, auro ruti-
lantibus alis, si uidebitur uel aquilas præteruolet: neq;
laborabit Hippoclides, imo nunc uel maxime tempe-
stium fuerit: facundia repubescere, florere, uigere, & q̃
licet plurimos ab auribus ducere: ac sæpius arcu ferire:
quandoquidem periculū non est: ne quando quis præ-
ter spem pharetrā inanem reperiāt. Vides quibus mo-
dis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consoler
animeamq;: adeo ut non sim ueritus, nauim iam olim
in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructā
armis, medium in pelagus demittere. Contingant autē
à uobis o dī, afflatus secundi: quando nunc uel maxi-
me, præsentē bono, atq; amico uento nobis est opus.
Quo si digni modo uidebimur: in nos quoq; dicat ali-
quis Homericū illud,

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

LVCIANI HERCVLIS GALLICI DE-
SYDERIO ERASMO ROTE-
RODAMO INTERPRE-
TE, FINIS.

Pp ; Eunuchus

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES. ERASMO

ROTTERODAMO INTERPRETE.

ND E NOBIS aduenis Lu-
ciane: seu quid nā rei rides?
Semper tu quidem & aliās
consueuisti nobis hilaris ac
festiuus, occurrere: uerum
isthuc magis aliquid soli-
to uidet' esse: de quo risum
nec cōpescere queas. LVC-
ANVS. E foro tibi adsum

o Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecū ri-
deas: simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim a-
ctiōis: duobus philosophis inter sese contendentibus.
PAMPHI. Iam isthuc ipsum pfecto ridiculū est quod
ais: philosophos inuicem lites agitare. Nā etiā si quid
magni fuisset negocij, inter ipsos modeste, citràq; pu-
gnā, cōtrouersiā cōpositā oportuit. LVCIA. Quid ais?
Tranquille cōponant illi: qui quidē solida plaustra cō-
uicijs onusta, alter in alterū effuderint, uociferantes mi-
rāq; peruicacia contendentes? PAMPHI. Videlicet de
disciplinis atq; opīonibus Luciane, ita ut assolent
dissentiebant: quod erant diuersæ factionis. LVCIA.
Nequaquā. Imo aliud quiddam erat hoc de quo dissi-
debant.

*magnū nego-
cium*

*philosophi amice
concordant*

debant. Nam eiusdem sectæ erāt ambo, eiusdēq; scho-
læ. Et tamē orta inter eos lis erat. Porro iudices, qui co-
gnoscebant, primates erant huius scip. natūq; maxi-
mi ac sapientissimi. Breuiter apud quos pudeat aliq;.
etiā parum apte quippiam elocutus, nedum ad tan-
tam prouectus inuerecundiam. PAMPHI. Quin tu
igitur litis argumētum exponis, quo uidelicet ipse etiā
cognoscam, quæ res tibi tantū risum concitarit? LV-
CIANVS. Scis Pamphile, salariū, idq; neutiq; exiguū
ab imperatore fuisse cōstitutū: singulis philosophorū
generibus: puta, Stoicis, Platoniciis, Epicureis: cunq; his
etiā Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiū esset
æquale. Ceterū demortuo ex his quopiā, alius aliquis
in eius locū subrogandus est, qui sit optimatū calculis
probatas. Porro præmiū illud, neq; bubula pellis erat
quæpiā, quēadmodū ait poeta, nec porcellus: uerū sin-
gulos in ānos decies mille nūmū: quos accipiūt, uti do-
ceant iuuetutē. PAMPHI. Memini qdē ista. Quin aiūt
nup ex illis diē obñsse quēpiā: alterū nī fallor ē Peripa-
teticis. LVCI. Hæc ipsa Pamphile Helena: ppter quā
illi inter sese singulari certamine cōflictabāt. Et hæte-
nus quidē nihil etiā ridēdū erat in illis præter hoc: qd
quū philosophos esse se pferent, ac pecunias p nihī-
lo ducere: tñ earū gratia p inde atq; p patria in disci-
mē adducta, p religiōe maiorū, p monumētis pgeni-
torū, decertarēt. PAMP. Atq Peripateticorū istud est
decretū:

*of (omission)
Cantabrig*

decretū nō admodū esse negligēdas pecunias:uerū eas
 in tertio quodā bonorū ordine esse ponēdas. LVCIA,
 Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellū hoc
 ex maiorum iudicio, sententiāq; illis extitit: uerū quæ
 postea cōsequuta sint, iā ausculta. Primū cōplures qui-
 dem aliī in defuncti illius funebribus ludis decertabāt:
 sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diodes
 ille senex: nosti quē dicam: contentiosum illū inquam
 præterea Bagoas: q; quidē ea specie est: ut eunuchus es-
 se uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philoso-
 phiæ decretis atq; opinionibus est decertatū: & uterq;
 sui specimē ac documentum dedit: quod esset Aristote-
 licæ factionis: quodq; eius placita sequeretur ostendit.
 At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior
 erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diodes desinens
 iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere:
 ad Bagoā descendit ac uitā illius in primis carpere est
 aggressus, Bagoas itidē huius uitam uicissim taxabat.
 PAMPHI. Idq; merito Luciane. Siquidem eius rei
 magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iu-
 dex causæ sedissem: magis in hoc ut mihi uidetur,
 futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter
 moribus esset præstantior: quam uter ad disputan-
 dum ac dicendum promptior: atque illi potius quam
 huic uictoriam adiudicassem. LVCIANVS, Re-
 cte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse
 calculū

Diodes

Bagoas

Decertat

Periculum
 Specimen

calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs, commercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imo hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi cõtubernio sedudi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab om̃ibus publicis cœtibus eijci. Ostendens inauspicatũ quoddam & occursum infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis diserebat, affirmans eunuchum neq; uirum esse, neq; mulierem, sed quiddam utrinq; compositũ & conflatum, planeq; monstrum ab hominum natura speciẽq; alienum. PAMPHIL. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVCIA. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se qđ Eunuchus esset, ob id à philosophia seduderet, cum qua foeminis etiam esset cõmercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabāt. Præterea

Qq Academicus

*Erasmus: Notae
descriptae ab Joanne
Gualtero.*

Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porro Diodes etiam illum ipsum, si quidem extaret ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expaufactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximèq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse cœpit, Num eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiã admitteretur, quicq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiã ac corporis integritatẽ, in philosopho requirẽdam esse diceret. Maxime uero uti barbã altam ac pmissam gerat, quo uidelicet r̃s, qui discendi cupidi aduenirẽt, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decẽ illis drachmarũ milib⁹, quæ foret ab Imperatore capienda. Cæterũ Eunuchorũ conditionẽ etiã q̃ Spadonũ esse uiliore. Nã illos aliquando uirile quiddã expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectũ, planèq; animal esse quoddã, uariũ atq; anceps, non aliter q̃ cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter cõtra responderet eo iudicio nõ de corporis agi figura, uerũ de animi uirtute, proinde mētis qualitatem expendi oportere, deq;

Caput 11

Cornices

dēq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeam eunuchū Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dīs sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credant, qd' ab hoc nulla in illos calumniā possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, qd' adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē uidebatur, reiecit. Eteñ si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare cōuenit, nimirum hircus ante omnis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomē hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis læuibus, ac foeminea uoce, reliquóq; corporis habitu eunuchoadsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, mēbra in membris, ut legum tabulæ loquunt, habentē, atq; id quidem temporis ad eunuchum cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuisse, quū iudicibus crimen persuaderi nō posset, ut qui è specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palinodiam canturus uidet, idēq; ppter ostentatū præmium. Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiā perturbabatur omnē in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus

Qq 2 colores,

*Ermeam
Eunuchum*

Atarne oriundum

Adulterio deprehensum

Legum tabulæ loquunt

Palinodiam canturus uidet

Obortus risus

Obortus risus

Palinodiam canturus uidet

Quia res euenit, vno est et mens gressu

492

LUCIANI EVNVCHVS

colores, tum frigido sudore fluens, ac neq; decorū sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neq; rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAMPHI. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; vulgarem vobis, uti coniectandum est, voluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarūt iudices? LV CIA. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congregi, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fidēq; spectatissima, qui inspiceret num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neq; quisq; omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est ut integra causa in Italiam reijceretur. At nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet atq; instruit, & accusationem q̄elaboratissimam meditatur adulterij crimen aggrediēs, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidē & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contra Bagoas diuersa curat, quēadmodum audio, & assidue uirum agit, negotiūq;

Quia res euenit, vno est et mens gressu

*Imo risu ex
negotio*

gotiumq; præ manibus habet. Postremo uicturū sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deterio rem esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentum, atq; una demonstra tio, quæ refelli nō queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penē haberet ad philosophiā idoneum.

LUCIANI EVNVCHI SIVE PAMPHILI

DES. ERAS. ROTERODAMO

INTERPRETE FINIS.

LVCIANVS DE

SACRIFICIIS, DES. ERAS. ROT. INTERP.

NIMVERO si quis recense re uelit, quæ stultissimi mor tales factitant, in sacris, in festis diebus, in adcundis, salutandisq; dñs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidem haud scio, sit ne

quisq; animo curis ita confecto, usq; adeo mcesto, quin risurus sit, ubi perpenderit negotij tum absurditatem, tum amētiam. At multo ante q̃ ridere incipiat opinor secum illud expendet, utrum pios istos appellari con-

Q 3 ueniat,

*Confessus
animus*

*Res Humilis
sordida
Abiecta.*

*(alidomoru
Calamitates.*

Inferere unio

*Aethiopes
fortunatj.*

ueniat, an cōtra. Dñs inimicos, atq; infelices, ac genios malos, qui quidem numen ipsum, rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat, rursum ut stomachetur atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorū calamitates, totq; hominū cades, ad hanc & Meleagri interitū, hęc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauitè ferret, qd' ab Oeneco nō esset ad sacrificium adhibita. Vsq; adeo nimirū alte dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id tēporis, in cælo solitariam, reliquis Dñs ad Oenei cōuiuiū profectis foras, miseris modis gerentē sese, ac miserabiliter eiulantem, q; ab eiusmodi festo esset absutura. Cōtra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iuppiter illis gratiā referret pro humanitate, quā in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiā Dñs comitatus ad cōuiuiū ueniret. Vsq; adeo nihil ut apparet quicquid faciunt illi, gratis faciunt, uerū sua bona uendunt mortalib⁹, atq; emere quidē ab illis licet omnia, puta bonā ualitudinē bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centū. Præterea sospitē ab Troia in Pylum reditū tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatē regia puella.

puella. Nam alius quidam, ne id temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac populo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tum sacerdos, tum senex, diuinarumque rerum egregie peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait, Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atque caprarum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, Proque nihilo ducis hominem bene de te meritum. Quaidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quam infelicitè amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram

Chryses.

Reposito viam.

*Huiusmodi
iniurias.*

Pudefactus.

*Apud Admetum
Laomedonem*

Apollo mercenaria opem locavit

496

LUCIANVS DE SACRIFICIIS

terram demitteret, humana iam sorte usus, nostrisq;
malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmo-
dum in Thessalia mercenariam operam suam locavit
apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laome-
dontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum
cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres
cõponerent, inq; construendis mœnibus operam præ-
starent. Ac ne mercedem quidẽ solidam à Phryge illo
tulerunt, uerũ debebat illis adhuc de summa, ut ferunt,
plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid
enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur
poetæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno,
de Prometheo, de Saturno, de Rhea, deniq; de uniuersa
fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adsint canenti-
bus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem
uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quæ-
dam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum
Cælum patrem suum execuisset, ipse in eo regnauerit,
deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Ar-
gium illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iup-
iter furtim occultatus à Rhea saxum pueri loco subij-
ciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nu-
trice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cy-
rus Persa, is qui prior regnavit à cane narratur enutri-
tus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uin-
cula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem
uxores

*Mercenaria
opem locare*

*Saturnus de-
uorans filios*

Thyestes

*Jupiter à Capra
Telephus à cerua
Cyrus à cane*

uxores compluris quidē alias: sed postremo loco Iuno-
nem germanam, idēq; iuxta Persarum & Assyriorū in-
stitutum. Tū autem quod esset in amores propensus,
atq; in Venerē effusus, facile cælum liberis expleuerit.
Quorum alios ex suæ fortis Deabus creavit: alios con-
tra Nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit.
Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in
taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in
summa plures sibi formas assumeret, q̃ uel Proteus
ipse. Porro Mineruā è suo ipsius capite progeniit, hāc
planē sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchum im-
perfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiānum cōflagran-
te surreptum, in suū femur illatum defodit. Deinde ur-
gente partu, execut. Nec his dissimilia, de Iunone etiā
canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subueni-
taneo conceptu grauidam puerum ædidiisse Vulcanū:
atq; eum quidem non admodū fortunatum, uerum ex-
cusorem ac fabrū ærariū: quicq; perpetuo tū in igni, tum
in fumo uersetur, ac scintillis oppletū: quippe cuius ars
in fornacibus exerceatur. Tum aut ne pedibus quidem
integrīs: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps
datus esset è cælo. Quod ni Lemniū p sua bonitate cū,
dum adhuc ferretur in aere, suscepissent, perierat nobis
Vulcanus: non aliter quā Astyanax è turri deiectus.
Quanc̃q; quæ de Vulcano narrant, toleranda uideant̃.
Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, q̃ atro

R r cia sit

*plures uxores.**in Venere propensus.**Jupiter et
proteus**Virilis congressus.
Subuenitaneo.**Vulcanus.*

Prometheus

cia sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit. Siquidem hunc Iuppiter in Scythiam deportatum, super Caucasum montē cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pedit. Porro Rheia (nā sunt hæc quoq; simul referenda) an nō indecore, atq; indigne facit? Iam anus quū sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multorū mater Deorū, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia psequitur: dumq; Atten ipsum leonibus secū circūuectat, præsertim quū iam utilis esse non queat. Itaq; quinam posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ quod ad Endymionem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsum cælum cōscendamus, poetico illo more subuolantes: ea nimirū uia, quā unam pariter cum Homero Hesiodus cōmonstrat: contemplaturi, quē in modū singula apud illos sint ordinata. Ac primū quidē quod forinsecus sit ferreū, uel ab Homero, qui id ante nostrā ætatē dixit, audiui⁹. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum perueneris: ibi simul & lumē apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgētiora, nihilq; usq; oculis occurrat nisi clar⁹ dies, ac solū undiq; aureū. Cæterū introgre dienti, primo loco māsitant Horæ: quippe quæ portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Io-

*Horæ primo loco
manserunt.*

uis &

uis & internūcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omni
 gena referta artificio. Postea Deorum aedes, ac Iouis ip
 sius regia: quæ quidē omnia Vulcanus pulcherrime fa
 bricatus sit. At uero Diijuxta Iouē assidentes (conuenit
 em̄ opinor, ut in supernis illis sedib⁹ magno strepitu, fa
 stūq; uiuatur) in terrā despiciunt: & quoquouerſum in
 tento capite, circūſpectant, sicunde ſubuolantē ignē ui
 deant, aut nidorē in aera ſurgentē, circāq; fumū rotan
 tem ſeſe. Quod ſiquis forte ſacrū faciat: epulant̄ om̄is
 fumo inhiantes, ac muſcarū in morē ſanguinē exugen
 tes circū aras effuſum. Alioqui ſi domi cibū capiant, ne
 ctare atq; ambroſia uictitant. Nā olim homīnes etiā
 ab illis in cōuiuiū ſunt adhibiti, unāq; cū eis potarunt:
 nēpe Ixion ac Tātalus: uerū illi quoniā uim & raptū pa
 rarent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hūc quoq; diē
 pœnas luunt. Porro reliquo mortaliū generi cælū iā in
 acceſſum eſt, atq; occultū. Et in hūc quidē modū uiuūt
 à Dijs. Proinde uidelicet & iā mortales ipſi in colendis
 illis conſimilia quædā atq; iſtis cōſentanea moliuntur.
 Nam primū lucos illis attribuerūt: tum & montes dica
 runt, præterea aues cōſecrarunt: deinde ſuā cuiq; arbo
 rem assignarūt. His factis p̄ regiones illos diſtributos
 colunt, eoſq; uelut in ciuitatē ſuā receptāt. Nēpe Apollī
 nē Delphi Delijq; Mineruā Atheniēſes: quæ qdē Græ
 cis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiā
 rē eſſe teſtaſ. Argiui Iunonē: Mygdonij Rheā: Venerē
 Rr 2 Paphj.

*Quo pacto
 Sacrificia de
 os reficiant.*

*Jupiter in Creta
natus et sepultus*

*Luc. contra
deos.*

Deorum Imagines

Apollo puer.

Jupiter barbatus.

Mercurius pubescens.

Neptunus nigro capite.

Minerva caeca.

Paphi. Rursum autē Cretenſes Iouem affirmant non modo uiſiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerū etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſaeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, cum iam olim fuiſſe defunctū, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus carcāt, formas illorū exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polydeto, uel Phidia. At hi quidem artiſices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repraeſentāt. Ac Iouem quidem barbatus fingunt. Apollinē uero ſemper puerum. Mercurium iam pubeſcentem, primamq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio: caecis oculis Minervam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iam arbitrantur ſeſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel ē Thracum uenis effoſſum aurum: uerū ipſum Saturni Rheaeq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductū, iuſſumq; Piſanorū in ſolitudine cuſtodem ac ſpectatorem aſſiſtere: idēq; hoc contentū praeſidio, boniq; conſulente: ſi intra quinque perpetuos annos dum Olympia celebrātur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, designatis ſacrorum ſeptis, puris uasibus collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorē agricolae, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placētulā offerat. At ſiquis pauperis ita Deo litat, ut dexterā

ut dexterā duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quū immolant (nam ad illos redeo) primū fertis coronāt pecudem: multoq; ante explorant, num legitima sit & sacris idonea: ne quid forte mactent, ex his quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis Dei iugulant, flebile quiddam emugientē, benēq; sicuti licet conijcere, ominatum: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibias respondentē. Quis uero nō facile coniectet gaudere Deos, quū ista spectant? Quin & in frontispi-
cio posita scriptura denunciat: ne quis intra pura uasa consistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine foedatus, neq; aliter q̃ Cyclops ille pecudē incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandē non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demū incenso igni, capram ipsa pariter cum pelle deportatā imponit: ipsam item cū lanis ouem. Nidor interim ille sacer atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cælum subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omīssis: ut quas uiles atq; humiles existiment, ipsos homines mactant Artemidi, atq; eo ritu Deam placant. Verum hæc fortassis, modesta uideantur: cumq; his ea quæ faciunt Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum si in Aegyptum proficiscaris: ibi demū, ibi uidebis permulta religiosa, planēq; cælo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum

optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, aliū etiam Simiā. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit, Compluris sophistas audies: tum scribas, ac pphetas, mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet,

Fores occlude prophane.) Quemadmodum uide licet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atq; gigantes, in Aegyptū deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præformidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse: ut Dī nūc etiam eas obtineāt formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idēq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porro sacrorū peragendorū idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; matatae circumfusi mēbra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, posteaq; occiderint. Nam Apis ille qui quidem Deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usq; adeo magni faciat cæsariem suam: qui nō eam detondeat, ac nudo capite luctū præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis Deus ex armēto iam antea suffragiis designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, &
tamen

tamen à uulgo uera, seriâq; credantur: mihi quidem postulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

LUCIANI DE SACRIFICIIS, DES. ERASMO
ROTHERODAMO INTERPRETE, FINIS.

ERASMVS ROTE-

RODAMVS IOANNI EUTYCHIO

SVO, S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimum habeat artis, ob decorum mire seruatum in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi, qui dicerent esse premédum, quod liberius, ac uelut ἑκατάμηνος philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandum in huius sæculi mores, quidemus Philosophorum ac Theologorum scholas multo puerilius etiã inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores, nihilominus cruentã esse pugnam, quã in eo cõuiuiõ fuisse Lucianum, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum quoniã forte ἀδελφότητος repperi, & tamẽ patrono uidebat egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχῃ, ut planè sis quod diceris. Antuuerpiæ AN. M. D. XVII.

Luciani

LVCIANI CONVI

VIVM SEV LAPITHAE. DES. ERAS-

MO ROTEROD. INTERPRETE.

PHILON. LVCIANVS.

PHILON.

*Conversus ad
vulnere*

*Servus ad
vulnere*

OVAM quādam & uariam
disputationem Luciane uo-
bis fuisse narrant, super cœ-
nam apud Aristanetū: tum
philosophicos quosdam ser-
mones dictos, ac super his
summā contentionem exor-
tam fuisse. Quod ni menti-
tus est Charinus, etiam ad
uulnera usq; rem processisse: deniq; sanguine conflictū
fuisse diremptū. LVCIA. Atqui undenam Philon ista
resciuit Charinus? neq; enim is nobiscum aderat in cō-
uiuiō. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Por-
rò Dionicus etiam ipse è cōuiuarum numero fuit opi-
nor LVCIA. Fuit maxime. Verū ne is quidem ab ini-
tio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat,
media fermè pugna, paulóq; ante uulnera. Proinde de-
miror: siquid comperti, certius referre potuit, qui nō or-
dine spectarit illa: unde inter illos natalis, postea ad
sanguinem usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane
Charinus

Charinus: etiam ipse si rem cōpertius uellem cognosce
re, & quo singula modo sint gesta doceri, te adire iussit.
Nam Dioniciū etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidē
toti negotio præsente adfuisse. Te uero quicquid esset
actum, id omne comperto, certōq; scire: tum etiam quæ
dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi
nō obiter nec; neglectim audire, sed per ocium atq;
attente auscultari sis solitus. Proinde nunq̃ effugies,
quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi qui-
dem haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præ-
sertim quod sobrii per ocium tuto ac citra sanguinem,
extrāq; teli, quod aiunt, iactū cōstituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid Super coenam sunt debacchati:

Siue etiam iuuenes:

à mero compulsi sunt: quæ neutiq̃ fas erat, tum dicere,
tum facere. LV CIA. Iuuenilius tu quidem Philon, atq;
inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre: eaq; refer-
re, quæ inter pocula ab ebris sunt acta: quū hæc magis
oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho Deo ue-
lut auctori imputare: quī quidem haud scio, an quenq̃
suis nō afflatum Orgiis, & Bacchanalium expertē præ-
terierit. Proinde uide ne hominis sit parum bene mo-
rati, eiusmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat
in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi
(sicut inquit uersus poeticus) memorem compotorem.
Ne à Dionico quidē recte factum: qui hæc apud Cha-
S s rinum

Compertus

Neglectim

*Ex teli ac
An epulatur*

*Non referē
da q̃ inter
pocula fuerit*

*Odi memo-
ri compotore*

Effuturi

Enumerari

*Eloraze
filium.*

*Alumnus
Vxoris xij.*

rinum effutiuerit: immodicamq; & pridiana dissiparit
temulētiā hominū philosophorū. Carterū ego, absit
ut istiusmodi quippiā sim dicturus. PHIL. Nugas agis
Luciane, quum ista dicis. Quin haudquaquē oportebat
ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui cer
to sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, q̄ ego sim
audiendi. Adeo ut mihi uidearis, si desint q̄ te audiant,
uel ad colūnam aliquā, aut statuam libenter accessurus,
quo cuncta pariter euomas. Quod si nūc coner discede
re, non fines, nī te prius audiero, abire. Verū ultro ade
ris, cōsectabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero.
Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc ea
dem audituri. Tu uero ne dicito. LVCIA. Age ne qd
succenseas. Equidem dicam, quandoquidē usq; adeo cu
pidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uul
gus efferas. PHILON. Nī prorsus ignoro Lucianū, tute
isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omni
bus, ut me quidē ad id nihil futurū sit opus. Sed illud
mihi primo respōde loco: Aristænetus, num filio Ze
noni dabat uxore, atq; ita in nuptijs eius uos accepit?
LVCIA. Nō: imo filiam suā elocauit Cleanthidē, idēq;
Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam.
PHIL. Formoso admodum per Iouem adolescentulo:
tamen si tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum ma
turo. LVCIA. Verum: at non inueniebat, opinor, alte
rum generū magis idoneū. Hunc igitur qui tum mode
stus

Gladius & bipennis in refellendo.

DES. ERASMO ROTEROD. INTERP. 507

stus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus:
præterea autē unicus Eucriti diuitis, ex omnibus dele-
git filia suæ maritum. PHIL. Causam neutiq; leuem di-
xisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Lucia-
ne, quinam erant cōuiuæ? LV CIA. Reliquos illos quor-
sum attinuerit tibi recēdere? Verum ē philosophorum
numero, ac literatorum: quos potissimū, opinor, audire
cupis. Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cum
hoc Diphilus, cui cognomē Labyrinthus: & hic quidē
qd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde pe-
ripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe
dicacem illum & argutū, atq; ad refellendū instructū.
Discipuli gladiū ac bipennem nominant. Quin & Her-
mon aderat Epicureus. Verū hūc quū ingrederet, Stoi-
ci toruis obtuebantur oculis, & auersabant: palamq; per-
inde quasi parricidā quēpiam atq; impiū ac funestum
detestabantur. Et hi quidem tanq; Aristæneti ipsius
amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos co-
mitabatur & Istæus grammaticus, & Dionysodorus
rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream unā cum
illo ad cōuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod
is iuueni præceptor esset: uir uenerandus aspectu, ac
maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignita-
tis ipso ostendens ore. Vnde nonnulli propter animi cō-
stantiā ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic
simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti

SS 2 præcipuū

*Propensus
182*

*facile per
perferre
Dionysodorus
Aristæneti
Amici facit aliq;
rem*

*Appr
Venerandus
Præ se ferre
Regula*

*Comites**Officiis**Sponda**Hinc atq; hinc**Stipata
feminis**Utrum altero
priori o
porteat accu
bere.*

præcipuū quēdam ac primariū hominem comiter atq;
officiose exceperunt: adeo ut planè numen aliquod ad-
uenire uideretur, quū adesset Ion admirandus ille. Tan-
dem uero, quum iam omnes fermè conuiuæ præsentēs
essent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram
ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem
complures) occupabant. Inter quas erat & sponsa, sum-
mo studio culta: hinc atq; hinc stipata feminis. Porro
ex aduerso ostij, altera turba, pro cuiusq; dignitate lo-
tis distributis. Porro è regione mulierū primo loco ac-
cumbibat Eucritus, secundo Aristænetus. Sub hac am-
bigi cœptū, utrum altero priorem oporteret accumbe-
re, Zenothemim ne Stoicū: quippe senem, an Hermo-
nem Epicuræum. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sa-
cerdos: tum autem nobilissimæ inter ciues familiæ. Ve-
rum eam hæsitacionem sustulit Zenothemis: si me in-
quiens Aristænete, minoris ducis Hermone: uiro uide-
licet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicuræo discedo;
totuinq; conuiuium uobis relinquo. Et puerū protinus
aduocat, discedere parans. Tum Hermon. Imo habeto
inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanc̃ etiam
si nihil aliud uel hoc nomine par erat concedi, quod sa-
cerdos sim ut planè contemnas Epicurū. Rideo, inquit
Zenothemis, sacerdotem Epicuræum. Simulq; cum di-
cto accūbebat. Post hunc tamē Hermon. Deinde Cleo-
demus peripateticus: pone hunc Ion, proxime hūc spō-
sus:

sus: post eū ego, iuxta me Diphilus: huic assidebat Zenon discipulus. Postremo rhetor Dionysodorus cum Istiaeo grāmatico. PHIL. Papæ Luciane Musarum conuentum quendā mihi narras fuisse istud cōuiuiū: quippe plurimīs sapiētibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetum: qui quū optatissimam illam, ac splendidissimā solennitatem celebraret: prae ceteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idēq; adeo delectis ex unaquāq; philosophiæ secta præcipuis: nō hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocans omnis. LV CIA. Is uero nequaquē est è uulgariū istorū diuitū numero, uerum & literarū est studiosus, ac maximā uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidē, taciti & quieti: uariūsq; erat apparatus & omniūjugus. Neq; enim arbitror operæ precii, ut numero recenseam etiā illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore: nō uides, inquit, senē illū Zenothemim dicebat (subauscultabā enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestē oppleuit: tū q̄ multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq; meminit post sese accūbentiū. Hæc igit fac & Luciano cōmonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ionē mōstratore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis iā oculis præuiderā. Hæc simulatq; dixisset Cleodem⁹:

Ss 3 irruit

Musarū cō
uentus
Refertum

Promiscue
uocans

Omniūjugus
apparatus
cupedias
Ille Zenothemim
Zenothemim
Opsonijs ingu
gatur sc.

Limis om
nis præuiderā.

Infamis Menelae

Alcidas

510 LUCIANI CONVIVIUM

Menelaus
inuocatus

Pro tempore
obambulant

Clarus pinguis
Cynicus
Cynicus regis

Quoniam da
nus (regis)

Scytharum
ritu edebat
Alcidas

irruit in cōuiuiū & Alcidas Cynicus: atq; ijs quidem inuocatus, uulgarū illud festiuitatis gratia praefatus de Menelao, qui ultro ad fratris cōuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & qd cuiq; tum forte in mentē ueniebat, in eum torquebāt: alius illud: Infamis Menelae. Alius rursus. Verum Agamēnoniā menti non ista placebant. Ad hęc alia, quæ pro tēpore false, lepidēq; dici poterāt, in eū obmur murabāt. Nā palam nullus audebat quicq; dicere: propterea qd metuerēt Alcidas tantē utpote conuiciatorē egregiū, unūq; ē Cynicis omnibus clamosissimū. Quia quidē re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatū illū qd inuocatus aduenisset: iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysodorū accumberet. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddā ac molle dicis uti in scāno aut sella sedeā quēadmodū facitis uos: mollibus in stratis penē supini recubētes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim cōuiuiū etiā obambulās. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculē pingūt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidē isthuc mauis. Sub hęc Alcidas in orbē cōuiuiū lustrās, cœnabat, Scytharū ritus: ad uberiora pascua subinde sese transferens, unāq; cū his qui inferebāt edulia, circūiens atq; obambulans. Atq; interim tamē dum cibum caperet, haudquāq; ne/ gocio

Alcidas Scytharū ritū
ad uberiora pascua se transferens

gocio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argētum dicteria iaculans: iamq; Aristænetum percōtabatur: quidnam sibi uellent, tam multa, tam magna pocula, quā non minus usui possent esse frētilia? Verū Aristænetus iam obturbantē, molestūq; esse pergentē, in præsens quidem compescuit: ministro innuēs, ut ingentē calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optime excogitasse: nondū etiam intelligēs, quantorū malorū is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidas, aliquātisper silentiū agebat. Ac solo sternēs sese cubabat seminudus, quēadmodū facturū sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitēs, simulq; dextra scyphum sustinēs: qualē Hercule apud Pholū pictores effingūt. Iam uero & inter alios calix assidue circūagebat: tū inuitatiunculæ ad bibendū, & cōfabulatiōes ortæ, demū & lucernæ illatæ. Interim ego quū puerū, qui iuxta Cleodemū adstabat (erat autē is pocillator egregie formosus) subridentē uidissem (nā arbitror, quicqd obiter inter cœnandū obrigit, cōmemorari oportere: maxime, siqd sit eleganti⁹ ac scite factū) iā admodū attētus obseruare cœpi, qdnā rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tāq; calicē à Cleodemo receptur⁹. At ille simul & digitū illi⁹ substringebat, & drachmas puto duas unā cū calice tradebat. Porro puer, ad substrictū digitum rursus arridebat. Cæterū, de pecunia, quū non sensisset opinor, eòq; nō recipe-

obund. ang.

Seminudus

*Hercules
tenet Calicem*

*Inuitatiuncula
nuda ad pœnā*

Pocillator

*Admodum
attentus*

*Puerum in
terra delapsu*

*Exido
Comminutus
omni re*

*Alegans puer
Exolci
Equiso*

*Propinquo
Propinquo*

nō reciperet: in terrā delapsis drachmīs strepitus est cō/
citatus, moxq; ambo pariter rubore suffundebantur:
idq; ita palam, ut nemo nō animaduerneret. Ambige/
bat igit̃ inter eos q proxime sedebāt: cuiusnā essent illi
nūmī: quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodem⁹
item: iuxta quē strepitus acciderat, sibi excidisse dissimu/
laret. Verū ea res tum neglecta est: ac cōiūēter omīssa:
propterea quod id qd acciderat, nō ita multi uidissent:
præter unū (ut mihi quidē uisum est) Aristænetū. Nā
is paulopost puerum loco mouit: clanculū ablegans, &
aliū cuiā inuīt, uti Cleodemo pocillator assisteret: ui/
delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni aut equisoni
cuipiā. Ad hunc modū ea res utcūq; abiit: summū alio
qui allatura pudorē Cleodemo: siquidē ad omnes per/
manasset, ac nō protinus occupās Aristænetus eam so/
pisset, ciuilit̃ dextrēq; admodū inducta temulentia.
Cæterū Alcidas (iam em̃ potus erat) percōtatus, qd
nam esset nomen puellæ nubenti: tū clara uoce indicto
silentio simul, & ad fœminas conuerso uultu: præbibo
inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omīne. Sub
hæc quū risissent omēs: Rīdetis, inqt, sacrilegi: qd spōsæ
Herculi Dei mei nomine propinauerim? Imo illud sci/
to, opus est: ni scyphum à me traditum accipiat: nūq;
futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum: uir/
tute int̃ritus, animo liber: tum corpore adeo robusto,
simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiam
usq;

usq; ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent conuiuæ: indignatus ille surrexit: toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui: ni cōmodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hāc simul atq; conspexit: lenior ac mitior esse ccepit: ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentā auide uorans. Iā uero pleriq; temulenti esse cœperant: & clamoribus undiq; perstrepebat cōuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronuntiabat: laudabaturq; à ministris: qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuū centones quosdam recitabat. Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexēs atq; confarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam: oppido q̄ ridiculam. In primis autem illa: perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderūt.

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoq;.

Tum uero clamorq; uirum luctuq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat.

Verum quum ij quorum partes crāt edulia inferre: aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarēturq;: Aristæ ætius sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ocio-

T t sum esset

*Gymnasion
gymnasium*

*Efferatis
efferatis*

*Illud re ali
mi dāmen
Stomachari*

*Centones
Carmina*

*Tempus Volup-
tatis expers.*

*Capitulum
Melitæum.*

Pancratius.

*Pugnam de
trochæo.*

*Dionius,
medicus.*

sum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intro Morionem: iussit ridiculū aliquid uel dicere: uel facere: quo magis etiam exhilararentur cōuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morē erectos, hic saltabat, atq; inter saltandū quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circūagebat, distorquebatq;. Tū cymbalo concusso, sonabat interim quiddam linguam imitans ægyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebāt. Verū ubi & in Alcidamantem simile quiddā torisiferatulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (Iamdudum autē præ se ferebat: quod inuideret illi: idū probaretur: ac conuiuarū oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hūc inquit baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cū eo, Pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucūdis-
simum: quippe quum uiderēt hominē philosophū cū Morione cōpositū, quū ferire, tū uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebant: partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret: ab homuncione omniū plausu cōprobato certamine superatus. Hæc igit, quū essent nō mediocri risu excepta: ibi tandē ingressus & Dionicus medicus haud multo post peractam concertationem. Aiebat autem
in mora

in mora fuisse, Polyprepontem tibicinē, dū hunc phre-
nesi correptum curandi gratia uiseret. Ac plane quid-
dam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat em̄ in ædes
illius uenisse sese ignarū etiam hominē iam eo morbo
teneri. At illum protinus surrexisse: foribusq; occlusis,
ac nudato gladio, tibus ipsas sibi tradidisse n̄s q; uti ca-
neret iussisse. Deinde ubi id nō posset illum pcussisse:
scutū sublata manu gestantē. Sese porro in tanto peri-
culo tale quiddā fuisse cōmentū. Nempe ad canēdi cer-
tamen prouocasse hominē: idq; ea lege ut uictus præ-
scriptum certūq; plagarum numerum acciperet. Ac se-
se priorem cecinisse, praeue atq; imperite: deinde tradi-
tis illi tibus scutū ab illo recepisse: gladiū aut ex templo
per fenestras in areā abiecisse. Dein quū minore iam di-
scrimine cum illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos.
Eos reuulsisse belluā, atq; ita illorū opera seruatū sese.
Ostendebat aut & plagarū uestigia quædā: nōnullaq;
in facie tubera liuentia. Ergo cū Dionicus ob huiusmo-
di fabulā nō min⁹ placuisset, q; Morio ip̄e: pxime Istia-
um redinās sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidē
haud absq; numine quodā nobis aduenerat: imo pror-
sum usui futurus ad ea quæ postea cōtingerunt. Nā pro-
diēs in mediū cōuiuiū puer qdā, q se ab Eteocle Stoi-
co uenire diceret, epistolū qdā adferēs, aiebat ab hero
sibi mandatū: ut eo palā om̄ibus audientib⁹ plccto, rur-
sus domū sese reciperet. Hic igit pmittēte Aristæneto

T t 2 admotus

Tubera
liuentia
De reliquis
cœnabat

admotus ad lucernam legebat. PHILON. Num orationem Luciane in sponsæ laudem cōpositam: aut carmen nuptiale: quod genus permulta faciunt? LV CIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Eræmocles philosophus Aristæneto. Quod non mouear conuiuijs omnis ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamen haud unq; illis morem gessi: perpendens nimirū, quantum sit in eiusmodi computationibus tumultus: quantum licentiæ petulantiaeq; uerum aduersus unū te mihi uideor meo iure stomachatus: qui quum tantum temporis à me officiosissime cultus & obseruatus, tamen indignum habueris: quē uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præterieris: idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratiū præbueris. Nā ipse felicitatem nequaquā in hoc statuo, si quis mihi impartiat uel suam syluestrem: uel leporem: uel placentā: quæ mihi affatim cōtingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quum apud discipulum Pāmenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam: non annui tamen uehementer obsecrant: tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuiō. Idq; merito facis

Immo mea
ar. in vita

Stomachus
offensus uolens

Statuo

Affatim
contingere

rito facis, neque enim ullo modo potes quid sit rectius
 dignoscere: nec apprehensiuam illam phantasiam ha-
 bes. Cæterum haud sum nescius: unde mihi ista sint p-
 fecta: nepe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothe-
 mide ac Labyrintho, Quibus equidem (absit inuidia
 dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os p-
 tinus ob-
 turare posse. Alioqui respodeat istorum aliquis quid
 sit philosophia: aut hæc quæ inter elemēta traduntur:
 quid habitio differat ab habitu: ut ne quid interim de
 perplexis illis rogationibus proponam, quid sit syllo-
 gismus cornutus: quid acerualis: quid metens. Verū tu
 quidem istis fruaris licet. Nam ego: qui solum in bonis
 ducam quid sit honestum, facile tulero contumeliam.
 Atqui ne possis post hac ad istam excusationem cōfu-
 gere: ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tāto re-
 rum strepitu, tantisque occupatiōibus: bis te hodie sum
 alloquutus: primū mane domi tuæ: deinde rursum in
 Castoris ac Pollucis templo rem diuinā facientem. Ac
 his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi ui-
 deor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit co-
 gitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indi-
 gnantem, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrifi-
 cium, quū reliquos deos omnis acciperet cōuiuio. Nā
 hac de te sic alicubi meminit Homerus. Seu quia nō
 norat: seu non succurrerat illi: Acriter est offensa tamē.

Item Euripides:

Tt ; Calydon

*Syllogismus
 Cornutus
 Acerualis
 Metens*

Calydon quidem hæc pelopej regio solis
 Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
 Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophodes.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
 Immisit agros gnata Latonæ dea
 Docta eminus missis ferire spiculis.

Diphilus

Hæc tibi è plurimis pauca citauit: ut intelligeres, cuius-
 modi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas:
 cui & ipsi filium cõmiseris tuum. Idcõ recte. Est enim
 iucundus adolescens: & ita cū eo uiuit: ut placeat, atq; ob-
 sequat̃ atq; adeo n̄ mihi turpe dictu fuerat, addidis-
 sem & aliud quiddā. Quod quidē tu si libebit, è Zopy-
 ro eius pædagogogo uerū esse cognosces. Verum non cõ-
 uenit obturpare in nuptijs: neq; accusare quenq; præ-
 fertim criminibus usq; adeo foedis ac pudendis. Tamer-
 si Diphilus dignus in quem facerem: quippe qui duos
 iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philo-
 sophiæ causa reticebo. Porro famulo huic mādauit: uti
 si quam ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel
 placentæ: mihi deportandam: ut isthoc pacto te mihi
 de cœna purgares: ne reciperet: ne ad hoc ipsum à no-
 bis missus fuisse uideatur. Hæc amice quū legerent, su-
 dor interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq;
 iam illud quod uulgo dici solitum est, optabam: ut ter-
 ra mihi dehisceret: quum uiderem eos qui præsentes
 aderant

aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etcemodem uirum canum, tantumque seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset: hætenus fugisse sese: barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristanetum mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterisse: uerum quod desperasset si fuisset inuitatus, unquam adduci posse: ut annueret: utque ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoque ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos: quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaque uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etcemode intentum. Porro Aristanetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerque consternatus animo: tamen nos iubebat bibere: conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit: respondens, ea sibi curæ fore. Paulo autem post surgens & Zeno clanculum sese subduxit è conuiuiis: submonitus à paedago: ut discederet innuente, idcirco tantum patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem quaeritabat, (Nam gestiebat omnino cum Stoicis cōflictari: uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur

*Charmides
pudens*

*Anfany
probrum*

tū igitur, an fam præbente epistola. Huiusmodi inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; nō Cleanthes: uerbula misera, neq; quicq; præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterū Eteocles sunt pleriq; oēs: Videtis q; & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles: Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Eteocles Diana, Dñ boni, q; bene auspicata omnia: q; q; cōgrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouē inquit Hermon, supra hunc accumbens, inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum: ut in cōuiuiō proponeretur: eo q; putabat nō intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete fac q; primum sacri partē mitas: ne senex interim ille fame pereat: tanq; Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbū accidere: quādoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itane uos Chrysippū nominatis inquit Zenothemis: erigēs sese, maximāq; uoce intonans: an ex uno homine, qui non legitime philosophiā exerceat, nempe præstigiatore isto Eteocle, Cleanthem ac Zenonem metimini, uiros sapiētes? Atqui tandem estis ipsi uos: qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem quam habebant auream circūtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porō Cleodeme, nonne Sostrati discipuli tui uxorem stuprastī? Nonne in adulterio eo deprehensus nefandissīma passus

ma passus es? An non igitur silebitis: quum huiusmodi dedecorū uobis sitis cōscij? Atqui nō sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inq̃t, quēadmodū tu: neq̃ discipuli diuersantis apud me uaticū sustuli: q̃d' is deposuerat: eōq̃ facto rapuisse me p̃ Palladē deierās abnegauī: neq̃ quaternis drachmis scēnero: neq̃ discipulos obtorto collo in uincula duco: nisi in tēpore mercedē persoluerint. Verū illud inquit Zenothemis, haud quāq̃ possis inficias ire: te Critonī uenenum quo patrē necaret ministrasse. Atq̃ interea forte bibebat: quicq̃d autem erat in calice reliquum (erat autem fermē semiplenus) in duos illos p̃fundebat. Porro conspersus est pariter & Ion: idq̃ prēmij tulit: quod illis uicinus accūberet: alioqui eo malo non indignus. Hermon igit' demisso uertice merum ē capite abstergebat: eos interim qui præsentes erant attestans: quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, inuadens primum cōspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum ā barba, plagam in tēpus erat illisurus: ac senem fortasse necasset: nī Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcurso Zenothemide in utrunq̃ mediū assedit: ut eo ueluti muro dirempti, pacē inter ipsos agerent. Hæc igit' dū gerebant Philon, equidem uaria meo cū animo uolebam. Primum illud statim occurrebat: nullū esse operæ precij: si quis disciplinas perdiscat: nī simul & uitæ ra-

Vu tiones

tiones, ad id quod est optimū, accommodet atque componat. Quum uiderem illos qui uerbis alios antecellerent: quibus factis ipsis sese ridiculos exhiberēt. Deinde & illud ueniebat in mentē: ne forte uerū esset: quod uulgo plerique dictitarent: uidelicet cruditionē à recta ratione bonisque institutis abducere istos: qui solos libros spectarent: quique sollicitudine curaque quā illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidē quū ibi tam multi praesentes essent philosophi: ne casu quidem ullum erat cerne-
re, à peccando immunē. Verum alij faciebāt turpia: alij dicebant turpiora. Neque enim iam poteram eorum quae fiebant culpam, uino auctori imputare: mecum reputans: cuiusmodi essent, quae Etoemocles, neque cibo, neque potu etiam dum gustato, scripserat. Itaque rerum uices praeposteræ atque inuersæ uidebantur: siquidē uidisses idiotas illos summa cum modestia cōuiuiū agitantes: neque uino petulantes, neque indecore sese gerentes. At ridebāt dūtaxat: & iam damnabant eos opinor, quos dudū suspexerant: ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra sapientes illi, & in libidinē ferebant, & cōuicijs certabant: & supra modū sese potu cibisque explebant: postremo uociferabantur & ad manus usque conferendas rapiebantur. Cæterū admirandus ille Alcidas, etiā meiebat sub oculis omnium: nihil reueritus foeminas. Ac mihi quidē, si quis hæc quæ in eo cōuiuiō gererent rectissime uoluisset conferre, simillima uidebantur
ijs: quæ

ñs: quæ de Eride dea poetæ fabulantur, Nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abieciſſe: ex quo tam ingēs apud Troiam bellum fuerit ortum, Itidem Eteocles mihi uisus est: epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorū, q̃ Illias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: q̃q̃ medius inter utrūq; intercesserat Aristænetus. Age inquit Cleodemus: in præsentia, rū quidē sat est: si literas nescire cōuincamini: sed crastino die uos ulciscar: quibus cōueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandē gratia pecuniæ possessionē, inter indifferentia ponendā esse censes: cū ex omnibus nil aliud spectetis, q̃ ut ipsi q̃ plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causæ, semp apud diuites hæretis: sceneratis atq; usuris incūbitis, neq; nō mercede docetis? Rursum quū uoluptatē derestemini, atq; hac de causa Epicuræos in ius uocetis: quū ipsi uoluptatis gratia, turpissima tū facitis: tū patimini: indigne ferentes: si quis uos non uocarit ad cœnā: rursum si uocemini, nō sat est tātū uocare ut cibo turgeatis: nisi & famulis tātū donetis. Atq; hæc quū diceret: pariter & linteū reuellere conatus est: qd' Zenothemidis puer tenebat: omī carniū genere refertū: planēq; futurū erat ut apertū illud ac solutū medium in solam abijceret: nisi quia puer nō mittebat è

V u 2 manibus

manibus gnauiter aduersus trahentē retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respōdeant qua gratia damnēt uoluptatē: quum ipsi supra ceteros omnis studeāt uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto: quāobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imo tu potius. Atq; hūc ad modum diutius est altercatū: donec Ion capite tandē in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonū argumenta proponam in mediū cōuiuii nuptiūq; digna. Vos porro citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodū & apud Platonē nostrum, alternis dicēdī uicibus res, ut plurimū agitur. Id dictū probabāt, quū omnes qui aderant, tum in primis Aristænetus atq; Eucritus: nimirū in spem erecti: fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locū sese recepit: iam partam esse pacem ratus. Iāq; nobis inferebatur ea cōuiuii pars: absolutam cenā uocant: singulæ singulis aues: carnes aprugnæ: pulpa leporina: piscis Tagenicus, placenta: breuiter illa: quæcūq; liberum est: seu uelis in alium cōdere: seu domū asportare malis. Apponebat igitur: non suam quīq; quadrula: uerū Aristæneto atq; Eucrito, eadē in parte mēsa, una ambobus cōmunis: ita ut de sua utriūq; parte quæ se spectaret: esset edendū, aut tollendū. Deinde altera Zenothemidi Stoico: & Hermoni Epicuro: & his item inter ipsos cōmunis. Deinceps Cleodemo atq;

mo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porro Diphilo duorū pars apposita: propterea quod Zeno iā discesserat, Hæc facito Philon: uti memoria teneas. Nā paulo post: ad intellectū narrationis erūt usui. PHI. Meminero sanē. LV CIA. Tū Ion: primus igit exordiar inqt: si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper interfiluisset: Conueniebat inquit fortassis: ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substātijs, deq; animi immortalitate sermo haberet: uerū ne mihi cōtradican: n̄ qui diuersam philosophiæ sectā sequūtur: de nuptijs dicā: ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidē optimū fuerat futurū: si nuptijs opus non haberemus: sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à scēminarū cōmercio nos penitus abdicaremus. Etem̄ qui ita fecissent: n̄ demū ad absolutam illā uirtutē pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores: ut eas iuxta Platonīcam sententiā inter se cōmunes habeant: uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta: ut quæ nimis intempestiue dicerentur: tum Dionysodorus, non tu defines inquit barbarica ista nobis occinere? Nam ubi Zelotypiam istā reperias, aut apud quē? At tu etiam hiscere audes inquit sterquiliniū? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus: uerū grammaticus Istiaus uir optimus ille, Desinite inquit. Ego uobis epithalamion recitabo: simulq; cœpit legere. Erant autem elegiaci uersus

hi: si satis memini.

Nuper Aristaineti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe: uel potior Venere.

Salve & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:

Nereo prior: ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat: ut cibi tollerentur. Iamq; tollebant Aristænetus, atq; Eucritus: ex his quæ sibi fuerat pposita suâ uterq; partē. Tū ego quæ mihi, & Chereas. Item quæ sibi erāt pposita. Eundē ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus etiā Zenonis digressi partē tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse pposita: atq; hac de causa cū ministris dimicabat: ac uicissim inter sese trahebāt manibus utrinq; in auē iniectis: nō aliter q̃ Patrocli cadauer hīc, atq; hīc attrahere conātes. Postremo uicit ille, atq; abstulit: plurimum interim risum præbens conuiuiis: maxime quū eam ob rem postea graui ter stomacharet: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictū est, accumbebāt: alter superius: puta Zenothemis: alter infra hunc: reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterū auis: quæ iace-

quæ iacebat ad Hermonis partē: erat altera paulo pinguior: idēq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suā uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc q̄ maxime fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negotij caput peruenimus) Zenothemis inquā: omīssa ea quæ sese spectabat eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuo cædebant: ac barbīs inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum: puta Hermon, ille uero, nempe Zenothemis, Alcīdamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserūt, partim huius, partim illius: præter unum Ionem, qui sese neutrū, atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conseriti pugnabant. Ac Zenothemis quidem scyphum ē mensa sublatum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem. Atq; hunc haud tetigit, aliō sed flexus aberrat. Verum sponsi caput dissecuit: alto grauissimōque uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adolescentulī mater, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, prosiliūt. Inter hæc Alcīdamas, strenuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, & illiso suo bacu-

suo baculo, Cleodemí quidem caluariam, Hermonis uero maxillam cōminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes uulnerauit. Quancūq; illi nihil his rebus territi cesserunt. Verū Cleodemus intentato dīgito, Zenothemidī oculū effodit: tū admotus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Dīphilum Zenothemidī suppetias ferre conatū: è sponda in terrā præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grāmaticus dū interuentu suo eos studet dirimere: calce uidelicet in dētes illius illiso: idq; à Cleodemo: quū hūc Dīphilū esse credidisset: nō Istiæū. Iacebat igit̃ miser ille: iuxta suū ipsi⁹ Homerū: Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarū plena undiq; erant omnia: dū & mulieres eiularent Chereæ sponso circūfusæ: dūq; alij has student cōpescere. Porro maxima malorū omniū pars erat Alcidamas: postea q̃ semel ad suum redisset ingenium feriens, quicūq; forte in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculū is fregisset. Ego porro iuxta parietē erectus assistens, spectabā omnia, neq; me ei negotio admiscebā: nimirū Istiæi iā doctus exēplo, q̃ esset piculosum eiusmodi cōflictū uelle diremere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses: euer ti mēsas, effūdi sanguinē: pñci scyphos. Demū Alcidas subuersa lucerna magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est cōiectu facile, atrocior etiā multo esse cœpit p̃sertim quū haud esset p̃cliue, luminis copiā alicunde recuperare

cupere, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Postubi accederet, nescio quis lucernā tandē adportans, Alcidas qdē repert⁹ est, tibicinæ uestē sustollēs, uicq; cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus autē in alio quodā ridiculo facinore deprehēsus est. Nā ut surrexerat, scyphus ē sinu illius clapsus in solum decidit, postea excusans aiebat Ionē in tumultu calicē sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodū sollicite quasi patronū agens asseuerabat. His rebus dimissum est cōuiuiū, à lachrymis denuo in ridiculū exitū conuersum, idēq; Alcidas, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant fauci, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans. Adeo ut Hermon, quanq; ne ipse quidem expers malorū, nam huic duodentes fuerāt excussi, palam attestaret. Memineris inquit o Zenothemis, ne posthac dolorē in medijs habendū ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domū reuectus est fascijs reuincto capite, eidē impositus uehiculo quo spōsam fuerat abducturus. Atq; ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs itē Dionicus pro sua uirili remediū adhibuerat. Postremo postq; iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uis uomentes. Cæterū Alcidas inibi remanebat. Neq; em̃ ualebant hominē extrudere, posteaq; semel

Xx sese in

fese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat o bone Philon eius exitus cōuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum frequens est,

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unq̃

Ea conficiunt numina diuum.

Rursum quæ certo speraris,

Ea frustrato non contingunt.

Siquidē & hæc planè præter expectationē atq; inopinato exierūt. Præterea & illud iam didici nō esse tutū, cui nō sit op⁹, cū eiusmodi philosophis agitare cōuiuiū.

LVCIANICI CONVIVII SIVE LAPITHAE.

DES. ERAS. ROT. INTERP. FINIS.

LVCIANVS DE
ASTROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

E cælo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidē astris, neq; ipso de cælo, uerū de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem

*De Astrologia
Germanice*

nationem hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos
 omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq;
 omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in
 precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetu-
 stum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est
 priscorum regum, quos Dii amabant. At huius æratis
 mortales non solum inscitia socordiâq;, uerumetiam
 odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte in-
 ciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra cul-
 pant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; sa-
 lutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed artem
 magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi qui-
 dem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fa-
 bri ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa
 musica parum est erudita. Quin illi potius artium sunt
 ignari. Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est.
 Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus
 tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia.
 Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos ho-
 mines antecellunt sapientia. Partim regionis, quam
 incolunt opportunitas, propterea quod apud eos per-
 petua sit cæli serenitas, tranquillitasque, neque pa-
 tiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt.
 Itaque cum primum uiderent lunam non semper eo-
 dem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in
 aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis ea res

Xx 2 admiratione

Unaq; res suapte natura scita est.

*Ars non e.
 illa, sed e.
 illa, quæ e.*

admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum in-
quisissent, reppererunt hanc esse earū rerum causam, q̃
lunæ nō esset lumen ppriū, sed à sole mutuarū. Inuene-
runt autē & reliquarū stellarū motus, harum quas nos
errones appellamus, nam stellarū hæ solæ mouent, na-
tura inq; earū ac potestate, & effectus, quos unaquæq;
praestet, nominibus quoq; inditis, nō illis quidē utcūq;
uisum est, cōfictis: sed quæ notæ rerū essent. Hæc igit in
cælo perspexerūt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis
artē imperfectā tradiderūt. Porro Aegyptij diuinandi
rationē, quā ab illis dimidiatā acceperāt, in maius pro-
uexerūt, quippe qui mensurā etiam, ad quā unaquæq;
stella moueret, indicarint. Ad hæc annorū, mēsum, ho-
rarumq; numerū instituerūt. Ac menses quidē illi lunā
metiunt, atq; eius recursum finiunt. Annum uero sole &
huius circuitu metiunt. Quin his etiā maiora ostende-
runt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; stellis, & erranti-
bus & fixis, neq; simul cū cæteris sese mouentibus, duo-
decim partes effecerūt, in his quæ mouentur, & unam
quæq; suis animātib; repræsentarūt, partim marinis,
partim homine, partim feris, partim uolatilib⁹, partim
pecudib⁹. Vnde & sacra Aegyptiorū uarie fiunt. Neq;
eū omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus
diuinabant. Sed alij alijs utebant partibus. Ita q; arietē
colunt, qui ad arietē spectabant, piscibus nō uescuntur,
qui pisces annotarant. Nec hircū mactant, qui Caprie
cornum

Lunæ lūm
a sole mutua hē

Præter
visum
esset.

In manu
promissa

Cur Aegyptij
via minima
colant.

cornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quæ
 quisq; inuenerat. Quin taurū etiā ob honorē cælestis
 tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra,
 regionē sortitus est, & qui eam incolunt partē, oraculū
 quoq; dicarūt signū uidelicet diuinationis, quā à cæle-
 ste tauro petunt. Ac nō multo post Libyes quoq; artē
 hanc sunt aggressi. Siquidē & oraculum quod est apud
 illos Ammonis, ad cælum & huius scientiā refert, iuxta
 Ammonē, quem illi Arietis specie fingunt. Calluerunt
 autē hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidē affirmant se
 primos omniū fuisse. Verū ut ego existimo, multo po-
 sterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab
 Aethiopibus nec Aegyptijs de Astrologia quicq; au-
 dierunt. Verū illis Orpheus Oeagro Calliopēq; pro-
 gnatus, primus ista monstrauit, nō ille quidē admodū
 dilucide, neq; rem clare docuit, sed præstigijs ac mysti-
 cis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam con-
 cinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decāta-
 bat. Porro lyra cum septē haberet chordas cōcentū mo-
 bilium stellarū repræsentabat. Hæc cōquirens atq; hæc
 agitans Orpheus, omnia deliniebat, omniāq; uincebat.
 Neq; em̄ illam hominis lyram spectabant, neq; illi al-
 terius musices studiū erat, uerū hæc magna illa Orphei
 lyra. Hisce rebus cum græci honorē habere uellent, Lo-
 cum illi in ipso cælo designarūt, & cōpluſculæ stellæ uo-
 cantur Orphei lyra. Qd̄ si quando Orpheum uideris,
 Xx 3 uel saxo

Libia

Babylō

Illos postea

Orphei lyra
185

stellarum errantium alie mares . alie fœmine

534 LUCIANVS DE ASTROLOGIA

uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circū hunc animantiū innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo. Cūq; horū singula uideris, fac horū mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus & cuiusmodi leo Orpheū audiant. Quod si eorū quæ dico, causas intelligas, tum & in cælo harū unūquodq; cōtēplator. Fertur autē & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarū errantiarum alias esse fœminas, alias mares, nō tamē eadem efficere. Vnde eundē ancipiti quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquādo fœminā, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximā Astrologiæ, cælestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiret. Ibi Thyestes arietē illis in cælo demonstrauit, atq; hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illi exortu locutus est, ostendens nō eodē modo ferri solem & mundū, sed cōtrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidet occasus, cum sit occasus mundi, solis exortū esse. Hæc locutū, Argiui regē creauerunt, magnāq; doctrinæ laudē est affecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equū illi fuisse, nō admodū credo. Verū arbitror illum hanc

Tiresia .

publicus consensu

potui imperio

Thyestes

Atreus

Bellerophon

hanc disciplinā sectantē, sublimiāq; cogitantē, & inter
 astra uersantē, in cælum nō equo ascendisse, sed animo.
 Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quē aureo
 ariete per aerē uectum fabulant. Quin & ipsum sanē
 Dædalum Atheniensem, etiā si res est noua auditu, ta-
 men haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienū.
 Sed cum ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē
 perdocuit. Ast Icarus cū iuuentutis calore & inscitia, nō
 ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; po-
 lum animo tollere, delapsus est à uero, totaq; aberrauit
 arte, & in mare præceps decidit rerū immensæ pro-
 funditatis. De quo Græci secus fabulant, qui ex huius
 nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri
 potest, ut Pasiphae quoq; cū ex Dædalo de Tauro au-
 disset inter stellas apparēte, deq; ipsa Astrologia, in ar-
 tis amorē inciderit, ob id existimant factum, ut Dæda-
 lus illam tauro copularit. Sunt autē qui scientiā in por-
 tiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint,
 aliq; in ijs quæ ad lunā, aliq; quæ ad Iouem, aliq; quæ ad so-
 lem pertinet cōgerētes, neq; nō cursum, ac motū & uim
 illorū. Atq; Endymion lunæ rationē tradidit. Phaeton
 solis cursum deprehendit, nō ille quidē uere, sed moriēs
 imperfectā artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaetontē
 solis filiū credunt, fabulāq; de illo haudquaqp; uerā nar-
 rant, adiisse Solem patrē, ac postulasse ab eo, ut sibi li-
 ceret lucis currū moderari, illū id cōcessisse, monuisseq;

Xx 4 qua.

*Phryxus
 Dædalus
 Icarus*

*Phaeton
 12*

qua ratione foret aurigandū, Phaetontē uero cōsenso curru, partim ob ætatē, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquādo esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spatio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatū Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaetontem. Eum deiectum sorores circūstantes magno luctu prosequebantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrū destillant. Haudquāq; hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrant Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego nō admodū credo. Nam qui cōsentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycū Mercurij. Verum hi homines pī Dīsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familias sunt mortalibus, in hoc proginendi genere, q̄ ueluti parētes sibi similia producant omnia, & colorē, & formā, & facta, & animū. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter cōiecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cætera machinatus est, quæ putant homines. Verū Saturnus extremus mouet, proculq; à nobis

Sorores Phaetontem
in populus

Quo homines
sunt crediti filij
deorum

Cur Saturnus
ligatus

nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animæ
aduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare
dicunt, ceu uinculis alligatū. Cæterū ingens aeris altitu-
do tartarus appellat. Sed potissimū ex Homeri poetæ
Hesiodicq; carminibus liceat intelligere priscorū fabu-
las cum Astrologia cōsentire. Siquidē ubi Iouis catenā
narrat, ac Solis iacula, quæ quidē ego radiorū ictus esse
coniicio, tum urbes quas in dypeo finxerat Vulcanus,
præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunq; de Ve-
neris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud
aliunde, q̃ ex hac scientia sunt cōficta. Quandoquidē
Veneris & Martis cōcursus, Homericæ cantilenæ præ-
bet argumentū, in alijs autem uersibus utriusq; diuer-
sum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porro de belli negotijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ.
Hæc cum intelligerēt ueteres illi, maxime diuinationi-
bus utebant, nec eam otiosam esse putabant, adeo ut
nec urbes conderent, neq; mœnia circumducerent, neq;
quenq; occiderēt, neq; ducerēt uxores, priusq; de singu-
lis à uate respōsum acceperant. Deniq; nec ipsa Deorū
oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud
Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ
cælestem illam uirginē repræsentat, ac Draco sub tripode
uocem ædit, quoniā & inter stellas Draco conspicit.

Xx 5 In Didymis

*Ex Homeri
fabulis videmus
Cælū congruere
cū astris fixis*

*Apud Delphos uir-
go respondet.
Draco sub
Tripode*

Fabule cum Astrologia conueniunt

Lex Lycurgi.

Non prodire in bellum ante plenilunium.

538 LUCIANVS DE ASTROLOGIA

Didymus in
geminis.

Cognosco.

Vlysses matris
umbra vidit.

Lycurgus

Arcades non re-
ceperunt Astrolo-

in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui caelo sunt, appellatū. Vsq̃ adeo uero diuination uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiā cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quo uideret umbras & locum inamcenū, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq̃ in locum peruenerat, quē Circe mōstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq̃ complures essent umbræ, atq̃ inter has, matris quoq̃ sanguinē bibere cupientes, nō prius ille permisit ulli, ne matri quidē, q̃ Tiresia gustasset, coactusq̃ esset sibi uaticinium ædere, potuitq̃ interim matris umbrā uidere sitientē. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnē reip. administrationē è caelo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodiret, ante pleniluniū. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationē, crescente luna & euanescente, p̃pterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed iīdem ob imperitiā & stultitiā aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usq̃ adeo fuerint Astrologiæ studiosi, hui⁹ ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neq̃ certa sit, neq̃ uera, neq̃ Martem aut Iouem nostra causa moueri in caelo, uerū illis humanarū rerum nullam esse curam, neq̃ quicq̃ esse eis

esse eis cum his negotiis commercij, uerum secundum
 hos necessitate circumaguntur, partim dicunt Astrolo-
 giam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non
 enim mutari uaticinio quaecumque fati decreta instant.
 At ego sanè utrisque respondere possum, stellas in caelo
 suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus ef-
 fectum ad nos peruenire. An uis equo currente, & gal-
 linis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire,
 stipulasque moueri uentis cursu cõcitaris, syderum uero
 uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor
 ad nos permanat, neque nostra tamen causa quicquam erit
 ignis, neque illi curæ est æstus noster, ab astris autē nihil
 ad nos defluit. At sanè fieri non potest, ut per Astrolo-
 giam ex malis bona faciamus, neque mutare quicquam ea-
 rum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc
 utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo ante dele-
 ctant eos, qui uentura præscierint, mala uero facile cum
 imprudentibus uenerint, accipiunt. Neque enim in illos
 irruunt, sed quia meditata expectataque sunt, leuia mi-
 tiaque uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

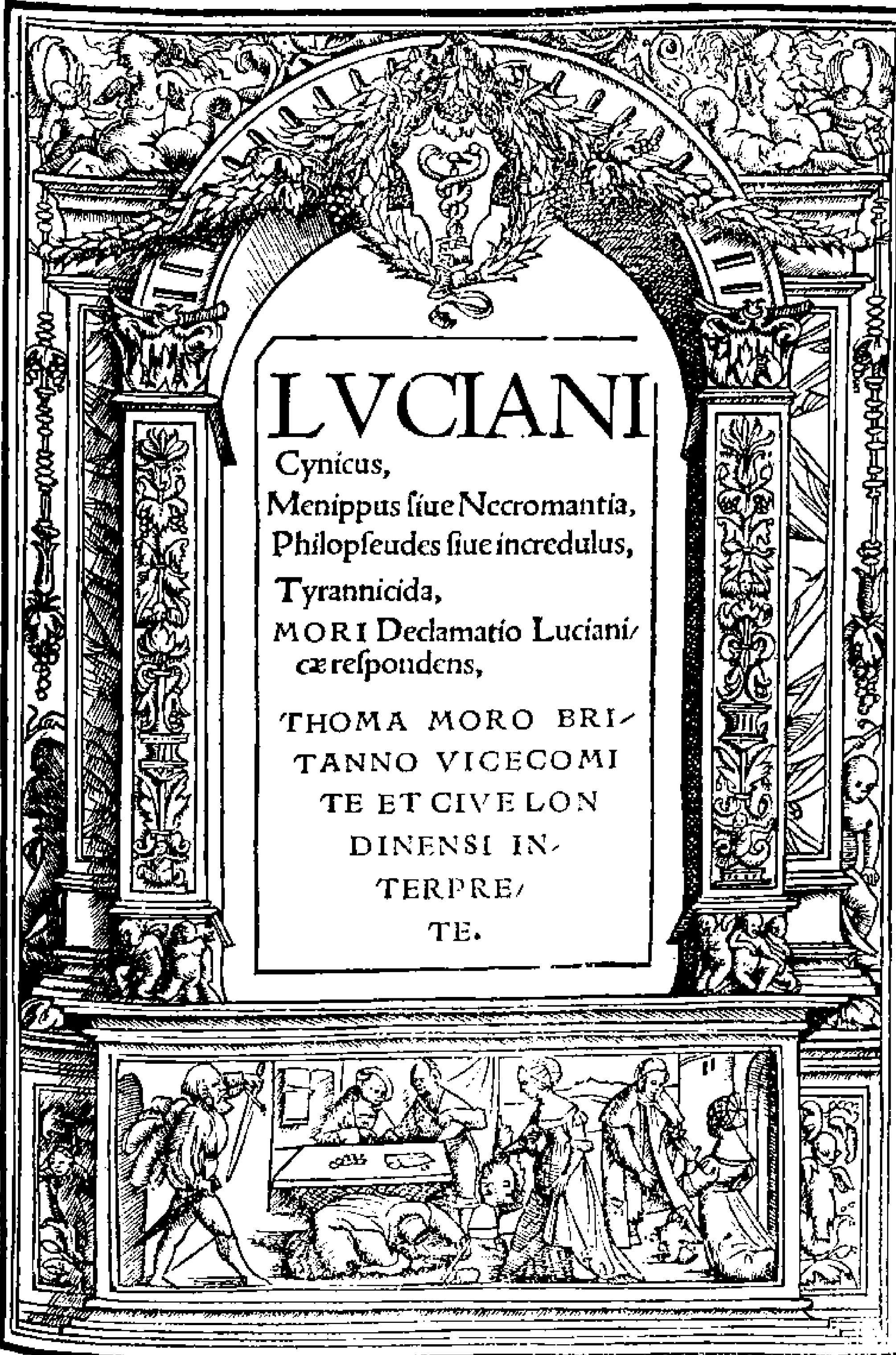
L V C I A N I D E A S T R O -
 L O G I A, D E S. E R A S.
 R. O T E R O D A M O
 I N T E R P R E -
 T E, F I N I S.

IOANNES FRO

BENIVS LECTORI S. D.

HABES hic Luciani libellos ac dialogos uarios ab eloquētissimo ERASMO ROTTERDAMO compatre nostro, uiro nunc mihi sine honoris præfatione nominando, felicissime latinitate donatos. Sed nō te lateat illum in Icaromenippo, pag. 148. uers. 7. pro *ἐνεπρόβλετο* dum festinat *ἐνεπρόβλετο* legisse, illo loco καὶ ὁ φοίνιξ δὲ, *ἐνεπρόβλετο*. & scortabatur reddidisse, quod negociabatur uertendum erat, aut merces importabat. Quod uerbi sanè mutassemus, si in tempore nos quidam amicus noster monuisset. In Timone pag. 296. uers. 21. pro loco increpet, loro increpet legatur. Porro quæ pro Tyrannicida Declamationi Lucianicæ præfixa est epistola, alteram Declamationē, qua Luciano respondet Erasmus, antecedere debet. Bene Vale, & nostris Erasmiq; laboribus feliciter fruire. Apud indlytam Germaniæ Basileam.

The title page is framed by an elaborate border. At the top, a large arch contains a wreath of leaves and berries. The sides of the border are decorated with vertical panels of floral and foliate motifs. At the bottom, a rectangular panel depicts a scene with several figures in classical attire, including a man with a staff and a woman seated at a table. The text is centered within the arch.

LVCIANI

Cynicus,
Menippus siue Necromantia,
Philopseudes siue incredulus,
Tyrannicida,
MORI Declamatio Luciani/
æ respondens,

THOMA MORO BRI-
TANNO VICECOMI
TE ET CIVE LON-
DINENSI IN-
TERPRE-
TE.

ORNATISSIMO

DOCTISSIMOQVE VIRO THOMAE RVTHA
LO REGIO APVD ANGLOS SECRETA
RIO, THOMAS MORVS S. P. D.

SI QVISQVAM fuit unq̃ uir doctissi-
me, qui Horatianū praeceptum imple-
uerit, uoluptate inq̃ cum utilitate con-
iunxerit: hoc ego certe Lucianū in pri-
mis puto praestitisse. Qui & supercilio-
sis abstines Philosophorum praeceptis, & solutioribus
Poetarū lusibus: honestissimis simul & facetissimis sali-
bus, uitia ubiq̃ notat atq̃ insectat mortaliū. Idq̃ facit
tam scite, tantāq̃ cum fruge: ut quum nemo altius pun-
gat: nemo tamen sit, qui nō aequo animo illius aculeos
admittat. Quod quū nunq̃ non egregie faciat: fecisse
tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus
his Dialogis: quos ob idipsum è tanto festiuissimorū
numero potissimum delegi, quos uerterem: alijs tamen
alios fortasse longe praelaturis. Nā ut è uirginibus non
eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusq̃ animo
præfert, deamatq̃: non quā præcipuam tuto possit asse-
rere, sed quæ sibi uideatur: ita è lepidissimis Luciani dia-
logis, alius aliū præoptate: mihi certe isti præcipue pla-
cuerunt: neq̃ temere tamē (uti spero) neq̃ soli. Nam ut
à breuissimo incipiam: qui Cynicus inscribitur, quicq̃
posse

posse uideatur ipsa breuiter contēni, nisi nos Horatius admoneret: sæpe etiā in exiguo corpore uires esse præstantiores, ipsiq; minimas etiā gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecū suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij: doctorum fermè omniū Christianissimus: & Christianorū (ut ego certe puto) doctissimus: quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonā eius partem in Homiliam quandam, quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uerēque Christiano debuit, quā is dialogus: in quo dum aspera, paruóq; cōtenta, Cynicorum uita defenditur: mollis atque eneruata delicatorem hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperantia, frugalitas: deniq; arcta illa atque angusta uita, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quā false taxat: uel Magorum præstigias, uel inania Poetarum figmenta: uel incertas quauis de re Philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes: qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendāque mentienti libidine: dialogus nescio certe lepidior ne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi

fuisse uidetur, ut nō satis immortalitatī suæ confideret: atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Pli-
nius, plurimiq; itidem aliī. Quid enim mea refert quid
sentiāt his de rebus ethnicis, quæ in præcipuis habentur
fidei christianæ mysteriis? Hunc certe fructum nobis
afferet iste dialogus: ut neq; magicis habeamus præsti-
gijs fidem, & superstitione careamus, quæ passim sub
specie religionis obrepit: tum uitam ut agamus minus
anxiam: minus uidelicet expauescentes tristitia quæpiam
ac superstitiosa mendacia: quæ plerunq; tanta cum fi-
de atq; autoritate narrantur: ut beatissimo etiam patri
Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū acer-
rimo: nescio quisnam ueterator persuaferit, ut fabulam
illam de duobus Spurinīs, altero in uitam redeunte, al-
tero decedente, tanq̃ rem suo ipsius tempore gestam
pro uera narraret: quam Lucianus in hoc dialogo, mu-
tatis tantum nominibus, tot annis anteq̃ Augustinus
nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uul-
gi mentes suis figmentis afficiant n̄, qui se tum demum
rem magnam confecisse putāt: Christumq; sibi deuin-
xisse perpetuo, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo
uiro fabulam, aut de inferis tragoediam, ad quam uetu-
la quæpiam aut delira lachrymetur, aut pauida inhor-
rescat. Itaque nullam ferē martyris, nullam uirginis
uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmo-
di mendaciorum inseruerint, pie scilicet: alioqui enim
periculum

periculum erat, ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionē contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere: nec uiderunt usque/ adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtum subolet mendacium: ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur: magnam huiusmodi fabularum partem, à uafrijs ac pessimis quibusdam nebulo- nibus, hæreticisq; confictam: quibus studium fuit, par- tim ex incauta, simpliciū potius, quàm prudentium credulitate, uoluptatem capere: partim fabularū ficta- rum commercio, fidem ueris christianorum historijs adimere: quippe qui frequenter quædam, his quæ in sa- cra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut fa- cile se declarent, adludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commen- dat, eis indubitata fides habenda est. Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanq̃ ad Critolai regulam, appli- cantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respu- mus: si carere uolumus, & inani fiducia, & supersticiosa formidine. Sed quo progredior? epistola ferè iam li- brum superat: nec interim tamen uerbum de tuis lau- dibus ullū, in quas alius fortasse totus incubuisset: qua- rumq; citra ullam adulandi suspensionem uberrimam

mihî materiam præbuiſſent (ut cæteras uirtutes tuas
omittam) uel egregia doctrina tua, ſummâq; in rebus
agendis prudentia: quam tot in diuerſis nationibus, in
tam arduis negotijs, tam feliciter actæ legationes decla-
rant: uel ſingularis fides, grauitasq;: quam niſi ſatis per-
ſpectam, exploratamq; habuiſſet, nunq; te prudentiſſi-
mus princeps ſibi à ſecretis eſſe uoluſſet. Sed cæterarû
uirtutum tuarum prædicationi unica modeſtia tua re-
ſiſtatur: quæ facit, ut quum laudanda tam libenter fa-
cias: feciſſe te tamen non libenter audias. Parco igitur
pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut

has in græcis literis ſtudiij mei primitias æquo ani-

mo ſuſcipias: ſinaſque ut qualecunq; apud te

ſint amoris, officiijq; in te mei monumen-

tum: quas tibi ſim auſus eo maio-

ri fiducia committere: quod

etſi tam acre tibi iudi-

ciû ſit: ut quicquid

erratum fue-

rit, nemo

penetrantius

uideatis tamen eſt

ingenij tui candor, ut

nemo libentius conuiueat.

Vale.

CVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem? barbam
quidem habes, & comā, tu-
nicam non habes: nudusq;
conspiceris, ac sine calceis: de-
lecta nimirum uaga, inhu-
manaque ac ferali uita: tum
proprio corpore contra q̃
faciūt cæteri, semper usus in
cōmode, nunc huc, nūc illuc

circuis: in arido præterea solo cubans: adeo ut plurimū
etiam sordium, tritum isthoc pallium referat: alioqui
nec ipsum, uel tenui filo, uel molle uel florulentū. CYN.
Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi: ut compare-
tur facillime, dominóq; minimum exhibeat negocij: id
inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi: putas
ne esse in luxu uitiū? LV CIA. Immo admodū. CYN.
Contra in frugalitate uirtutem? LV CIA. Admodum.
CYN. Cur igitur tandem quū me uideas uiuentē fruga-
lius q̃ uulgo faciunt homines: eos uero sumptuosius:
me, nō illos arguis? LV CIA. Quia nō frugalius per Io-
uē uideris mihi, sed egētius uiuere: immo uitā omnino
egenam

egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differs:
qui cibū mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus
(quādoquidem huc processit oratio) quidnā inopia sit:
quidq; rursus copia? LV CIA. Si tibi quidē ita uidetur.
CYN. Nūquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
explet necessitatem: an aliud quippiam dicis? LV CIA.
Esto istud. CYN. Indigētia uero quicquid cuiuscq; usui
deest: nec eo quo sit necesse peruenit? LV CIA. Scilicet.
CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in
his est, quod necessitatem non expleat meā. LV CIA.
Quo pacto istud ait? CYN. Scies si consyderes in quē
usum eorum quodq; paratum est, quorū egemus: ut
domus, an non tegumenti gratia? LV CIA. Maxime.
CYN. Quid uestis: cuius gratia? nōne tegumēti etiam
ipsa? LV CIA. Sane. CYN. At ipso per Deos tegumen
to, cuius rei gratia indiguerimus: nonne ut melius se ha
beat id quod tegitur? LV CIA. Mihi quidē sic uidetur.
CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pe
des? LV CIA. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris:
quodnam pedum officiū est? LV CIA. Ingredi. CYN.
An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, q̄ alio
rum? LV CIA. Istud uero fortasse non. CYN. At non
possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium
suum præstare? LV CIA. fortasse. CYN. Pedibus ergo
nihilō peius affectis uideor, q̄ alijs? LV CIA. Nō uide
ris. CYN. Quid corpus uero meum? Num deterius q̄
reliquorū

reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius? LV CIA. Non uidetur. CYN I. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquū corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscūq; ad fuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meū, quod quibuscūq; cibis alitur. LV CIA. Manifestū est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustūq; si aleretur male. Mala si quidem alimēta corpus tabesciunt. LV CIA. Ista quidē ita se habent. CYN I. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamq; improbas meā, ac miseram prædicas? LV CIA. Ideo per Iouē, quod quū natura (quā tu colis) ac superi terrā in cōmuni statuerint: ex ea multa nimirū ac bona ædiderint, ut nobis omnia superessent abunde: non in necessitatē modo, uerū in uoluptatē quoq; tu tamē horum omniū, aut maximæ saltē partis expers es: nec eorum quoq; frueris nihilo certe magis, q̃ feræ. Nempe aquā bibis, quā etiā bibūt feræ: Comedis uero quicqd offenderis, quēadmodū canes: tū cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidē gramē tibi sufficit, quēadmodū & illis: palliū præterea circūfers, nihilo mendico decentius. Quanq; si tu his contentus recte sapis, tum Deus pfecto neutiq; recte fecit: primū quod oues efficeret pingues: deinde uites dulcis uini feraces: ac reliquum

deinde apparatū uarietate mirabilem, & oleum & mel
& reliqua: omnia ut nos haberemus, edulia quidē omni-
gena haberemus: potū dulcem haberemus, pecunias
haberemus, mollem lectum haberemus. Præterea pul-
chras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modū
præparata. Nam & ipsa quoq; artiū effecta Decorū do-
na sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatū, id
fuerit profecto miserū, etiam si ab aliquo quopiā priue-
ris. Quemadmodū hī qui seruantur in uinculis. Longe
uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nā
ea demū manifesta insania est. CYN. Et recte quidem
fortasse dicis. Verū istuc dic mihi: Siquis diuite quopiā
alacriter atq; humane, quin prolixè quoq; exhibēte cō-
uiuīū, tum hospites excipiēte, & multos simul, & omni-
genos: alios quidem imbecillos, alios autē robustos: de-
inde apponente multa, atq; omnigena: si quis, inquam,
omnia corripiat, omniāq; deglutiāt: non ea tantū quæ
uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præpara-
ta uidelicet inualidis: ipse tamen ualens, quū unū dun-
taxat uentrē habeat, nec multis ut nutriatur indigeat:
diutius tamen q̃ alij multi immoretur: hic uir cuiusmo-
di tibi uidetur esse? probus ne? LV. CIA. Non mihi qui-
dem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. CIA. Ne
id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdē mensæ par-
ticeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his
quæ proxime apponūtur, electo: quū satis in suam ha-
beat

beat necessitatē, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidē, an non hunc temperatiorē & meliorē uirum illo putabis? LV CIA. Ego certe. CYN. Vtrū ergo iā intelligis, an me oportet dicere? LV CIA. Quid nā? CYN. Quod Deus illi quidē pulchre cōuiuiū instruētī similis est: ut q apposuerit multa ac uaria, atq; omnigena: uti essent quæ cuiq; cōueniant: alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus: atq; alia quidē robustis, alia uero inualidis: nō ut oībus utamur oīes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusq; naturæ cōueniunt: & ex his ipsis, quacūq; re maxime quēq; indigere cōtigerit. At uos illū qui per insatiabilitatē atq; incōtinentiā oīa corripit refertis: ut q rebus uti uelit oīibus, & undecūq; partis, nō solis contenti præsentibus: existimātes propriā quidem neq; terrā, neq; mare sufficere: sed importātes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosaq; frugalibus: atq; ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu facilia. In summa deniq; molestias, malāq; potius eligentes, q̄ absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimi ac preciosi, beaticq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnāq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentūq; consydera: domus cōsydera sumptuosas, uestes operosas consydera: atq; eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imo san-

guine, ac cæde, quantôq; hominū interitu: nō ideo solū qđ dū nauigant, propter ista pereunt cōplures: ac dum quærūt, parantq;, grauiā perferunt: sed ob id quoq; qđ digladiationes multas pariūt, quodq; ob ea insidiātur inuicē: & amicis amici, & parētib; liberi, & maritis cōiuges. Sic opinor Eriphylē qđ auri gratia p̄didisse maritū. Atq; hæc quidē omnia fiunt: quū tamē uestes illæ uariæ nihilo magis quicq; queant calefacere: auratæq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant: nec pocula illa argentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnū suauiorē præbeant: imo uidebis frequēter in eburneo lecto, sumptuosiq; stromatibus, beatis illis somnū cōtingere nō posse. Præterea om̄igenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alūt: quin tabefaciūt potius corpora, iisdemq; morbos ingenerant. Quid aut̄ dicere attinet, libidinis gratia quātas molestias mortales & faciūt, & patiūtur: quanq; facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidē insania, corruptelæq; sufficere uideatur mortalibus: sed iam rerū etiā usum puerunt. singulis rebus ad id utentes, ad qđ minime paratæ sunt: quē admodū lecto si quis uti carpēti loco uelit, ac tanq; curru. LVCIA. Quis nā is est? CYN. Vos, inquā, qui hominibus tanq; iumentis utimini. Nā eos iubetis, ut lecticas tāq; currus in ceruicibus ferāt. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; homines p̄inde tanq; asinos aurigamini:

minis imperantes ut hac, nō illac eant: & qui hæc facitis maxime, iñdem maxime beati uidemini. Tum hi qui piscium carnibus nō tantū ut alimentis utuntur: uerū tincturas etiā quasdā ex his machinātur: eos dico, qui purpurā tingunt: nōne & hi præter naturā his utūtur, quæ à Deo præparata sunt: LV CIA. Non per Iouē: siquidē tingere etiā potest nō comedī tantū purpuræ caro. CY. At nō in id tamen nata est. Nā & cratere quispiā, si præter naturam detorqueat, ollæ loco posset uti: nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uersam illorū infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; qđ nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamē quēadmodū modestus ille: his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponunt uescēs, ac frugalissimis utēs. Varijs uero illis atq; om̃igenis minime inhiās. Ac deinde quū paucis egeā, ac minime multis utar: ferinā tibi uideor uitā uiuere. Atqui hac ratioe tua Dñ, pfecto in periculū ueniūt: ne & ipsi sint feris etiā deteriores: quippe q rei nullius indigēt. Verū ut exactius intelligas, cuiusmodi horū utrūq; sit: uel paucis uidelicet egere, uel multis: cōsydera quod pluribus egent: primū pueri q̃ adul- ti: deinde mulieres q̃ uiri: tum ægroti q̃ ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus pluriū indigent: proinde Dñ omnino nullius egent rei, q uero ad Deos accedūt proxime q̃ minimis egēt. An Herculē putas omniū hominū præstantissimū: quippe

diuinū uirum, deūq; recte creditū miserum tūc fuisse
quū circuiret nudus, pelle duntaxat indutus: harum re/
rum nostrarū nihil desyderans? At ille miser profecto
non erat: quippe qui miserā ab alijs propulsabat: neq;
rursus pauper, qui terra, mariq; dominabat'. Nempe
quocūq; intendisset impetū, omnes quaquauersum su/
perabat: nec in quenq; sui tēporis incidit, q se uel aqua/
rit unq;, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi
stromata putas, calceosq; defuisse: atq; ob id mūdum
obambulasse tantū uirum? Dicendū profecto non est.
Sed cōtinens erat ac fortis: & moderate uiuere uolebat;
non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus?
An non rex erat Atheniensium omniū, ac filius etiā, ut
ferunt, Neptuni: sua certe tempestate fortissimus? Attā/
men ille quoq; uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi:
barbāq; & comā nutrire placuit ei: nec ei tamen solū,
sed omnibus etiā ueteribus placuit: nepe meliores erāt
q; uos: atq; adeo ne sustinuisset quidē eorū quisq; ali/
quid huiusmodi, nihilo profecto magis q; leo quispiā
se se tonderi. Siquidem carnis molliciē ac læuorem dece/
re mulieres existimabāt: ipsi uero sicuti erant, ita uideri
quoq; uiri uolebant, ac barbā quidem cultum uiri duce/
bant: quēadmodū in equis iubam, in leonibus barbā,
quibus Deus splendoris quandā atq; ornamentī uenu/
statem dedit: sic & uiris barbā adiunxit. Illos igitur ego
æmulor: ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero
tempesta/

tempestatis homines nō æmulor mirabilis huius felicitatis nomine: quā in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac lauigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidē ullam, ita ut instituit natura, dimittētes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis nō egeā more leonū, nec cibo egeam magis exquisito, q̃ canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domū uero ut mundū hunc existimem. Alimenta demū ut ea deligā, quæ facillime comparari possint. Aurū uero, argentūmq; ne desyderem unq̃, neq; ego, neq; meorum amicorū quisq̃. Omnia nāq; mala inter homines ex horū cupiditate nascunt̃, & seditiōes, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne unq̃ plus satis appetā: minus uero quū habeā, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidē ita se habent. Plurimū profecto à uulgi sententijs ista dissentiūt. Neq; quicq̃ ergo mirandū est, si ab his differimus habitu, à q̃bus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quū suam quādā citharædo uestē tribuas, cultūmq; atq; adeo tibicini suū, & tragædo suū: bono uīro cultū, uestēq; propriā nullam existimas: sed eandē ei cum uulgo habendā censes, idq; quū uulgus malum sit. Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus: quinam deceat magis q̃ hic meus, qui
maxime

maxime luxuriosis pudendus sit: quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidū esse, hirsutum esse, tritū pallium indui, comā producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero Cinædorum ornatu similissimus est: nec dignoscere uos quisq; ab illis possit: neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorū cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quū uir eundē cum Cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatib⁹ uero nihilominus q; illi superaminis: eadem comeditis: eodē modo dormitis, atq; inceditis: imo uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanq; sarcinæ, alijs ab hominibus, alijs uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocūq; sit opus. Egōq; & frigus tolerare sufficio, & calorē pati: eaq; quæ Dijs obtulerint, minime moleste ferre: ideo uidelicet, qamiser sum. Vos uero propter hanc felicitatē nulla estis fortuna contenti: sed omnium poenitet, ac præsentia ferre non potestis: absentia desyderatis, hyeme quidem optantes æstatē, æstate rursus hyemē: atq; in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quēadmodū ægrotautes, morosi semper & queruli: quod in illis quidē facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quū sint: iam nos in uitam uestram traducere æquū censetis, nostramq; corrumpere: quū sæpe male consulta sint, quæ facitis,

facitis, ipsiſq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minime circūſpecti: nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed cōſuetudine cupiditatis faciatis. Quāobrem nihil proſecto differtis uos: ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eo rapiuntur: & uos itidē quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcum agitur: ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corripiens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilere equo corrente non poterat. Quidam uero quum occuriſſet ei: rogauit quonā tenderet? Hic reſpondit: quocūq; huic uidetur, equum demōſtrans. Quod ſi uos quiſq; roget, quo feramini: ſi uerum uultis, dicere, dicetis in uniuerſum quidem quocūq; uideatur affectibus: ſigillatim uero, interdū quocū uoluptatis: interdum quocūq; ambitionis: interdum ruruſ quo lucri ſtudio. Quin interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum duntaxat equum uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nunc illum, furioſos quidem om̄es auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac prærupta. Vos tamen priuſq; cadatis caſuroſ uos eſſe neſcitis: at hoc detritum pallium quod uos ridetis comāq; habituſq; meus tantam habet uim, ut uitā mihi quietam præbeat: utq; agam quicquid uolo, uerſerēq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At

AA molles

molles etiam qui sunt adhuc admodum procul decli-
nant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissi-
mi: & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregian-
tur mecum: horum ego consuetudine delector. Eorum
uero fores qui homines uocantur, nō obseruo: tum co-
ronas aureas ac purpuram pro fastu habeo: atq; homi-
nes ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas: non bo-
nos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere: atq; cum
deinde, si libet, irrideas: deorum statuas considera: utri
uideantur uobis ne, an mihi similiore: neq; Græcorū
solum: sed barbarorum etiam templa circumspicias:
utrū ipsi dñ, ut ego, comati, barbatiq; sunt: an quemad-
modum uos, rasi finguntur atq; pinguntur. Quin pluri-
mos etiam sine tunicis conspicias: ut me nunc esse ui-
des. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum
nitio dare: quum deos etiam decere uideatur?

LUCIANI CYNICI,
THOMAS MORO
INTERPRE-
TE, FINIS.

MENIPPVS SIVE

NECROMANTIA LVCIANI THO
MA MORO INTERPRETE:
MENIPPVS, PHILONIDES.
MENIPPVS.

ALVE atrium, domusq; ue
stibulum meæ:

Vt te lubens aspicio luci
redditus.

PHILO. Nū nam hic Me
nippus est canis ille? Non
herde alius: nisi ego forte
ad Menippos omneis hal
lucinor. At quid sibi uult ha

bitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuia? Ad
eundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis adue
nistis? diu est quod in urbe non uidimus. MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHILO. O Hercules clam nobis Menippus uita fun
ctus est: reuixitq; denuo? MENIP.

Non, sed me adhuc uiuū recepit tartarus.

PHILO. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; in
credibilis uiæ? MENIP.

AA 2 Iuuenta

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:

Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior:

PHILO. Siste o beate Tragica: & ab iambis descendens sic potius simpliciter eloquere: quænam hæc uer-
stis: quæ causa tibi itineris inferni fuit: quum alioqui neq;
iucunda neq; delectabilis sit uia? MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHILO. Atqui deliras: alioqui non hoc pacto caneres
apud amicos confarcinatis uersibus. MENIP. Ne mire-
ris amice: nuper enim cum Euripide atq; Homero uer-
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum: ut
numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mi-
hi quo pacto res humanæ hic se habent in terris: & qd
nam in urbe agitur? PHILO. Nihil noui. Sed quemad-
modum prius actitabant: rapiunt, peierant, scenerant,
usuras colligunt. MENIP. O miseri atq; infelices. Nesci-
unt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos
decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos
calculi: per quos Cerberum nullo pacto poterunt effu-
gere. PHILO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos
nostris de rebus decretum est? MENIP. Per Iouem: &
quidem multa uerum prodere non licet: neq; arcana
quæ sunt reuelare: ne quis forte nos apud Rhadaman-
thum impietatis accuset. PHILO. Nequaquam Menippe
per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam
apud ho

apud hominem tacendi gnarum, & inītiatū prāterea
sacris edisseres. MENIP. Dura profecto iubes, & neuti-
q̃ tuta: uerum tui gratia tamen audendum est. Decre-
tum est ergo: diuites istos ac pecuniosos aurum tanq̃
Danaen seruantes abstrusum. PHILO. Ne prius o bea-
te quæ sunt decreta dixeris: q̃ ea percurras om̃ia quæ
abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descen-
sus causa fuerit: quis itineris dux: deinde ex ordine, &
quæ illic uideris, & quæ audieris om̃ia. Verisimile est
em̃ te, quū res pulchras uidendi curiosus sis, eorū quæ
uisu aut auditu digna uidebant̃ nihil omnino prāter-
misse. MENIP. Parendū etiā in his tibi est. Nā quid
facias, urgēte amico? Ac primum sanē tibi expediam,
quæ res animum meum ad hunc descensum impu-
lerint. Ego igitur quum adhuc puer essem: audirem q̃
Homerum atq̃ Hesiodum, seditiones ac bella canen-
tes: non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorū,
adulteria quoq̃, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum
expulsiones, & fratrum & sororū nuptias. Hæc me her-
de om̃ia bona pulchrāq̃ putabam, & studiose erga ea
afficiebar. Postq̃ uero in uirilem iam ætatem perueni-
rem: hic leges rursus iubētes audio poetis apprime cō-
traria, neq̃ uidelicet adulteria committere, neq̃ seditio-
nes mouere, neq̃ rapinas exercere. Hic igit̃ hæsitabun-
dus cōstiti: incertus om̃ino quo me pacto gererē. Neq̃
enim deos unq̃ putauī mœchaturus, aut seditiones

AA ; inuicē

inuicem fuisse moturos: nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Necque rursus legumlatores his aduersa iussuros: nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram: uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogarique uti me utcumque liberet uterentur uitaeque uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Haec igitur mecum reputans ad eos uenio: imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniaque magis incerta: adeo, ut praeter his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitae cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue: Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, & sudorum uidelicet, & acdiue in uertice montis ascensum. Alius contemere iubet pecunias, earumque possessionem indifferenter putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas incorporeas, substantias, athomos, & inane, ac tale quandam pugnantium inuicem nominum turbam in die audiebam: & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adfer-

adferbat: ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idē
prorsus esse contenderent, contra quicūq; hiscere potue
rim, atq; id: quum tamen manifeste cognoscerem fieri
nunq; posse: ut eadē res calida simul frigidaq; sit. Pro
sum igitur tale quiddā mihi accidebat, quale solet dor
mitantibus, ut interdū capite annuerem, interdum cō
tra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absur
dus, uitam eorū diligenter obseruans, comperi eam cū
ipforum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos
enim qui spernendam censebāt pecuniam, auidissime
conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigan
tes, pro mercede docētes. Omnia deniq; nūmorū gra
tia tolerantes. Ii uero qui gloriā uerbis aspernabantur,
oēm uitæ suæ ratiōē in gloriā referebāt. Voluptatem
rursus oēs fermē palā incessebāt. Clanculū uero ad eā
solā libēter cōfluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus
magis adhuc ægre molestēq; tuli. Aliquantulū tamen
inde memet consolabar: quod una cū multis & sapien
tibus & celeberrimis uiris ipse insipiēsque essem, atq; ue
re adhuc ignarus oberrare. Peruigilātī mihi tādē, atq;
hisce de reb⁹ mecū cogitātī, uenit in mētē: ut Babylonē
pfect⁹ magorū aliquē ex Zoroastri discipulis ac succes
sorib⁹ cōuenirē. Audierā siqdē eos inferni portas carmi
nibus qbusdā ac mysterijs aperire: & quē libuerit illuc
tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optie ergo me
facturū putauī: si cū horū quopiā de descensu paciscēs
Tiresiā

Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoque perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima: quæque sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quæ poteram celerrime Babylonem uersus recta contendere. Quo quum uenio, diuersor apud Chaldæorum quendam hominem certe sapientem, atque arte mirabilem: coma quidem canum, admodumque promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obsecransque uix exorauit: ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem: mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans: quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum & Choespi lymphæ: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac dieta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atque absterxit: facemque lustrauit ac squilla: tum pluribus itidem alijs: & magicum simul illud carmen submurmurans, dein

rans, deinde totum me iam incantans, ac ne a spectris
laderer circumiens, reducit domum, ita ut eram recipro-
cantem, ac reliquum iam nauigationi dedimus. Ipse
igitur magicam quandam uestem induit, Medorum
uesti ut plurimū similem, ac me quidem his, quæ uides
ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper
lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget Menip-
pum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysem, aut
Orpheū PHILO. Quid ita o Menippe? necq; eī cau-
sam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS.
Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiq; arcanum.
Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descēderant,
putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci cu-
stodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote
notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur
dies apparuit, quum nos flumen ingressi in recessum
incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba,
sacrificia, mulsæ, & in id mysterium deniq; quibuscunq;
opus erat. Hæc postq; ergo quæ prompta erant impo-
suimus, tum nos quoq; anxij, ac uagientium more la-
chrymantes ingredimur, atq; aliquantisper quidem in
fluuiō ferimur, deinde in syluam delati sumus, ac lacum
quendam in quē Euphrates conditur. Tum hoc quoq;
transmisso, in regionem quandam peruenimus solam,
syluosam atq; opacam, in quā descendentes (præibat
enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues
BB iugulamus,

iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quæ poterat maxima clamitans, dæmones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinnes, Hecatē nocturnam, excelsamque Proserpinam, simulque polysyllaba quædam nomina barbara, atque ignota cōmiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac mœsta fuit, Umbrarū at timuit rex imis sedibus Orcus. Ac protinus quidem inferorū patebant plerāque, lacus pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descēdentes hiatum Rhadamanthum propemodum metu, reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat cōmouitque sese. At quum ego lyram celeberrime correptā pulsassem, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaque ad lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nauigium, & ciulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usque adeo, ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Charon quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit, transque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autē à tergo cōtinuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam

quoddam uenimus maximū, asphodelo consitum, ubi circumfusæ undiq; mortuorū stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo procedētes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidē in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Poenæ, Tortores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi quidā adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autē adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac sceneratores prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrīci, quorum quisq; trabe uinctus erat, ferri pondere duorū talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspiciamus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autē noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHILO. Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MENIP. Umbras ne unq; istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILO. Quid nīc MENIP. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his digne admodum fide uident, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans impiorum, relegabat in coetum, poenas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiuerent, ac

BB 2 dignitates

dignitates inflauerant, quiq; adorari se ferè expectabant, nimirum perituram eorum superbiam fastumq; detestatus, quippe qui non meminissent mortales ipsi quam sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias inquā, genus, munia, nudī ac uultu demisso steterunt tanq; somniū quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis t̃p̃ delectatus fuerim. Et si quem eorum forte agnoueram accessi, atq; in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quanto perēq; fuerat inflatus, tum quum plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq; à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandē illis exorients puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextramue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliae tyrannū multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatū, & graui Stoicorū testimonio conuictum, Cyreneus Aristippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas, fermè iam Chimærae alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedētes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul, ac spectare licuisset.

licuisset. Nam simul & flagrorū sonus auditur, & eiulatus hominū in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, crucianturq; pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostróq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodū abiectéq; faciebant, atq; hi quidem q̄ olim putas onerosi, fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuisent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiúmq; grauius affectum Tantalum, genitúmq; terra Tytium, Dñ boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorū turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos, quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condicendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicē simillimi, nisi q̄ uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti cōsidebant obscuri atq; igno-

biles, nullumq; seruantes amplius pristinae formae ue-
stigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inui-
cem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos
oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos osten-
derent, haesitabam certe mecum, quonam signo Ther-
sitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum
Irum à Pheacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Aga-
memnone. Quippe quibus iam nihil ueteris perman-
sit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia,
nullis inscripta titulis, nulliq; unq; dinoscenda. Hæc
igitur spectanti mihi, persimilis hominū uita pompæ
cuiuspiam longæ uidebat, cui præsit ac disponat quæq;
fortuna, ex his qui pompam agunt diuersos, uariosq;
cuiq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna
deligens regis ornat insignibus, & tiaram imponens,
& satellites addens, & caput diademate coronans. Aliū
serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat,
hunc deformem atq; deridiculum fingit. Nam omni-
genum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habi-
tus quorundam plerumq; in media quoq; pompa de-
mutat, neq; perpetuo eodem finit ordine, cultuq; pro-
gredi, quo prodierant. Sed ornatu cōmutato Cræsum
quidē coegit serui, captiuiq; uestes induere. Meandriū
autem olim inter seruos incedentē, Polycratis uicissim
ornat tyrannide. Et aliquantisper quidē eo cultu per-
mittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, ap-
paratum

paratum quisque restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam, quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atque indignantur, tanquam propriis quibusdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoque uidisse te plerumque puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (si fors tulerit) paulo ante tam grauius Cecropis, aut Erechthei formam imitatus, paulo postea seruus, poeta iubente, progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisque auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atque humilis obambulat, haud ampli⁹ Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menecæi filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marzthonius. Sic se mortalium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHILO. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos, altosque tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MENIP. Nugaris tu quidem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nunquam ridere desisses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens.

Hoc

Hoc tantum cōmodi mihi uidetur ex monumento referre, q̃ imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam cum Acacus o amice locum cuiq̃ metitur, dat autē cui plurimū haud amplius pedem necesse est eo iacere contentū, seseq̃ ad loci modum cōtrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq̃ uidisses apud eos mendicantes, & aut falsamenta uendentes, aut primas ipsas literas, urgente inopia profitentes, & quēadmodū cōtumelijs à quouis afficiantur, atq̃ in faciem cædantur, perinde atq̃ uilissima mancipia. Itaq̃ Philippum Macedonē cōspicatus, cōtinere me certe nō potui. Ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mēdicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHILO. Admiranda narras ista de regibus, penēq̃ incredibilia. Socrates autē quid facit? ac Diogenes, & si quis est sapientū alius? MENIP. Socrates profecto etiam ibi obuersat, om̃esq̃ redarguit. Versant̃ autē cum illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Instant̃ autē illi etiam nū, atq̃ intumescūt ex hausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardana palo uicinus Assyrio, Midæq̃ Phrygio, atq̃ alijs item pluribus ex istorū sumptuosorū numero, manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinē recogitantes, & ridet, & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum

plurimū cantat: aspera nimis atq; iniucūda uoce illorū eiulatus obscurans: adeo, ut id ægreferentes nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterū quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sanctum? MENIP. Bene admones. Nescio enim quo pacto quū hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauī. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionē aduocauerunt: his uidelicet de rebus, quæ in cōmune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere: me quoq; cum illis simul immiscēs: unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igit & alia multa. Postremo uero de diuitibus negotium: in quos posteaq; plurima fuissent obiecta, uolentia, superbia, fastus, iniuriæ: assurgens tandem ex populo, primas quidam, huiusmodi decretum legit. Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapientes, ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui habentes: Curia, Populoq; uisum est: ut quū functi uita fuerint, corpora quidem eorū poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decē annorū milia trāsegerint, asini semp ex asinis renati, onera ferētes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hāc sententiā dixit Caluarius: patre Aridello, patria Manicēsis, tribu

C C Stygiana

Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæque fiunt. Quæ igitur in cōcione agebātur, crāt huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia uenerā, Tiresiam adeo: atque illi re, uti erat, ordine narrata, supplicavi: ut mihi diceret, quodnam optimū uitæ genus putaret. Hic uero subridēs (est autē seniculus quispiā cæcus, pallidus, uoce gracili) o fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapiētibus istis profectā, haudquaquam idē inuicē nōdē de rebus sentientibus: uerū haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, o patercule: sed dic amabo, neque me contēnas, qui in uita te etiā ipso cæcior oberro. Abducēs ergo me, procul ab alijs auferēs, ad aures mihi inclinās: Optima est, inquit, idiotarū, priuatorūque uita, ac prudentissima. Quāobrem ab hac uanissima sublimiū cōsyderatiōe desistēs. Mitte principia semp ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuēs, atque id gen⁹ omnia nugas æstimās, hoc solū in tota uita psequere: ut præsentib⁹ bene cōpositis minime curiosus, nulla re sollicit⁹, quam plurimū potes hilaris uitā, ridensque traducas. Hæc quū dixisset, rursus Asphodelorū in pratū sese corripuit. Ego igitur (nā & nūc uesper erat) age, inquā, o Mithrobarzane quid cunctamur: ac nō hinc rursus abimus in uitā? Ad hæc ille: confide, inquit, o Menippe: breuē quippe, faciliēque tibi monstrabo

Strabo semitā: & me protinus abducēs in regionē quan-
dam magis priore tenebricosam, manu pcul ostendēs
subobscurū, tenuēq; ac ueluti per rimā influens lumē:
Illud, inquit, Trophoni templū est, atq; illac ad inferos
ē Boeotia descēdit, hac ascēdas, atq; ilico fueris in Græ-
cia. Ego igit hoc sermone gauisus, salutato Mago diffi-
cile admodum per angustas antri fauces subrepens, ne-
scio quo pacto, in Lebadiam perueni.

NECROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI

THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI PHILO-

PSEVDVS SIVE INCREDVLVS, THO-

MA MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

OTES mihi Philocles dice-
re: quidnā id tandē sit: quod
multos in mentiendi cupidi-
tatē adducit: ut pariter gau-
deāt, quū & ipsi nihil sani lo-
quūtur, & his q; talia narrāt,
maxime animū intendant.

PHIL. Multa Tychiade sunt
quæ nōnullos mortales men-
tiri cōpellunt, quia in rem uident cōducere. TYC. Nihil

CC 2 ad rem

ad rem hæc (ut aiunt) neq; em̄ de his rogabam, qui quū
usus postulat, mentiūtur: uenia nimirum hi, imo laude
pleriq; eorū digni sunt: quicunq; uel hostes fefellerunt,
uel ad salutem tali quopiā pharmaco usi sunt in necessi-
tatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit: ut & uitā
suam, & sociorū reditum redimeret. Sed de illis uir opti-
me dico: qui nulla necessitate mendaciū ipsum ueritati
longe anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atq; in ea
sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio,
cuius cōmodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi ta-
les aliquos iam deprehēdisti, quibus hæc insita sit men-
tiendi libido? TYC. Et quidem admodū multi sunt hu-
iusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod men-
tiuntur, nisi demētia? Siquidem rem pessimā, optimi lo-
co præoptāt. TYC. Hoc nihil est. Nam ego tibi multos
ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili:
nescio tamen quo pacto captos hoc malo, mendaciūq;
studiosos: adeo ut ego certe moleste ferā, quod uiri ta-
les, omnibus cæteris in rebus optimi: gaudent tamen &
se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id
quod tibi notius est q̄ mihi, Herodotus, Ctesiasq; Cni-
dius, atq; his superiores, deniq; Homerus ipse, uiri cele-
bres, mendacijs etiam scriptis utebantur: ut non solum
eos fallerent, à quibus tunc audiebātur: uerum usq; ad
nos etiā mendaciū per manus traditum perueniret, in
pulcherrimis uersibus, metrisq; seruatū. Me ergo sæpe
illorum

illorū uersuū nomine subīit pudor: si quando cæli sectio-
nem, ac Promethei uincula recensent: gigantumq; rebel-
lionem: atq; omnē illam de inferis tragœdiam. Et quo
pacto ob amorem Iuppiter in taurum & cygnū uersus
sit: & quemadmodū ex muliere quispiam in auiculam,
ursamue mutatus sit. Pegafos præterea, Chimærasque
& Gorgonas, ac Cyclopas: atq; id genus omnia, admo-
dum absurdas, monstrosasq; fabulas: & quæ mētes affi-
cere puerorū queant, qui laruam adhuc, lamiamq; me-
tuunt. Quancūq; poetica, sint fortasse tolerabilia. At ur-
bes iam, gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri:
an non hoc ridiculum? Veluti quum Crentenses sepul-
chrū Iouis ostendere non pudet. Athenienses Erictho-
nium æditum ē terra ferunt, primoq; illos homines in
Attica olerum more ex terra emerfisse. Hi tamē multo
uerecūdiores q̃ Thebani: qui ex serpentis dentibus sa-
turos quosdā progerminasse narrant: quod si quis hæc
quū sint ridicula, uera esse nō credat: sed ea prudēter ex
aminās, Chorebi cuiuspiā, aut Margitæ existimet esse:
si quis aut Triptolemū credat in alatis draconib⁹ p̃ aerē
uectū esse: aut Pana quendā ex Arcadia in Marathonē
uenisse auxilio: uel Orithyā à Borea raptā esse: impi⁹
nimirum hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam
manifesta uerāq; non credat, usq; adeo obtinet menda-
cium. PHIL. At Poetis Tychiade, urbibusq; fuerit for-
tassis ignoscendum. Nam illi delectationem illam quæ

ex fabula proficiscitur: ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero, Thebaniq; & siqui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quod siquis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At siqui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio: hi omnino ridiculi merito uideantur. TYC. Recte dicis. Nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio: ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imo uero medio in sermone, discessi: non ferens narrationem tam supra fidem: sed me uelut furie quædam abegerunt, dum mostrosa multa atq; absurda referret. PHIL. Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quencumq; audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicquid audeat. TYC. At nescis amice qualia referebat. Tum ea quæ constanter assercbat. Præterea quæ sancte in plerisque iurabat, admotis etiam filiis: adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem: interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset, adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam

nā illa (per lares) sunt Tychiades? Nā cupio cognoscere
quānam praeſtigiaturā ſub tam lōga barba occuluerit.
TYC. Solebam quidem etiā aliās Philocles aliquoties
cum interuiſere, ſiquādo uidelicet multo ocio abunda-
rem. Hodie uero quū opus eſſet mihi conuento Leon-
thico (Eſt autem, ut ſcis, amicus mihi) edoctus à puero,
eum ſe ad Eucratem mane contuliſſe: ut eum morbi in-
ſpiciendi cauſa uiſeret, amborum nomine: nempe ut &
Leonthicum cōuenirem, & Eucratem uiderem: ignora-
ueram autē quod aegrotaret, ad eum prouenio. At Le-
onthicum ibi iam non inuenio. Nam paulo ante ut di-
cebant exiuerat: alios uero confertos reperio, in qui-
bus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus
Stoicus, & Ion: noſti uirum? illum dico, qui ex Platoni-
ca doctrina magnam ſui admirationem expectat: ut
qui ſolus mentem uiri deprehenderit, quicq; eius ora-
cula alijs quoque poſſit enarrare: uides quos tibi uiros
nomino, nimirum omni ſapientia atque omni uirtu-
te praeſditos: utpote ipſum ex quāque ſecta caput, reue-
rendos hercle omnes, atque aſpectu propemodum ter-
ribiles. Aderat praeterea medicus Antigonus: ut uſui in
morbo eſſet aduocatus opinor. Et melius iam habere
ſe uidebatur Eucrates. Ac morbus quidam ex familia-
ribus erat. Humor enim rurfus in pedes ei descende-
rat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta ſe iuſſit
uoce languidule remiſſa paululum, quum me conſpi-
ceret,

ceret: quanquā interim dum ingrederer, uociferantē eum ac uocem intendentē audieram. Tamē ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eum ægrotare nesciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim: ad sedi p/pe: & illis quidem sermo iam de morbo erat, & quædā iam ante dixerant, quædam uero etiam tunc narrabāt. Præterea medicamenta quædā quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Siquis ergo (inquit) sinistra manu tollēs humo mustelæ dentē, sic interfectæ, ut ante dixi, in leonis pellem illigauerit, nuper excoriati: ac deinde circum crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nō in leonis pellem (inquit) Dinomachus, ut ego audiui, sed in ceruæ poti⁹ scemellæ uirginis adhuc, & nōdum initæ: & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox em̄ cerua est, maximēq; ualet pedibus. Et leo quidem fortis est: pinguedōq; eius ac manus dextra: piliq; qui recti ē barba prominent, magnā uim obtinēt: siquis uti nouerit, cū proprio cuiq; carmine: at pedū curam minime pollicentur. Et ipse quoq; inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum: propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidā Libycus peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociōres esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquā rectē dixisset Libycus ille. Tum ego: Putatis, inquam, incantamenti

tamentis quibusdam sedari talia: aut foris admotis ap-
 pendiculis quum intus malum grassetur? Riserunt hunc
 sermonem meum: & palam in me magnam damna-
 bant amentiam: qui apertissimas res ignorarem: & qui
 bus nemo qui sapiat, contradicat: quin sic se habeant.
 At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est
 hac rogatione mea. Iamdudum autem neglectui habi-
 tus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uel-
 let: denunciando uidelicet uino ut abstineret: atque oleri-
 bus uesceretur: & uigorem animo omnino minueret.
 Cleodemus ergo subridens interim. Quid ais, inquit,
 Tychiades? incredibile tibi uidetur esse: ut ex rebus hu-
 iusmodi parentur quaedam apud morbos remedia?
 Mihi certe uidetur inquam ego: nisi naribus adeo muc-
 cosis sim: ut credam ea quae foris applicantur, nihilque
 cum his quae morbos excitant, intus communicant: per
 uerbula tamen, ut dicitis, ac praestigiaturam operari: &
 quum appenduntur sanitates immittere, id profecto
 nunquam fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pelle
 sedecim mustelas integras insucrit. Ego profecto leo-
 nem ipsum ex doloribus saepe claudicantem uidi in uni-
 uersa sumptus pelle. Nimirum idiota es inquit Dinoma-
 chus, neque unquam tibi curae fuit: ut disceres quonam mo-
 do res istiusmodi aduersus morbos quum adhibentur
 conferunt: ac mihi uideris ne notissima quidem ista re-
 cepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quae

DD certo

certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentū demul-
siones, ac bubonū sanationes, & cætera: quæcunq; anus
etiam iam faciunt, quod si illa fiunt omnia: quur tandē
non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita
congeris, inquā, Dinomache clauumq; ut aiunt, clauo
extrudis, Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eius-
modi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratiōe persua-
seris primū natura fieri posse: ut febris, tumorq; uerea-
tur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionē aliquā
barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fa-
bulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit
Dinomachus, quū ista dicas, ne deos quidem esse cre-
dere. Si quidem putes fieri nō posse: ut per sacra nomi-
na remedia morbis adferātur. Hoc, inquā ego, uir opti-
me ne dixeris: nihil enim prohibet quo minus, etiam si
maxime dī sint, ista tamē sint uana. Ego uero & deos
colo & medelas eorum uideo & leuamenta quæ labo-
rantibus conferūt Pharmacis uidelicet, atq; arte medi-
ca restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posterī sa-
lutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis:
non leones, aut mustelas circūligantes. Mitte hunc (in-
quit) Ion. At ego uobis mirabile quiddā narrabo. Erā
adhuc adolescentulus: annos natus fermē quatuordec-
cim: quum quidam ad patrem meum uenit nunciāns
ei Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus
robustum, atq; industrium, circa plenum iam forum a
uipera

uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites ac uallis circūplicaret: adrepentē bestiolam maximū ei pedis momordisse digitum. Tū illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero ciulare perditum ē doloribus. Hac ergo quum nunciarentur iam Midam ipsum uidebamus in lectica domū à conseruis adportari: inflatum totū, liuidum ac superficie tabefactū, uix iam spirantē. Pater ergo quū id moleste ferret amicorum quispiam, inquit. Ego em̄ uirū quendā Babylonīū ex Chaldaeis quos uocant protinus huc adducam: qui sanabit hominē: & ne diem narrando conterā: uenit Babylonius ac Midā restituit: effugato ex corpore ueneno quadam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo: quē ē columna exciderat. Atq; istud quidē hactenus forsan mediocre fuerit. Tū Midas iā ipse sublato in q̄ allatus erat scabello, discessit in agrū, tantū potuit incantatio, & colūnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronunciaffet sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina: sulphure ac face lustrato loco in orbē ter obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quūq; intra eā regionē erāt. Veniebāt ergo tāq; ad incantationē tracti, serpētes multi, atq; aspides, & uiperæ & cerastæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebat autē unus draco: annosus, pro-

repere (ut opinor) ob senectam non ualens: qui nō fuerat audiens dicto. At magus. Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpentibus eum uidelicet qui nati minimus erat, selectum legatum mittebat: ad draconem: ac paulo post uenit etiam ille. At postq̃ iā collecti constitissent Babylonius in eas insibulauit. Atq̃ illi repente admodum omnes ab eius flatu incensī sunt: nobis interim admirantibus. Tum ego dic mihi inquam Ion. Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu perduxit draconem qui iam (ut ais) senuerat: an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidē inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoq̃ olim minus talia credebam q̃ nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum cōspicerem: peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidit: ac uictus sum: quum tamen multum diūq̃ repugnasset, nam quid facerem quum eū cernerem in aere uolantem, atq̃ id interdū: ac super aquam ingredientē: atq̃ per medium ignem incedentem: idēq̃ lente ac sensim? Tu ne inquam ego ista uidebas: uirum Hyperboreum uolantem: aut super aquas ambulantem: & maxime (inquit ille) carbatiuis indutum: quo calceamenti genere illi potissimū utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre: quaecunq̃ fecit: quo pacto amores immiserit: ac dæmones exegerit: mortuosq̃ maridos in uitam

uitam reuocauerit: atq; Hecaten ipsam palam conspex-
itibus exhibuerit: lunāq; è cælo detraxerit: Quin ego
uobis referam quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Ale-
xidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti sub-
stantiam suscepisset: Chrysidem amabat Demeneti fi-
liam: ac me quidem præceptore in disciplina utebatur:
ac nisi amor ille à studio deduxisset eū, uniuersam Peri-
pateticorum doctrinam perdidisset: ut qui octo & de-
cem, quū esset annorum iam absoluerat analytica: tū
physicam auscultationē in finē usq; percurrerat. Amo-
re tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero
quemadmodū par erat, quippe qui præceptor eram,
Hiperboreum illum magum ad eum duco: conductū
quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim
præparari quiddam ad sacrificia: tum sedecim præte-
rea: si Chryside potiretur. Ille uero crescentē obseruans
lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra pera-
guntur) fossam quum effodisset: in aperto quodam lo-
co domus: sub dio circa mediam noctem, euocauit no-
bis primum quidem Anaxidem Glauciæ patrem: ante
septem menses uita defunctum. Succēbat autem ob
amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei
permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; edu-
xit: adferentem una cerberum: tū lunam detraxit mul-
tiforme quoddam spectaculum, & quod aliàs aliud ap-
parebat. Primum quidem muliebrem formam refere-

DD ; bat: deinde:

bat: deinde in uaccam formosam uertebatur. Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quū finxisset quēdam ē luto Cupidinem, Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabar: paulo post autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauciam complectitur: eum q̄p insanissime deperiens: & cum eo uersata est: quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna subuolabat in cælum, atq; Hecate subijt terram: cæteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fermē diluculum. Hæc Tychiades si cōspexisses, haudquaq; amplius dubitasses, esse multa in carminib⁹ istis commoda. Bene dicis, inquā: ego credidissem equidem si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto: si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerūtamen Chrysidem illam quā dicis noui: mulierem plane meretricem ac facilem: nec uideo sanē cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usq; atq; ipsa insup luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice em̄ sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue snoum si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit accurrīt ad tinnitū. Præterea ipsum etiam magū admiror: quod cū ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis
solida

solida talenta suscipere, is tamen ob quatuor minas ad modum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris cōpotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respondeas: qui dæmoniacos liberant erroribus: adeo manifeste spectra illa carminibus efficiunt? Atq; hæc me dicere non opus est: uerum omnes nouerunt. Syrus ille ex Palæstina, qui harum rerum artifex est, & multos mortales suscipiat: qui ad lunam concidunt: oculosq; distorqueant: spumáq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit: magna accepta mercede, diris eos malis liberás. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq; unde sint in corpus ingressi: agrotus quidem ipse tacet, at dæmon uero respondet (aut lingua græca loquens, aut barbarica, aut undecunq; fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum ac nī paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonē. Quin ego quoq; dæmonē quendam exeuntem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non magnum erat, inquam, ego talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Ideæ, quas uestræ familiæ parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atque euandam: quantum ad nos homines lusciosos. Ita ne solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdium? Ego profecto non semel, sed

mel, sed millicies iam talia conspexi: ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinem nihil nouū, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximēq; nūc ex quo anulū mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quampiam sumpto, factū, carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. Atqui fieri possit inquam: ut Eucrati nō credam Diuonis filio: uiro in primis sapienti ac libere, quæ sibi uidentur domi in priuato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua inquit Eucrates: quæ omnibus q in domo sunt singulis noctibus apparet: tū pueris, tū adoleſcētibus: tū senibus: hoc inquā nō à me dūtaxat audieris: uerum etiā à nostris omnibus? De qua statua inquam ego? Nō uidisti (inquit) quum ingredereris statuam quandam in atrio collocatam: sanè q̄ pulchram: opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nonne illam dicis inquā quæ discū iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestū reflexa in eam quæ discum fert: altero pede modice inflexo: quæ q̄ se erectura uidetur una cum iactu? Nō inquit: nam unū est ex Myronis operibus ille disci iactator: quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eū loquor cui tenēs caput uinctū est: formosam illā. Nā id Polydetti opus est: uerū eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & Tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an nō ad aquā illā quæ influit quampiam uidisti

uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis
quibusdā barbæ pilis, insignibus uenīs: uero homini si-
millimā. Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Io-
uem inquam uidi quandam à dextra Saturni quæ te-
nias coronasq; aridas habebat: pectoréq; folia quædā
inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauī: quum me
sanasset triduo febre pereuntem. Erat ne igitur etiam
medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq;
ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post
inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc, quam tu
rides statua. An non eiusdem putas esse immittere fe-
bres, in quos uoluerit quandoquidē potis est eijcere?
Propitia, inquā, placatāq; sit hæc statua mihi: quæ tan-
tum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uide-
runt omnes qui in domo sunt? Quum primū nox est,
inquit, hæc è base descendēs in qua steterat, in orbē to-
tam domū circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam
canenti: nec quisq; est quem unq; læserit: diuertere tan-
tū oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infestans:
quū & lauat sæpe: & tota nocte ludit. ut ex ipso aquæ
strepitu licet audire. Vide ergo, inquam ego: ne forte
non Pelichus hæc statua sit: sed Talus potius Creten-
sis, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus
quidam Cretæ custos erat: quod nisi ex ære, nō autem
ex ligno facta esset: nihil eam prohiberet: quum non
opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis
EE esse uideat.

esse uideatur. E base namq; (ut ais) etiam ista fugit. Vir de, inquit, o Tychiade: ne te posthac scommatis huius poeniteat. Noui equidē ego quid illi euenerit: qui obolos surripuit: quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrociam, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio: etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille ad pedes eius oboli iacebant: aliāq; item numismata: quaedam argentea ad crus eius affixa cæra: ac laminæ quoq; argenteæ: uota cuiusq;, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Lybicus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primū reuersus intellexit sacrilegio se cōpilatū Pelichus: uide quo pacto sese ultus est, atq; furti pdidit Libycū. Totā nocte atriu obambulabat in orbē miser: exire nō ualens, tanq̄ in Labyrinthū incidisset: quoad orta die iā deprehensus est: ea tenens quæ furto abstulerat: ac tū quidem cōprehensus plagas nō paucas recepit: nec tēporis multū superstes malus male perijt, uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanq̄ coætaneum Minoi iā delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, q̄ diu æs erit
 æs ope

res operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nuncq; statuā uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuere, si mihi minaretur, admodū timuissē. Ad hæc medicus Antiochus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hippocrates æreus est magnitudine fermē cubitalis: qui tunc dū taxat quum lucerna extincta sit, rotam in orbē domū ambit: perstrepens ac Pyxides euertens, Pharmacacq; cōmiscens, atq; ostia circūuertens: maximēq; si quādo sacrificia prætermittimus: quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo inquā ego, etiā Hippocrates medicus iam: ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tēpore iustorum sacrificiorū epulis accipiatur: quem nimirū decebat boni cōsulare: si quis ei libauerit, aut mulsum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiā testibus pbauero, quod ante ānos quinq; uidi. Erat fermē uindemiæ tēpus. Ego uero in agrum circa meridiē uindemiātū dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddā atq; cōsyderans. At postq; in saltū perueni: canū primo larratus insonuit. Ego uero Mnasona filiū meū, cū æqualibus uenientē: ludere uenariq; (quēadmodū solebat) cōiñciebam. At res haudquaq; sic se habebat: uerum paulopost factō terræmotu, sonóq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermē semistadialis: habebat autem in sinistra faciem:

EE 2 in dextra

in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorū. Et inferne quidē pedibus erat serpentinis, supne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanq; cæsarie circūcinctis alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandū exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostēdit omnibus brachiū sui scetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus & Cleodemus uehemēter inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanq; naribus traherentur: adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialē: giganteum quoddam Mormolociū. Ego uero considerabam interim: cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersent: uulgōq; in admiratione habeantur: quum sola nimirū canicie barbāq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credēda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi inquit Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erāt? Elephantis, inquit, ille pceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squali dōq; uillo. Ego igit quū uiderē restiti, inuerso ptinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsentē animo, porrecta

porrecta ceruice inclinatus, inspexi appressa arbore quapiam: quæ uicina stabat: ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegethontē lacū: Cerberum, manes, adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebāt (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quæ per tribus familiasque cum amicis cognatisque uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni eiusque de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemque uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neque illum tamen euidenter: nisi quod inde conieci: quoniam caluus ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui. Nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi: & hiatus contigit: & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatus nondum plenè obducto, dic Pyrrhia: an non uera narro? Per Iouem inquit Pyrrhias: & latratum audiui per hiatus: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto: teste latratum ignemque in cumulū addere. Tū Cleodemus: haud quæquam noua ista, inquit, neque alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotare tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatque Antigonus hic: ac septi-

ma dies erat. Febrisq; o qualis: incendio certe uehemē-
tior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis fori-
bus foris manebāt. Sic enim iusseras Antigone: si quo
pacto possem obdormiscere. Tūc igitur astitit mihi iu-
uenis quidam uigilanti: pulcher admodum: ueste circū
amictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum
quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tanta-
lum quum uiderem ac Tityum Sisyphūq;. At cætera
uobis quid cōmemorē? Postq; uero ad tribunal perue-
ni (Aderat autem & Acacus, & Charon, Parcæq; atq;
Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebat
assedit singulorū nomina percēfens, qui morituri erāt:
quos diem iam uitæ præscriptum præterisse cōtigerat.
Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc
incanduit: & ad eum qui me ducebat, nondū illi cōple-
tum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū De-
mylū adduc: iam siquidē ultra colū uiuit. Tū ego latus
recurrens, ipse quidē iam febre liber eram: denunciabā
uero omnibus quod Demylus esset moriturus. Mane-
bat autē nobis in uicinia ægrotans, etiā ipse nōnihil ut
renunciatū est. Ac paulpost audimus eiulatū eorū qui
lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus: Ego
etenim quendā noui post uigesimū diem q; sepultus
est surrexisse. Nā hominē & anteq; moreret, & post
q; surrexit, ipse curauī. Et quo pacto (inquam ego) in
diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame
corruptum

corruptū est: nisi fortassis Epimenidē quempiā tu cura-
sti? Hæc quum diceremus protinus ingrediebantur
Eucratis filij è palæstra redeuntēs. Alter quidem iam
ex ephebis exceſſerat: alter uero annos natus erat circi-
ter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adſi-
debant in lecto: ac mihi quidem sella illata est. Tum
Eucrates tanq̃ è conſpectu filiorum admonitus: ſic his
frui mihi contingat, inquit, ſimulq̃ manum eis iniecit:
ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ
uxorem meā horū matrem nouerunt omnes: quo pa-
cto dilexerim. Nā declarauī his rebus quas in eā feci:
nō modo dū uiueret: uerū etiam poſtq̃ uita fūcta eſt.
Quippe qui mundū eius uniuerſum ueſtemq̃ qua dū
uiueret oblectabatur, in rogiū illius iniecerim. Septi-
ma uero poſt mortem die, ego quidem hic in eundem
lectum incumbēbam: quemadmodum nunc: luctum
eum mihi committigans: quem de illa conceperam. Le-
gebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum.
Ingreditur interim Demenete ea ipſa, atq̃ adſidet iu-
xta: quemadmodum nunc Eucratides hic: minorem
designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum
pueriliter: ac dudum ad narrationem pallebat. Ego
uero (inquit Eucrates) ut conſpexi, amplexus eam ſin-
gultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non pa-
tiebatur: uerum inculabat me: quod quum ei fuiſ-
ſem in reliquis gratificatus omnibus, è ſandalis au-
reis alterū

reis alterum non cremaueram: superesse autem id dicebat: quod sub arca ceciderat: atque ob id nos quum non inueniremus alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus qui mihi in delitijs erat, in lecto cubans allatrabat: ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repperit: posteaque à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere: quum tam sint euidentia quotidieque seruantur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint: quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur: si qui ista non credant: atque usque adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus: comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiravi: hoc ipsum quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens: adeo monstrosa narratibus: atque prorsus iuxta uulgatum illud adagium repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit: assurgere ei accedente Cleodemo: primum de morbo percontatus est: secus audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultauit: ac mihi certe uidemini in re quampiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates: quam ut

tes, q̃ ut huic adamantino persuadeamus (me demon-
strans) ut dæmones credat aliq̃s esse phantasmataq̃;
ac mortuorū animas super terram obambulare, & sese
quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui,
uultumq̃ deieci reueritus Arignotum. At ille uide (in-
quit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tan-
tum, qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si
quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciūe suffixus
fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita disces-
serit, eas uero quæ fatali morte naturaliq̃ discesserint,
haud quāq̃ amplius oberrare. Nam si hoc dicat non
usq̃ adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinoma-
chus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni pu-
tat. Quid ais inquit Arignotus? in me torue aspiciens,
nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum om̃es
(ut ita dicam) uideant? Ignosces inquā ego mihi si non
credo, nam solus om̃iū non uideo. Quod si uidissem,
profecto & credidissem quemadmodum & uos. Atqui
inquit ille si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit
Eubatidæ domus. Atq̃ ubi tibi fuerit indicata, nempe
circa Craneum, in eam ingressus, dic Ianitori Tibio,
uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arigno-
tus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabi-
lem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arigno-
te? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu
propter terricula, q̃ si quis inhabitasset, expauefactus
FF ilico

ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebat, neq; quisq; erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autē Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primā uigiliam, dehortāte hospite ac fermē detinente, postq; didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam ē uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quemadmodum alios perterriturum, squalidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum q; maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans cum in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodū alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omniū spem progrediens Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum

locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisque suffoderent. Atque ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum de fossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui nõ multam mihi imputaret insaniam, qui talia nõ credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamẽ nihil ueritus neque comam, neque illam quam de eo habebant opinionẽ, Quid hoc inquã Arignote? Etiã tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit, ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narranti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem inquam ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quũ se in monumento extra portas clausisset, ibique degeret dies noctesque scribens atque componens, iuuenesque eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in

FF 2 capita

capita adfectis circumstantes illum circumsilirent, crebro subsilientes, hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum, desistite inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam ex corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? si quidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinae gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, cum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgaris modo, quo audiunt alij, sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam addidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacuum ipso uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos una nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) praceptorum meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pureque lingua graeca loquentem.

loquentē, procerum, simum, labijs promissis, cruribusq;
 gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primū
 quidem quis esset ignorabam. At postq; uidi eum, si
 quādo in portum appulissēmus, cum aliā multa mira-
 cula facientē, tum crocodilis insidentē agitasse, & cum
 feris uersantē, illas uero reuerentes eum, caudisq; adu-
 lantes, agnoui sacrum quēpiam uirum esse, paulatimq;
 comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatē in-
 sinuauī, adeo ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tandē
 mihi persuadet ut famulis omnibus in Memphide re-
 lictis, se solus consequerer, neq; enim defuturos nobis
 ministros. Atq; ex eo tempore sic uitam duxim⁹. Quū
 in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto
 pistillo, scobinaue aut pessulo, uestibus implicans, quū
 in id carmen quoddā dixisset, effecit ut ambularet, utq;
 alijs omnib⁹ homo uideret. Illud ergo abiens, & aquā
 hauriebat, & cenā parabat, instruebatq;, atq; in omni-
 bus cōmode subseruiebat ministrabatq; nobis. Dein-
 de postq; iam satis huius ministerij fuit, scobinā rursus
 scobinam, ac pessulum pessulum, aliud recitans carmē
 reddebat. Hoc ego uehemēter conatus nō reperiēbam
 quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat,
 quāq; in alijs esset facillimus. At quadā die in angulo
 quodam tenebricoso clām illo delitescēs subauscultauī
 propius incantationē illam. Erat autē trisyllaba. Tum
 ille quū pistillo mandasset quæ curanda erant, abiit.

FF 3 in forum.

in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quū ornassē, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquā, neque aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtēperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta secure pistillum in duas partes disseco. At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamque unius loco duo mihi ministri esse coeperunt. Interea Pancrates superuenit: ac re intellecta illas quidē in ligna rursus, quemadmodum ante carmē erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducēs abiit. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nuncque à me restitui potest, postque semel aquarius esse coeperit. Sed deferenda nobis domus esset aquae iam impleta. Non desistitis inquam ego huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleant. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuecant audire.

audire, quæ eos per totam uitam comitata perturba-
 bunt, atq; ad omnem strepitum meticulosos reddent,
 posteaq; eos omnigena superstitione impleuerint. Re-
 cte admonuisti me inquit Eucrates, quû superstitione
 dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi
 uidetur, de oraculis loquor ac uaticinijs, & quæcûq; qui
 dam numine afflati prodamant, quæue ex adytis au-
 diuntur? aut quæ uirgo numeris eloquens futura præ-
 dicit? an uidelicet nec talia credis? At ego qd' anulum
 quendâ sacrû habeo, Pythij Apollinis imaginẽ expri-
 mente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, nō
 dico, ne tibi uidear ad gloriam meam res incredibiles
 narrare. Caterum quæ apud Amphilochem audiui in
 Mallo heroe mecû diu differente, Deumq; meis de re-
 bus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare.
 Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ au-
 diui in Pataris. Itaq; quû ex Aegypto redire domû, au-
 diremque illud in Mallo uaticiniû apertissimû simul ac
 uerissimû esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respon-
 deat his quæcunq; Prophetæ quispiam in schedulam
 inscripta tradiderit, recte me facturum putauî, si dum
 præternauigare, experirer oraculum, Deumq; de futu-
 ris quidpiam consulerẽ. Hæc adhuc Eucrate dicẽte, quû
 uiderem q; longe res esset processura, q; nō breuem
 incepisset de oraculo Tragediam, ratus non expedire,
 uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex
 Aegypto.

Aegypto adhuc in Mallum nauigantē. Nam & intellēgebam molestam illis esse præsentiā meā, utpote qui dissentirem refellere inq; eorū mēdaciā. Atqui ego ab eo inquam, quāsiturus Leonticū, nam opus habeo cum eo congredi. At uos quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiā Deos deniq; in fabularū uobis partē uocate. Atq; hæc simul ac dixi discessi. Illi uero alacres iam libertatē nacti, ut est uerisimile, mutuo sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus o Philodes apud Eucratē auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter q̃ hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacū aliquod, qđ mihi obliuionem induceret eorum, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria. Nempe monstra, dæmones, atq; Hecates mihi uidere uideor. PHILO. Quin mihi quoq; o Tychiade tale quiddam hic sermo tuus attulit. Aiunt etenim nō solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerum etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCHIA. At bono animo simus amice,

THOMA MORO INTERPRETE. 603

amice, quū magnū aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatē, rectamq; omnibus in rebus rationē: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis, stultisq; mendacijs turbabimur.

LUCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI.

THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LUCIANI DECLA

MATIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit qdā in arcē, ut Tyrannū occideret: at ipsum quidē non inuenit: filium autē eius cum peremisset, gladiū reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filiū iam cōspicatus mortuū, eodē gladio se trāssixit: is qui ascenderat, ac Tyranni filium interemerat, tanq; Tyrānicida præmiū petit. DECLAMATIO.

VVM duos Tyrannos iudices uno die peremerim: alterum quidē iam ætate defectum, alterū uero florentē, eoque ad scelerū successionē idoneum: adsum tamē unicum ob utrūq; præmiū petitur: idēq; quū solus omnium qui unq; fuere Tyrannici-

GG

dæ: sce/

dæ: sceleratos duos, uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidē gladio, patrem uero nimio illo quo in filiū ferebatur affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit: quippe qui & uiuens filiū spectauit occisum: & tandē (qđ maxime præter omnē spem fuit) ipse sui coactus est Tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est: inseruiuit aut̃ mihi, etiā mortuus, ad aliam mortē: nam qui uiuens iniurias unā cum patre fecit, mortuus patrē ut potuit interfecit. Qui Tyrannidē ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia meus est: ordinem tantū immutauī cædiū, ac perimendi sceleratos, nouaui modū: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero solī relinquēs gladio. Ego igitur ob ista etiā ampliū aliquid à uobis expectabam, sperabamq; me præmia pro peremptorū numero suscepturū: ut qui uos non præsentibus tantū malis eripuerim, sed futurorū quoq; metu liberauerim, ac certam uobis libertatē præstiterim, nullo hærede scelerū relicto. At interim tot rebus à me præclare æditis, in periculum uenio: ne à uobis nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quam leges à me seruatae statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur: sed eorū cæde commotus, ut in eū qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper: dum Tyrannidis mala (quantū ipsi probe sciatis) expono. Nā & hoc pacto
melius

melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis: & magis idem gaudebitis, reputantes quibus estis malis liberati. Neq; enim, quēadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicem Tyrānidem & unicam feruitutem sustinuimus: neq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unq; similis pressit infelicitas, duos unius loco Tyrannos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodum senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorū inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum Tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit, quicquid ille iubebat: & puniebat, quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius Tyrannide uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: cæterum re ipsa Tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque, ac tutamentum principatus ab illo pendebat: quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidia-

G G 2 tores

tores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temeravit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erāt, si qua exilia, pecuniarū expilationes, tormēta, cōtumeliæ: hæc om̃ia iuuenis fiebāt audacia. Nā senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quū animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarū finem faciunt. At illud tamē nos urebat maxime: diuturnā, imo æternam potius futuram hanc seruitutē sciebamus, & tradendam per successionem Remp. populūmq; alij post aliū domino ac scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto nō par uam spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secū dicere, At iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur. Sed iam nūc paratum imperij cernebamus hæredem. Quāobrem nec suscipere negotium audebat fortium quisq; qui tamen eadem mecum cupiebant. Sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur Tyrānis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt. Neq; perpēsa negocij difficultate detractauī. Neq; periculum expaui. Solus quidē, solus aduersus tam fortem ac multiplicem Tyrannidem: imo uero non solus, sed cum gladio auxiliari cōscendis consorte etiā tyrannicidij, mortem præ oculis habens: sed propriā tamē cædem cōmuni libertate cōpensans.

Cum

Cum in primā ergo custodiam incidissem, ac satellites
 haud facile amouissem, obuiū quemq; perimēs, & quic
 quid obsisteret conficiens, in ipsum negocij caput fere-
 bar, in ipsum unicū Tyrannidis robur, in ipsam nostra-
 rum calamitatū materiam: & in summa arcis custodia
 sistens, quū illum cōspexissem sese generose defenden-
 tem, atq; resistentem: uulneribus multis tamē interfeci:
 ac iam quidem sublata Tyrannis erat, facinus confectū
 erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus
 est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo sa-
 tellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla gene-
 rosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogita-
 bam. Totum negociū meū bene se habet. Omnia per-
 acta sunt, omnia strēnue perfecta sunt. Quonam ergo
 iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac de-
 xtera mea indignus est: prācipue uero facinore tā splen-
 dido ac iuuenili & generoso confecto. Cuius gloriā ad-
 dita hac tam inerte cāde minuerem. Dignū autē quæ-
 rere carnificem quēpiam oportet: uerum post erumnā-
 tum, ne & hanc lucrifaciat, uideat: puniatur, appositum
 tantū ensem habeat, huic ergo reliqua committo. Hæc
 ubi statuissē, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante di-
 uinaueram fecit, ac Tyrannū interfecit, fabulæq; meæ
 supremū actum addidit. Adsum ergo populārē uobis
 gubernationē adferens, & omnibus securitatem denū-
 cians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur fa-

ctis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uo-
 cat: imperat autem nemo, sed & honores tribuere licet,
 & iudicare, & ex legibus contradicere: atque hæc uo-
 bis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque
 ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiue-
 re potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uo-
 bis mihi præmiū dari: non quod studiosus lucri sim,
 aut qui parua magnipendam: neque quod ob mercedem
 de patria bene mereri in animum induxerim: sed
 quod mea officia cupiam uestro præmio esse compro-
 bata, ne despectus sit, neue inglorius fiat meus cona-
 tus, tanquam à uobis mancus & præmio iudicetur in-
 dignus. At iste contradicit, & me præter æquum ait fa-
 cere, qui honorari uelim, ac præmiū referre. Non enim
 esse me Tyrannicidam, neque factum à me quicquid secun-
 dum legem esse: sed facto meo quiddam ad præmiū
 petendum deesse. Rogo igitur eum: quid reliquū à me
 desyderas? non uolui? non ascendi? non peremi? non li-
 beraui? non imperat quisque? non iubet quisque? non do-
 minus minatur quisque? non me maleficorum effugit
 quisque? non dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes
 redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio
 firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculū, &
 uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem fe-
 licitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa?
 quis illa sustulit? ista præbuit? Etenim si me quisque est
 hoc

hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audēs, periclitans, adoriens, interimens, puniens: alterū in altero ulciscēs: quid mea calumniaris officia? quid ingrātū erga me populum facis? At ipsum non occidisti Tyrannum: lex autē Tyrannicidæ præmiū statuit. Interest ergo quicquid, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto: nempe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionem: istud honorauit, istud gratia dignū censuit: quod factum à me nō esse nō queas dicere. Si enim illum occidi: quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirū mactaui. Cædes mea manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interierit. Sed an amplius non sit an per me est, quod amplius ille non est. Quādoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus & sycophantā in bene merentes acturus: si quis non ense, sed lapide, lignoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si Tyrannū fame obsessum, ad mortis necessitatem adigissem? etiā ne tum requireres meamet manu pactā cædē? alioqui deesse adhuc aliqd mihi ad legē implendam dicerēs: atque id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum?

sin uero

sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est,
 modum rerum calumniantē, uelle præmio ipsis factis
 debito fraudare. Ego siquidē hoc quoq; in legibus de/
 claratum memini (nisi forsan ob longam seruitutē simi
 quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: siue
 quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidem nō occiderit,
 neq; manu rem gesserit, coegit tamen, atq; occasionem
 necis dedit: æqualiter hunc etiā lex plectendum censer,
 atq; admodum quidem iuste: nam præbitam interitus
 causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua
 iam de modo necis quæstio superuacua est. Illū ergo
 qui sic occiderit, puniendū tanq; homicidam æquū cen
 seas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo
 ille modo, ciuitati benefecerit, indignū bene meritis præ
 mio duces. Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet
 id fecisse tantum: bonū autē exitum quendam temere
 non, me id destinante cōsecutum. Quid ergo pertinu/
 issem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in
 uulnere gladiū reliquisssem, nisi id ipsum omnino quod
 erat futurum, prædiuinasssem? Nisi hoc fortasse dixeris:
 quod qui peremptus est, Tyrannus non erat, neq; hoc
 nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter si ne/
 caretur, præmia dedissetis: sed hoc nunq; dices. Ergo in
 terempto Tyranno, illi qui causam præbuit, nō reddes
 præmiū? o curiositatē, quomodo necatus est curas, cū
 libertate fruaris: aut ab eo qui democratiā restituit, am/
 plius

plus aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia ualere finit, neque ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imo ac ualde quidem iuste. Nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est non exilium, nec redintegrandæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi internicio ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per Deos omnia mihi ab initio in finem usque (si uideatur) excutite, an prætermissum quicquid ad implendam legem fuerit, & an quicquid mihi defuit, quod adesse Tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atque reipublicæ studiosum, paratumque pericula pro communi commodo subire, ac propria morte multorum salutem redimere. Ergo ad id mihi quicquid defuit. An animo fractus sum? An pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detractaui? Non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo quod uolui, atque isto consilio fui, etiam si nihil inde boni prouenisset. tamen ob mentem ipsam assurgentem præmium tanquam bene merentem petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me secutus tyrannum occiderit, absolum (dic mihi) aut absurdum esset, tribuere, maximèque si dicerem. O uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atque animi mei signa dedi. Solus honore dignus sum. Quid tum? re-

HH sponsurus

sponsurus esses? Nunc uero non id dico, sed & ascendi, & periclitatus sum, atq; innumcrabilia priusq; adolescentem peremeram feci. Neq; enim rem usq; adeo facilem esse suspicemini, custodiam superare, ac satellites opprimere, unumq; tot uiros auertere. Sed fermè maximum in tyrannicidio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem Tyrannus, non magnum opus est, neq; magno negotio conficiendum, neq; expugnatum difficile, sed ea potius quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit. Nam reliquum quidem parum est. Siquidem istud ad Tyrannum usq; penetrare, nequaquæ licuisset mihi, nisi custodum qui eos cingunt ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem. Nihil amplius adijcio. Sed nunc rursus immoror. Custodias superauimus, satellites inquam, Tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? An adhuc à me cædem postulas? Atqui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neq; enim incruentus sum, sed perpetravi magnam ac nobilem necem iuuenis florētis atq; omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem unum, si ministrum quempiam Tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an
non

non magnum etiam hoc tibi uideretur, ascendere, atq;
in media arce, in medijs armis, aliquem ex amicis Ty-
ranni conficere? Nunc autem etiam illum qui perem-
ptus est considera, filius erat Tyranni, imo Tyrannus
grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior,
extortor uiolentior. Tum, quod maximum fuit, hæres
omnium atq; successor. Postremo qui in longum po-
terat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me so-
lum fecisse, Tyrannum autem ipsum adhuc ereptum
fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non da-
bitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus,
non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam
caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat,
id q̃ optime fieri potuit, peregi, ac Tyrannum alterius
nece necaui, non uulgariter, neque uno ictu, quod illi
post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore
multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere
prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium quan-
quam malum, tamen ætate florentem, ac patri simi-
lem, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uul-
nera, hi legitimorum Tyrannicidarum gladij. Hæc
Tyrannis crudelibus digna mors. Hoc supplicium
sceleribus tantis debitum. Nam ilico mori, ilico ne-
scire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet
Tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam
(te appello) non inquam ignorabam, imo nec alius

HH 2 quisq;

quisq̃, quantũ ille erga filiũ gerebat affectũ, & q̃ post illum uiuere, ne paululum quidẽ dignaret̃. Atq̃ om̃es fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra ceteros habebat, idc̃ merito, quippe qui illum solum uidebat ducem, seruatoremq̃ tyrannidis, solumq̃ pericula patris præoccupantẽ, ac firmitatẽ imperio præstantẽ. Vnde etiam quanq̃ nõ ob amorẽ, ac ob desperationẽ saltẽ statim illum sciebam moriturũ, quum cogitaret, inutilem sibi uitam futurã, securitate, quã illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circũsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac tẽporũ etiã futurorũ metu. His in illum cõmilitonibus usus sum, & ad ultimũ illud cõsiliũ coegi. Interijt nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidẽ, sed qui patri sufficiat, & qd̃ grauissimũ est, ipse à seipso, quod mortis genus omniũ est miserrimũ, multoq̃ acerbius, q̃ si inferat̃ ab alio. Vbi mihi gladi⁹ est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusq̃ alteri⁹ telum est? Quis illum in arcẽ duxit? ante tyrannũ quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecũ cõmunicans, rerũ à me bene gestarũ successor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorẽ peterẽ, si dicerẽ: O uiri tyranno mortẽ cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste subseruiuit gladius, atq̃ operã suam ad cõsequendam libertatẽ cõmodauit omnibus,

omnibus, honore ac præmio indignū putassetis? dominum tam popularis rei nō retaliassetis? nō inter benefactores inscripsissetis? nō inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? nō secundū Deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannū ipsum ante mortē & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quū filiū perimerē, ac uulneribus multis in parte corporis cōspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureret, atq; aspectu primo stupeficeret, miserabiliter exclamauit atq; indamauit patrē, non ut auxiliator esset, aut cōmilito, quippe qui iam senex erat atq; inualidus, sed domesticorū malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidē Tragoediæ autor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenā, & ensem, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quū adesset, ac uideret filium quē habebat unicū, uix respirantē, lacerū ac morte plenum, uulnera quoq; illa densa ac multa & letalia gerentem, sic exclamauit. O nate, sublati sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus, ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuū? nisi me forte utpote senem contemnit, & lente me perimere decreuit, ac mortem mihi producat, ut necem mihi faciat longiorē. Et simul ista dicens, ensem quærebat, ipse autem erat inermis, ut qui omnē in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iam dudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex

HH 3 uulnere

uulnere gladiū eximens, iam dudum me occidisti, peremisti, nunc uerō mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum adiuua, iugula Tyrannū, perime, ac luctu solue. Utinā in te prior incidissem, utinam ordinē cædis incoepissem, cecidissem quidem, at ut Tyrannus tantū, at ultorē sperans, nunc uero ut orbus, nunc uero ut etiam carnificis egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentē iuuenē, opus neq; parū, neq; facile, senem uero illi circumfusus, cruorē utriusq; inhærentē, atq; illam libertatis & uictoriæ parentē libitinam, & nostri ensis operam. Ensem uero ipsum inter utrunq; monstratū, declarantē q̄ non indignus domino sit, testantēq; q̄ mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributū est, quemadmodum in fabula. Atq; egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias Tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

LVCIANI TYRANNICIDAE THOMAS
MORO INTERPRETE, FINIS.

DECLAMATIO

THOMAE MORI, LVCIANICAE
RESPONDENS.

NON putauerā Iudices ei, qui
(id quod ego nunc facio) pu-
blicam causam suscepisset
agendam, opus fore, ut cur
id facere instituerit, rationē
reddat. Neq; em̄ ullum fo-
re periculum, ne id malitia
potius aggressus, q̄ pietate
uideatur, quum hoc certissi-
mum praebeat magnae integritatis argumentum, quod
aliorum omnium cōmodis elegerit suo priuato labore
consulere. Quod quanq; omnes istiusmodi causarum
patronos merito posse existimem ab omni calumniā
suspitione defendere, me tamen omnium meritissime,
qui ut omnibus prosum, non solum hunc mihi labo-
rem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro con-
traxi, qui se Tyrannos quoq; iactat occidisse. Sed quo-
niam nihil tam recte coeptum esse uideo, quod non
improbotum uellicet ac deprauet iniquitas, & quos-
dam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione
persuasi, hoc meum officium in peiorem partem ra-
piunt, statui Iudices uobis huius actionis meae causas
exponere,

exponere, ne quis industriæ meæ malignus interpres, eam dolori, odio, uel inuidiæ conetur ascribere. Ac primum, quid est cur Tyranni mortē dolere puter? nam id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attulit dixisse tantū cōtentus, & credi sibi sine argumēto, si ne teste postulat. Imo, inquit, nisi dolores, nisi Tyranni mortē ulcisci cuperes, mecū nō cōtenderes. Ergo eo solo lugere me Tyranni mortē probas, q̃ tibi ob eius necē, præmiū iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere q̃ nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecū litigare nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud cōtra te dicturus sum, q̃ q̃ illū non occidisti? Si tu interfecisses nihil quærerer, imo laudarem, admirarer, ac præmiū primus decernerē, nunc uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, quia Tyrannum non occidisti. Num igit̃ occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit me Tyranno fuisse uel sanguine cōiunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuinctum, uel scelerū cōmunionē scēderatū. At istorum quicq̃ ne fingere quidē potuit. Ergo si neq; cognatus illi, neq; affinis fui, si mea opera nunq̃ in cuiusq̃ iniuriam usus est, si me ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum cæteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscū unā restituit, quid causæ est ut illius mortem meæ salutis ac libertatis auspiciū

spicium doleam? At odij certe tantundem causæ est. Nam quid egit: quod odium in illū prouocaret meū? Primo Tyranni filium interfecit. Postea uero Tyranno sibi manus inferente iste præmiū tāq̃ Tyrannicida perijt. Quorum alterum pūta, quod iuuenem peremit: q̃q̃ id ipsum parum consulte, parumq̃ ex cōmuni cōmodo fecerat, nisi dñj nobis fuissent propitij: fecit ille tamen animo (quantū ego certe suspicor) non male. Alterum uero: nempe quod præmiū postulat: quum non meruerit: ut nunc sunt hominum ingenia, non miror: & ignosco certe: modo possit auferre. Neutrum istorū odium in illum meum cōcitāt. Extra hæc nihil unq̃ fert: quod ad me ullo modo ptineat. Ergo tam iniquus sim, ut hominem uix tandem satis, aut de facie, aut fama notū, q̃ me nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio persequerer? Restat inuidiæ diluēda suspicio: quæ talis est, ut nullo malo carere uelim libentius. Nā quum omnia uitia sint suapte natura perniciosissima: nullū tamen est liuore pestilentius: quodq̃ pectus, cui semel insederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam: suū infortunium ducere, secundis aliorum rebus æstuarē, alienis laudibus urī, aliena felicitate torqueri, an nō summa miseria, non extrema dementia est? Itaq̃ si à quoquā alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unq̃ fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuaui? Cuius laudi-

II bus unq̃

bus unq̃ detraxi? Cuius famā labe resperſi? Certe ab huius uitij ſuſpitione ſi me mediocris iſta fortuna mea non aſſerit, quæ nō tam inops eſt, ut aliorū opibus ac præmijs inuideā: ſi me anteaſta uita non uindictat: quæ non uſq̃ adeo eſt rerū bene geſtarū indiga: ut aliena debeam laude tabeſcere. At iſta me hercle cauſa proſus abſoluit: quæ talis eſt, ut potius omniū ueniā, q̃ cuiuſq̃ mereatur inuideam. Quaſo Iudices: quod tandē odij ſignū, quod inuidiæ documētū, præ me fero? Nō prouoco, non irasco, nō accuſo: urbē tantū in ius uoca tam ab illo defendo. Sed cur ſedētibus ergo cæteris ac tacentibus uniuerſis, atq̃ in his multis & clariffimis uiris, & autoritate præſtantibus, & multo ad dicendū inſtructoribus, ego potiffimū ſurgo & petenti præmia contradico? Illi ipſi proſecto quā mecum ſentiant non dubito: & quā ex his pleriq̃ ſint: qui hoc ipſum officiū niſi ego iam ſuſcepiffem libenter fuerint obituri. Neq̃ tamen ideo culpandus ſum, quod me p̃ patria primus obtulerim. Quicquid eſt, alieni ſilentij cauſas non debeo. Me certe ad dicendum cū reipu. cauſa, tum deorū immortalīū reſpectus incitabat. Nempe quū uiderem: ſatis tenues ærarij noſtri p̃uentus: & præſentē pecuniā nimis exiguā: tū inſtare multas neceſſarij ſumptus occaſiones: nō ferebā uti ciuitas hoc inſup non neceſſario ſumptu mulctaret. Tyrannicidij præmiū quātū ſit, nō ignoratis: ac merito quidē. Quod em̃ preciū ſatis grande ſit:

de sit: quo agri, foci, fortunæ, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipsæ deorum aræ, atque templâ redimuntur? Quod quo maius atque urbi onerosius est: eo magis à nobis perspicendum est, ne temere collocat. Satis Iudices, satis impensæ ac sumptus imminet, satis effundendum est: ut ærarium nostrum, tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc Tyrannicidium sola deorum clementia puenerit: qui toties indamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo Tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt: non ferendum putauit: ut ciuitas honorem gratiamque diis merentibus ablatam homini, non merenti tribueret. Totum autem hoc negotium fortunæ deorumque benignitati deberi: huic nihil gratiæ: apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quaeso Iudices diligenter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat: uel quod Tyranni peremit filium, uel quod Tyrannum retinuit occidere, uel quod pater filij nece commotus ense quem iste reliquerat mortem sibi consciuit. Ergo illius adolescentis caedes Tyrannicidium uidetur? Quid nisi nempe & ille (inquit) Tyrannus erat. Quis id credat Iudices: urbem unam duobus suffecisse Tyrannis? duos Tyrannos inuicem concordem eadem incoluisse moenia: unius urbis ambitu potuisse contineri, quum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit: is mihi parum uidetur Tyranicam considerare naturam. Nam legitimæ quoque pote-

II 2 states, ac

states, ac nō solū legibus gubernantes, sed etiā legibus
obtēperantes, & tyrānide tāto interuallo mītiore, am-
bitione tamē ita uīcunt, ut nec uel intīmōrū amicorū
uita parcant, potiusq; eos habeāt imperij sui cōsortes.
Quis Tyrannū credat natura ferum ac uiolentū, cū im-
perij sui ciuis ardore hominū leges protriuerit, deorū
contempserit, uitam neglexerit, sociū quenq; admit-
tere? Quin brutorū quoq; plerūq; formæ quæ (quod
Tyrannorum propriū est) rapto uiuet, quibus so-
lius pabuli cura impressit aliqua tyrannicæ naturæ ue-
stigia, in proprios foetus sæuiunt: potiusq; socios illos
uenationis accipiant. Et hominem Tyrannū putamus:
quē fastus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, glo-
ria sollicitat, suam cum quoq; posse cōmunicare tyrā-
nidem? At iste non solum duos tyrannos facit: uerum
etiā adolescentē plusq; tyrannū uult uideri. Nam ci-
uib; atroces (inquit) iniurias fecit: cæde, rapina, stupro
omībus deniq; scelerū formis insignis. Nomine quidē
abstinuit: cæterū re ipsa tyrannidis caput erat: ac paren-
te plus potuit: eū, ut uolebat, rexit. At longe cōtra se res
habet iudices. Nimirū impotens semper ac formido-
losa res tyrānis est. Neq; filius profecto patrē tulisset,
si posset: neq; filio tantū pmisisset pater, ut posset. Ne-
mo tyrannis est hærede suspectior: qui eo maiore pa-
renti merum inquitit quo magis ferocem eius indolem
ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij
sui cu

fui cupiditates, atque adolescenti stringebat potius quam laxabat habenas: ne uiribus nimium inualescens iuuenis, imperij auidus, atque opibus insolens, nec sibi iam imperans: tandem ne parenti quidem parceret: quin iam Saturno superi Iouem praeferrent. Nam si iniurias interdum fecit: quid aliud quam se parenti satellitem praebuit? ex quibus quotus quisque est: qui non grassetur, nuptias uiolent domos compilet, phana dispoliet, obuios caedat, atque optimum quenquam trucidet? Sed quoniam unus est cuius potentia, atque umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum, uel illi uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidae, fures, adulteri. Solus autem unus ille scelere princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, Tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius: patrem semper sic imperasse dicebat: neque ego, quin imperarit, dubito. Nam filius quamquam ea indole fuit: ut patrem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset aetatem) flagitijs ac sceleribus aequaturus: tamen in hac adolescentia praeter illius crudelitatem ac saeuitiam quibus iam a puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neque ferè magnum quicquam, nisi a patre iussus, atque edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat: siue ipse etiam iniussus audebat: tamen quum tamquam iussus egerit, quum neque Tyranni nomen usurparit: neque se pro Tyranno gesserit, sed patri se parere significarit &

II ; ausorum

ausorum suorum causas in illū retulerit: quū aliū se potē-
torem esse cōfessus sit, cuius uiribus fideret: à quo omīs
eius penderet impunitas: furem si uelis aut sacrilegū,
uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is pfecto
non est, in quo fieri Tyrannicidiū potest. Quod si illū
omnia solū potuisse, ac re ipsa Tyrannum fuisse cōten-
das & (quod paulo ante iactabas) ilico eius morte libe-
ram fuisse rempublicā: fingamus obsecro adhuc paren-
tem uiuere: sed nō fugatū tamen: quod nescio cur ipse
finxisti: quippe quem nec ipse fugaueras, neq; cur ei fu-
giendū esset effeceris. Filio em̄ tantū per insidias adē-
pto, reliquis uiribus integris, nō uideo cur patri magis
desperandū, aut fugiendū fuerit, q̄ si aut filius ei natus
nō fuisset, aut peste correptus obiisset. Patrē ergo finga-
mus (ut dixi) uiuentē: ac filio quidē unico orbatū: sed sa-
tellitū tamen caterua cinctū: cādē filij lachrymantem:
sed interfectori minantē: atq; omnia suppliciorū gene-
ra destinantē: in forū uultu tristī quidem, sed tamē tru-
ci pcurrere: & prolato quem tu reliquisti gladio ingen-
tia polliceri prēmia: si quis eius ensis dñm prodiderit:
hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato,
& in caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publi-
cum fortis Tyrannicida procurre: & in medios globos
irruens Tyrannum te occidisse proclamita: libertatem
omnibus denuncia: ac Tyrannicidij prēmium postu-
la. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyranni-
cida me-

eida metuis? An non libera est respublica? An nō Ty-
 rannus occisus est? Neq; ergo is quē peremisti Tyran-
 nus erat. Sed quidā potius Tyranni satelles: neq; eius
 morte ciuitas libertati restituta est: quod solū paulo an-
 te dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem
 (inquit) occidi. Quid mihi hæredes nominat? Quid in
 Tyrannide leges memorat? Legum ista numina sunt,
 Iuris est ista successio. An Pyratae filiū si demortui pa-
 tris locū impleuerit, hæredē quisq; dixerit? Intestatus
 semp Tyrānus moritur: qppe legibus ab illo captiuis:
 quæ solæ ratū facere testamētū possunt. Proinde q de-
 functi locū Tyranni subit: hæres nō est, sed nouus Ty-
 rannus. Non em̄ succedit, sed inuadit. At illi nūc paruis-
 semus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno mor-
 tuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra
 lex Tyrānicidæ præmiū statuit: si alterius morte in alte-
 rius potestatē recidimus. Sed longe secus Iudices: defū-
 cto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum li-
 ber dum amici luctu occupant, dum stupent eius mor-
 te satellites, ilico sese in libertatem asseruisset: neq; plus
 filius aduersus populi uires tum ualuisset: q̄ nunc po-
 test quisq;, uel ex amicis Tyranni potētissimus, aut ge-
 nere quisquis ei fuit post filium proximus: ad quem, si
 successionis nomē, atq; hæreditatis audiendū est: tā nūc
 Tyrannus pertinet, q̄ ad filium pertinuisset. Qui satel-
 litem igit, qui amicū, qui cognatū, qui filium Tyranni
 peremerit

peremerit: frustra tyrannici dñm iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tãto prãmio respublica mercať. Sed uolui (inquit) p̃tentauĩ: periclitatus sum: quod negari ne possit, filio tyranni perempto. spe futuræ tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentũ reliqui: uel hoc solũ sufficere mihi ad hunc honorẽ puto. Hic uide obsecro q̃p̃ nihil maliuole, quã simpliciter agam tecũ omnia, q̃p̃ ex re tua totũ hoc negociũ minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hãc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis: sed ex acrioribus istis actoribus quispiam, qui locos omnes excutiunt, & suspicionibus urgent, ac moleste nimiũ præmunt: sic Hercules hunc tractaret locum: ut te nec id tentasse unq̃p̃ nec destinaſſe contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenq̃p̃ tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat: hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriã liberaturus, quod non præstitisti, nõ Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus: ascenderis, illa tam tibi priuatim, aliquã ulturus ac retaliaturus iniuriã. Hic si instaret, urgeret, præmeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam: quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in

per in meliorem partem esse procliuor. Permitto itaq;
tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis.
Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem.
Hoc tibi uidetur isto præmio cōpensandū? Primū
quod uoluisti, quis nō uidet q̄ sit exiguū? Nam hac ra-
tione omnes Tyrannicidij præmiū peteremus. Quis
em̄ tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrānū cru-
delissimū nō libenter auferre uoluerit? Tentando uero
qd aliud dedarasti, q̄ quod esse Tyrannicida uoluisti?
Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium
meruerit ullum, postea uidebimus: quod aut̄ istud non
meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione
perspicuū. Quæ quū præmiū nisi Tyrannicidæ nō sta-
tuat, q uero Tyrannū nō ceciderit, esse Tyrānicida non
possit: quantūlibet quispiā tentauerit, quantiscūq; sese
periculis exposuerit: frustra Tyrānicidij præmiū, nisi ca-
so Tyranno, petierit. Nā ei qui dum conatur occidere,
in exiliū cōpulerit, præmiū quidē: sed neq; tantū, neq;
tanq̄ Tyrannicidæ decernā. Etem̄ si morbo quopiā la-
borans denūciem: quicunq; me sanauerit, ei recuperata
ualitudine, tria me talenta daturum: ueniat aliquis spe
mercedis inductus, qui mei curā suscipiat: deinde medi-
camentis quibusdā adhibitis, ubi frustra se conari sense-
rit: artem suā morbo uictā confessus, me iam deploratū
relinquat: aliqua tamē molestiæ parte leuatū, sanitatis
illī mercedē, quia nō sanauit, nō debeo: rursus quia p/

KK

fuit

fuit, inanē prorsus à me dimittere haud æquū est. At si post mille pharmaca, nihilo tamē melius habentē destituat: prēmij nihil meretur, qui nihil iuuit: gratiæ uerō tantūdem ferē: qui quod mederi tentauit, sui gratia, nō mei fecit. Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rē tamen aggredi fuerit ausus, atq; aliquātisper misere uenenis adfectū postea dimittat: quū iam non modo nihil opis tulit, sed plurimū doloris addidit: etiā si sese gratis obtulerit: utrū amore dignus est, qd' me suo labore tādū nulla prēmij spe tam officiose uexauit? an summo poti⁹ odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multū mihi uidetur præsens causa dissimilis. Lex enim Tyrānicidā conducere uehemēter alicunde studet: eiq; prēmij certū, Tyranno cæso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quū dicit Iudices, hominē quærit artificem: nō manu tantū fortē, sed pectore quoq; multo magis ualentē, consilio potius q̃ uiribus præstantē: qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouinciā si quis huiusmodi suscepit: qui Tyrannū ipsum arte ex insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum interimat: nec re cœpta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij prēmij audacter postulet. Sin id quidem nō potuerit: quod autē proximū est & confine, fecerit: Tyrannū uidelicet uel in exiliū abegerit, uel ad deditionem cōdonata uita coegerit, uel ad deponendā

ponendā Tyrānidem certa conditione cōpulerit: hunc ego prēmio dignū, neq; nullo quidem, neq; tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mētis inops, illarū penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidā oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet: qui deniq; Aiaci multo sit, q̃ Vlyssi similior. Sed Aiaci tamē iam abiudicatis armis infanti, armēta hominū loco trucidanti. Si huiusmodi, in quā, quispiā rem tantā cōficiendā sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionē expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamē Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere cœpta, stulte gesta: per ignauīā relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiā gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyrāno, in publicum prodeat: prēmīū tanq̃ Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periclitatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidā prēmīū decerneretis, quia Tyrannū tentauit occidere: an malam potius gratiā haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate nō se solum frustra periculis obiecerat, sed urbē etiā uniuersam in summū discrimē unā præcipitauerat: utpote qui Tyrannū stulte irritando fecerit, & ciuib; infestiorē, & aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quēad

modū id quod iste uel solum satis esse confidebat, usq̃
adeo nihil adiuuat, ut etiam nōnihil officiat. Quāob̃
si neq̃ is, quē peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyrāni
filiū occidisse fuit: tentasse uero temere, plus q̃ frustra
fuit: reliquū est, ut ultimū illud, Tyrāni uidelicet ipsius
mortem, excutiamus: quā iste sibi nos debere disputat.
Hoc totius negocij caput est: hoc si uobis iste persuaserit,
causæ nihil est quin uicerit. Contrāq̃, si ego hāc par-
tem euicero, atq̃ sacram hanc, quod aiūt, anchoram illi
præcidero: nonne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio
pereat? Idcirco iudices hic etiam atq̃ etiam obsecro: ut
q̃ maxime sitis attenti, dum Tyranni cædem doceo, ex
qua tota ista pender cōtrouersia, nihil ad istum quicq̃
pertinere. Totum ergo hunc locū iudices sic ab isto tra-
ctatū esse meministis: ut qui uobis persuadere cuperet,
uti crederetis eum iam tum quū filiū perimeret: paren-
tem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, in-
quit, satis esse filium occidere: sciebam patrem ilico sese
post mortē filij perempturū. Imo sciebas certe, quū sic
hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uide-
reris. Alioqui frustra te præmiū Tyrannicidij petiturū:
si neq̃ ipse Tyrannū peremisses: neq̃ id saltem fecisses,
unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem iudices
exitum eius facti tam certum uideri uoluit: ut uobis etiā
audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manū
abstinuisse, eumq̃ sibi ipsi pariter & istius gladio reli-
quisse:

quisse:quem alioqui,ut ait,facile potuisset occidere:fecissetq;,nisi de exitu securus scilicet,tunc de industria per-
percisset,ut paulo post miserius interiret. Hic igit' quid
faciã:quo me potissimũ uertam:unde argumenta con-
quiram,quibus hunc probem non esse rerum futurarũ
præscium:Quin illum percontemur potius,ac rationes
aliquas exigamus,quibus ille nobis fidem rei tam lon-
ge supra fidem faciat:unde hanc tam mirabilẽ diuinam
di peritiã nactus sit:utrum ne homine quopiam do-
cente didicerit:an numine potius inspirante cõceperit.
Dic igitur nobis Tiresia: quonam probamento facies,
uti constet cõprehensam esse tibi rerum futurarũ scien-
tiam: defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes
nostras euolue, abstrusum aliquid atq; occultatũ erue,
quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto,
& quæ præsentiã latent edicere, & quæ sunt futura præ-
dicere. Aut si tu futuris dũtaxat uales, aliqua nũc edisse
re aliquot post hoc annis: aut, si libet, sæculis poti⁹ euen-
tura: quæ quũ ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum
demũ redito, & futura te præscisse dicito. Interim profe-
cto ægre, quantũ suspicor, obtinebis: ut quod te nesciẽ
te sciebat, id præscisse credaris anteq; fieret. Quod si tũ
quũ filium interimeres, ignorabas patrẽ sese, quod po-
stea fecit, occisurum: quur tu nunc eius cædis præmiũ
postulas: quam, nisi uelis impudenter esse mendax, fa-
teare necesse est, te ignorante, atq; adeo ne cogitãte qui

dem perpetrata esse. Sed ideo se fortasse putat huius
etiā necis autorem: quoniā illa cædes quam fecit, istius
quoq; tametsi præter spem, causa tamen aliquo modo
fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sentē-
tia. Neq; em̄ si Tyrānū casu quisq; aut mēte capt⁹ occi-
disset, ei Tyrānicidij præmiū decerneretis. Quid ita?
Nēpe qd̄ inscius uterq; atq; imprudēs occidisset: quāq;
istius causa est aliquāto, ut mihi uidetur, inferior. Nam
si alteruter illorum præmiū peteret, tametsi peteret qui
peremisset ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret ta-
men qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & nō ab
ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq;
imprudens feci: sed filium cōsulto trucidauī: atq; ita pa-
tri uolens ac prudēs mortis causam præbui: qui, ni ego
filium occidissem, adhuc Tyrānus uiueret. Age accedā
etiam propius. Si tu Tyrannū aggressus ut perimeres:
deinde uictus ab eo, proiecto etiā gladio, fugeres: atq;
is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gla-
dium tuum tam opportune caderet, ut eodem transsi-
geretur: an nō hic posses eadem omnia dicere: uoluisse
te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolētem igitur
prudentemq; causas ei mortis attulisse: nam nisi tu illū
fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nonne ui-
des: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat,
& ignauiae tuæ præmiū petere? Nam nisi tu fugisses,
ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec
transfixus

trāfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiā Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postq̃ re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum nō iudicaretur: licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiamsi Tyrannū perempturus ascendisti: filiumq̃, dum patrem quæris, occidisti: tamē cum pergere ac perficere quod inceperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris: quicquid inde postea te inscio atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desit, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est: ut se postea uicto ac fugiēte, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videris Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto præsenferit? præsciuerit ne? an conieceroit? Si se præsciuisse respondeat, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud q̃ ignorasse?

ignorasse. Sed uideamus tamē quibus signis, q̃ per spi-
cuis argumētis, rem tam inopinabilē ita collegerit euen-
turam: ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi
tanq̃ certum atq̃ inopinabile proposuerit. Noueram
inquit, q̃ misere deperibat filium. Ita ne id tandē adeo
te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanq̃
forte secuturam, sed necessario futurā destinares. Scio
iudices haud mediocres illos affectus esse, quos erga li-
beros parentū pectoribus inseuit naturā: neq̃ tamen
aut tantos, aut cuiq̃ tam exploratos crediderim: ut pro-
mittere sibi ac spondere audeat, id qd̃ iste se fecisse nar-
rat, interempto filio patrem ultroneū ei comitem futu-
rum. Nam quotusquisq̃ ex his, quorum filij & unici, &
charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereūt,
uel bello occumbunt, uel casu intereunt: usq̃ adeo mœ-
rore consternatur, ut sibi mortem sua sponte cōsciscat.
Sed amor, inquit, etiam desperatio non minor occasio
desyderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro: an
tu quū filium perimeres, reliquos unā satellites omnes
occidisti: non dices, opinor, stragem te tantā fecisse. Cæ-
teros igitur adhuc retinebat: opum satis, uiriū satis ha-
bebat. Quapropter uno adēpto, quū tot adhuc essent
incolumes: quorum omniū intererat maxime hunc in-
columē esse: quur ei usq̃ adeo desperandum fuit, ut nō
ab urbe, sed ex orbe festinandū fuit. An usq̃ gentiū ui-
uere quenq̃ hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Ty-
rannus

tyrannus iste fecit: Quid de alijs quærimus: quin te poti⁹
interrogemus, quem uerisimile est de te cōiecturā hanc
fecisse, & Tyrannū ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo
filius perimeretur, atq; insuper imminere uideretur nō
nullum & fortunæ simul & uitæ periculū: num potius
eligeres te comitem filio dare, q̃ mortē illius ulcisci: An
temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres: Certe, ut p
te quoq; respondeamus, non faceres. Quomodo ergo
in mentē tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerūt, nec
quisq; fecisset: nec tute factur⁹ esses, id Tyrannū cogi-
tares facturum: At planē, inquit, cogitabā: alioqui cur
ibi gladiū meū reliquissē: Recte nimirū ignauia tuæ
nos admones. Nam cū hoc dicit Iudices: nonne id uo-
bis uidetur dicere, præsenſi certe: alioqui cur inde fugis-
sem: quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reli-
quissē, q̃ alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me
in pedes dedissē: Nam quid opus fuit gladiū Tyran-
no relinquere: Ne deesset ei scilicet, quo periret: Ita ne
qui omnium gladios timet, ipse gladio caret: Qui quic-
quid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tue-
tur, ei gladius unq; abfuerit: O nouū prodigium Iudī-
ces. Tyrannus sine gladio. Neq; illi gladius defuit, nec
iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurū quod eue-
nit, uel leuissima coniectura præuidit. Sed postea q̃ in
arcē temere (nescio quomodo) perrepsisset, atq; ibi ado-
lescentē (ut est iuuenta semper incautior) solum, secutū,

LL ac nihil

ac nihil minus expectantē, de improviso adortus oppres-
sisset: ac potuisset fortasse progressus, ulterius eadē opera
Tyrannū sustulisse: ilico hominē timor inuasit, intuen-
tem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tū pro-
ditus cōcurrentibus Tyrāni satellitibus, caperetur. Iam
ante oculos eius obuersabātur uincula, carcer, tormēta,
ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione
uana perterritus, iam strepitū omnē, omnē sonitum, ac
postremo suam ipsius umbrā expauescens: tam nūc re-
pente timidus, quā ante temerarius, ex arce se proripuit:
nec secum gladiū saltem tollere ausus est: seu ne esset fu-
ga tardior, seu ne cū ense deprehensus, insidiatus fuisse
Tyrāno diceretur: quo nūc perempto recurrit insolens,
& tanquā ipse occiderit, Tyrānicidij præmium postulat.
Age ergo Tyrannū ipsum nō quæro an peremeris: hoc
tantū quæro, an peremisse potueris? Si nō potueris: er-
go occasionē non expectasti, locū idoneū non elegisti,
tempus opportunū nō captasti: sed temere sine cōsilio,
sine ratione, præceps incoepisti, quod perficere nō ualu-
isti. Nec illū ergo te iactes occidisse, quē te fateris nec po-
tuisse. Sin potueris: magnæ pfecto uel inertiae, uel igna-
uiae fuit, quod nō feceris. Imo, inquit, potui: sed de indu-
stria supersedi. Satis iam fecerā, filiū occiderā: patrē do-
lori suo, & gladio meo reliqui, quo eū sese perempturū
præuidi. O inuerecundū, si ista mētiris. O insanū, si nō
mentiris: si tam incredibilia finxisti, miramur impuden-
tiam:

tiā: si tam absurda cogitasti, miramur amentia. Tu ne adeo eras insanus: ut quū uno ictu potueris, & uitam tuā, & Reip. salutē in tuto collocare: malueris omnia dubijs fortunæ casibus exponere, & tibi futurū promittere, qd' sanus auderet nemo sperare? Quod si Tyrānus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, & quod illū quoq; facturū longe uerisimilius q̃ quod fecit fuit: cōclamasset satellites, coegisset sicarios, armasset carnifices: ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tā atroci spectaculo irritatus, iram ac furorē illū effudisset: primū in te, per quē filius occisus: deinde in urbem uniuersam, ppter quā occisus est: quæ si cōtigissent (ut tua dementia propemodū contigerant) neq; tu miser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres: neq; nos Rempub. ullam à qua peti posset haberemus. Sed Dñj immortales Iudices, uota precesq; nostras recordati sunt: Dñj seruitutis nostræ mala miserati sunt: Dñj nobis in summis atque extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuissent: id potissimum tempus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quanq̃ semper erat molestus uiuēte filio: tamē eo nomine minus grauis incumbibat ciuibus, ne miseram penitus atque exhaustā urbē filio relinqueret. At eo trucidato ppter quod ante pepercerat, cui dubiū esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postq̃ ergo Respu. istius

LL 2 primū

primū temeritate, deinde ignauia in extremū illud periculum corruisset: superi tēpus iam uenisse rati, quo perpetuā nobis insculperent fauoris sui memoriā: omnia mala quæ tā prope ceruicibus nostris iminebāt, subito in ipsum Tyranni caput auerterūt: idēq; tā celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, q̃ in periculo fuisse cognouerimus: ne nos interim saltē potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyrannū putasset Iudices repto filij sui cadauere, in sese potius, q̃ in hanc urbem gladiū fuisse uersurum: nisi nostri studio superi in propriā illum perniciē immisiss ei Furis, agitaissent? Itaq; iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, cōtractam Frontē, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia. Deniq; qualem Pen theum describunt Poetæ, toto ore, toto uultu, suæ prodegentē mentis insaniā. Quū primū ingressus filiū reperi ret occisum: quid illū fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud q̃ ut impiū atq; dementē spurcissimo rictu insana in superos euomuisse cōuicia? O Deorū iram, o numinū inuidiā. Video cælites odiū uestri signa: uideo liuoris atrī uestigia. Nihil uobis uiuit iniqui⁹, nihil ambitiosius, nihil inuidentius. Soli imperare, soli regnare uultis: nec satis ppria felicitate cōtenti, semper aliena tabescitis. Quur nō mecū in certamen descenditis? Quur ignauū insidiatorē filio summisistis? Ille quisquis erat, cū Tyranno in certamē etiam ingredi nō ausus est: hoc certe

certe saltē gaudeo, quod nemo se poterit Tyrānicidam dicere, nemo Tyrānicidā prāmiū petere. Nemo enim Tyrānū occidet hodie, nisi Tyrānus. Tyrānus ego hodie uel Dñs iūitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quū blaterasset, in gladiū tandē amens ac furiosus incubuit: Tyrānus igit̃ Iudices istius gladio, imo nec istius: quippe quem ante abiecerat, manu quidem suapte, sed sola Deorū opera perfossus iacet. At nunc iste sibi cuius ibi nullæ partes erant, primas uendicat. Itaq; qui me syco- phantē uocabas: uide obsecro, uter nostrū huic uitio p̃rior est: ego ne, qui tecū hodie p̃ Rep. superisq; dimi- cans, prāmiū tamen uel uictor postulo: an tu potius, q̃ desertor ac fugitiuus, cōtendis tamē alijs, atq; his quidē Dñs uincētib; ipse triūphare? Desine, desine aliena uirtute partā tibi arrogare uictoriā. Desine Deorum in hanc urbē tam clarū obscurare beneficiū. Desine Deorū laudibus obistere, & ab hac temeraria petitione desiste: quod si iste Iudices molestus esse prexerit: uos tamen ipsam rē æquis lancibus expendite. Nā iste quid aliud, q̃ Tyrannū ut sibi caueret admonuit? Dñ ne cauere sibi posset, ne insidijs ampli⁹ opus esset, effecerūt. Iste quid aliud q̃ gladio suo Tyrannū in nos om̃es armauit? Dñ gladiū illū à nobis in Tyrāni iugulū retorserunt. Iste qd aliud deniq; q̃ uniuersam urbē in summū periculū dementia sua cōiecit? Dñ corrigētes istius insaniā, discrimē illud subito in prosperrimā securitatē con-
LL 3 uerterūt.

uerterunt. Vos ergo Iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores: ne quod nobis deorum omnium consilio ac uirtute successit, id uos unius hominis amitiæ referri sinatis acceptum: neue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingrata esse: neue patiamini ut salutem suam debere se potius humanæ temeritati quam deorum benignitati fateatur: quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios: si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioquin si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis perfecta sunt, in alios referamus, gratiamque superis debitam impendamus hominibus: uicissim herde metuendum est: ne dii quoque suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curam, ut indignæ quæ ab illis curetur, abijciant. Quãobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio: & bono animo male fecit: dii uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dii quidem coegerunt: sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmiū qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententiis uestris Iudices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab huius præmij debito quo eam liberam esse dii uoluerunt, absoluite. Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI AD-
VERSUS TYRANNICIDAM FINIS.

IOANNES FROBENIVS
CANDIDIS LECTORI
BVS S. D.

ERAMVS hñs Luciani Dialogis & Vtopiam Tho-
mæ Mori de optímo Reipub. statu libellum nō minus
utilem quàm festiuum, ut liminaris paginæ notauit in-
dex, & eiusdem item Epigrammata addituri, nisi ueriti
fuissetus, ut nímium exresceret uolumen. Itaq; seor-
sim illa nitidissime & cōprimū typis excudemus. Sic
ením plus Mori gloriæ & studiosorum in primis com-
modo cōsuletur, quibus nihil æque est ingratum, ac im-
mensa multiplicium chartarum coadèruatio. Bene Va-
lete, Mori Vtopiã & eiusdem Progymnasmata ac Epi-
grammata mox ex ædibus nostris accepturi. Basileæ,
postridie Nonas Decembreis; AN. M D XVII.

γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὕφαι,

Prudens simplicitas, amorq; recti.

ἁπλῶς ὡς οἱ ὕφαι

ἀνέγκαι ὡς αἱ περισφαί.

P A S I L E A E A P V D I O.
F R O B E N I V M
M E N S E D E C E M B R I
A N . M D X V I I .